

MAGAZIN BIBLIOLOGIC nr. 3-4, 2020

Revistă științifică și bibliopraxiologică

Editori:

Consiliul Biblioteconomic Național
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofile și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova

Directorul publicației:

Elena Pintilei

Colegiul de redacție:

dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău
acad. Andrei Eșanu, Chișinău
acad. Mihai Cimpoi, Chișinău
acad. Valeriu Matei, Chișinău
Iurie Colesnic, scriitor, cercetător, Chișinău
Vera Osoianu, dir. adjunct BNRM, Chișinău
dr. hab. Roman Motulski, Minsk
dr. Hermina Anghelescu, profesor la Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării,
Wayne State University, SUA
dr. Adolf Knoll, secretar pentru știință, cercetare și relații internaționale, Biblioteca Națională a
Republicii Cehe, Praga
Sorina Stanca, manager, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj-Napoca, președintele Asociației
Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România
dr. hab. Nelly Țurcan, USM, Chișinău
dr. Mariana Harjevschi, BM „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Redactor-șef:

Ludmila Corghenci

Secretari de redacție:

Tatiana Bahmuteanu, Jana Badan

Redactor:

Ludmila Șimanschi

Redactor artistic:

Cristina Ceoinac

Procesare computerizată:

Diana Odobescu

Clasificare / Indexare:

Aliona Muntean, Victoria Vasilica, Angela Drăgănel

Traducere în engleză:

Elina Bolgarina

Revista este recomandată spre editare de către Consiliul redacțional al
BNRM (proces-verbal nr. 3 din 7 octombrie 2020).

Răspunderea asupra conținutului materialelor le revine în întregime autorilor.

Revista este indexată în Registrul național al revistelor științifice
„Instrumentul Bibliometric Național”.

Com. nr. 10.

Tiparul executat la Tipografia „Primex-Com”.

SUMAR

4 - 8	SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE
9 - 11	Vera OSOIANU. Biblioteca, COVID-19 și timpul polițelor de plătit Ludmila CORGHENCI. Activități educaționale pentru bibliotecari: răspuns la criza provocată de pandemie
12 - 15	Ludmila CORGHENCI, Ecaterina DMITRIC. Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale Informării – facilitator al cercetării în comunitatea bibliotecară
16 - 20	Mariana KIRIAKOV. Portofoliul de proiecte al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: bunele practici aplicabile în bibliotecă
21 - 26	Lilia CARA. Tehnici de captare a atenției utilizatorilor
27 - 30	CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI
31 - 36	Vera OSOIANU. Preistoria unui proiect cu țintă în viitor Galina ZAVTUR, Valentina BOLDESCU. Publicații inedite din colecția „Depozit Universitar” a Bibliotecii Științifice Medicale
37 - 41	ANUL PROFESIONAL 2020 – ANUL LECTURII. CONTEXT AL CONFERINȚELOR ZONALE Vera OSOIANU. Paradigma bibliotecii în „noua realitate/ normalitate” sau Biblioteca la viitorul prezent
42 - 45	Ludmila CORGHENCI. Dezvoltarea capacităților personalului din biblioteci: dezvoltare profesională, învățare orientată, oportunități pentru rețele
46 - 52	Margareta CEBOTARI. Anul Lecturii în Republica Moldova – un veritabil imbold pentru a demonstra rolul fundamental al bibliotecilor în Societatea Cunoașterii
53 - 59	Lilia POVESTCA. Conferințele Zonale 2020: evaluări și recomandări în baza analizei implementării priorităților anului
60 - 63	ISTORII DE SUCCES. PRIORITĂȚILE ANULUI PROFESIONAL 2020 Ludmila OUȘ, Victoria ȚÎCU. Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți – promotor al dezvoltării capacităților personalului din biblioteci
64	Natalia DÎRZU. Wikipedia – Ziua când internetul și-a făcut enciclopedie
65 - 67	Nina NAVROȚCHI. Dezvoltarea competențelor personalului bibliotecilor publice
68 - 69	Mariana ANTOCI, Elena BELSCHI. „Ghidarea în carieră” – serviciu modern de bibliotecă
70 - 73	Galina AGAFIȚA. Activități educaționale prestate în rețea de către Centrul Biblioteconomic Teritorial
74 - 75	Rodica STANCIU. Știința Deschisă promovată de bibliotecă
76 - 77	Valentina GROSU. Întrunirile zonale ca formă de educație non-formală a bibliotecarilor
78	Diana MIHAILA. Clubul femeilor active: împreună pentru o comunitate dezvoltată
79 - 82	Надежда ТАНОВА. Влияние профессиональной подготовки кадров на успех современной библиотеки
83 - 87	MOȘTENIRE CULTURALĂ. VALORI BIBLIOFILE
88 - 100	Iurie COLESNIC. Compozitor, pianist de excepție și bibliotecar: Constantin Romanov
101 - 103	Igor CERETEUI. Activitatea tipografică de la Chișinău în perioada veche a cărții românești Iurie COLESNIC. Demnitatea ca pilon al conștiinței
104 - 112	STUDII ȘI CERCETĂRI Veronica BORȘ. Crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital în instituțiile info-documentare din Republica Moldova
113 - 123	Angela DRĂGĂNEL. Cercetarea în biblioteca publică
124 - 128	Maria PILCHIN. Lecturile poetice în mediul online al bibliotecii – un mecanism de dezvoltare a inteligenței emoționale a utilizatorului
129 - 139	Silvia GORCEAG. Planificarea activității în instituțiile infodocumentare – nucleul activității de management
140 - 141	OAMENI ÎN PROFESIE. PROFESIE PRIN OAMENI
142 - 143	Ludmila CORGHENCI. Vera Osoianu – creator de mediu pentru creștere și învățare profesională
144 - 146	Vera OSOIANU. Zborul de la cumpăna dintre vremi: Nelly Țurcan la o distanță de 10 ani
147 - 148	Ludmila CORGHENCI. Persoana care ne reprezintă: Nelly Țurcan la o aniversare Vera OSOIANU. Vulcanul care-ți sporește strălucirea
149 - 151	RECENZII. INFORAFT Igor CERETEUI. Elena Chiaburu, <i>Carte străină veche și rară din Colecțiile Bibliotecii Județene „G. T. Kirileanu” Neamț. Catalog.</i> Piatra Neamț, 2019. 159 p.
152 - 153	Ludmila CORGHENCI. Tendințe internaționale în dezvoltarea bibliotecilor academice
154-155	AUTORII ARTICOLELOR
156-157	GHID PENTRU AUTORI

SUMMARY

	UNDER THE CUPOLA OF THE NATIONAL LIBRARY
4 - 8	Vera OSOIANU. Library and COVID-19
9 - 11	Ludmila CORGHENCI. Educational activities for library staff: response to the pandemic-caused crisis
12 - 15	Ludmila CORGHENCI, Ecaterina DMITRIC. National thematic repository in library and information science as research facilitator for the library community
16 - 20	Mariana KIRIAKOV. Project portfolio of the National Library of the Republic of Moldova: good practices applicable in a library
21 - 26	Lilia CARA. How to captivate the users' attention: techniques
	CONSOLIDATION OF THE NATIONAL LIBRARIANSHIP SYSTEM
27 - 30	Vera OSOIANU. Prehistory of a project with an objective for future
31- 36	Galina ZAVTUR, Valentina BOLDESCU. Unpublished documents from the collection "University Depository" of the Medical Scientific Library
	THE PROFESSIONAL YEAR 2020 – THE YEAR OF READING
	THE CONTEXT OF ZONAL CONFERENCE
37 - 41	Vera OSOIANU. Library paradigm of the 'new reality/normality' or, the Library in Future Present
42 - 45	Ludmila CORGHENCI. Development of capacities of the library staff: professional development, oriented learning, opportunities for networks
46 - 52	Margareta CEBOTARI. The Year of Reading in the Republic of Moldova as a sheer impulse to demonstrate a fundamental role of libraries in Knowledge Society
53 - 59	Lilia POVESTCA. Zonal conferences 2020: evaluation and recommendations based on analysis of the year priorities implementation
	STORIES OF SUCCESS. PRIORITIES OF THE PROFESSIONAL YEAR 2020
60 - 63	Ludmila OUȘ, Victoria ȚÎCU. 'Eugeniu Coșeriu" City Library, Bălți – a promoter of library staff capacities development
64	Natalia DÎRZU. Wikipedia: a day when the Internet became an encyclopedia
65 - 67	Nina NAVROȚCHI. Development of competences of the public libraries personnel
68 - 69	Mariana ANTOCI, Elena BÊLSCHI. "Guiding to career" – a modern service of the library
70 - 73	Galina AGAFIȚA. Educational activities provided on the net by territorial librarianship center
74 - 75	Rodica STANCIU. Open Science promoted by the library
76 - 77	Valentina GROSU. Zonal meetings as a form of non-formal education of the library staff
78	Diana MIHAILA. Active Ladies Club: together for developed society
79 - 82	Надежда ТАНОВА. The impact of professional staff training to success of the modern library
	CULTURAL HERITAGE. BIBLIOGRAPHICAL VALUES
83 - 87	Iurie COLESNIC. Constantin Romanov, a composer, exceptional pianist and librarian
88 - 100	Igor CERETEU. Typographical activity in Chișinău in the old period of the Romanian book
101 - 103	Iurie COLESNIC. Dignity as a pillar of consciousness
	STUDIES AND RESEARCH
104 - 112	Veronica BORȘ. Creation, development and valorization of digital content in info documentary institutions of the Republic of Moldova
113 - 123	Angela DRĂGĂNEL. Research in the public library
124 - 128	Maria PILCHIN. Library readings of poetry online, a method to develop emotional intelligence of the user
129 - 139	Silvia GORCEAG. Activity planning in info documentary institutions – essence of the management practice
	PEOPLE IN PROFESSION. PROFESSION BY WAY OF PEOPLE
140 - 141	Ludmila CORGHENCI. Vera Osoianu, creator the media for professional study and growth
142 - 143	Vera OSOIANU. The flight from the balance of the times: Nelly Țurcan at a distance of ten years
144 - 146	Ludmila CORGHENCI. A person who represents us: Nelly Țurcan in her anniversary
147 - 148	Vera OSOIANU. Volcano that enhances the shine
	REVIEWS. INFORMATION BOARD
149 - 151	Igor CERETEU. Elena Chiaburu. <i>Old and rare book from the "G. T. Kirileanu" Regional Library collection: Catalogue.</i> Piatra Neamț, 2019. 159 p.
152 - 153	Ludmila CORGHENCI. International trends in academic libraries development
154-155	JOURNAL AUTHORS
156-157	GUIDE FOR THE AUTHORS

BIBLIOTECA, COVID-19 ȘI TIMPUL POLIȚELOR DE PLĂTIT

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul demonstrează că biblioteca poate fi utilă comunității ca instituție de încredere în perioada pandemiei, provocată de COVID-19. A venit timpul, specifică autorul, ca bibliotecarii să demonstreze în practică cum funcționează biblioteca în condiții de forță majoră. Articolul oglindește experiențele reprezentative ale bibliotecilor din străinătate, orientând bibliotecarii de a fi prezenți în spațiul virtual, a contribui la informarea corectă a comunităților.*

Cuvinte-cheie: *COVID-19, biblioteca în condiții de criză, spațiu virtual.*

Abstract: *The article demonstrates that the library can be useful to the community as a reliable institution during the pandemic caused by COVID-19. The time has come, the author specifies, for librarians to demonstrate in practice how the library works in terms of force majeure. The article reflects the representative experiences of libraries abroad, guiding librarians to be present in the virtual space, to contribute to correct information of the communities.*

Keywords: *COVID-19, library in crisis conditions, virtual space.*

În ultimele decenii, odată cu modernizarea și extinderea tehnologiilor și a Internetului, bibliotecarii s-au aflat într-o febrilă goană de căutare a identității, de explorare și experimentare a noilor metodologii și tehnici de activitate pentru a demonstra vitalitatea, relevanța și impactul bibliotecii asupra membrilor comunității din aria de servire. Așa au apărut conceptele biblioteca hibrid, biblioteca a treia casă, biblioteca lucrurilor, biblioteca – centru de învățare pe tot parcursul vieții, biblioteca – centru comunitar, biblioteca – centru tehnologic, biblioteca – centru de informare, biblioteca în ajutor implementării Agendei ONU 2030 etc.

Toate ideile și conceptele noi au fost și sunt în continuare dictate de necesități. Bi-

bliotecarii sunt prin tradiție foarte inventivi. În condiții optime de activitate și de liniște, aceștia au demonstrat că biblioteca poate fi utilă comunității ca instituție de încredere, care poate contribui la îmbunătățirea calității vieții oamenilor – misiunea supremă a bibliotecii. Total neașteptat, a venit timpul ca bibliotecarii să demonstreze în practică cum funcționează biblioteca în condiții de forță majoră. Presa de specialitate relatează de mai mulți ani despre strategiile bibliotecilor de activitate în condiții de criză, mai ales în bibliotecile din țările care foarte des se confruntă cu calamități naturale: uragane, inundații, incendii etc. Noi, până acum, am fost feriți de toate acestea, inclusiv de epidemii. Situația actuală, declanșată de pandemia COVID-19 a

schimbat firul firesc al lucrurilor și bibliotecarii vor trebui să învețe cum să facă față și unor asemenea întâmplări neprevăzute. Lucrurile s-au schimbat și se pare că niciodată nu vor mai fi la fel ca până acum.

În diferite perioade, în diferite țări, bibliotecile au activat în situație de război, revoluție, revoltă, inundații, uragane, incendii și multe altele. Asociații profesionale precum IFLA, ALA etc. au avut în vizor activitatea bibliotecilor în situații de crize și chiar forță majoră. Există reglementări privind managementul condițiilor de criză. Dar nicio organizație profesională n-a putut prevedea o pandemie, care să afecteze aproape toate țările de pe toate continentele aproape concomitent.

Istoricul izraelian, Yuval Noah Harari în mult cititele și mult citatele lucrări: *Sapiens: Scurtă istorie a omenirii*; *Homo deus: Scurtă istorie a viitorului*; *21 de lecții pentru secolul XXI* prognozează proiectele de viitor ale civilizației umane, care vor gravita spre nemurire, fericire și îndumnezeire. Potrivit savantului, acestea vor lua locul proiectelor din trecutul omenirii: foametea, molimele și războaiele. Ce bine ar fi fost dacă ar fi avut dreptate în totalitate! Harari își argumentează teoriile prin faptul că „Pentru prima oară în istorie, astăzi mai mulți oameni mor fiindcă mănâncă prea mult, și nu fiindcă mănâncă prea puțin; mai mulți oameni mor de bătrânețe decât din cauza bolilor infecțioase, și mai mulți sunt cei care se sinucid, decât cei care sunt uciși de soldați, teroriști și criminali luați laolaltă.”

Iată că excepțiile de la linia anunțată de Harari nu s-au lăsat așteptate și să sperăm că și de această dată „excepția va întări regula.”

Însuși Harari își lasă teren pentru manevre, menționând: „Știm destul de bine ce trebuie de făcut pentru a preveni foametea, molimele și războiul – și de obicei reușim să facem. E adevărat, există încă eșecuri notabile; dar atunci când ne confruntăm cu asemenea eșecuri, nu mai ridicăm din umeri spunând: «Ei bine, așa merg lucrurile în lumea noastră imperfectă» sau «Facă-se voia Domnului». Mai curând atunci când foametea, molimele și războiul ne scapă de sub control, simțim că cineva a dat-o

în bară, înființăm o comisie de anchetă și ne promitem nouă înșine că data viitoare ne vom descurca mai bine”.

Se pare că lucrurile nu sunt chiar atât de simple și nici clare. Proiectele trecutului încă rămân în actualitate. Argumentul pe față este Coronavirusul, care în câteva luni a bulversat economia globală și a schimbat agendele de țară pe toate continentele globului. Lumea bibliotecară, ca de altfel și alte domenii, pentru prima dată, se confruntă cu o provocare de asemenea proporții și nu avem dreptul să afirmăm că data viitoare ne vom descurca mai bine. Este nevoie să concentrăm toate eforturile pentru a demonstra că știm cum să ne descurcăm în orice situația, chiar de această dată.

Activitatea bibliotecilor pe timpul perioadei de pandemie, când lumea bibliotecară a trăit vremuri și experiențe total neașteptate, va servi pentru multă vreme ca studiu de caz veridic despre cum s-au descurcat unii și cum au eșuat alții.

Toată arhitectura biblioteconomică din ultimele decenii are la fundament dezideratul bibliotecii și al bibliotecarului de a fi acolo unde este utilizatorul real și cel potențial. Acest deziderat trebuie să fie axa activității și în vremuri de liniște totală și pe timpuri de turbulențe sociale majore.

Pulsul frământărilor din zilele de pandemie poate fi luat de pe rețelele de socializare și se poate observa că reacțiile de pe diverse meridiane sunt foarte diferite. Se pare că lumea bibliotecară a fost găsită puțin (dacă nu chiar total) nepregătită. Managementul dezastrelor în spațiul nostru, dar se pare că și pretutindeni în lume, încă urmează a fi asimilat.

La începuturile pandemiei, când instituțiile publice se închideau una după alta, bibliotecarii au semnalat pe rețele faptul că odată cu sistarea activității altor instituții s-a mărit fluxul de vizitatori în biblioteci. Omul este o ființă socială și nu poate sta în izolare pe termen lung. Dar nu aceasta presupuneam atunci când vorbeam de conceptul de bibliotecă – centru comunitar, sau de conceptul biblioteca „a treia casă”? Nu aceasta aveam în vedere când îl citam pe Dmitrii Lihaciov, savantul rus, care, ca odă bibliotecii, menționa,

cu ani în urmă, că pot să fie închise școli, universități, alte instituții, dar atât timp cât rămâne biblioteca, nimic nu este pierdut?

În toiu manifestărilor în susținerea bibliotecilor din Regatul Unit, la proteste au ieșit nu numai utilizatorii bibliotecilor, dar și non utilizatorii. Aceștia afirmă că biblioteca trebuie să rămână acolo unde-i este locul. Chiar dacă azi o persoană concretă nu-i folosește serviciile, să fie acolo pentru timpul când va avea nevoie de serviciile acesteia.

Studiile realizate în ultimii ani, având ca temă așteptările utilizatorilor, plasează în prim planul doleanțelor necesitatea informației despre sănătate și bunăstare. Situația din jurul Coronavirus readuce pe agenda bibliotecii, în mai mare măsură, acest deziderat. În primele zile de pandemie, răspunsul bibliotecii la situația creată putea fi rezumat la căutarea materialelor de igienă pentru personal și utilizatori (gel pentru spălatul mâinilor, dezinfectanți, mănuși, măști), afișarea avizelor etc. Ca spații publice, locuri de întâlnire pentru membrii comunității, bibliotecile ar trebui să folosească tot arsenalul de metode de promovare a informației veridice despre acest fenomen: întâlniri cu persoane cu pregătire medicală, discuții individuale și în grup (ținând cont de recomandările organelor de resort), diseminarea informațiilor de calitate, mesaje și directive ce vin din partea instituțiilor, responsabile de soluționarea problemei. Majoritatea activităților tradiționale pot fi realizate și în format online.

Starea de alarmă globală cauzată de Coronavirus ridică multe semne de întrebare pentru bibliotecari. Prinse în acest vârtej, care afectează țări și continente, bibliotecile își revăd și regândesc din mers metodele de implicare, încercând să-și impună prezența ca instituții indispensabile comunității. Evident că bibliotecarii au un rol de jucat în timpul situațiilor de criză, întrebarea este unde pot fi de un real folos și unde pot influența și-și pot demonstra impactul și utilitatea, cel mai bine. Toate firele duc spre activitatea corectă de informare, de evaluare a informației, de selectare a informației corecte și implicarea în com-

baterea informației false, care este în stare să provoace și mai multă panică decât deja este creată prin amploarea fenomenului.

Este evident, că în condiții de criză, bibliotecile se confruntă cu cerințe suplimentare și își asumă roluri suplimentare în a ajuta comunitățile pe care le servesc, angajații și instituțiile partenere.

Ideea de a aduna în bibliotecă diferite unelte de gospodărie a apărut în bibliotecile americane în urma unui uragan, în care numeroase localități au fost distruse din temelie și pentru a ajuta locuitorii cu diverse instrumente, bibliotecarii au început să le colecționeze și să le împrumute membrilor comunității. Gama de instrumente achiziționate de bibliotecii s-a extins mai târziu, incluzând instrumente necesare pentru organizarea timpului liber, inclusiv de bucătărie, sport, vestimentație. Dar ideea inițială a pornit de la un dezastru natural și dorința de a fi de folos.

Cel mai mare rol pe care îl pot juca bibliotecile și bibliotecarii, ca răspuns la noua amenințare, COVID-19, este ca specialiști în informare. În această situație reapare în prim-plan necesitatea de a învăța membrii comunității cum să evalueze, să filtreze informația și să ajungă la conținuturile veridice.

Este timpul oportun ca bibliotecarii să exploateze la maximum funcția de informare a bibliotecii, să ajute oamenii să ajungă mai ușor la informația corectă.

Fără vaccin adecvat bolii sau medicamente aprobate, cea mai bună abordare pe care instituțiile, centrele de sănătate o recomandă în acest moment este o gamă largă de ceea ce se numește intervenții non-farmacologice. Aici este una din nișele de implicare a bibliotecarilor, de rând cu mesagerii altor profesii.

Particularitățile pentru COVID-19 sunt destul de asemănătoare cu cele ale altor boli virale precum gripa. La nivel personal, acestea includ, de rând cu alte acțiuni de protecție, spălarea corectă a mâinilor și menținerea distanțării sociale. Nimeni nu are ce căuta în zona de confort, cel puțin 1 metru distanță (aici recomandările sunt diverse) a persoanelor.

Un rol important pe care bibliotecile îl

pot îndeplini ca răspuns la diverse situații ce țin de COVID-19 este cel al specialiștilor în educația informațională. Fluxul masiv de informații de multe ori contradictorii îi fac pe cetățeni să se simtă nesiguri. Aceștia nu știu în ce știri să aibă încredere. Bibliotecile pot ajuta la umplerea golului ca surse de informații de încredere, precum și ca scut împotriva dezinformării. Prin promovarea informației de calitate, bibliotecile pot combate știrile false, care destabilizează și mai tare situația și sporesc panica.

Pe fondul îngrijorării globale în ceea ce privește coronavirusul, oamenii apelează la biblioteci pentru resurse despre cum să se protejeze pe ei înșiși, pe membrii familiei și pe membrii comunității. Bibliotecile au servit dintotdeauna ca surse de încredere pentru informații de calitate în materie de sănătate, iar bibliotecarii sunt experți instruiți în a ajuta oamenii să găsească cele mai recente informații despre subiecte, cum ar fi, în acest caz, COVID-19.

Anume în momente de criză, bibliotecarii pot reaminti publicului despre ceea ce bibliotecile au făcut întotdeauna cel mai bine, diseminarea informației corecte, de calitate. Bibliotecile pot distribui informații actualizate pe site-urile lor cu privire la starea schimbării COVID-19, pot folosi canalele de comunicare pentru a promova cele mai bune practici de protecție împotriva virusului. Bibliotecile pot juca un rol esențial în a ajuta toți oamenii să acceseze informații medicale exacte, pe care le pot înțelege.

În mod ironic, răspândirea informațiilor și dezinformarea este destul de similară cu răspândirea virusului discutat în această situație. Ca și în cazul bolilor corpului, mintea poate fi pregătită împotriva dezinformării prin cunoașterea timpurie și repetată a faptelor veridice. Ceea ce bibliotecile pot aduce în lupta cu focarul COVID-19 este o abordare mai nuanțată și mai conștientă a actului. Bibliotecarii trebuie să se gândească nu numai la ceea ce postează, distribuie sau afișează, ci și la modul în care fac acest lucru și la potențialele mesaje neintenționat transmise. Bibliotecile pot ajuta utilizatorii să se informeze despre riscurile de transmi-

tere a bolii.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a creat o pagină cu mituri și răspunsuri care ar fi un loc minunat pentru bibliotecile ce doresc să abordeze dezinformarea. Fiecare mit este desființat de fapte concrete.

Biblioteca Națională de Medicină SUA are o pagină excelentă de resurse Coronavirus, disponibilă bibliotecarilor. Desigur, mesajul general pentru cetățeni, de până acum, a rămas același. Nu intrați în panică și spălați-vă pe mâini! (pentru început). Cetățenii trebuie să fie încrezuți că bibliotecile cunosc adresele unde pot să apeleze după ajutor.

Resursele electronice ale bibliotecii pot ajuta oamenii să-și organizeze timpul, pe perioada cât vor fi nevoiți să rămână acasă. Bibliotecarii pot ajuta persoanele să acceseze site-uri web pentru a descărca cărți electronice, cărți audio, filme etc. Deoarece tot mai multe școli, funcționari publici optează pentru întâlniri virtuale în loc de adunări față-în-față, este un moment bun pentru a familiariza publicul cu ofertele digitale.

Acum este timpul să se vorbească despre: Poezia ca Farmacie (The Poetry Pharmacy); despre Biblioterapie, despre „biblioteca – farmacia sufletului” sau „biblioteca – leac pentru suflet”, care vin la noi încă din antichitate. Și tot acum bibliotecarii trebuie să se gândească la cum poate fi ajutată diaspora și membrii familiilor rămași acasă.

Pe timp de pandemie, bibliotecile se pot dezice pe o perioadă de accesul liber la raft, de activitățile în grup, dar rămân cele individuale, atât în incintă, cât și la distanță. Băncile deja s-au adresat populației să nu folosească banii cash, dar să folosească cardurile bancare. Pentru o perioadă pot și bibliotecile să se concentreze pe toate avantajele oferite de mediul virtual. Există nenumărate practici de lucru la distanță. Acestea pot fi aplicate în practică în condiții reale de criză.

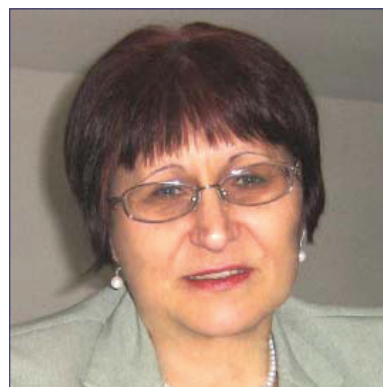
Ca bibliotecari avem niște polițe de plătit pentru încrederea cu care ne-a răsplătit și ne răsplătește populația și cu anticipație pentru susținerea în viitor. Creativitatea specifică bibliotecarilor trebuie pusă la contribuție. Este exact momentul potrivit.

Referințe bibliografice:

1. Informații actualizate privind controlul infecției prin Coronavirusul de tip nou, la nivel național [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://msmps.gov.md/ro/content/informatii-actualizate-privind-controlul-infectiei-prin-coronavirusul-de-tip-nou-la-nivel>
2. Key Resources for Libraries in responding to the Coronavirus Pandemic [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries>
3. Be careful where you get your news about coronavirus [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.health.harvard.edu/blog/be-careful-where-you-get-your-news-about-coronavirus-2020020118801>
4. Site-ul Organizației Mondiale a Sănătății: Coronavirus disease (COVID-19) [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
5. Resources for Libraries on Coronavirus [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: https://www.everylibrary.org/resources_for_libraries_on_coronavirus
6. IFLA and COVID-19 [online]. [citat 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19>

ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE PENTRU BIBLIOTECARI: RĂSPUNS LA CRIZA PROVOCATĂ DE PANDEMIE

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Perioada pandemiei a dat naștere noilor forme de formare continuă profesională a personalului de specialitate din biblioteci, bazate pe tehnologii informaționale. Este reflectată experiența Centrului de Formare Profesională Continuă din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: personal de specialitate, formare profesională continuă, Centrul de Formare Profesională Continuă din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Abstract: The pandemic period gave rise to new forms of continuous professional training of specialized library staff, based on information technologies. The experience of the Center for Continuing Vocational Training within the National Library of the Republic of Moldova is reflected.

Keywords: specialized staff, continuous professional training, Center for Continuing Vocational Training within the National Library of the Republic of Moldova.

Răspunsul bibliotecilor din țară în contextul pandemiei de SARS-CoV-2 a fost aproape în unanimitate de diversificare și personalizare a serviciilor prestate în regim online, activizarea serviciului „Întrebă bibliotecarul”, accesarea și utilizarea conținuturilor în acces deschis etc. Nu a fost stopat procesul de învățare profesională a personalului de specialitate din biblioteci, ba chiar poate acesta a devenit prioritate în perioada de criză, provocată de starea de urgență. Astfel, perioada de criză a dat naștere noilor forme de educație profesională, bazate pe tehnologii informaționale.

Vom exemplifica afirmația de mai sus în baza activității Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliote-

cii Naționale a Republicii Moldova (CFPC BNRM) în perioada crizei situației epidemiologice (cu regret, aceasta continuând). Este vorba de o analiză a stării de fapt, a condițiilor în care viitoarele activități educaționale urmează a fi implementate și elaborarea de recomandări și propuneri fundamentate pe constatările rezultate în urma analizei.

Astfel, în perioada pandemiei au fost furnizate activități de formare gen:

- ePortofolii educaționale, integrate în colecția Centrul de Resurse, pagina WEB BNRM <http://resurse.bnm.md/ro/for-public-libraries/resource-center>;
- e-traininguri (prin aplicația Zoom);
- conferințe zonale online;
- ePortofolii documentare, destinate personalului de specialitate din cadrul BNRM

(diseminate pentru fiecare angajat, prin e-mail).

Conferințele zonale, precum și trainin-gurile tematice au fost și sunt organizate preponderent prin aplicația Zoom. Formarea profesională online, în general, a câștigat teren în ultimele luni. Activitățile educaționale online, evident au unele beneficii: accesibilitatea, deschiderea către fiecare persoană, economisirea/ gestionarea/ flexibilitatea timpului profesional al bibliotecarilor, costuri reduse, independența de locație, lipsa necesității de investiții financiare pentru deplasare, majorarea numărului de formabili, oportunități de formare a abilităților noi tehnologice etc.

Totuși, această formă nu constituie o soluție miraculoasă, destinată să înlocuiască educația și formarea nonformală prezențială. Și aceasta din motivele: deținerea unui suport inadecvat și manifestarea constrângerilor tehnologice, abilități insuficiente privind incluziunea digitală, lipsa deprinderilor de netichetă, erori la nivel tehnic și altele. Ținând cont de cele menționate, formarea profesională față în față rămâne la ordinea zilei, evident cu respectarea restricțiilor stipulate la nivel național. Este vorba chiar despre o îmbinare organică a formării online și în clasă, acest fapt fiind determinat de subiect/ temă, adresabilitatea activității educaționale etc.

Situația de criză a provocat forme și metode noi de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului de specialitate din biblioteci.

Aducem drept exemplu *ePortofoliile educaționale, integrate în colecția Centrul de Resurse*, pagina WEB BNRM <http://resource.bnrm.md/ro/for-public-libraries/resource-center>. Avantajele ePortofoliilor țin de accesibilitatea largă din punct de vedere a timpului, locației, adresabilitatea (pentru toate tipurile de biblioteci), posibilitatea de utilizare (etică și corectă) ca suport documentar în educația non-formală și informală (organizat, dar și individual) și de asigurare a continuității învățării. Axele tematice ale ePortofoliilor, integrate în colecția Centrului de resurse, se înscriu în prioritățile profesionale, aprobate anual de Forumul Managerilor din cadrul Sistemului

Național de Biblioteci, și pot fi prezentate după cum urmează (situația la 10 august 2020, în total 4):

- *incluziunea digitală a bibliotecarilor* (ePortofoliul „Metode/ aplicații de instruire la distanță”, care include două suporturi documentare: „Utilizarea aplicației Google Classroom”, „ZOOM - platformă de instruire online”);

- *diversificarea și personalizarea serviciilor de bibliotecă* (ePortofoliul „Servicii de bibliotecă în sprijinul diminuării analfabetismului funcțional”, care include șapte suporturi documentare: „Cultura/ educarea lecturii”, „Metode și tehnici de dezvoltare a competențelor de lectură” și altele);

- *cercetarea statistică în bibliotecă* (ePortofoliul „Anul 2019 prin prisma datelor statistice”, care include 7 suporturi documentare; ePortofoliul prezintă un model de valorificare a datelor statistice, aplicat de oricare tip de bibliotecă, reflectând și posibilități de analiză comparată);

- *amplificarea poziției bibliotecii ca actrice și facilitator al Științei Deschise* (ePortofoliul „Biblioteca – promotor al Științei Cetățenilor/ Științei Participative”, conține 5 suporturi documentare).

Sistemul *ePortofoliilor documentare, destinate personalului de specialitate din cadrul BNRM* (diseminate pentru fiecare angajat, prin e-mail), au ca generic „Context transformațional al cadrului național legislativ și de reglementare” (inițial conceput ca un sistem de ateliere profesionale în contextul educației și formării nonformale). De ce această formă? Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), conținând elemente inovative pentru bibliotecile din Republica Moldova, are drept urmare schimbări esențiale în dezvoltarea serviciilor, resurselor informaționale deținute, competențelor personalului de specialitate etc. Prevederile Legii cu privire la biblioteci sunt „dezghiccate” și implementate prin documente de reglementare și normative de nivel național, fiecare bibliotecă elaborând și deținând în baza acestora componenta documentară instituțională (strategii, politici, regulamente etc.). Scopul ePortofoliilor documentare: dezvoltarea competențelor profesionale ale personalului

de specialitate prin învățarea și aplicarea conținutului cadrului legislativ, strategic și de reglementare în domeniul activității bibliotecare. Acestea sunt destinate personalului de specialitate din cadrul BNRM: manageri superiori și funcționari, solicitanți pentru conferirea/ confirmarea categoriei de calificare, alți angajați. Conținutul ePortofoliilor documentare este axat pe prevederile concrete, care se referă la activitatea BNRM, din Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), „Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice” (aprobat prin ordinul nr. 186 din 26.02.2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării), „Regulamentul privind angajarea prin concurs a personalului de specialitate din bibliotecile publice, precum și criteriile minime de selectare a personalului din biblioteci (aprobat prin ordinul nr. 748 din 10 iunie 2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării) și altele.

ePortofoliile documentare sunt o metodă eficientă de educație informală a personalului de specialitate (în cazul nostru – din cadrul BNRM), fiind posibile de utilizat în funcție de timpul profesional, contribuind la economisirea, utilizarea rațională a

acestui. Personalul de specialitate apelează la ePortofoliile documentare din propria convingere, cu responsabilitate și cu un scop definit, fiindu-i pusă la dispoziție informația concretă de care are nevoie.

Ce concluzii se impun în funcție de cele menționate mai sus? Chiar și în situații dificile, provocate de criza pandemică, au fost identificate posibilități de dezvoltare continuă a competențelor personalului de specialitate din biblioteci. În era vitezei și comunicării, care a transformat radical societatea, biblioteca/ bibliotecarul este obligat să țină pasul cu schimbările mediilor de influență. Este vorba despre incluziunea digitală a bibliotecarului, care prevede competențe de mânăuitor de tehnologii informaționale, creator de conținuturi digitale, comunicator virtual și altele. Toate acestea sunt obținute/ dezvoltate prin educația și formarea continuă profesională, inclusiv la distanță. Bibliotecarul/ biblioteca trebuie să facă față exigențelor acesteia: suport tehnic/ tehnologic adecvat, mânăuirea aplicațiilor informaționale, atitudine responsabilă privind dezvoltarea competențelor, accentuarea educației informale, capacități de analiză și sinteză etc.

Referințe bibliografice:

1. INFORMAȚIE-sinteză privind activitatea Centrului (Secției) de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, aprilie – iunie, anul 2020. Chișinău, 2020. 4 p. Manuscris.
2. MARINESCU, Patricia Adriana. Educația la distanță. [citată 6 august 2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/7316986/Educatia_la_distanta?email_work_card=thumbnail
3. Prioritățile Uniunii Europene pentru educația și formarea profesională. [citată 6 august 2020]. Disponibil: https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-vocational-education-and-training-vet_ro

REPOZITORIUL TEMATIC NAȚIONAL ÎN BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚE ALE INFORMĂRII – FACILITATOR AL CERCETĂRII ÎN COMUNITATEA BIBLIOTECARĂ

**Ludmila CORGHENCI,
Ecaterina DMITRIC,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Rezumat: În contextul Societății Informației și Cunoașterii, comunitățile științifice se dezvoltă rapid și sunt în continuă creștere, formând rețele științifice care depășesc barierele instituționale și geografice. Cercetarea în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova trebuie să fie percepută de către comunitate prin prisma conceptului de știință deschisă și mijloacelor de comunicare actuale, bazate pe colaborare și resurse în acces deschis. Articolul prezintă Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale Informării, constituit în contextul Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind Accesul Deschis.

Cuvinte-cheie: repozitoriu tematic, acces deschis, comunicare științifică, biblioteconomie și științe ale informării.

Abstract: In context of the Information and Knowledge Society, scientific communities are growing rapidly and constantly, forming scientific networks that transcend institutional and geographical barriers. Research in Library and Information Sciences in the Republic of Moldova must be perceived by the community in terms of the concept of Open Science and current means of cooperation, based on collaboration and open access resources. The article presents the National Thematic Repository in Library and Information Sciences, established in the context of the Policy on Open Access of the National Library of the Republic of Moldova.

Keywords: thematic repository, open access, scientific communication, librarianship and information sciences.

Secolul al XXI-lea semnifică intrarea umanității într-o nouă etapă de dezvoltare a civilizației, în care informația și comunicațiile reprezintă elemente esențiale ale existenței societății. Creșterea interdependenței la nivel global a sporit necesitatea de a comunica între indivizi și organizații. Informația este omniprezentă în orice comunicare, informare, documentare, facilitând conexiunea pe plan național și internațional.

Societatea Informației și a Cunoașterii are la bază dezvoltarea unei noi culturi a informației. Schimburile de date și comu-

nicarea electronică, care are loc între oameni și grupuri, constituie un factor de dezvoltare individuală și colectivă. Unul din principiile Societății Informației și a Cunoașterii este circulația deschisă și facilă a informațiilor și ideilor, care deschid perspective noi în materie de educație și formare continuă.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), deținând statutul de Centru Biblioteconomic Național, corelează și sprijină activitatea bibliotecilor din sistemul național privind prioritățile profesionale (acestea fiind identificate și aprobate la

Forumul anual al Managerilor).

Una din prioritățile profesionale ale anului 2020 este amplificarea poziției bibliotecilor ca actori-cheie și facilitatori ai Științei Deschise. Din perspectiva dimensiunii profesionale cercetare-dezvoltare „știința deschisă reprezintă o nouă abordare a modului în care se efectuează și se organizează cercetarea științifică, bazată pe cooperare și pe noi căi de difuzare a cunoștințelor, utilizând tehnologiile digitale și instrumente noi de colaborare” [3]. În acest sens inițiativa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind crearea unui repozitoriu tematic în biblioteconomie și științe ale informării se înscrie perfect în orientarea comunității profesionale spre augmentarea creativității, inovației în baza interacțiunii comunicative [4, p. 8].

Crearea repozitoriului național tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării se înscrie în contextul prevederilor „Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind Accesul Deschis”, aprobată de către Consiliul științific la 6 februarie 2019 <http://bnrm.md/files/biblioteca/Politica-Acces-Deschis-BNRM-ro.PDF>, integrată ca mandat instituțional în Registrul internațional ROARMAP (Registry of Open Access Repositories Mandates and Policies) <http://roarmap.eprints.org/3961/>. Prin acest document, Biblioteca Națională a Republicii Moldova recunoaște importanța strategică a noului mod de organizare și efectuare a activității de cercetare, bazată pe cooperare și noi căi de difuzare a rezultatelor acesteia, a cunoștințelor. Ținând cont de experiența națională și internațională, implementarea Accesului Deschis la BNRM se bazează pe două modele: arhivarea în Repozitoriul Tematic [național] în domeniul BȘI și indexarea revistei științifice și bibliopraxiologice „Magazin bibliologic” în Registrul internațional DOAJ (Directory of Open Access Journals) și alte baze de date internaționale.

Inițiativa repozitoriului tematic a prins contur încă din anul 2015. După mai multe cercetări în domeniu, Vera Osoianu a conceptualizat acest sistem fiabil de specialitate, fiind promovat în mediul profesional din republică.

Astfel, Repozitoriul Național Tematic Mold-LIS (NTR Mold-LIS) a fost constituit

în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării conținutului digital în Acces Deschis, rezultatelor activității de cercetare, fiind un mijloc de facilitare a cercetării în domeniul Biblioteconomie și Științe ale Informării. NTR Mold-LIS asigură accesul la conținutul digital al lucrărilor elaborate/ editate de către cercetătorii din cadrul BNRM și alte instituții.

Accesul la NTR Mold-LIS este intercalat pe site-ul BNRM <http://moldlis.bnrm.md/>. Mold-LIS a fost creat în baza software-ului DSpace dezvoltat de Universitatea Southampton, utilizând protocolul OAI-PMH (Open Access Initiative Protocol for Metadata Harvesting), ce permite integrarea NTR Mold-LIS în registrele internaționale ROAR, Open DOAR etc. Denumirea Repozitoriului Național este o abreviere a denumirii complete a Repozitoriului Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova, în limba engleză (NTR Mold-LIS) – National Thematic Repository Moldova – Library and Information Science. Mold-LIS reprezintă o arhivă electronică (depozit) deschisă, cumulativă, constituită și gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Bibliotecile Sistemului Național (Centrele Biblioteconomice Departamentale, Teritoriale).

NTR Mold-LIS este creat în scopul constituirii și gestionării unui sistem fiabil de arhivare (depozitare) pe termen lung, accesibil pentru oricine și de oriunde, a rezultatelor intelectuale în domeniul biblioteconomiei și științelor informării (conținuturilor digitale tematic). Astfel, acest sistem urmărește următoarele obiective:

- asigurarea transparenței și amplificarea comunicării profesionale;
- creșterea numărului de citări ale publicațiilor cercetătorilor/ specialiștilor în domeniu;
- promovarea imaginii domeniului și cercetătorilor în mediul informațional global;
- sporirea competitivității, vizibilității și impactului rezultatelor activității de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării la nivel național și internațional;

▪ lărgirea și facilitarea accesului publicului interesat la colecția de specialitate în formatul online, în mod deosebit al personalului de specialitate – în scopul dezvoltării competențelor profesionale, susținerii potențialului inovațional și creativ, avansării în carieră;

▪ fundamentarea unui sistem fiabil și accesibil de analiză bibliometrică (a publicațiilor în domeniul biblioteconomiei și științelor informării din Republica Moldova).

Metoda de stocare a publicațiilor se efectuează în conformitate cu structura disponibilă a software-ului DSpace, alcătuită din trei niveluri: comunități, subcomunități și colecții. Din punctul de vedere al software-ului menționat, NTR Mold-LIS este similar cu repozitoriile instituționale ale bibliotecilor universitare din Republica Moldova, însă deosebirea o face diferența colecțiilor, care este structurată conform următoarelor subiecte specifice domeniului biblioteconomie și științe ale informării:

- Biblioteconomie și științe ale informării: aspecte teoretice și generalități;
 - Utilizarea și sociologia informației;
 - Utilizatori, alfabetizare și lectură;
 - Colecții ale bibliotecilor. Resurse informaționale;
 - Industree și politici editoriale. Proprietate intelectuală. Drept de autor;
 - Management de bibliotecă;
 - Devenire profesională. Formarea profesională de bază și continuă a personalului din biblioteci;
 - Surse și suporturi de informație. Canale de difuzare;
 - Servicii informaționale;
 - Servicii de bibliotecă de bază;
 - Spații funcționale de bibliotecă;
 - Tehnologii informaționale de bibliotecă.
- Subiectele sunt clasificate conform sche-

mei JITA „Classification System of Library and Information Science”, aplicată în Repozitoriul digital *eLIS - e print in Library & Information Science* (<http://eprints.rclis.org/>). Detalierea subiectelor este specificată în *Ghidul de arhivare a documentelor în NTR Mold-LIS*, elaborat de către echipa Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării.

Pentru a arhiva documentele în repozitoriu a fost creat un grup de lucru din cadrul BNRM. Arhivarea propriu-zisă a publicațiilor elaborate de către colaboratorii BNRM se efectuează prin mai multe etape: pregătirea documentelor (prelucrarea acestora din punct de vedere tehnic, salvare PDF, tehnoredactare etc.); descrierea bibliografică a documentelor în conformitate cu standardele în vigoare; atribuirea subiectului conform schemei JITA; elaborarea abstractelor și cuvintelor-cheie; arhivarea propriu-zisă.

În ceea ce privește colaborarea cu bibliotecile din sistemul național, cerințele de bază de prezentare a unui document pentru arhivare sunt:

- nume, prenumele autorul;
- denumirea instituției (conform comunităților create în repozitoriu);
- abstractul documentului nu va depăși 5000 semne, fiind elaborat în limbile română și engleză. În cazul prezentării unui document în limba rusă, abstractul urmează să fie prezentat în limbile rusă, română și engleză;
- formatul documentelor acceptate conform Regulamentului de organizare și funcționare a Repozitoriului Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova/ National Thematic Repository Moldova Library and Information Science (NTR Mold-LIS):

Tipul conținutului digital	Format	Extensie
Text	Adobe PDF, Microsoft Word	pdf, doc, docx
Prezentări	Microsoft Powerpoint	ppt
Imagini	JPEG, GIF	jpg, jpeg, gif, png, tif
Audio	WAV, MP3	wav, mp3
Video	MPEG	mpeg, mpg, mpe
Foi de calcul	Microsoft Excel Open XML Spreadsheet	.xlsx (.xls)

Căutările în *NTR Mold-LIS* se fac după numele autorului, titlul documentului, anul de publicare, subiecte (cuvinte-cheie).

NTR Mold-LIS este un model de lucru în echipă la BNRM. Etapele constituirii acestuia, precum și responsabilitățile fiecărei componente a echipei pot fi prezentate după cum urmează:

- constituirea echipei multifuncționale (prin ordinul directorului general al BNRM; în componența echipei au fost incluși biblioteconomiști, bibliografi, personal IT, redactori etc.);

- elaborarea Planului de acțiuni privind constituirea *NTR Mold-LIS*, aprobat de către directorul general BNRM (activități concrete, responsabili, termeni);

- pregătirea pachetului de documente normative privind funcționarea *NTR Mold-LIS* (Regulamentul de organizare și funcționare a Repozitoriului Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova National Thematic Repository Moldo/ - Library and Information Science (*NTR Mold-LIS*) – aprobat de către Consiliul științific BNRM la 6 februarie 2019; Ghidul de arhivare a documentelor în *NTR Mold-LIS*;

- pregătirea bazei de date pentru plasare online.

Funcționalitatea *NTR Mold-LIS* este asigurată de către Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării, Direcția Tehnologia Informației, Centrul editorial-poligrafic din cadrul BNRM.

Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării este responsabilă de:

- coordonarea și monitorizarea procesului de creare și dezvoltare a repozitoriului;

- coordonarea relațiilor cu autorii reali și potențiali;

- coordonarea cu centrele biblioteconomice în vederea asigurării funcționalității și plinătății *NTR*;

Referințe bibliografice:

1. SOCIETATEA în secolul al XXI-lea. În: CAPCELEA, Valeriu. Filozofie socială: Manual pentru instituțiile de învățământ superior cu profil economic, tehnic și tehnologic. Chișinău, 2019, pp. 169-193. ISBN 978-9975-46-406-2

2. STAVER, Mihaela. Repozitoriile instituționale – componentă esențială în sistemul de comunicare științifică [online]. [citat 21.07.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/68809

3. ȘTIINȚA DESCHISĂ în Republica Moldova: Studiu. Chișinău: Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, 2018, 263 p. ISBN 978-9975-3220-3-4, eISBN 978-9975-3220-4-1, DOI: 10.5281/zenodo.1468418

4. ȚURCAN, Nelly. Comunicarea științifică în contextul accesului deschis la informație. Chișinău, 2012, 324 p. ISBN 978-9975-71-253-8

- recepționarea documentelor/ informațiilor de la autori în scopul plasării acestora în *NTR Mold-LIS*;

- realizarea nemijlocită a procesului de arhivare a documentelor;

- analiza și soluționarea diverselor probleme și situații privind depozitarea publicațiilor;

- examinează legalitatea distribuirii documentelor cu acces deschis.

Direcția Tehnologia Informației asigură:

- procesul de creare a *NTR Mold-LIS* în calitate de administrator;

- dezvoltarea repozitoriului sub aspect tehnologic și de conținut;

- oferă consultații autorilor privind auto-arhivarea publicațiilor;

- funcționarea software-ului, suportul tehnic și conservarea publicațiilor electronice.

Centrul editorial-poligrafic prezintă formatul electronic al documentelor editate sub egida BNRM.

În tabelul de mai jos sunt prezentate datele statistice privind utilizarea *NTR Mold-LIS* (situația la 10 august 2020):

Itemi	Număr
Vizite	1228
Articole arhivate	123
Vizualizări articol	2.268
Vizualizarea colecțiilor	2.902
Vizualizări ale comunităților	4.527
Căutări	416

NTR Mold-LIS este o componentă importantă a comunicării științifice în domeniu. Necesitatea implementării acestui sistem permite diseminarea și accesul nerestricționat la informația științifică de specialitate. Impactul repozitoriului este orientat spre schimbul de cunoștințe, creșterea productivității și vizibilitatea în mediul internațional.

PORTOFOLIUL DE PROIECTE AL BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA: BUNELE PRACTICI APLICABILE ÎN BIBLIOTECĂ

Mariana KIRIAKOV,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Articolul pune în valoare tendințele de dezvoltare a portofoliului de proiecte ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, instrumentele de lucru și elementele-cheie asupra cărora trebuie să atragă atenția un manager de proiect. Sunt reflectate așa aspecte ca timpul și fluiditatea, importanța strategiei organizaționale, prezența elementelor de sprijin, rezultate planificate și neplanificate, creativitatea, partea psihologică a proceselor de comunicare în cadrul proiectului.

Cuvinte-cheie: managementul proiectelor; rezultatele proiectului, factorii de succes ai proiectului, managementul schimbărilor.

Abstract: The article highlights the development trends of the portfolio of projects in the National Library of the Republic of Moldova, the working tools and the key elements to which a project manager have to draw his attention. Aspects such as time and fluidity, the importance of the organizational strategy, the presence of support elements, planned and unplanned results, creativity, the psychological part of the communication processes within the project are discussed.

Keywords: project management, project results, project success factors, change management.

„Ca să primești ceva diferit, trebuie să faci ceva diferit”
(Stephen Richards)

Ideea inițială a acestui articol a fost de a trece în revistă experiența Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) în domeniul managementului proiectelor. Pe parcurs au fost integrate aspecte adăugătoare, legate de inițierea și implementarea unui proiect. Deși articolul conține cu precădere informații referitoare la BNRM, unele concluzii se fundamentează pe experiența de lucru a autorului, precum și pe feedback-ul colegilor din diferite instituții și/ sau ONG-uri. Toate concluziile reflectă părerea autorului în limita experienței deținute de un

cerc finit de persoane din Republica Moldova.

Domeniul de management al proiectelor este unul care evoluează rapid, iar însuși activitatea de management de proiect este una complexă. BNRM are o experiență relativ modestă, dar reprezentativă în acest domeniu (a se vedea tabelul de mai jos). În același timp, este o experiență organizațională individuală, cu propriul specific, dar care poate fi folosită, eventual, pentru selectarea bunelor practici și benchmarkingului din domeniul profesional.

În conceptul de proiect este inserat factorul de timp – prin faptul că proiectele sunt tentative temporare (vezi Project Management Institute Lexicon of Project Management Terms). Respectiv, alte componente legate de proiect tind să fie temporare, sunt „fluide. Cel/ cea care inițiază un proiect – persoană, organizația, după părerea autorului, trebuie să se simtă confortabil cu această „fluiditate”, să dea dovadă de flexibilitate, adaptabilitate și capacități de management al schimbărilor. Mai jos urmează o examinare a fluidității:

- experiența acumulată în proiect în scurt timp se transformă în una depășită;
- scenariile funcționale ale unor proiecte peste un timp nu mai sunt efective;
- proiectele se dezvoltă, se diversifică și se transformă în ceva nou;
- pe parcursul implementării proiectelor sunt aplicate diferite strategii de lucru pentru a identifica factorii principali, care ar asigura un succes stabil. Dar factorii care influențează succesul și, totodată, viabilitatea proiectelor nu sunt unii și aceiași de fiecare dată, sunt diferiți;
- experiența de proiect poate fi legată de o perioadă scurtă și/ sau determinată de timp și/ sau de un donator care activează pe o perioadă determinată sau a cărui ofertă de susținere financiară este temporară. Odată cu trecerea timpului, ofertele nu mai sunt disponibile sau donatorul este plecat de pe piața de oferte;
- regulile de aplicare, implementare, raportare a proiectului tot sunt diferite de la donator la donator, dar pot și să se schimbe cu timpul; chiar și la unul și același donator regulile de la proiect la proiect se pot schimba;
- experiența participanților, implementatorilor din diferite proiecte precedente poate fi atât transferabilă, cât și mai puțin transferabilă, folositoare sau nefolositoare pentru proiectul curent;
- mediul în care se desfășoară proiectul poate fi favorabil, dar temporar, de moment, și pe parcursul desfășurării proiectului să se schimbe în nefavorabil sau echipa îl poate face așa;

- interesul celor care implementează poate dispărea pe parcursul proiectului, de ex, din cauza schimbării mediului sau a schimbărilor interioare ale membrilor echipei.

În același timp, chiar și cele mai favorabile condiții ale mediului și pregătirea bună a echipei de implementare nu garantează succesul final al proiectului. Nu fiecare proiect scris ajunge la etapa de aprobare. Poate să existe și un proiect bun, și o echipă experimentată, și să corespundă ideal condițiilor de concurs, dar donatorul să fie interesat de diversificarea tipurilor de proiecte sau explorarea altor domenii, sau să fie interesat de dezvoltarea proprie, inclusiv a nivelului propriu de creativitate și ea să nu coincidă cu etapele de dezvoltare a applicantului. În acest caz avem un proiect neviabil ori el se „depozitează” pentru vremuri mai bune.

Astfel, ofertele, regulile de aplicare, donatorii, echipa, timpul de existență al ofertei timpul potrivit pentru aplicare sunt factori „fluizi”. Cele mai stabile elemente, care rezistă în timp, din observațiile autorului, sunt strategiile de dezvoltare ale instituției. Ea asigură un mediu în care este posibilă dezvoltarea, de aceea este important de a avea o astfel de strategie, care să permită acest lucru, în primul rând, și, în al doilea, să fie o strategie competitivă, modernizată, revizuită la timp.

Pe lângă o strategie viabilă și competitivă, succesul proiectului, în opinia autorului, depinde de sprijinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării; administrației bibliotecii/ organizației; sprijinul cel puțin al unei persoane din partea donatorului (cu care se stabilesc relații bune de comunicare); prezența unui grup de inițiativă/ echipe de entuziaști care implementează proiectul; experiența membrilor de echipă în rezolvarea problemelor; adaptabilitatea lor la condițiile de schimbare permanentă.

În tabelul ce urmează sunt prezentate proiectele BNRM, pentru care au fost alocate resurse externe și care au fost inițiate de către bibliotecă:

Denumire proiect	Perioada de implementare	Fondator
Programul Național <i>Lectura Central</i> , 2019	2019	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Proiecte culturale
Arhiva de voci: interviuri cu personalitățile culturii naționale	2018	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Proiecte culturale
Ungherașul Media, 2018	2018	IREX Europe
Hrisoave basarabene și alte documente istorice din sec. XIX	2017-2019	Ambasada SUA în Republica Moldova, Fondul Ambasadorilor pentru Conservare Culturală
Conferința internațională „Dezvoltarea cooperării bibliotecilor europene în spațiul virtual”, dedicată consemnării a 185 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale	2017	Grantul Erland Kolding Nielsen, Conferința Bibliotecilor Europene (CENL)
Conservarea, salvagardarea și valorificarea patrimoniului cultural scris în cadrul Programului Național „Memoria Moldovei”	2015	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Proiecte culturale
FUMAGABA (Integrarea în Biblioteca Europeana)	2008 - 2009	Biblioteca Europeana
Sistemul integrat de bibliotecă a Moldovei (SIBIMOL)	2005 - 2008	Fundația Soros Moldova
Crearea Centrului național de conservare și restaurare	2003 - 2004	Fundația Soros Moldova
Automatizarea Bibliotecii Naționale	2002 - 2004	Consiliul Suprem de Știință pentru Dezvoltare Tehnologică a Moldovei

După cum vedem, proiectele se derulează consecutiv în domenii diferite. Dacă vorbim despre tendințele generale ale portofoliului de proiecte al BNRM și ale mediului în care au fost implementate, putem să menționăm următorii factori:

- sunt prezenți doi vectori de sprijinire financiară internațională – Statele Unite ale Americii și Europa;
- sumele proiectelor la început sunt mai mari și se referă la direcții generale de activitate, iar cele mai recente sunt mai mici, cu teme și activități specifice;
- în ultimii 5 ani donatorul permanent nu este o organizație străină sau ONG local-filială a unui ONG internațional

(Fundația Soros Moldova, IREX), ci Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova;

- piața donatorilor cu timpul se diversifică, dar se modifică și cresc cerințele de accesare la granturi, drept urmare accesul la acestea devine mai puțin posibil;
- biblioteca tinde spre proiecte unde donatorul oferă consultanță și sprijin organizațional, precum și la proiecte care nu impun multe bariere de acces;
- comunicarea directă cu persoana din organizația donatorului și sprijinul ei în soluționarea problemelor este elementul de bază care permite derularea proiectului cu succes.

În continuare sunt prezentați factorii, care, conform părerii autorului, au creat un mediu propice pentru derularea proiectului „Hrisoave basarabene și alte documente istorice din sec. XIX”. Acești factori pot fi utili bibliotecilor/ bibliotecarilor pentru a identifica un donator sau pentru a solicita/negocia condiții favorabile pentru proiectele proprii:

- nu a fost impusă cerința de a avea o experiență precedentă în domeniul managementului de proiecte;

- nu a fost solicitată o descriere foarte detaliată a proiectului la etapa de aplicare (a existat un formular de completare de 5 pag);

- donatorul a acordat atenție ajustării proiectului cu standardele proprii: în perioada de examinare a aplicației pentru grant a cerut explicații adăugătoare asupra elementelor de proiect (despre ateliere, echipamente, mai multe fotografii ale Hrisoavelor etc.);

- pe parcursul implementării proiectului s-au cerut rapoarte concise, de 2-3 pagini;

- a fost posibil de extins perioada de raportare a proiectului (3 luni);

- nu s-au cerut cheltuieli în avans cu rambursarea ulterioară, mijloacele financiare au fost acordate cu anticipație;

- donatorul a acordat asistență BNRM în anumite cazuri; De exemplu, selectarea și rezervarea biletelor pentru experții americani, din cauza cerințelor speciale, au fost efectuate de către agentul donatorului; un alt exemplu – expertul american a trimis o mostră de carton în SUA pentru a afla aciditatea ei, folosind mijloacele proprii;

- deși Ambasada SUA în Republica Moldova a solicitat informații despre cheltuielile pentru întreținerea spațiilor care vor fi utilizate în proiect, aceste informații nu au fost afișate sub forma unei cerințe obligatorii cum ar fi, de exemplu împărțirea cheltuielilor la un procent prestabilit.

Conchidem că donatorul a făcut mai mulți pași pentru a se apropia de aplicant și nu a ridicat bariere adăugătoare care ar favoriza îndepărtarea acestuia. Mediul extern, în care s-a desfășurat proiectul, a fost unul favorabil. Dar nu putem să mizăm pe acest fapt în permanență, un astfel de suport și mediu favorabil este mai mult o excepție decât o regulă. Biblioteca trebuie să fie orientată și dispusă de a lua asupra sa obligații mai complexe.

Impactul proiectului „Hrisoave Basarabe-

ne și alte documente istorice din sec. XIX” ține de:

- 200 „Hrisoave basarabene” restaurate;

- 25+ bibliotecari specialiști din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, arhive, muzee, instruiți în domeniul prezervării în cadrul a 2 ateliere cu participarea specialiștilor Bibliotecii Congresului SUA;

- 1 masă rotundă cu participarea personalului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (75 participanți, 4 traineri internaționali);

- dotarea cu aparate de aer condiționat (3), umidificatoare (3), hidrometre (2) și aspirator (1) pentru depozitul cărților vechi și rare;

- dotarea cu mobilier expozițional a secției Carte veche și rară a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova;

- dotarea cu cameră de dezinfectie (1), cutter (1) și aspirator (1) al Centrului tehnic de conservare și restaurare a documentelor a BNRM.

Pe lângă rezultatele menționate mai există și altele, care nu au fost planificate. De exemplu, s-au creat produse noi. Creativitatea, apărută din interacționarea specialiștilor din 2 țări diferite – Moldova și SUA, a dat naștere unui produs nou la nivel local – suporturile de carte din sticlă organică care permit de a deschide cartea parțial, sub un unghi, astfel minimalizând stresul cărții la deschiderea și plasarea ei pe o suprafață dreaptă. Acest produs a dat posibilitatea de a expune mai multe cărți vechi și rare pentru publicul larg, cărți care mai înainte nu puteau fi expuse din cauza fragilității cotorului și a paginilor în locurile de atașare la cotor.

Alt rezultat/ beneficiu constă în schimbarea atitudinii experților americani din Biblioteca Congresului SUA față de Biblioteca Națională din Republica Moldova și față de Moldova, în general. La început de proiect au existat anumite temeri și tendințe de a evita vizita în Moldova, țara fiind privită ca o destinație de risc. După realizarea atelierelor colectivul Directoratului de Conservare și Prezervare a Bibliotecii Congresului SUA și-a exprimat dorința să participe la proiectele ce vor urma.

Menționăm și schimbarea atitudinii și a unor viziuni ale membrilor echipei de proiect, creșterea funcționalității la nivel individual și de echipă. Noul impune efectuarea unor acțiuni care nu au mai fost făcute. Pe parcursul implementării proiectului sunt depistate

anumite convingeri, stereotipuri, șabloane de gândire și, respectiv, de funcționare ale membrilor echipei de proiect. Ele pot fi diferite, în dependență de particularitățile individuale și experiențele individuale ale membrilor echipei. De exemplu:

- donatorului va oferi granturi care vor coincide perfect cu orice solicitare majoră a instituției;

- beneficiarii/ colegii/ societatea vor „accepta”/ aprecia din start proiectul;

- obligațiile temporare ale persoanelor pe parcursul proiectului se vor prelungi automat și vor continua și după proiect;

- din momentul când vin banii de la donator în contul organizației faci ce vrei cu ei și îi poți cheltui pe lucruri „mai importante” sau o cauză „mai bună” (din punct de vedere al organizației) decât cele stipulate în proiect și fără a negocia cu donatorul;

- etapa de pregătire și etapa de finalizare a proiectului are mai puțină importanță și solicită cu mult mai puțin timp decât perioada de implementare a proiectului;

- menționăm diferențele de atitudini ale furnizorilor de servicii (care au fost solicitați în cadrul proiectului) din Moldova și din străinătate (responsabilitate, comunicare operativă, livrarea la timp a produsului, perfectarea corectă a documentelor financiare).

Lucrul cu stereotipurile și șabloanele este parte integrantă a procesului de management al proiectelor. Activitățile de proiect nu sunt complicate, dificultatea constă în acceptul de către o persoană, de către un manager de echipă de a face ceva nou, necunoscut. Ultimele două rezultate se referă la mediul intern al proiectului și fac parte din procesele de comunicare.

Produsele noi, experiența acumulată, eliminarea greșelilor de gândire și de acțiune, schimbarea personală și mai apoi,

cea instituțională – acestea sunt beneficiile adăugătoare care se obțin în cadrul unui proiect. Desigur, schimbările la nivel de instituție apar foarte lent, mai ales luând în considerare că numai o parte din colectiv participă nemijlocit la elaborarea/ implementarea proiectelor. Iar experiența acumulată nu se transmite automat celorlalți membri ai colectivului, la nivel instituțional. Este vorba despre eforturi și activități sistematice.

Mai menționăm că apariția beneficiilor adăugătoare este variabilă și depinde de sârguința, entuziasmul și deschiderea echipei, a administrației și a donatorului.

Fiind în fața unei oportunități de proiect, biblioteca poate elabora criterii proprii de selectare și de luare a deciziei de participare. În momentul în care se discută ideea de proiect este important de a ține cont de următoarele criterii: dacă proiectul îndeplinește obiectivele strategice ale bibliotecii, așa cum sunt definite în Strategie/ Planul strategic; dacă biblioteca va fi capabilă să pregătească de sine stătător, corect și calitativ solicitarea de proiect sau dacă e necesar de a apela pentru servicii de pregătire a proiectului; dacă biblioteca va fi capabilă să se angajeze în proiect; dacă echipa bibliotecii va fi capabilă de a implementa proiectul.

Pe lângă subiectele menționate în articol există și altele, care ar putea face obiectul altor materiale, discuții, consultații privind implementarea unui proiect. Cert este faptul că lucrul în domeniul proiectelor este complex, cere multe investiții atât din partea organizației participante, cât și a echipei de proiect. Rezultatele vin să compenseze aceste eforturi, care, pe lângă satisfacție, completează necesitatea de dezvoltare continuă a acestora.

Referințe bibliografice:

1. COSOVAN, Veronica. Proiectele culturale: Oportunitate pentru implementarea politicilor de preservare. In: Magazin bibliologic. 2019, nr. 1/2, pp. 14-21. ISSN 1857-1476.
2. Cu privire la modul de aplicare a cotei zero a TVA la livrările de mărfuri, servicii efectuate pe teritoriul țării și de acordare a facilităților fiscale și vamale pentru proiectele de asistență tehnică și investițională în derulare, care cad sub incidența tratatelor internaționale, la care Republica Moldova este parte: [hotărârea nr. 1142 din 20 decembrie 2017 a Guvernului Rep. Moldova]. In: Monitorul oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 451/463, pp. 118-122.
3. PROJECT Management Institute. PMI Lexicon of Project Management Terms [online]. [citat 02.03.2020]. Disponibil: <https://www.pmi.org/pmbok-guide-standards/lexicon>
4. TOSTOGAN, Aliona. Proiectul „Salvgardarea hrisoavelor basarabene din perioada țaristă (1812-1917)”: Scop, implementare, impact. In: Magazin bibliologic. 2019, nr. 3/4, pp. 4-11. ISSN 1857-1476.

TEHNICI DE CAPTARE A ATENȚIEI UTILIZATORILOR

Lilia CARA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Biblioteca există și funcționează pentru/datorită utilizatorilor. Autorul identifică metode și tehnici de captare a atenției acestora pentru serviciile și produsele oferite de către bibliotecă, specificând importanța bibliotecarului în acest context.

Cuvinte-cheie: utilizator; metode de captare a atenției, bibliotecă publică.

Abstract: The library exists and works for users and thanks to them. The author identifies methods and techniques for capturing the audience attention to services and products offered by the library, in this context specifying the importance of the librarian.

Keywords: user; methods of capturing attention, public library.

„Viitorul bibliotecii și al profesiei depinde de cum vom putea convinge utilizatorii și membrii comunității că bibliotecă și bibliotecarul îi poate ajuta să zboare la cele mai mari.”
(Vera Osoianu, biblioteconomist)

Accesul la informație, la știință și la cultură sunt drepturi fundamentale ale omului, care împreună cu dreptul la educație sunt recunoscute peste tot în lume ca elemente-cheie ale unei dezvoltări durabile a umanității și a progresului economic și social. Omul trăiește într-un mediu informațional. El este „bombardat” permanent de stimuli care conțin o mare încărcătură informațională. Omul vede, aude, pipăie, într-un cuvânt, simte însușirile fizice ale stimulilor, le traduce în plan subiectiv, psihic, le introduce în dispozitivele sale comportamental-reglatoare. Însuși psihicul este de natură subiectiv-informațională [5]. Omul are nevoie de informații ca de aer, el se „hrănește” cu informații, de aceea bibliotecă trebuie să fie un for de comunicare între utilizator și cea care creează sau pune

în circulație cărțile și informația.

De-a lungul istoriei, bibliotecarii au avut o misiune foarte clară – de a aduna, tezauriza, valorifica, proteja și disemina tot ce a creat mai valoros și mai de preț omenirea, de a asigura protecția socială în cultură, accesul deschis la cunoștințe, de a face viața oamenilor mai bună, de a le arăta drumul spre cunoaștere și lumină, iar, străjuind aceste valori, bibliotecarii nu pot să nu-și „toarne lumină pe cap”. [4]

Prin instituția pe care o servește și la a cărei funcționare contribuie, bibliotecarul deține un loc aparte, deosebit de important, în viața cultural-științifică a societății. Un bibliotecar trebuie să fie el însuși un mare, un pasionat cititor, care are nevoie de noi capacități și aptitudini pentru a îndeplini corect și la timp cerințele utilizatorilor.

În acest context, bibliotecarul trebuie să aibă permanent în vedere faptul că primirea utilizatorilor reprezintă o componentă esențială a muncii sale, pentru că de modul în care utilizatorii sunt primiți depind numeroși factori legați de bunele raporturi ale bibliotecii cu utilizatorii săi. De aceea, în relația cu utilizatorii este extrem de important aspectul uman. O bibliotecă, chiar cu acces liber, dar fără bibliotecari competenți, profesioniști, binevoitori este tristă și rece.

Dialogul cu utilizatorii este un lucru de care trebuie să se țină seama în permanență. Primul contact are o importanță deosebită pentru că acesta contribuie la fixarea imaginii bibliotecii în spiritul noului utilizator. O primire proastă are efecte dezastruoase și de lungă durată. Pentru o bună primire a utilizatorului nu există reguli, ci exigențe umane. Bibliotecarul trebuie să dovedească tact, să cunoască psihologia utilizatorului, să fie discret, să aibă disponibilitatea și calmul de a-l asculta pe acesta. Este ideal să se dispună de un spațiu dedicat primirii și orientării utilizatorului, unde să se afle în permanență un bibliotecar.

Serviciile culturale în general și serviciile de lectură, mai ales, prin finalitățile lor educative, satisfac nevoile și aspirațiile indivizilor și grupurilor sociale în perspectiva devenirii umane. De aceea, cerința de informare este obiectivă. Biblioteca trebuie să fie aptă pentru a răspunde acestei cerințe, trebuie să furnizeze fiecărui utilizator informația de care are nevoie în forma pe care acesta o dorește. Pentru o bună funcționare a bibliotecii trebuie să existe o bună organizare a activității și o analiză permanentă a cerințelor utilizatorilor. Valorificarea resurselor și a mijloacelor necesare pentru a satisface aceste cerințe reprezintă esența activității unei biblioteci.

Suntem conștienți că biblioteca noastră va avea o imagine favorabilă la nivelul utilizatorilor, care o frecventează, doar dacă personalul reușește să creeze o atmosferă cât mai bună pentru studiu. Un bibliotecar amabil, competent, responsabil, comunicativ, inteligent, onest, conștient de faptul că de activitatea sa depinde, în mare măsură, succesul utilizatorului, contribuie (uneori decisiv) la crearea și consolidarea imaginii

bibliotecii în care își desfășoară activitatea. Sarcină primordială a bibliotecarilor este nu numai colectarea, întreținerea și gestionarea fondului de carte, dar și asistarea utilizatorilor.

Pentru ca o relație dintre bibliotecar și utilizator să fie cu succes și să aducă efectul așteptat, *captarea atenției utilizatorului* este prima condiție, necesară să persiste într-o bibliotecă. *Atenția* se definește *ca funcție sau mecanism de orientare, focalizare și fixare a conștiinței asupra unui obiect, sarcini, întrebări, probleme și altele*. Atenția face parte din categoria fenomenelor psihice care susțin energetic activitatea. Ea este o funcție prin care se modulează tonusul nervos, necesar pentru desfășurarea celorlalte procese și structuri psihice. Prezența ei asigură o bună receptare senzorială și perceptivă a stimulilor, înțelegerea mai profundă a ideilor, o memorare mai trainică și mai fidelă, selectarea și exersarea mai adecvată a priceperilor și deprinderilor ș.a.m.d. [2]. Ea are două funcții principale: de a selecta din multitudinea stimulilor pe cei care au o valoare adaptativă mai mare și care trebuie să fie prelucrați; de a controla modul în care se desfășoară acțiunea care are loc în prezent. Dacă reușim să ne concentrăm, acțiunea se desfășoară cu o mai mare precizie, rapiditate, eficiență. [3]

Cea mai importantă caracteristică a atenției este, în mod incontestabil în opinia tuturor specialiștilor din domeniul psihologic, *selectivitatea*. Dacă un fapt, o idee, un stimul verbal prezintă interes pentru o persoană, generează trăiri afective, aceste stări motivațional-afective vor orienta și susține atenția cu ușurință și pe perioade lungi de timp [6].

Există o gamă extrem de variată de tehnici, care contribuie la captarea atenției utilizatorilor. În opinia mea, tehnicile de captare a atenției utilizatorului au menirea de a contribui la depășirea barierei de comunicare dintre bibliotecar și utilizator, implicarea activă a tuturor participanților, realizarea unei ambianțe armonioase și prietenoase, o interacțiune socială și legătură cu realitatea reușită.

Studiile de specialitate au arătat că utilizatorul ia decizia de a se folosi sau nu de

serviciile unei biblioteci în primele 5 secunde, după ce a pășit pragul instituției, pe baza unor elemente pe care le sesizează inconștient.

Cercetătorii de la Institutul The Poynter, din SUA, au urmărit comportamentul utilizatorilor. Ei au descoperit faptul că *Harta privirii* este primul element în captarea atenției utilizatorului. Se spune că „ochii sunt oglinda sufletului”, și este adevărat, pentru că dacă știi să interpretezi corect ceea ce ei spun, poți citi starea sufletească a omului din fața ta. Privirea este un mijloc de comunicare a emoțiilor, a sentimentelor și a stărilor sufletești. Orice conversație începe întâi din priviri și alte semne nonverbale.

În dependență de faptul cu ce privire bibliotecarul întâlnește un utilizator, cu aceeași privire utilizatorul răspunde inconștient de el. Contactul vizual deschide un canal de comunicare între oameni, ajută la stabilirea și construirea raportului cu participanții. Timpul pentru acest contact este de 1-3 secunde pe persoană. Încercați să nu lăsați ochii rătăcind prin sală. Încercați să-i focalizați pe utilizatorul ce vă vorbește, uitați-vă în ochii lui, dar nu prea mult încât să faceți acea persoană să se simtă stânjenită, doar suficient pentru a o implica în dialog. Aveți o privire veselă și binevoitoare, vie și luminoasă. Astfel și utilizatorul se va comporta respectiv. Conștientizați emoțiile pe care le simțiți și dacă nu sunt cele potrivite și dorite, găsiți o modalitate de accesare a sentimentelor pozitive, care ar fi de mare ajutor în relaționarea calitativă cu ceilalți.

Modalitatea în care suntem priviți este strâns legată de starea interioară a interlocutorilor noștri. Știind cum să interpretăm corect privirile lor, știm în ce stări emoționale se află și ne putem schimba atitudinea, dacă este cazul, spre o comunicare reală, eficientă și autentică.

Un alt studiu realizat de cercetătorii de la Universitatea din Missouri este *psihologia culorilor* și anume efectul pe care îl au culorile folosite în incinta bibliotecii sau chiar culorile hainelor bibliotecarilor asupra utilizatorilor. Culorile sunt peste tot în jurul nostru și fiecare dintre ele, într-un anumit context, au impact asupra noastră,

influențându-ne comportamentul. Fiecare culoare se caracterizează prin propriile sale proprietăți unice. Prezentăm câteva dintre efectele remarcabile pe care diferitele culori le pot avea asupra noastră și cum putem profita de acestea pentru a ne atinge obiectivele pe care le stabilim.

Roșu: pasiune, energie, intensitate. Este culoarea cea mai vibrantă și cea care captează atenția cel mai ușor. Dar ai grijă: expunerea excesivă la roșu ne poate face să ne simțim stresați, frustrați sau chiar nervoși.

Galben: fericire, optimism, tinerețe. Atunci când ne gândim la galben, de obicei prima senzație ce ne cuprinde este căldura soarelui, motiv pentru care această culoare funcționează de minune ca antidepresiv. Mai multe studii au demonstrat că această culoare sporește puterea de concentrare și stimulează sistemul nervos.

Albastru: loialitate, toleranță, stabilitate, liniște. Mai multe studii sugerează că culoarea albastră este una din culorile ce pot stimula creativitatea minții umane și, în plus, a fost dovedit că aceasta poate avea un efect calmant. Însă expunerea prelungită la culoarea albastră poate provoca depresie sau tristețe. Albastrul este asociat cu răceală, dar și cu seriozitatea, caracterul oficial.

Negru: putere, mister, profesionalism. Această culoare simbolizează autoritatea, puterea, inteligența și cunoașterea. În plus, negru mai sugerează și îndrăzneala, și agresivitatea.

Alb: este cea mai neutră dintre toate culorile, fiind aproape un sinonim cu puritate, curățenie și inocență. Această culoare ne poate da, simultan, o senzație de curățenie și sofisticare, iar, în același timp, va lumina orice încăpere, răspândind o atmosferă de calm.

Verde: vindecare, succes, speranță. Verdele este culoarea naturii. Are un efect calmant și un aspect plăcut. Această culoare reduce stresul și captează atenția. De aceea, oamenii tind să petreacă mai mult timp în anturajele cu un decor verde.

Roz: De obicei asociat cu feminitatea, rozul este cea mai romantică dintre toate culorile. Rozul este cunoscut pentru abilitatea sa de a calma firile anxioase și a reduce anxietatea. Oricât de mult ar încerca o persoană,

îi va fi foarte greu să se enerveze într-o încăpere roz, pentru că mușchii lui cardiaci vor avea un timp de răspuns mai lent.

Mov/ violet: idealitate, spiritualitate, eleganță, lux. De mult timp asociat cu regalitatea, luxul și sofisticarea, culoarea mov conferă oricărei persoane care o poartă un aer de avuție și eleganță. Această culoare încurajează gândurile profunde și spiritualitatea.

Portocaliu: energie, distracție, căldură. Portocaliul este una din cele mai bune culori pe care le poți alege dacă vrei să-ți îmbunătățești dispoziția și să fii mai vigilent. Culoarea portocalie stimulează activitatea mintală, ceea ce-l face să fie o culoare foarte utilă dacă trebuie ca cineva să învețe pentru un examen, să facă o cercetare sau să soluționeze o problemă mai complicată.

O altă tehnică pentru captarea atenției utilizatorilor ar fi, după părerea cercetătorilor, naturalețea și păstrarea simplității. A fi natural în fața utilizatorului este o calitate. Este lesne de înțeles că o persoană care nu pare a fi confortabilă cu postura în care se află, care pare că a îmbrăcat o haină ce nu i se potrivește, va deveni imediat neinteresantă și va pierde atenția. Reversul, o persoană care este naturală și pare din peisaj că inspiră încredere, competență și entuziasm. Fiți simpli și sinceri cu utilizatorii. Într-un dialog cu ei trebuie de menținut un nivel concis a ceea ce spui, scurt și la obiect, dar memorabil. Folosiți cuvinte simple, scurte. Nu folosiți termeni negativi, cuvinte lungi, științifice, academice, filosofice. Nu toată lumea care folosește serviciile bibliotecii sunt academicieni, scriitori, savanți etc. Fiți disponibili, fiți pozitivi.

Limbajul verbal, ca una din tehnici, ne ajută prin:

Glume - o soluție ușor de folosit, întrucât ele induc o stare de relaxare și de captare a atenției, atrăgând după sine și bunăvoința. Însă umorul este o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte, ne poate ajuta să cooperăm cu viața, iar pe de altă parte ne îndreaptă către a-i ironiza pe ceilalți. De aceea, atunci când facem o glumă în discuție cu utilizatorul, este de dorit ca aceasta să aibă legătură cu subiectul, fără însă a fi deplasată, agresivă, discriminatoare sau să intre în contradicție

cu ce va spune. Totodată, umorul este binevenit atunci când este de calitate și natural. Dacă utilizatorul ne privește lung și întrebător după ce glumim, poate ar fi indicat să ne abținem.

Prezentarea atipică este o altă modalitate de câștigare a atenției și bunăvoinței. Într-o lume obișnuită cu formula clasică „Buna ziua! Mă numesc...” orice altă modalitate de prezentare iese în evidență, atrăgând interesul celor care ascultă. Chiar și modificarea formulei de salut cu arhaicul „Ziua bună!” stârnește senzația de nou, fără a deranja. La fel ca și în cazul glumelor, nu este indicat ca prezentarea să fie ostentativă, pentru că atrage antipatie. [3]

Părăsirea subiectului este o tehnică folosită de vorbitorii care au experiență. Dacă în timpul discuției cel care vorbește „uită” pentru un moment ce are de gând să spună, trecând la cu totul altceva, interesul utilizatorului va fi recâștigat. Este suficient ca un coleg să fie implicat în discuție pentru câștigarea interesului.

Întrebări. Importanța acestui factor este să fiți capabili să-i răspundeți și să repetați utilizatorului, cu răbdare și calm, de câte ori este necesar. Aceasta este cheia: să-i răspundeți și să-i repetați, cu același calm, fără să vă enervați.

Dacă nu primiți răspuns la o întrebare cauza este, de regulă, sau că întrebarea este prea ambiguă, prea grea, prea ușoară sau nu ați lăsat suficient timp de gândire. Remediul pentru ultima variantă este evident – acordați câteva secunde de gândire după fiecare întrebare. Răspundeți unor posibile întrebări din partea utilizatorului cu o formulare plăcută, simplă și profesionistă în același timp.

Încercați să puneți întrebări din aproape în aproape pentru a evita o întrebare prea dificilă și oferiți indicii atunci când ajungeți în impas. Acordați o importanță mai mare întrebărilor deschise decât celor închise. Acestea încurajează discuția. Nu vă descurajați dacă primiți un răspuns greșit. Vedeți acest lucru ca pe o oportunitate de a crea mai multă interactivitate. Evitați întrebările multiple. Veți primi răspuns doar la ultima. Fiți înțelegători și echilibrați.

Experiență, care este definită ca totalitatea cunoștințelor despre realitatea înconjurătoare pe care oamenii le obțin în procesul practicii social-istorice sau, alt fel spus, deprindere căpătată printr-o lungă practică unită cu observațiunea [6].

Pentru a deveni eficienți, pentru a fi înaintea timpului și nu în întârziere, bibliotecarii trebuie să fie profesioniști. Experiența în muncă este o dezvoltare personală, ce contribuie la o carieră de succes în domeniul de activitate pentru că doar însușind cunoștințe vaste ești cu adevărat bun. Experiența contribuie semnificativ (uneori decisiv) în dialogul cu utilizatorul. Ea este necesară, deoarece cea mai mică depășire a limitei poate provoca un efect invers celui dorit. Încercați să găsiți acele segmente ale experienței voastre care pot fi utile pentru menținerea și continuarea dialogului cu utilizatorul. Pentru a face acest lucru cu succes, evitați răspunsuri generale și fraze abstracte. În schimb, fiți cât mai concreți și preciși. Demonstrați aptitudinile și cunoștințele prin deservirea adecvată a utilizatorilor, prin ajutorul acordat, prin consiliere și îndrumare, prin cunoaștere de cauză.

Limbajul non-verbal (gesticularea), o următoare tehnică în captarea atenției utilizatorilor, nu este doar o metodă eficientă de a scăpa de emoțiile negative. Limbajul non-verbal are un rol foarte important. Gesticulația cu o poziție deschisă, orientată către utilizator, fără gesturi nervoase și ticuri non verbale, chiar dacă nu va capta atenția în sine, va contribui la menținerea ei. O postură închisă sau percepută ca amenințătoare va îndrepta atenția, mai mult ca sigur, acolo unde nu ne dorim.

Având în vedere că are mai multe elemente care îl compun, *limbajul non-verbal* oferă mai multe posibilități de captare a atenției. Orice gest șocant, orice inflexiune a vocii sau rupere de ritm atrag atenția.

Gestica oferă nenumărate căi de captare a atenției. O simplă bătaie din palme este un gest care nu este întâlnit în mod uzual la un vorbitor. Din acest motiv, el are rolul de a aduce un lucru nou, atractiv. În momentul folosirii gesturilor pentru a atrage atenția trebuie să se ia în calcul și ceea ce

se spune în acel moment, pentru a nu crea contradicții. De asemenea, este important ca gestul să nu fie exagerat, ostentativ sau jignitor.

Mimica poate fi un element important atât pentru captarea atenției, cât și pentru păstrarea acesteia, mai ales atunci când utilizatorul este suficient de aproape pentru a observa trăsăturile bibliotecarului. O încruntare ușoară trezește interesul, chiar dacă în mod uzual nu este lucru de dorit într-un discurs. Tocmai lipsa, într-un discurs, a acestor trăsături le face să fie atractive, însă orice accentuare a lor poate stârni nervozitate și reacții adverse. De aceea, e necesar să ținem sub control chiar și mimicele folosite într-un dialog cu utilizatorul.

Expresiile faciale potrivite

Există șapte expresii faciale universale, și anume cele care indică următoarele stări: surpriză, frică, dezgust, furie, bucurie, întristare, dispreț/ ură. Expresiile faciale folosite de către bibliotecar în timpul întâlnirii și dialogării cu utilizatorul vor fi răsplătite exact cu aceleași din partea oponentului.

Cu mâinile la vedere

Încrederea este un ingredient extrem de important al primei impresii. Și, după cum bine știți, este mult mai important să arăți că ești de încredere, decât să spui acest lucru. Cercetătorii în materie de limbajul trupului ne spun că mâinile sunt cel mai bun indicator al încrederii. Așadar, dacă îți arăți mâinile, oamenii vor avea încredere în tine [1].

Limbajul para-verbal

Acesta se dovedește a fi una dintre cele mai utile metode de captare a atenției. Un bibliotecar abil trebuie să aibă în tolbă cunoștințele necesare pentru a mânui cât mai eficient: tonul, ritmicitatea vorbirii, accentul, viteza, claritatea și volumul. Fiecare dintre acestea poate fi un instrument de captare a atenției. În mod uzual, limbajul para-verbal trebuie calibrat la cel al utilizatorului. De exemplu, dacă utilizatorul vorbește la un volum mai ridicat, atunci și noi trebuie să încercăm același lucru. Nu vorbi prea repede și accentuează cuvintele de bază. Cum semnele de punctuație dau sau schimbă sensul unui enunț, în același mod și limbajul para-verbal poate susține, schimba sau contrazice mesajul verbal.

Felul cum spui poate fi de multe ori mai atractiv decât ce spui.

Ruperile de ritm oferă posibilități mari de atragere a atenției. Fără a interveni brusc, ele accentuează importanța anumitor părți ale discursului. Schimbarea de ritm se face treptat pentru a nu deranja, dar nu foarte lent, pentru a putea fi percepută.

Creșterea sau scăderea volumului este una dintre cele mai ușoare posibilități de captare a atenției. Fără a cădea în extreme (utilizatorul trebuie să audă tot ce se spune, dar nu trebuie agresat prin strigăte) bibliotecarul poate accentua ceea ce este important.

Tonul obosit este, de asemenea, o armă a bibliotecarului. Întreruperea momentelor de vorbire pe un ton entuziast, cu momente în care este folosit un ton calm, atrage atenția asupra acestora din urmă. Similar se întâmplă cu oricare intercalare de tonuri, accentul fiind pus pe vorbirea pe un ton diferit de cel pe care bibliotecarul îl utilizează în mod uzual.

Momentele de tăcere captează atenția într-un mod specific. O pauză bine calculată are rolul de a trezi o ușoară neliniște, întrucât pentru moment se dă senzația de pierdere a controlului. Important este că în aceste momente de pauză utilizatorul devine curios, dorind să știe ce se întâmplă. Este esențial ca pauza să nu fie prea lungă pentru a nu induce sentimentul de nesiguranță, dar nici prea scurtă pentru a trezi curiozitatea și sentimentul că ceva urmează să se întâmple [7].

Strategiile de captare a atenției pot fi fo-

losite și împreună, acest fapt crescând marja de siguranță a atingerii scopului propus. De asemenea, ele au doar rolul de a accentua anumite momente. Utilizarea exagerată a acestor tehnici riscă să provoace senzația de agresivitate.

A comunica eficient și a atrage atenția interlocutorului nu este niciodată atât de ușor pe cât pare. Nu în zădar se vorbește despre o adevărată „arta a comunicării”, pe care, dacă reușești să o stăpânești, o poți transforma într-o armă de seducție a celor din jurul tău.

Atunci când comunicăm și dorim să atragem atenția, să fim auziți, trebuie să ne convingem ascultătorul că suntem sinceri și că poate avea încredere în noi. Nu trebuie însă să uităm că acest lucru poate fi realizat numai printr-un acord între felul cum vorbim și ceea ce comunicăm. Trebuie să ținem seama de faptul că un mesaj care nu este considerat credibil de către receptor nu va avea impactul pe care îl dorim, iar actul nostru de comunicare va fi unul eșuat.

Rețeta succesului nu este complicată: excludem seriozitatea extremă și rigiditatea, un discurs monoton, o privire evazivă și de neîncredere, folosim un limbaj non-verbal adecvat mesajului, o interactivitate și umor pe măsură, naturalețe și simplitate. După cum afirmă Michel Melot (curator al bibliotecii și istoric de artă francez) că fiecare bibliotecar este, într-o oarecare măsură, un arhitect și acesta își construiește colecția sub forma unui labirint, în interiorul căruia cititorul trebuie să își croiască un drum, să se descopere pe sine însuși și să trăiască.

Referințe bibliografice:

1. CUCU-CIUHAN, Geanina. Introducere în cercetarea psihologică. București: Ed. Sylvi, 2003. 267 p. ISBN: 9738317800. 9789738317802 9738317800.
2. GANU, Mihail. Psihologia atenției. București: Ed. Preuniversitaria, 2000. 105 p.
3. MIHALCEA, Ioan. Tehnici de captare a atenției. [on-line]. [citat 26 februarie 2020]. Disponibil: <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/comunicare/Tehnici-de-captare-a-atentiei232191031.php>
4. OSOIANU-FILIP, Vera. Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015. 232 p. ISBN 978-9975-4493-8-0.
5. ZLATE, Mielu. Psihologia mecanismelor cognitive. Iași: Polirom, 2003. 528 p. ISBN: 973-683-278-3. Surse utile:
6. <http://www.rasfoiesc.com/educatie/psihologie/ATENTIA12.php>
7. <http://www.scritub.com/sociologie/psihologie/DEFINITIA-SI-CARACTERISTICILE-1932424717.php>

PREISTORIA UNUI PROIECT CU ȚINTĂ ÎN VIITOR

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Materialul prezintă preistoria unui grant oferit de Japonia prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională. Oferit în cadrul proiectelor culturale susținute de Japonia, grantul are menirea de a îmbunătăți dotarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova cu echipamente de digitizare, care vor contribui la prezervarea resurselor în format virtual, asigurarea accesului virtual și păstrarea pe termen lung a valorilor culturale.

Cuvinte-cheie: digitizare, digitalizare, Agenția Japoneză de Cooperare Internațională, grant cultural.

Abstract: The article presents the prehistory of the Grant offered by Japan through the Japan International Cooperation Agency. Offered as part of the cultural projects supported by Japan, the Grant aims to improve equipment of the National Library of the Republic of Moldova with digitization tools, which will contribute to preserving resources in virtual format, ensuring virtual access and long-term maintenance of cultural values.

Keywords: digitization, digitalization, Japan International Cooperation Agency, Cultural Grant

Preistoria Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova începe în anul 2017, când Biblioteca Națională împreună cu Ambasada Japoniei în Republica Moldova realizează două proiecte de succes, vizând promovarea valorilor culturale, istorice și științifice cu genericul „Țara – Soarelui răsare”. În timpul întrunirilor dintre personalul Ambasadei Japoniei și cel al Bibliotecii Naționale axate pe organizarea și desfășurarea evenimentelor au fost discutate oportunitățile de colaborare de mai departe, în special necesitatea unor proiecte de modernizare a Bibliotecii Naționale.

Ca urmare a discuțiilor, în luna aprilie 2018, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a adresat Ambasadei Japoniei din Chișinău o scrisoare de intenție, vizând îmbunătățirea echipamentului de digiti-

zare și crearea în baza secției Digitizarea publicațiilor a Centrului Național de Digitizare.

Ideea a avut ca punct de pornire Grantul de susținere a culturii (Cultural Grant) al Japoniei, anunțat în acea perioadă de Ministerul Afacerilor Externe al Japoniei <https://www.mofa.go.jp/policy/oda/category/cultural/index.html> în cadrul Proiectului Cultural Grant Assistance (procurement of equipment).

Digitizarea patrimoniului național cultural este unul dintre obiectivele principale stipulate în Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 478 din 04.07.2012 „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020”. Lipsa echipamentelor necesare pentru digitizarea resurselor a fost și rămâne principalul impediment în realizarea obiectivelor Hotărârii de Guvern

menționate. La data conceptualizării proiectului, Biblioteca Națională dispunea de un singur scanner performant Atiz, procurat cu zece ani în urmă, în cadrul unui proiect susținut de Fundația Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL).

Grantul de susținere a culturii (Cultural Grant) al Japoniei a fost o oportunitate de a soluționa problema echipamentelor de digitizare și extinderea digitalizării Bibliotecii naționale.

La 28 decembrie 2018, Dl Hayashi Kazutoshi, Consilierul Ambasadei Japoniei în Republica Moldova, a solicitat o întrevvedere la care a anunțat că ideea proiectului a fost acceptată la Tokio și că următorul pas este o scrisoare de intenție din partea Ministerului Finanțelor adresată Ambasadorului Japoniei în Republica Moldova. Scrisoarea semnată de Dl Ion Chicu, Ministrul Finanțelor, de atunci, a fost trimisă, în termenul solicitat, prin Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

La 10 ianuarie 2019 am fost anunțați că în intervalul lunilor mai – iulie 2019 Agenția Japoneză de Cooperare Internațională va trimite la Chișinău o echipă care va studia detaliile privind oportunitatea proiectului. Primul grup de experți a venit în aprilie, iar în luna iulie la Chișinău s-a aflat al doilea grup de experți, care au hotărât soarta proiectului.

Ambele grupuri de experți au avut vizite de lucru la Ministerul Finanțelor și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, iar toată corespondența pe partea financiară, în timpul expertizării proiectului a fost adresată și specialiștilor de la ministerele implementatoare.

La 19 iulie 2019, la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în prezența Ambasadorului Japoniei în Republica Moldova a fost semnat *Minutes of Discussions on the Preliminary Survey for the Project for Improvement of Digitization Equipment of the National Library of the Republic of Moldova*.

În perioada de după semnarea acestui document s-a lucrat la perfectarea variantei finale a proiectului. La începutul anului 2020 a început perfectarea Schimbului de Note dintre Ambasadorul Japoniei la Chișinău și Ministrul Afacerilor Externe și

Integrării Europene și a Acordului de Grant care-i are ca semnatari pe Directorul General JICA și Ministrul Educației, Culturii și Cercetării. Documentele trebuiau semnate la finalul lunii martie. Pandemia virusului COVID – 19 a încurcat, pentru un timp, lucrurile și evenimentele au fost deplasate cu câteva luni bune.

La ceremonia de semnare a Schimbului de Note privind cooperarea economică din 29 iunie 2020 dintre Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Oleg Țulea și Ambasadorul Japoniei, Yoshihiro Katayama, ambasadorul Japoniei menționa că prin intermediul „Proiectului de îmbunătățirea a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova” dorim să contribuim la prezervarea patrimoniului cultural al Republicii Moldova care este atât de bogat. Japonia va oferi o donație pentru procurarea unor sisteme de echipamente și soluții tehnice pentru digitalizarea fondului Bibliotecii Naționale și altor instituții de profil. Așteptăm ca generațiile viitoare să aibă acces la nenumărate opere de artă și literatură create de-a lungul deceniilor și secolelor.”

La 14 iulie 2020, s-a încheiat o altă etapă foarte importantă în realizarea „Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, Ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov și directorul general al Agenției Japoneze de Cooperare Internațională (JICA) pentru Europa și Orientul Mijlociu, SAKAMOTO Takema au semnat online Acordul de Grant pentru realizarea acestui proiect.

La 20 iulie 2020 Guvernul Republicii Moldova a aprobat și a prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea acordului întocmit prin schimb de note dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind cooperarea economică, încheiat la 29 iunie 2020.

Grantul, în valoare de 409 de mii dolari SUA, este destinat conservării și protejării patrimoniului cultural în cadrul instituțiilor sistemului național de biblioteci și largirii accesului cetățenilor la informație prin achiziționarea echipamentului modern și

digitalizarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Conform Acordului de Grant, finanțele oferite vor fi utilizate pentru procurarea a patru scanere, inclusiv unui automat și unul semiautomat, care vor permite digitizarea publicațiilor în diverse formate, 3 stații de lucru adiacente scannerelor, un server de mare capacitate pentru păstrarea pe termen lung a publicațiilor scanate cu elementele necesare pentru asigurarea securității pe termen lung.

Partea japoneză va asigura, de asemenea, transportarea echipamentelor până la sediul Bibliotecii Naționale, se va ocupa de instalarea echipamentelor și de instruirea inițială a specialiștilor.

Există speranța că acest proiect va pune la adăpost de intemperiiile anilor tot ce a creat poporul nostru mai prețios, va favoriza democratizarea accesului on-line transfrontalier la conținutul autentic și de încredere al patrimoniului cultural, și va ajuta instituțiile culturale să se adapteze la mediul digital în continuă schimbare.

Incendiul devastator care a afectat Catedrala Notre-Dame din Paris a evidențiat încă o dată necesitatea de a păstra, înregistra și proteja patrimoniul nostru cultural. Reacțiile din întreaga Europă și din lume demonstrează importanța patrimoniului cultural pentru cetățeni și pentru societate.

Pandemia virusului COVID-19, care a schimbat Agenda omenirii, a impus distanțarea fizică și a închis oamenii în case a demonstrat necesitatea de a avea colecțiile Bibliotecii Naționale digitizate și puse în acces online. Realizarea proiectului va avea loc pe fonul acestei noi realități, de aici și importanța deosebită a acestui proiect pentru Republica Moldova.

Acest proiect este un prim pas spre un proiect mai mare care în viitor se va axa pe digitizarea publicațiilor din Programul Național Memoria Moldovei.

Bibliotecile, arhivele și muzeele din Republica Moldova au colecții bogate, care reprezintă istoria și valorile noastre comune, dar și diversitatea culturală a Republicii Moldova. Biblioteca Națională are multe valori de prețuit, protejat și împărtășit cu semenii. De aceea cultura digitală se numă-

ră printre prioritățile instituțiilor de cultură și în special ale Bibliotecii Naționale.

Digitizarea, prezervarea digitală și asigurarea accesului on-line a celor mai valoroase resurse culturale – aceasta este esența proiectului și sarcina pe dimensiunea digitală a oricărei biblioteci naționale.

Proiectul este un pas important în modernizarea activității Bibliotecii Naționale, dar este, în primul rând și mai întâi de toate, despre oameni. La toate etapele firești de realizare a proiectului, persoane de diferite ranguri și responsabilități au venit în ajutor pentru a-l aduce la etapa implementării: de la Dna Monica Babuc, care a făcut advocacy pro proiect, la Dna Liliana Nicolăiescu-Onofrei, care a primit raportul grupului de experți din Japonia și a semnat rezultatele raportului, la Dl Șarov, care a semnat Acordul de Grant. Menționăm că Dl Igor Șarov împreună cu echipa anului 2015 a Ministerului Culturii a contribuit la implementarea unui alt proiect de modernizare a Bibliotecii Naționale – Centru de Statistică, Cercetare și Dezvoltare. Dacă luăm în calcul faptul că în baza acestui proiect a fost dezvoltat mai apoi și Centrul de Formare Profesională Continuă a Bibliotecarilor, pe care acum tot cu susținerea MECC încercăm să-l modernizăm, concluzionăm că Domnul Ministru, Igor Șarov, este la al 3-lea proiect de modernizare a Bibliotecii Naționale.

De la lansarea ideii proiectului în aprilie 2018 și până la ceremonia de semnare a Notei de Schimb din 29 iunie 2020 s-au schimbat 3 guverne și 4 miniștri. Ar fi putut fi o problemă, dar importanța proiectului și fenomenul „memoria instituțională” și-au spus cuvântul. În cazul nostru, Dl Andrei Chistol a fost alături de echipa Bibliotecii Naționale chiar de la bun început, reușind să pună umărul ori de câte ori a cerut-o situația.

Despre importanța acestui proiect încă urmează să vorbim. La fel și despre memoria culturală, care se clădește pe linie dreaptă și prin memoria instituțională.

Un rol deosebit la toate etapele proiectului l-a avut Ambasada Japoniei. Trebuie să recunoaștem în mod special implicarea consilierului Ambasadorului Dl Hayashi

Kazutoshi, care 2 ani ne-a ghidat spre finalul de succes, acordându-ne toată susținerea și asistența necesară.

Ar fi greu de numărat vizitele Dlui Hayashi Kazutoshi la Biblioteca Națională și podurile carea le-a construit între Ambasadă, BNRM, JICA, MAE IE, Ministerul Finanțelor, MECC.

Pe parcursul conceptualizării proiectului am avut nevoie de expertiza colegilor din bibliotecile naționale care deja au acumulat o experiență considerabilă pe domeniul digitizare, indexare, acces, preservare pe termen lung etc. Toți prietenii BNRM, cărora le-am solicitat ajutorul, au reacționat în timp util și cu prietenie. De menționat aici pe Grant Harris de la Biblioteca Congresului, care ne-a sugerat adresele indicate pentru a primi ajutorul necesar „Adolf Knol” de la Biblioteca Națională a Cehiei, Petr Kukac, directorul Departamentului Digitizare de la aceeași bibliotecă, specialiștii de la Biblioteca Națională a Lituaniei etc

Ca importanță de lungă durată, acest proiect este unicat în istoria Bibliotecii Naționale. Respectiv, un cuvânt aparte merită susținerea necondiționată și implicarea Dnei Elena Pintilei, directorul general al BNRM, și colegii care la diferite etape s-au implicat activ pe partea de responsabilități, adiacente specificului proiectului, ce le revin: Diana Lupușor, Veronica Borș, Sergiu Elașco, Svetlana Barbei, Aliona Muntean, Aliona Tostogan, Veronica Cosovan, salariații Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a BNRM, care, pe lângă implicarea inerentă, au trebuit să acopere timpul cât proiectul a fost în topul priorităților.

Acest proiect va fi unul de referință în istoria Bibliotecii Naționale de aici și grija cu care vom urmări evoluția desfășurării tuturor etapelor de implementare instituțională, dar și implicarea oamenilor, care au pus umărul și au investit experiență, competențe și suflet în realizarea lui.

Referințe bibliografice:

1. Digitization, digitalization and digital transformation: the differences [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/?fbclid=IwAR3s9EoarXHY0oE9VywYBcN0CXaqkg4A1xwoQPpAjrPui0JRKjYuqxZ32L8>
2. Guvernul Japoniei a alocat un grant în valoare de 400 de mii dolari SUA pentru îmbunătățirea echipamentului de digitalizare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/guvernul-japoniei-alocat-un-grant-valoare-de-400-de-mii-dolari-sua-pentru-imbunatatirea>
3. Oleg Țulea: „Apreciem susținerea Japoniei pentru procesul de integrare europeană și modernizarea a Republicii Moldova” [citată 3 iulie 2020]. Disponibil: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/oleg-tulea-apreciem-sustinerea-japoniei-pentru-procesul-de-integrare-europeana-si>

PUBLICAȚII INEDITE DIN COLECȚIA „DEPOZIT UNIVERSITAR” A BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE MEDICALE

**Galina ZAVTUR,
Valentina BOLDESCU,
Biblioteca Științifică Medicală
a USMF „Nicolae Testemițanu”**

Rezumat: *Articolul se referă la una dintre atribuțiile principale ale bibliotecii publice – colectarea, salvagardarea și valorificarea publicațiilor deosebit de valoroase, care prezintă un interes aparte pentru cultura țării, constituind patrimoniul național al documentelor de bibliotecă. Publicațiile prezentate constituie doar o mică parte din componența colecției Depozit Universitar al Bibliotecii Științifice Medicale, Instituția Publică Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, care rămân a fi pentru posteritate valori incontestabile ale patrimoniului medical național.*

Cuvinte-cheie: *patrimoniu național al documentelor de bibliotecă, colecția Depozit Universitar, patrimoniu documentar medical.*

Abstract: *The article refers to one of the main attributions of the public library, which is collection, safeguarding and valorization of extremely precious books. They play a particular role in the country's culture, being part of the national heritage of library documents. The presented editions are just a small percentage of the collection “University Depository” of the Medical Scientific Library, “Nicolae Testemițanu” State University of Medicine and Pharmacy, saved for posterity as indisputable values of the national medical heritage.*

Keywords: *national patrimony of library documents, University Depository collection, medical documentary patrimony.*

Valorificarea patrimoniului național de documente, după cum este stipulat în documentul fundamental pentru activitatea bibliotecilor – Legea cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), este și rămâne mereu a fi o misiune de importanță majoră a bibliotecii, care dispune de un astfel de tezaur incontestabil.

Biblioteca Științifică Medicală a Instituției Publice Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (în continuare – BȘM) este principala instituție din țară, care deține un astfel de tezaur de publicații științifice medicale, conservat, salvagardat și valorificat.

Din multitudinea de publicații de valoare bibliofilă, care fac parte din acest tezaur, un loc aparte le revine publicațiilor, care poartă calificativul *publicații inedite*. De ce publicații inedite? Fiindcă reflectă aspecte unice, pentru prima dată, necunoscute până la momentul apariției lor. Anume acest calificativ le caracterizează ca valori bibliofile. Aici ne referim la prima enciclopedie medicală din țară, primele manuale medicale ale autorilor autohtoni, primele publicații medicale în limba română (grafie latină, chirilică) – manuale, ghiduri, dicționare medicale, materialele primelor congrese ale medicilor de ramură din țară etc.

În continuare vom prezenta câteva dintre aceste publicații inedite.

„*Энциклопедие Медикалэ Популарэ*” – prima lucrare de acest gen, editată în țară. Apare în anul 1984, la editura *Редакция Принципалэ а Енциклопедией Советиче Молдовенешть*. Redactor principal – Vasile Anestiade, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, membru corespondent și membru titular al AȘM, iar în colegiul de redacție găsim nume notorii ale medicinei autohtone ca: *Nicolae Testemițanu, Constantin Țibirnă, Eli Șleahov, Diomid Gherman, Timofei Moșneaga, Gheorghe Paladi, Constantin Draganiuc* ș. a. Textul în publicație se dă în grafie chirilică.

Apariția publicației a avut drept scop asigurarea informării unui număr cât mai mare de oameni despre diverse aspecte din domeniul medicinei, a popularizării cunoștințelor medicale și a experienței acumulate de instituțiile de ocrotire a sănătății. Enciclopedia cuprinde circa 1400 de articole care conțin răspunsuri și sfaturi prețioase privind cele mai variate întrebări din domeniul medicinei și ocrotirii sănătății. În Enciclopedie se descriu detaliat metodele de igienă generală, de profilaxie a bolilor, de îngrijire a nou-născuților, a bolnavilor la domiciliu, acordarea primului ajutor în caz de îmbolnăvire acută etc. Un loc important îl ocupă articolele despre alimentația rațională, călirea organismului, aspectele medicale ale vieții conjugale etc. Autorii majorității articolelor sunt specialiști de notorietate în domeniul medicinei – profesori, docenți și candidați în științe medicale de la Institutul de Medicină de Stat din Chișinău: *Gheorghe Ghidirim, Constantin Andriuță, Eugen Gladun, Constantin Babiuc, Gheorghe Baciuc, Aurel Saulea, Eugen Popușoi, Grigore Friptuleac* etc.

Paralel cu numeroasele recomandări practice, Enciclopedia dată cuprinde un material bogat din domeniul științelor adiacente medicinei – biologie, anatomie, fiziologie, microbiologie etc. În vederea facilitării utilizării Enciclopediei, publicația conține „Îndrumări pentru folosirea EMP” unde sunt indicate etapele de utilizare a publicației. De asemenea, în același scop,

la sfârșitul publicației se dă un vast „Indice alfabetic al terminilor medicali explicați în EMP”. Enciclopedia este însoțită de multiple imagini, atât alb-negru, cât și color. Publicația dată avea menirea să devină o călăuză de nădejde în popularizarea cunoștințelor medicale.

O altă publicație, unică până la acel moment, constituie manualul „*Curs de neurologie*” – primul manual editat cu grafie latină în Republica Moldova. A văzut lumina zilei în anul 1993, la editura *Știința*. Manualul a fost întocmit de colectivul Catedrei de Neurologie și Neurochirurgie a USMF „Nicolae Testemițanu”, printre autori figurând nume notorii din medicina națională ca academicianul Diomid Gherman, fiind și redactor responsabil al ediției, Boris Ianachevici, Victor Pîslaru, Mihai Casian. Autorii manualului au utilizat în expunerea materialului un stil concis, accesibil, evitând expresiile lungi în speranța, ca cursul elaborat să fie de un real folos destinatariilor. Manualul a fost întocmit în conformitate cu noul program de învățământ pentru instituțiile medicale superioare pentru acea etapă și include 20 de capitole care elucidează probleme, ce se referă la dereglările neurosomatice și somatoneurologice, precum și la asistența medicală neurologică de ambulator.

Un loc aparte este rezervat studierii aspectelor legate de fiziopatologia sistemului nervos, de diagnosticul și cercetările paraclinice practicate în scopul stabilirii cât mai exacte a diagnosticului.

E de menționat că autorii cursului au dezvăluit într-o lumină nouă patogenia, etiologia, diagnosticul și particularitățile clinice ale diferitor maladii ale sistemului nervos, indicând modalitățile de tratament, pronosticare și expertiză a capacităților de muncă la bolnavii afectați.

Textul manualului este însoțit de un material ilustrativ ce conține scheme și desene, care facilitează perceperea deplină și corectă a noțiunilor și fenomenelor neurologice. Acest curs a fost editat cu scopul de a ajuta studenții instituțiilor superioare medicale în activitatea lor teoretică și practică de sine stătătoare.

O altă categorie de publicații inedite, care merită o atenție deosebită, sunt primele manuale în limba română în diferite ramuri ale medicinei, semnate de autori autohtoni, specialiști în medicină din Republica Moldova, cadre didactice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. Până la apariția lor erau utilizate manuale de specialitate, traduse, de regulă, din limba rusă sau doar în limba rusă, întocmite de alți autori în afară de cei autohtoni.

Unul din aceste manuale poartă titlul „*Реченмыра*”, semnat de reputatul savant, profesor universitar, doctor în științe medicale, fondatorul și primul decan al Facultății de Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Constantin Matcovschi. Manualul a fost editat în anul 1967 la editura „Lumina”. Este o primă încercare, după cum menționează însăși autorul, o primă lucrare în acest domeniu, în limba română (cu grafie chirilică), așa cum se făcea foarte mult simțită lipsa unui astfel de manual la acea perioadă, existând în uz manuale doar în limba rusă. La întocmirea manualului, pe lângă autor, și-au adus aportul, parțial, prin observațiile critice făcute pe marginea manuscrisului și alți colaboratori ai Catedrei de Farmacologie.

Prin elaborarea acestui manual s-a urmărit scopul de a se expune pe scurt metodele de prescriere a medicamentului sub diferite forme, cu alte cuvinte a rețetei, care este obiectul principal de studiu al recepturii medicinale. Materialul este prezentat în două părți. Prima parte se referă la receptura generală, unde sunt expuse noțiunile generale referitoare la: categoriile medicamentelor; păstrarea, dozarea, regulile de prescriere a lor etc. Partea a 2-a se referă la receptura specială, unde se face o descriere a formelor medicamentoase – solide, moi și lichide cu expunerea regulilor de întocmire a rețetei la fiecare tip de medicamente. Manualul se încheie cu un „Mic dicționar latin-moldovenesc-rus și abreviatura” a termenilor utilizați în scrierea rețetei. Manualul, prin forma accesibilă a expunerii materialului, a adus și aduce și astăzi un real folos atât medicilor, cât și studenților

instituțiilor medicale din țară.

Un alt manual din această categorie poartă titlul „*Obstetrică*”. A fost editat în anul 1993 la editura *Lumina* sub redacția academicianului, profesorului, doctorului habilitat Gheorghe Paladi. A apărut în seria „Literatura Didactică pentru studenții Universității de Medicină”. Dar în datele de subtitlu se indică că manualul poate fi utilizat și de elevii colegiilor de medicină. De asemenea, poate fi util atât medicilor în stadiul de perfecționare, cât și celor cu experiență.

Este primul manual de obstetrică editat în limba română în Republica Moldova, la alcătuirea căruia au participat specialiști de înaltă calificare în domeniul dat din țară, printre care: *Gheorghe Paladi, Olga Cernețchi, Mihail Moșneaga, Gheorghe Marcu* etc. Autorii s-au străduit să reflecte, atât principalele aspecte ale obstetricii clasice, cât și cele mai recente realizări bazate pe ultimele cercetări științifice, integrate cu alte discipline ca: fiziologia, farmacologia, transfuziologia, anesteziologia, reanimatologia. Respectând expunerea tradițională pentru un manual de obstetrică, totodată, de pe poziții noi, au fost tratate temele legate de operațiile obstetricale, de noile aspecte ale patologiei postnatale. Textul manualului este însoțit de o gamă largă de imagini, care facilitează însușirea materialului expus.

O altă publicație, de asemenea, inedită printre aparițiile editoriale din țară, poartă titlul „*Ghid otorinolaringologic*”, editat în anul 1994 la editura *Universitas*, avându-i ca autori pe doctorii habilitați în medicină Vladimir Popa, Vasile Andriuță și Nicanor Hodonoagă. Printre recenziile ghidului găsim numele doctorilor habilitați în medicină Ion Ababii, Gheorghe Țăbârnă, Mihail Sandul ș. a.

Până la apariția acestei publicații în țară au lipsit lucrări complexe de otorinolaringologie în limba română, scrise de specialiști din țară. Deci, acest ghid, menționat și ca manual în prefață, a fost binevenit în studierea afecțiunilor ORL în lumina noilor aspecte de etiologie, patogenie clinică și de tratament a maladiilor ORL.

Ghidul cuprinde șapte capitole, în care sunt expuse principalele aspecte ale otorinolaringologiei. Publicația conține un număr impunător de imagini color pentru înțelegerea cât mai largă a temelor prezente. La sfârșitul publicației se dă o listă a bibliografiei utilizate.

O altă publicație, care face parte tot din categoria primelor manuale medicale, semnate de autori autohtoni, și care merită atenție este „*Curs de pediatrie*” în două volume. Apariția acestei publicații a fost motivată prin absența unui manual de pediatrie până la acel moment în Republica Moldova și este un prim pas în elaborarea unui îndrumar, ce ar cuprinde toate compartimentele pediatriei. Lucrarea a fost elaborată în baza programului de studiu la disciplina dată și este destinată studenților, rezidenților și medicilor practicieni. Primul volum a fost editat în anul 1999 la Centrul Editorial Poligrafic Medicina al USMF, avându-l ca autor pe Marcu Rudi, doctor în științe medicale, profesor universitar. Al doilea volum a fost editat în anul 2001, avându-i ca autori pe Marcu Rudi și Tudor Rusnac, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar. Primul volum cuprinde patologiiile cele mai frecvente ale copiilor cu vârsta de până la un an și maladiile cardioreumatismale din copilărie. În volumul doi sunt expuse afecțiunile ce țin de gastrologie, hematologie, nefrologie, pulmonologie etc. În ambele volume descrierea afecțiunilor s-a făcut după schema: definiție, etiologie, patogenie, tabloul clinic și paraclinic, diagnosticul diferențiat, tratament, profilaxie, prognostic. Materialul prezentat este însoțit de un șir de tabele, diagrame. Aparatul bibliografic-informativ al publicației cuprinde: *Lista abrevierilor*, *Indice alfabetic pe materii* și o vastă *Bibliografie* a surselor documentate.

Un loc aparte în rândul publicațiilor inedite îl are publicația cu titlul „*Limba română. Profil medical: cu suport gramatical și de cultivare a limbii române (pentru medicinaștii alolingvi)*”. Această lucrare a fost editată în anul 2003 la editura *Litera* și este o primă încercare în țară de a edita un curs practic, dar și teoretic de limbă română literară, profil medical pentru medicinaștii alolingvi. Autorii manualului sunt

Eugenia Mincu și Argentina Chiriac, lectori superiori la USMF „Nicolae Testemițanu”, coordonator – Vasile Melnic, doctor în filologie, profesor universitar USMF „Nicolae Testemițanu”. Importanța manualului la acel moment era vădită, dacă se ține cont de faptul că învățământul medical se preda până nu demult doar în limba rusă. Manualul a fost întocmit după ultimele metode pedagogice. Acest curs oferea, fiind actual și astăzi, posibilitatea cunoașterii, asimilării principalelor elemente ale culturii, gramaticii limbii române, terminologiei medicale literare, mijloacelor de formare și îmbogățire a lexicului și limbajului medical. El permitea și permite însușirea concomitentă a diverselor compartimente ale limbii – fonetica, sistemul lexical, frazeologic și gramatical. Cursul însumează 28 de lecții, care structurate în blocuri – istorie, terminologie anatomică, clinică, farmaceutică și blocul literar – cuprind informații necesare formării unei ținute lingvistice a medicinistului privind posedarea terminologiei medicale. Materialul lecțiilor este prezentat într-un limbaj adecvat, corect, fiind analizate cele mai importante compartimente ale limbii române. Pentru înțelegerea informațiilor și regulilor gramaticale sunt incluse o serie de texte bine selectate, exerciții lexicale, lexico-gramaticale, fonetice, stilistice. De asemenea, fiecare lecție include și un microdicționar terminologic, care atribuie manualului o ținută accesibilă.

Această lucrare oferă studenților alolingvi șansa de a-și consolida cunoștințele de limbă română, de a însuși terminologia medicală, de a-și cultiva deprinderi de comunicare activă și de exprimare fluentă, necesară în profesia lor ulterioară. Lucrarea se începe cu indicații practice, foarte succinte, „Cum să înveți o limbă” și „Câteva sfaturi practice” în însurarea unei limbi. Se finalizează cu o Bibliografie selectivă, structurată în compartimentele: Literatură didactică; Dicționare; Beletristică.

Din categoria publicațiilor inedite fac parte și primele dicționare medicale, editate în țară. Unul din ele constituie „*Dicționarul medical rus-român*” în două volume, editat

în anul 1991 la editura *Redacției principale a Enciclopediei*. Lucrarea este semnată de doi autori: Vasile Bejenaru și Galina Bejenaru, profesori universitari la USMF „Nicolae Testemițanu”. Această publicație poartă o valoare deosebită nu numai prin faptul că pentru prima dată s-a editat o lucrare de acest gen, dar și prin ajutorul acordat la alcătuirea dicționarului din partea patriarhului medicinei naționale Nicolae Testemițanu și a doctorului în științe medicale, profesorului Eugen Popușoi, redactor științific al dicționarului. Necesitatea apariției unui astfel de dicționar se simțea de mult.

Dicționarul a fost alcătuit în baza numeroaselor lucrări de medicină (îndreptări medicale, tratate, manuale, monografii, atlasuri, reviste medicale etc.) în limbile rusă, română, franceză. El include 90.000 de noțiuni din domeniul medicinei și a științelor adiacente ei. În dicționar, în afară de disciplinele clinice, o atenție deosebită se acordă terminologiei din astfel de domenii ca: genetica medicală, imunologia, diagnosticul funcțional, biologia moleculară etc. În dicționar găsim și o serie de numiri de plante, de aparate medicale.

Dicționarul îi avea și îi are și astăzi drept destinatari pe medici, colaboratori științifici, cadre didactice universitare, studenți dar și elevi ai colegiilor medicale din țară, traducători.

Un alt dicționar, care merită prezentat ca valoare bibliofilă este „*Dicționarul rus-român pentru farmaciști*”, editat în anul 1993 la tipografia „Reclama” și avându-i ca autori pe Eugen Diug, doctor habilitat în farmacie, profesor universitar, Anatol Nistrean, Vladimir Safta – profesori universitari, redactor-coordonator, profesorul universitar Vasile Melnic. Lucrarea este prefațată de doctorul habilitat în farmacie, profesorul universitar Vasile Procopișin.

De asemenea, este o lucrare inedită până la acel moment, adică în domeniul farmacologiei, care cuprinde circa 9000 de termeni din domeniu, destinat tuturor celor care se

ocupă cu prepararea, controlul, administrarea, documentarea și distribuirea sau realizarea medicamentelor. Dicționarul cuprinde practic, toate domeniile de activitate farmaceutică și farmacistică. Dar, totodată, cuprinde și un număr anumit de cuvinte, care fac parte din fondul lexical general al limbii, care nu pot lipsi într-un dicționar pentru farmaciști. Traducerile termenilor s-au făcut în baza îmbinărilor de cuvinte rusești întâlnite în practica de lucru a farmaciștilor. Termenii au fost sistematizați și grupați într-un anumit mod, încât să corespundă necesităților practicii. Acest dicționar la acea etapă a constituit un reper de încredere pentru cunoașterea cât mai bună a terminologiei farmaceutice în limba română, dar continuă să fie actual și astăzi.

O altă categorie de publicații inedite sunt culegerile materialelor primelor congrese a medicilor de ramură din țară. La acest compartiment e necesar de menționat publicația cu titlul „Актуальные вопросы педиатрии”, ce însumează materialele primului Congres al medicilor pediatri din Republica Moldova, care și-a susținut lucrările la 13 octombrie 1988. Culegerea a fost publicată în anul 1988 la editura *Cartea Moldovenească* și cuprinde comunicările prezentate la acest congres de către specialiștii medicali în domeniu din țară, în rândurile cărora figurează nume mult cunoscute în medicina autohtonă ca Ion Prisăcari, Eugen Coțaga, Eugen Popușoi, Zinaida Anestiade, Svetlana Sciuca, Ion Ababii, Eugen Gudumac, Valentina Halitova, Vasile Melnic, Olga Cernei etc.

Materialele sunt structurate în culegere după secțiuni, conform domeniilor abordate: probleme generale ale pediatriei; imunologie; infecții respiratorii și alte infecții; diverse.

Publicațiile prezentate constituie doar o mică parte din componența colecției *Depozit Universitar* al BȘM, care rămân a fi pentru posteritate valori incontestabile ale patrimoniului medical național.

Referințe bibliografice:

1. BEJENARU, Vasile. *Dicționar medical rus-român = Русско-румынский медицинский словарь*: În două volume. Chișinău: Redacția Principală a Enciclopediei, 1991. Vol.1- 480 p. Vol. 2 . 431 p.
2. Curs de neurologie. Redactor Diomid Gherman. Chișinău: Știința, 1993. 438 p.
3. DIUG, Eugen, NISTREAN, Anatol, SAFTA, Vladimir. *Dicționar rus-român pentru farmaciști = Русско-румынский словарь для фармацевтов*. Chișinău: Reclama, 1993. 267 p.
4. Енчиклопедие Популярэ Медикалэ. Redactor responsabil V. Anestiadi. Chișinău: Redacția Principală a Enciclopediei, 1984. 650 p. Cu caractere chirilice.
5. Endocrinologie clinică. Curs de prelegeri. Redactor științific Z. ANESTIADI. Chișinău: CEP Medicina, 2004. 344 p.
6. MATCOVSCHEI, C. L. Receptura. Chișinău: Lumina, 1967. 115 p. Cu caractere chirilice.
7. MINCU, Eugenia, CHIRIAC, Argentina. Limba română. Profil medical: cu suport gramatical și de cultivare a limbii române (pentru medicii alolingvi). Chișinău: Litera, 2003. 400 p.
8. Obstetrică. Redactor Gheorghe Paladi. Chișinău: Lumina, 1993. 462 p.
9. POPA, Vladimir, ANDRIUȚĂ, Vasile, HODONOAGĂ, Nicanor. Ghid otorinolaringologic. Chișinău: Universitas, 1994. 288 p.
10. RUDI, Marcu, RUSNAC, Tudor. Curs de pediatrie. Chișinău, 1999. Vol. 1. 427 p. Vol.2 . 2001. 375 p.
11. Актуальные вопросы педиатрии. Тезисы докладов I съезда детских врачей, 13 октября 1988, Кишинэу. Кишинэу: Картя молдовеняскэ, 1988. 224 p.

PARADIGMA BIBLIOTECII ÎN „NOUA REALITATE/ NORMALITATE” SAU BIBLIOTECA LA VIITORUL PREZENT

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul oglindește impactul situației epidemiologice asupra activității bibliotecilor publice. Sunt identificate orientările pe termen scurt și lung în scopul depășirii situației de criză.*

Cuvinte-cheie: *biblioteca în condiții de criză, management de bibliotecă, creativitate.*

Abstract: *The article reflects the impact of the epidemiological situation on activity of public libraries. Short-term and long-term guidelines are identified in order to overcome the crisis situation.*

Keywords: *library in crisis conditions, library management, creativity.*

Internetul ca dovadă a expresiei unei instituții pe timp de pandemie

În anii când Internetul își începea falnica ascensiune, ocupând tot mai mult teren în mai toate domeniile de activitate era promovată foarte insistent ideea că, în era informației, a Internetului și a cunoștințelor, „a nu fi prezent în Internet” este echivalent cu „a nu exista în general”.

Pandemia COVID-19, calificată ca unul dintre cele mai perturbatoare evenimente globale din istoria recentă, care a zguduit din temelii întreaga lume, subjugând țări și continente, demonstrează cu prisosință acest adevăr. Izolarea fizică și socială a împulsionat brutal apropierea virtuală și a împins lumea în adâncul viitorului pentru care nimeni nu era pregătit. Toate activitățile care necesită interacțiunea umană au fost grav afectate de condițiile impuse de pandemie. Așa se face că marii producători de valori culturale (de rând cu toți ceilalți) își largesc nișa în spațiul virtual, pentru a-și demonstra vitalitatea și puterea de rezistență. Tururi virtuale, expoziții, concerte, spectacole, meciuri, diverse resurse și conținuturi, informații etc, cu închiderea fizică a instituțiilor, au invadat „prima casă” unde marii producători de valori s-au refugiat pentru a se salva și a supraviețui. În zilele de izolare fizică și socială în unele regiuni din Marea Britanie, de exemplu, numărul abonamentelor la colecțiile

digitale a crescut cu 77%. Pretutindeni au crescut vânzările online de carte. Cărțile în format electronic și audio sunt din ce în ce mai solicitate. În Biblioteca de Stat a Rusiei, dacă anterior biblioteca electronică înregistra zilnic 3000 de vizitatori, pe timp de pandemie înregistra 65 000 de vizitatori. Industria cărții s-a pomenit în mare pericol, situație semnalată de reprezentanții domeniului. Au reapărut cu și mai mare intensitate discuțiile despre raporturile dintre cartea tipărită și cartea electronică.

Este evident că tehnologiile au jucat un rol enorm în depășirea crizei, au permis lumii să rămână conectată. Limitarea contactului interpersonal a crescut aderența la mediul virtual, la conexiunile tip online. Pentru multă lume Internetul a fost unica fereastră spre lume. Un exemplu elocvent în acest sens este aplicația Zoom, care permite întâlniri video și audio online la care pot participa până la 100 de persoane. Dacă în decembrie 2019 Zoom avea 10 milioane de utilizatori, în mai 2020 avea aproximativ 200 de milioane.

Unicul moment care trebuie menționat în acest context este relația dintre comunicare și cunoștințe și faptul că tehnologiile sunt și vor rămâne mijloace de comunicare și de transmitere a informațiilor și a cunoștințelor. Cunoștințele sunt altceva, sunt rezultatul unei munci, a unei cercetări la care se ajunge cu multă muncă și mare

greutate.

Toată metamorfoza care s-a produs în primele luni ale anului 2020 este dovedă că în mediul biblioteconomic se poate vorbi despre o nouă paradigmă pentru îmbunătățirea relațiilor cu utilizatorii virtuali în biblioteci și pentru serviciile de informare și o nouă identitate pentru biblioteca publică.

Ce a contat cu adevărat în perioada de „închidere a lumii”?

Pandemia a demonstrat că în această criză, mai ales în prima etapă a ei, esențiale au fost: alimentele, apa, sănătatea și informația. Când este vorba de informație și informare, domeniul biblioteconomie și știința informației intră pe teren propriu. Cu informația, biblioteca are cele mai strânse și durabile legături. Aici, bibliotecarii sunt experții, lucru recunoscut de alte domenii. Probabil că nu în zădar se discută despre faptul că, dacă internetului îi lipsește ceva cu adevărat, aceasta este expertiza bibliotecarilor, care știu cum să organizeze informația ca să poată fi găsită cu ușurință și transformată în cunoștințe.

Pe parcursul pandemiei, s-a demonstrat că cea mai bună cale de prevenire a transmiterii este de a cunoaște informația generală despre virusul COVID-19, cum se manifestă și căile de răspândire. Iar cea mai veridică informație a fost și rămâne a fi cea furnizată de Organizația Mondială a Sănătății și autoritățile naționale responsabile de lupta cu răspândirea virusului. Deși, trebuie de menționat că și aici au fost informații contradictorii.

Toată arhitectura biblioteconomică din ultimele decenii are la fundament dezideratul bibliotecii și al bibliotecarului de a fi acolo unde este utilizatorul real și cel potențial. Acest deziderat trebuie să fie axa activității și în vremuri de liniște totală și pe timpuri de turbulențe sociale majore. În timp de pandemie utilizatorii reali și potențiali au fost izolați la domiciliu. Unii, cei mai norocoși, au putut evada din izolare grație internetului. Alții au rămas izolați de lume, trecând mult mai greu perioada de distanțare fizică și socială. Poate pentru prima dată s-au văzut pe viu efectele dezastruoase ale inegalității digitale despre care se vorbește de mai multă vreme.

Într-un interviu, pentru postul de televiziune Moldova 1, din 19 mai 2020, Mi-

nistrul, Educației, Culturii și Cercetării, Dl Igor Șarov, menționa că pe perioada crizei pandemice s-a descoperit că aproximativ 20 000 de elevi și 3000 cadre didactice din întreaga țară nu dispun de calculatoare sau acces la internet la domiciliu. Avem cel mai cras exemplu al inegalității digitale. Situația acesta a afectat greu sistemul de învățământ.

În același interviu Ministrul, Educației, Culturii și Cercetării menționa că printre problemele identificate în această perioadă în topul listei se situează: lipsa/ insuficiența tehnologiilor, insuficiența competențelor de utilizare a TIC și lipsa sau viteza mică a internetului. Toate aceste probleme trebuie transformate în sarcini și apoi realizări.

De menționat că aceste probleme s-au dovedit specifice și altor domenii de activitate. În linii mari aceste probleme sunt caracteristice și domeniului biblioteconomie și știința informației.

Cât de pregătite au fost bibliotecile pentru a înfrunta turbulențele produse de pandemie? Cifrele provoacă o dezolare totală. Dintr-un total de 2674 de biblioteci publice, cât numără Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova, doar 144 sau 5,4% au creat site-uri sau bloguri. Un pic mai bine situația se prezintă în cadrul rețelei de biblioteci publice teritoriale, unde din 1326 de biblioteci, site-uri și bloguri dețin 114 sau 8,55%. Evident că nu se poate de cerut nimic de la bibliotecile (peste 1000) care nu dețin tehnologii și acces la internet. Însă, partea îngrijorătoare a problemei este că din cele 1621 biblioteci care dispun de acces internet doar 2% dețin pagini WEB și 7% dețin bloguri.

Câte biblioteci au o bază de date cu datele de contact ale utilizatorilor pentru a comunica cu aceștia online? Cum au ajuns bibliotecile la ei pe timpul izolării? Aici este problema! și aceasta este uriașă. Gravitatea se amplifică și prin faptul că este foarte probabil că ceea ce au reușit bibliotecile să facă, de la distanță, în aceste zile de izolare forțată, va constitui axa activității bibliotecii pe termen scurt și poate chiar pe termen mediu.

Odată cu închiderea bibliotecilor ca spații fizice, bibliotecarii din diverse țări au investit mai mult în dezvoltarea profesională, în special în însușirea aplicațiilor noi, recomandate pentru instruirea online.

Serviciile practicate în timpul pandemiei au inclus (fără a se limita la): bibliotecile digitale, resursele electronice, wi-fi accesibil din exteriorul bibliotecilor, referințe prin telefon, livrare cărți la domiciliu, confecționare măști, confecționare viziere la imprimantă 3D, împrumutul mașinilor de cusut, împrumuturi gadgeturi, referințe virtuale, lecturi virtuale, ora poveștilor virtuale, cluburi virtuale de lectură etc. Deși fizic bibliotecile au fost închise, bibliotecarii au găsit căi virtuale de a ajunge la utilizatori/ de a rămâne deschise.

Dar va trebui să recunoaștem faptul că pandemia și condițiile de distanțiere fizică și socială au făcut praf din toate conceptele importante la afirmarea cărora comunitatea bibliotecară a muncit decenii la rând: biblioteca – centru de socializare, biblioteca „a treia casă”, biblioteca – centru tehnologic etc.

Agenda domeniului biblioteconomie și științe ale informării „de după deschiderea lumii”

Potrivit deciziei Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică la propunerea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, începând cu 1 iunie 2020, după mai bine de două luni de „stand by”, bibliotecile și-au reluat activitatea, fără organizarea evenimentelor culturale în masă, asigurând respectarea următoarelor măsuri: respectarea distanței fizice; limitarea numărului de persoane; amplasarea locurilor de lectură respectând distanța de 2 metri între ele; asigurarea personalului cu echipament de protecție; verificarea temperaturii fiecărui vizitator la intrare; asigurarea cu soluții dezinfectante la intrare; asigurarea aerisirii și dezinfectiei suprafețelor la fiecare 2 ore (<https://bit.ly/2zkdKl6>).

Deciziile de redeschidere a bibliotecilor și altor instituții de cultură diferă de la țară la țară. În Regatul Unit, bibliotecile se vor deschide cu începere de la 5 iulie 2020.

Într-un interviu pentru Gazeta de Cluj din 19 mai 2020, președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, le cerea guvernanților redeschiderea activităților culturale, specificând că „Un popor nu poate trăi fără cultură”. „E timpul să dăm drumul la cultură. Artiștii au fost prolifici în această perioadă, au avut timp și au creat. Un popor nu poate trăi fără cultură, din secolul 20 de când s-au extins aceste activități.

O lansare de carte poate fi făcută. Trebuie liberalizat accesul la bibliotecile clasice, cu păstrarea distanțării, cu instruirea bibliotecarilor. Dacă vorbim de mall-uri și magazine alimentare, absolut necesare, trebuie să ne gândim că și hrana spirituală e necesară. Trebuie găsite soluții pentru toată lumea pentru a pondera lucrurile. Se pot lua măsuri pentru toată lumea. Și în vremuri de război s-a apelat la cultură. Artiștii au mers în fața soldaților, s-au ținut spectacole pentru a le crește moralul. Nu putem depăși pandemia dacă ne spun toți mereu că murim, că suntem cu toții în pericol de moarte, avem nevoie de o doză de optimism. Altfel nu putem depăși această pandemie”. Este recunoașterea importanței culturii și a bibliotecii ca izvor de hrană spirituală pentru un popor. O asemenea apreciere din gura unui academician, Președinte al Academiei este un argument puternic pro bibliotecă.

Lumea fără instituții de cultură nu poate să existe. Poate abia acum importanța acestor instituții s-a conturat cu adevărat în dimensiune reală, iar faptul că multe țări, mai ales țările nordice, au pus problema redeschiderii librăriilor, bibliotecilor, arhivelor printre primele instituții imediat după relaxarea restricțiilor demonstrează acest lucru.

Marea întrebare care se impune este ce se va întâmpla după „deschiderea lumii”? În confuzia totală, provocată de pandemie este complicat de formulat un răspuns valabil pe lungă durată. Însă unele concluzii pe termen scurt deja pot fi formulate.

Toată lumea este conștientă de faptul că totul se va schimba. Cum va arăta schimbarea? Ce formă va avea? Ce se va întâmpla cu biblioteca de după pandemie, cu biblioteca de mâine, cu biblioteca viitorului? Ce va rămâne din Viziunea Globală a Bibliotecii Viitorului asupra căreia comunitatea bibliotecară internațională a lucrat din greu pe parcursul ultimilor ani? Cum va acționa biblioteca în condițiile în care oamenii sunt tot mai nevoiți să lucreze asupra dezvoltării personale și profesionale în condiții de casă? Ce față va căpăta lumea digitală, care ne-a ajutat să trecem peste greutățile impuse de pandemie? Sunt doar o parte din întrebările care bulversează comunitate bibliotecară.

Evident că multe lucruri vor reveni la normal, poate chiar cu o mai mare inten-

sitate. Este demonstrat faptul că persoana, văzând conținutul virtual, va dori să vadă originalul. În situația creată, după „marea deschidere”, bibliotecile se pot dezice pe o perioadă de accesul liber la raft, de activitățile în grup și multe altele, dar rămân cele individuale, atât în incintă, cât și la distanță.

Reașezarea instituției bibliotecare va dura în timp și nimeni nu poate spune cât. Astăzi foarte clar este doar faptul că în aceste zile se naște o nouă paradigmă a bibliotecii. După pandemie lumea va învăța să trăiască într-o nouă normalitate/ realitate. Sferele de implicare pentru biblioteci vor include susținerea lecturii; acces la informații, acces internet, evaluarea informației; combaterea inegalității digitale; ajutor în căutarea unui loc de muncă; ajutor în recalificarea membrilor comunității; ajutor persoanelor care învață online; susținerea priorităților strategice ale comunității; susținerea proceselor democratice precum alegerile etc; susținerea sănătății și bunăstării.

Concluziile lecțiilor învățate încă urmează a fi făcute și analizate. Cert este că de acum înainte se va investi mai mult în: Sănătate, Educație, Știință. În calitate de instituții care oferă valori educaționale secundare bibliotecile vor crea valori care amplifică și extind învățarea, bunăstarea, competențele.

Aceste deziderate rămân apropiate de „Ofertele Universale ale Bibliotecilor”, revizuite în anul 2019, și acoperă patru sfere esențiale (identificate de utilizatorii și partenerii bibliotecii) pentru serviciile bibliotecare în secolul al XXI-lea: Lectură, Informație și Digital, Cultură și Creativitate: („Creativitatea” fiind un aspect nou, inclus în Ofertele Universale), Sănătate și Bunăstare (doar „Sănătate” nu este suficientă pentru un cuvânt-cheie). Observăm că lectura a fost plasată de utilizatori în topul sferelor de mare interes pentru ei, iar izolarea din timpul pandemiei a demonstrat că lectura a fost printre pilonii de susținere morală și evadare din singurătate.

Evident este că pe termen scurt: se va renunța la întrunirile profesionale cu mare aglomerație de persoane; bibliotecile se vor concentra pe activități care nu necesită interacțiunea umană; oamenii se vor învăța să păstreze distanța; vor fi explorate noi posibilități de comunicare și instruire

de la distanță; vor fi folosite tot mai mult instrumentele de educație online; va căpăta o nouă amploare activitatea informațională a bibliotecii, în special activitățile axate pe evaluarea informației și combaterea știrilor false, care s-a dovedit că sunt un pericol de moarte – toate extrem de importante în condițiile unui război informațional, când fluxul informațional depășește capacitatea de analiză a consumatorilor de informații; va căpăta noi dimensiuni preferința pentru lucru de la distanță, implicit instruirea utilizatorilor în vederea utilizării TIC.

Pe termen lung: va căpăta o nouă dimensiune și amploare activitatea de digitizare și oferirea accesului la valorile patrimoniului cultural scris; se va acorda o atenție sporită activităților de decontaminare a publicațiilor și echipamentelor; se vor face eforturi în vederea punerii la punct a unui sistem de formare profesională continuă de la distanță; se va pune problema elaborării unui sistem de referințe virtuale la nivel de țară după modelele experimentate în alte țări: Referințe virtuale 24/7, QuestionPoint; vor fi examinate posibilitățile creării unui Catalog Național Integrat Partajat; vor fi definite mai clar diferențele dintre comunicare și cunoaștere.

În linii mari, bibliotecarii vor fi nevoiți să inoveze permanent și, dacă vor mai exista situații similare acesteia, să fie mai bine pregătiți. Experiența lunilor de izolare socială a conturat mai aprofundat serviciile pe care bibliotecile sunt cele mai indicate să le presteze cetățenilor. Acum mai mult ca oricând bibliotecarii trebuie să fie deschiși spre nou, să asimileze tehnologii, aplicații, care în condiții de criză pot fi o mare salvare. Bibliotecile trebuie să îmbunătățească serviciile virtuale și să inoveze în sfera serviciilor noi.

Lecțiile care se impun după această perioadă de turbulențe sunt multe și încă urmează a fi analizate, unele sunt în deplină desfășurare, dar asupra unor învățăminte ne putem concentra eforturile de pe acum:

- activitatea bibliotecii va fi adaptată unui nou comportament social în acord cu drepturile individuale și noile reguli de distanțiere fizică;
- prioritatea numărul unu este și va fi protecția personalului și a utilizatorului;
- purtatul măștii în spațiile publice va deveni un mod de viață;

- va deveni o normă adoptarea informației și rațională a măsurilor de igienă personală în scopul de protecție individuală și comunitară, în egală măsură;

- bibliotecile vor: disemina informații despre măsurile de prevenție și protecție socială a populației, promova necesitatea schimbărilor habituale – obiceiuri cotidiene, deprinderi sanitare, implementa tehnici și tehnologii moderne;

- Rolul și rostul familiei este/ va fi unul esențial.

Pentru realizarea acestor obiective, biblioteca va avea grijă de minimalizarea contactului dintre utilizator și personal, între personal, dintre personal și materiale. Toate serviciile virtuale vor fi centrate pe necesitățile membrilor comunității și vor continua să demonstreze că bibliotecile sunt despre comunități, nu doar despre lucruri pe care le pot realiza sau împrumuta.

Se conturează o nouă identitate pentru biblioteca publică - una coerentă și ambițioasă, de unde nu vor lipsi deziderate precum „...să informeze, să instruiască și să ajute la organizarea timpului liber a populației...”, iar misiunea bibliotecii va

avea ca țintă bunăstarea, educația, progresul/ dezvoltarea membrilor comunității.

Recomandările organelor decizionale guvernamentale cu privire la Coronavirus se schimbă rapid. Datele științifice demonstrează că, în timp ce virusul poate rămâne pe suprafețe mult timp, șansele de a fi infectate persoanele de acesta sunt mult mai mici decât cele cauzate de contactul uman. Această constatare este un indiciu pentru stabilirea carantinei cărților și altor resurse de bibliotecă. Procedurile și protocoalele pe acest segment trebuie să fie solide. O serie de agenții din SUA, printre care OCLC, IMLS, și-au propus realizarea proiectului de cercetare Reopening Archives, Libraries and Museums (REALM) Information Hub: A COVID Research Project. Datele furnizate de acest proiect de cercetare vor putea fi utilizate pentru argumentarea deciziilor bazate pe dovezi despre operațiuni, politici și fluxuri de activități.

Este evident că proiecte de viitor ale omenirii anunțate de savantul israelian Yuval Harari: nemurire, fericire și îndumnezeire vor trebui să mai aștepte.

Resurse bibliografice:

1. COVID-19 and the Global Library Field [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries>
2. Ioan-Aurel Pop, apel către autorități: „Un popor nu poate trăi fără cultură”/ [online]. [citat 02.06.2020]. /<https://gazetadecluj.ro/ioan-aurel-pop-apel-catre-autoritati-un-popor-nu-poate-trai-fara-cultura/>
3. Începând cu 1 iunie 2020, muzeele și bibliotecile își reiau activitatea [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/incepand-cu-1-iunie-2020-muzeele-si-bibliotecile-isi-reiau-activitatea?fbclid=IwAR0Ql6hHk3C3wPeBM5oGh00MKKVZQdtWI08KxEkka5-AobN3dwXqga4Y60>
4. Recomandări privind managementul bibliotecii în situația generată de pandemia COVID-19. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: https://en.calameo.com/read/0061964970cc0272a08e4?fbclid=IwAR0vVRGGbvwTJ2m82_oaFsLzYUBN3oO48jkZoopANabqx7linPuxRKVnYE0
5. Reopening Archives, Libraries, and Museums (REALM) Information Hub: A COVID-19 Research Project [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: <https://www.webjunction.org/explore-topics/COVID-19-research-project.html?fbclid=IwAR2Zbgea6SaPWf0jImpKcoe5Zwax1g040QavWJsw4r8cugrrlLSm9YkwBmE>
6. The „New Normal” Agenda for Librarianship [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: <https://davidlanke.org/the-new-normal-agenda-for-librarianship/>
7. Книгам нужен пятидневный карантин: с 20 июня планирует открыться главная библиотека страны [online]. [citat 29.05.2020]. Disponibil: https://www.msk.kp.ru/daily/27133.5/4222205/?fbclid=IwAR17YEAUtf_oAeHzKo9BSKDXnnoCnl1rIWqlTsB7IMfWOntqsNDIQQ0h5Fg

DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI: DEZVOLTARE PROFESIONALĂ, ÎNVĂȚARE ORIENTATĂ, OPORTUNITĂȚI PENTRU REȚELE

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

***Rezumat:** Articolul este axat pe una dintre prioritățile Anului profesional 2020, formulată în titlul acestuia. Sunt reliefate trei componente de bază ale acestei priorități: dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziune digitală. Cele relatate sunt poziții de reper în desfășurarea educației non-formale și informale a personalului de specialitate din biblioteci.*

***Cuvinte-cheie:** dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziunea digitală a bibliotecarilor.*

***Abstract:** The article focuses on a priority of the 2020 Professional Year; set out in its title. Three basic components of this priority are highlighted: professional development, oriented learning, and digital inclusion. All they are mark points in development of non-formal and informal education of the specialized library staff.*

***Keywords:** professional development, oriented learning, digital inclusion of librarians.*

Prioritatea profesională, prezentată în titlul articolului, a fost aprobată/discutată de rând cu altele (formulate prin cuvinte-cheie: formarea culturii lecturii, dezvoltarea serviciilor, Știința Deschisă) la Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (30 octombrie 2019).

Care ar fi axele de conținut privind această prioritate a anului profesional 2020? Specificăm trei cuvinte-cheie în acest sens: dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziune digitală.

Dezvoltarea profesională este o condiție pentru reprezentantul oricărei profesii, îndeosebi vorba fiind despre bibliotecar. Spre/ pentru dezvoltarea profesională ne orientează autoritățile internaționale și naționale de profil, cadrul legislativ, de reglementare. Dacă se dorește de a amplifica reușita bibliotecii, este necesar de a face să crească profesional personalul acesteia. Dezvoltarea profesională este o responsabilitate individuală, dar și instituțională, fiind o urmare a implicării în activități educaționale, în învățarea orientată.

Învățarea orientată ține nemijlocit de acțiune, impact – serviciu/ produs nou, tehnologie, acțiunea de a utiliza eficient

resursele în Acces Deschis etc. Învățarea orientată presupune o restructurare a actului educațional, orientat atât spre transferul/ cumularea de cunoștințe, cât, mai ales, spre transformarea acestora în cunoaștere, deprinderi, atitudini. Învățarea orientată amplasează în susul „listei” manageriale întrebarea: ce se face cu cunoștințele acumulate în cadrul activităților educaționale? cum vor fi materializate? ce perspective și continuitate există? În acest sens facem trimitere la experiențele Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării privind diseminarea angajamentelor formabililor și a informației privind realizarea acestora, organizarea sesiunilor de impact (de exemplu, elaborarea portofoliilor serviciilor de bibliotecă). Învățarea orientată solicită augmentarea responsabilității persoanei implicată în actul educațional, dar și a managerilor de bibliotecă (superiori și funcționali). Responsabilitatea managerilor ține nu doar de asigurarea condițiilor de participare la activitățile educaționale, dar, mai ales, de continuitatea actului: ce oportunități se deschid pentru bibliotecă, urmare a participării persoanei la acestea.

Reamintim că învățarea orientată presupune parcurgerea a 6 faze: *informarea* (De ce activitatea educațională? Ce scop urmărește?); *planificarea* (Ce voi implementa? Cum pot acționa?); *luarea deciziei* (ce variantă alegem?); *desfășurarea* (cum pun în practică?); *controlul* (corectitudine profesională: respectarea prevederilor cadrului de reglementare a standardelor etc.); *evaluare* (Ce este posibil de făcut mai bine? Vedem perspectivele? [5]. Învățarea orientată spre acțiune, impact, are mai multe *particularități esențiale*: este valabilă atât pentru formarea individuală, cât și cea instituționalizată; îl pune pe formabil în centrul demersului educațional, care, în mare măsură, decide el însuși să participe activ la procesul de învățare; presupune statutul de parteneri al formatorului și formabililor; crearea condițiilor optime de învățare (spații, timp oficial recunoscut, politici de formare ale personalului, manageri pe potrivă etc.); dezvoltarea capacității de a face față tuturor situațiilor; abordarea

interdisciplinară; se bazează pe dezbateri aprofundate în baza unor exemple, modele fundamentale pentru acțiunea ulterioară a formabilului; transfer de cunoștințe [5].

Societatea devine tot mai „digitalizată”, fapt ce determină axarea pe *incluziunea digitală* a personalului de specialitate din biblioteci. În abordarea conținutului „incluziunea digitală” recomandăm de a porni de la prevederile Strategiei IFLA 2019-2024, dar și ale Cadrului european al competenței digitale [2, 3]. A fi inclus digital presupune nu doar accesul, mânuirea și utilizarea tehnologiilor informației și comunicării. Este vorba și de cunoștințe, abilități și atitudini adecvate față de acestea. Astfel, dimensiunea internațională a incluziunii digitale a bibliotecarului conține: informarea și gestionarea informației, comunicarea digitală, crearea de conținuturi digitale, siguranța în utilizarea echipamentelor digitale, rezolvarea problemelor, respectarea normelor etice și legale în spațiul digital [3, 4, 5].

Ce presupune incluziunea digitală a bibliotecarului?

Competența digitală	Descrierea competenței digitale
Informarea, gestionarea informației	<p><i>Navigarea, căutarea și filtrarea informațiilor</i>: a accesa și a căuta informații online, a identifica/ definitiva nevoile de informații, a găsi informații relevante, a selecta eficient resursele, a naviga între sursele online, a crea strategii de informare personală;</p> <p><i>Evaluarea informațiilor</i>: adunarea, procesarea, înțelegerea și evaluarea critică a informațiilor;</p> <p><i>Stocarea și preluarea informațiilor</i>: a manipula și a stoca informații și conținut pentru preluare, organizare de informații;</p> <p>Notă: Această competență corespunde, în mare parte, conținutului culturii informației, cea din urmă incluzând trei componente: accesarea informației, evaluarea acesteia, utilizarea etică și corectă a informației.</p>

Comunicarea digitală	<p><i>Interacțiune prin tehnologii:</i> a interacționa printr-o varietate de dispozitive și aplicații digitale;</p> <p><i>Partajarea informațiilor și a conținutului:</i> a împărtăși cu alții locația și conținutul informațiilor găsite, a fi dispus și capabil de a împărtăși cunoștințe, conținut și resurse, a acționa ca intermediar de noi informații;</p> <p><i>Implementarea „cetățeniei” online:</i> a participa la dezvoltarea comunității prin implicarea online, a căuta oportunități de dezvoltare și abilitare în utilizarea tehnologiilor. Fiind un centru local de tehnologia informației, biblioteca contribuie la utilizarea adecvată a tehnologiilor prin prestarea serviciilor: acces la echipamente și programe de aplicație, instruire și sprijin, acces la rețele și la servicii de navigare în rețea etc. [2, p. 71];</p> <p><i>Colaborarea prin canale digitale:</i> a utiliza tehnologii și media pentru lucrul în echipă, procese de colaborare și crearea de resurse, cunoștințe și conținut;</p> <p><i>Netiquette:</i> a cunoaște/ a disemina regulile de comunicare online, a avea cunoștințe/ deprinderi privind normele de comportament în interacțiuni online, a fi conștient de aspectele diversității culturale, a se proteja pe sine și pe ceilalți de posibile pericole online (de exemplu, intimidarea cibernetică).</p>
Creare de conținuturi digitale	<p><i>Dezvoltarea conținutului:</i> a crea conținut în diferite formate, inclusiv multimedia, baze de date (de ex. repozitorii), biblioteci digitale, blog-uri, site-uri etc.;</p> <p><i>Integrare și reelaborare:</i> integrează dinamic texte, date, alte informații proprii sau preluate din locații externe în resursele create/ utilizate; implică utilizatorii, membrii comunității în crearea de conținuturi digitale;</p> <p><i>Drepturi de autor și licențe:</i> înțelege modul în care se aplică drepturile de autor și licențele Creative Commons pentru informații și conținut, promovează ABC-ul proprietății intelectuale.</p>
Siguranță în utilizarea echipamentelor digitale	<p><i>Dispozitive de protecție:</i> a proteja dispozitivele proprii, a înțelege riscurile și amenințările online, a ști despre siguranță și măsurile de securitate;</p> <p><i>Protejarea datelor de caracter personal:</i> a înțelege termeni comuni de servicii, respectarea confidențialității proprii și a altor persoane,</p> <p><i>Protejarea sănătății:</i> a evita riscurile pentru sănătate legate de utilizarea tehnologiei, în ceea ce privește amenințările la adresa fizică, bunăstarea psihologică;</p> <p><i>Protejarea mediului:</i> a conștientiza impactul TIC asupra mediului.</p>
Rezolvarea problemelor	<p><i>Rezolvarea problemelor tehnice:</i> a identifica problemele posibile și a le rezolva;</p> <p><i>Identificarea nevoilor și a răspunsurilor tehnologice:</i> a evalua nevoile proprii în ceea ce privește resursele, instrumentele și dezvoltarea competențelor, a corela nevoile cu soluții posibile, adaptarea instrumentelor la nevoile personale pentru a evalua critic posibil soluții și instrumente digitale;</p> <p><i>Inovarea și utilizarea creativă a tehnologiei:</i> a inova cu tehnologia, pentru a participa activ la colaborarea digitală, a se exprima creativ prin intermediul mijloacelor și tehnologiilor digitale;</p> <p><i>Identificarea lacunelor de competență digitală:</i> a înțelege unde trebuie îmbunătățită sau actualizată competența proprie, pentru a-i susține pe ceilalți în dezvoltarea competenței lor digitale, pentru a fi la curent cu noile evoluții.</p>
Respectarea normelor etice și legale în spațiul digital	<p><i>A lua decizii</i> informate referitor la dispozitivele electronice pe care le procură (personal sau instituția) și modul în care sunt utilizate, ținând cont de impactul acestora asupra mediului și sănătății umane;</p> <p><i>A identifica</i> amenințările de securitate și a apela la ajutor pentru a le înlătura;</p> <p><i>A explica</i> utilizatorilor și colegilor riscurile asociate distribuirii informațiilor de caracter personal în Internet, despre agresiunea cibernetică;</p> <p><i>A respecta</i> regulile de utilizare a resurselor digitale în distribuție liberă, respectând prevederile dreptului de autor;</p> <p><i>A promova</i> modalitățile de evitare a plagiatului, instrumentele pentru depistarea plagiatului;</p> <p><i>A promova</i> prevederile legislației în domeniul protecției în mediul digital, educației digitale, infracțiunilor cibernetică, protecției datelor.</p>

Cele relatate mai sus sunt poziții de reper în desfășurarea educației non-formale

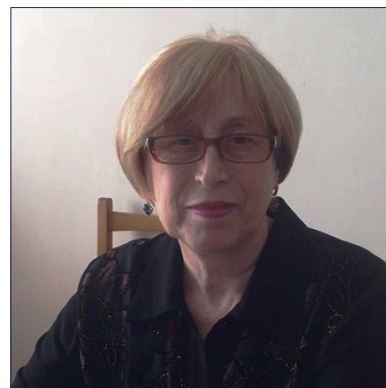
și informale a personalului de specialitate din biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. BARTHEL, Martin. Învățători din Proiectul EDUcitizens. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/educatie-participativa-ce-ar-putea-insemna-acest-lucru-cateva-invata-turi-din-proiectul>
2. DEDIU, Liviu-Iulian. Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane. București, 2012. 274 p. ISBN 978-606-92717-0-4.
3. FERRARI, Anuska. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. European Commission, 2013. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a410aad4-10bf-4d25-8c5a-8646fe4101f1/language-en>
4. IFLA Strategy 2019-2024. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/strategy>
5. STANDARDE de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general. Aprob. prin ordinul nr. 862 din 7 septembrie 2015 al Ministerului Educației. Chișinău, 2015. 8 p. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cnc4_finalcompetente_digitale_profesori_22iulie2015.pdf
6. ȚĂȚU, Anatol. Instruirea orientată spre acțiune: concept actual pentru învățământul vocațional-tehnic. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/36_38_Instruirea%20orientata%20spre%20actiune_concept%20actual.pdf

ANUL LECTURII ÎN REPUBLICA MOLDOVA – UN VERITABIL IMBOLD PENTRU A DEMONSTRA ROLUL FUNDAMENTAL AL BIBLIOTECILOR ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII

Margareta CEBOTARI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Articolul abordează rolul fundamental pe care lectura îl are în societatea informațională. În secolul al XXI-lea omenirea a intrat într-o nouă etapă a civilizației umane în care informația, comunicațiile și cunoașterea reprezintă elementele esențiale care stau la baza dezvoltării societății. Din aceste considerente bibliotecile trebuie să-și ajusteze strategiile de dezvoltare și serviciile lor pe principii noi, orientate spre cele ale Societății Cunoașterii, bazată pe creativitate și inovare. În acest context, programele naționale de educație a lecturii și culturii informației, inițiate de biblioteci, dobândesc o importanță tot mai mare.

Cuvinte-cheie: societatea informațională, societatea cunoașterii, priorități profesionale, Anul Lecturii, educația lecturii, cultura informației, cultura științei, Programul Național LecturaCentral, proiecte naționale.

Abstract: The article approaches to fundamental role that reading plays in the information society. In 21st century humankind has entered the new stage of civilization development in which information, communications and knowledge become the essential elements staying on a basis of society progress. For those reasons libraries need to adjust their development strategies and services to new principles, oriented to those of the Knowledge Society and based on creativity and innovation. In this context, national educational programs of reading and culture of information, initiated by libraries, are increasingly important.

Keywords: information society, knowledge society, professional priorities, The Year of Reading, reading education, information culture, science culture, LecturaCentral National Program, national projects.

În contextul globalizării culturale, noua paradigmă a bibliotecilor moderne impune cerințe noi față de demonstrarea rolului fundamental al impactului bibliotecilor asupra dezvoltării personale și sociale, care presupune orientarea tot mai amplă a bibliotecilor pe anumite direcții a organizării activității, cum ar fi: promovarea societății bazate pe cunoaștere; fortificarea activităților de cercetare și dezvoltare, în scopul acumulării cunoștințelor și transferul lor în inovații; inovarea formelor de

organizare a activității și transferul tehnologic orientate spre eficiență și competitivitate. În același timp, tot mai multe cercetări remarcă evoluția spectaculoasă a științei și tehnologiei, fapt ce a condus la apariția unor noi noțiuni și concepte impuse de complexitatea crescândă a relațiilor socio-economice. Știința, cercetarea, învățarea au astăzi roluri bine definite. Actuala reorganizare a cunoașterii umane are la bază noile instrumente de manipulare, depozitare și diseminare a informației. Din perspectiva

istorică se remarcă superioritatea momentului actual în evoluția cunoașterii prin atenția acordată în întreaga lume acestui fenomen, prin conștientizarea cunoașterii ca posibilă soluție a problemelor cu care omenirea se va confrunta în viitor, prin accesul care se pune pe învățarea continuă și cercetarea științifică, prin importanța pe care producerea și utilizarea cunoștințelor au dobândit-o (7, p. 43-46).

Societatea cunoașterii a fost recunoscută ca o nouă etapă de dezvoltare a erei informaționale, respectiv a Societății Informaționale. În anii 1990, noțiunea de Societate a Cunoașterii (Knowledge-Society) a devenit larg cunoscută și recunoscută datorită lucrărilor lui Peter Drucker (Peter Drucker, 1994) și ale altora. Denumirea de Societate a Cunoașterii este utilizată, în prezent, în întreaga lume. Această denumire este o prescurtare a termenului de Societate bazată pe cunoaștere. Cunoașterea este informația cu înțeles și informația care acționează. În același timp, societatea cunoașterii este mai mult decât societatea informațională prin rolul major care îi revine informației-cunoaștere în societate. Societatea cunoașterii are caracter global și este un factor al globalizării. Prin cei doi vectori: informațional și sustenabil, societatea cunoașterii va avea un caracter global, în cadrul căreia și informația și cunoașterea vor deveni de asemenea globale. Societatea cunoașterii va reprezenta și o etapă nouă în cultură, pe primul plan va trece cultura cunoașterii care implică toate formele de cunoaștere inclusiv cunoașterea artistică, literară etc. Astfel se va pregăti terenul pentru o societate viitoare – Societatea conștiinței, a adevărului, moralității și spiritului (5).

Societatea informațională bazată pe cunoaștere înseamnă mai mult decât progresul tehnologiei și aplicațiilor informaticii și comunicațiilor. În cadrul ei se integrează și dimensiunile:

- socială, cu impact asupra îngrijirii sănătății, solidarității și protecției sociale, muncii și pieții muncii, educației și formării continue etc.;
- ambientală, cu impact asupra utilizării resurselor și protecției mediului;
- culturală, cu impact asupra conser-

vării și dezvoltării patrimoniului cultural național și internațional, promovării pluralismului cultural, necesității protecției minorilor, dezvoltării industriei multimedia și producției de conținut informațional;

- economică, cu dezvoltarea unor noi paradigme ale economiei digitale și ale noii economii bazate pe cunoaștere, inovare, cultură antreprenorială și managerială, educație a cetățeanului și a consumatorului (3).

Demersurile informaționale ale membrilor comunității aflate în aria de servire a bibliotecilor pot fi realizate prin promovarea sistemică a culturii lecturii, prin susținerea procesului de învățare pe parcursul vieții. În contextul strategiei IFLA 2019-2024, care reafirmă rolul vital al bibliotecilor ca instituții cu un demers clar de a ajuta dezvoltarea comunităților, ca instituții care contribuie la formarea unor societăți alfabetizate, informate și participative, în cadrul Forumului Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci (SNB), organizat la 30 octombrie 2019, au fost aprobate patru priorități ale organizării activității bibliotecilor în anul 2020:

- Promovarea lecturii ca bază pentru cunoaștere și dezvoltare;
- Dezvoltarea serviciilor inovative de bibliotecă ca bază pentru dezvoltarea comunităților prin susținerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030;
- Dezvoltarea capacităților personalului din biblioteci: învățare orientată, dezvoltare profesională, oportunități pentru rețele;
- Amplificarea poziției bibliotecilor ca actori-cheie și facilitatori ai Științei Deschise.

Pornind de la aceste priorități, participanții la Forum au declarat anul 2020 Anul Lecturii în Republica Moldova. În scopul centrării contribuției bibliotecilor, instituțiilor educaționale, comunităților și factorilor de resort la amplificarea dezvoltării competențelor de cultura lecturii/cultura informației, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a aprobat *Programul Național de activități consacrate promovării lecturii* (Ordinul cu privire la promovarea lecturii, nr. 291 din 10.03.2020) (8).

Astfel bibliotecile SNB, administrațiile publice locale și alți factori interesați pot contribui la susținerea acestei inițiative de

nivel național prin centrarea și cooperarea eforturilor privind promovarea cărții și lecturii, implementarea experiențelor inedite de formare și dezvoltare a culturii lecturii.

Merită să fie menționat debutul excepțional al Anului Lecturii – 2020 în instituțiile din Sistemul Național de Bibliotecă al Republicii Moldova. Și-au anunțat implicarea în realizarea obiectivelor Anului Lecturii diferite tipuri de biblioteci din cadrul SNB: naționale, teritoriale, din instituțiile de învățământ, specializate. Au fost organizate festivități de sensibilizare a comunităților, de informare despre obiectivele și despre acțiunile care urmează a fi implementate în cadrul Anului Lecturii (de exemplu: activitatea *Start campaniei universitare „2020 – Anul Lecturii la UTM”*: <https://utm.md/blog/2020/02/21/start-campaniei-universitare-2020-anul-lecturii-la-utm/>; *Anul Lecturii și la Soroca*: https://observatorul.md/cultura/2020/02/27/69112_2020-anul-lecturii-si-la-soroca; *Proiect cultural on-line „Pe aripile lecturii”*/ BPR „Vasile Alecsandri, Telenești”: <https://www.facebook.com/watch/?v=659023431359006>; *Demarăm proiecte în Anul Lecturii*/ Liceul teoretic Caracușeni Vechi, Briceni: <http://lccaracuseniivechi.educ.md/2020/01/24/demaram-proiecte-in-anul-lecturii/>).

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în calitatea sa de Centru biblioteconomic național pune la dispoziția bibliotecilor un vast suport informațional/documentar/metodologic în scopul bunei organizări a activităților din cadrul Anului Lecturii, corelării și unirii eforturilor factorilor interesați. În acest scop, la începutul anului au fost elaborate un afiș/banner și logo-ul de promovare a Anului Lecturii.

Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a elaborat pentru comunitățile interesate și a diseminat la 15 ianuarie 2020 materiale metodologice cu caracter de recomandare/orientare/direcționare a bibliotecilor în planificarea organizării activităților:

- Scrisoare informativă privind Programul Național *Lectura Central*, ediția a 3-a, 2020 (<https://lecturacentral.files.wordpress.com/2020/02/scrisoare-lecturacentral2020.pdf>);

com/2020/02/scrisoare-lecturacentral2020.pdf);

- Direcții și inițiative pentru Anul Lecturii – 2020: <https://www.slideshare.net/rmbiblioteci/anul-lecturii-directorii-corect-220574225> (959 vizualizări la 25.07.2020);

- Programul activităților prilejuate de consemnarea anului 2020 – Anul Lecturii: <https://www.slideshare.net/rmbiblioteci/programul-anului-2020-anul-lecturii> (1519 vizualizări la 25.07.2020);

- Lectura ca bază pentru dezvoltare și cunoaștere: metode și forme inovative de promovare a culturii lecturii (Bibliografie, 102 tit.): <https://www.slideshare.net/rmbiblioteci/anul-lecturii-bibliografie> (1180 vizualizări la 25.07.2020).

Editarea în Anul Lecturii a culegerii de articole „Lectura și scările” poate fi calificată ca un adevărat succes al specialiștilor Direcției Dezvoltare și Cercetare în Biblioteconomie și Științe ale Informării și un sprijin de o valoare incontestabilă pentru bibliotecari din SNB în organizarea activităților de educație a lecturii (6). În cuprinsul acestei lucrări sunt reflectate abordări teoretice și practice ale fenomenului lecturii, experiențe de promovare a lecturii pe meridianele lumii, metode și tehnici de promovare a lecturii, impresii și recomandări/îndemnuri la lectură. Nevoia de o cultură a lecturii este argumentată de criticul literar, acad. Mihai Cimpoi în mesajul introductiv al lucrării date, menționând faptul că „deși e definită în fel și chip, conform modurilor particularizate de înțelegere a lucrurilor, *cultura* (căreia i se dau vreo patru sute de interpretări în lexicoanele lumii) e resimțită de fiecare dintre noi ca o *necesitate* de natură existențială” (6, p. 5-6).

În colectivul de autori al publicației se regăsesc profesioniști din Republica Moldova și din alte țări, atât din domeniul biblioteconomic, cât și din domenii adiacente: educațional, cercetători științifici, critici literari, scriitori, editori. Astfel, s-a reușit abordarea lecturii din mai multe unghiuri de vedere. Prin diverse moduri de abordare această culegere de articole devine instructivă și necesară atât bibliotecarilor, cât și specialiștilor din domeniile adiacente culturii.

Programul Național *LecturaCentral* – 2020: orientări specifice ediției a treia (9)

Inițiat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în anul 2018, având drept scop educația lecturii prin dezvoltarea competențelor de cultura informației, prin centrarea contribuțiilor bibliotecilor și a factorilor de resort în domeniu la formarea cetățenilor activi ai societății – valoarea exponențială a Programului Național *LecturaCentral* (PNLC) se manifestă prin creșterea rapidă a impactului activităților organizate asupra persoanelor, bibliotecii ca instituție și comunităților servite. (4).

În Anul Lecturii, ediția a treia a Programului Național *LecturaCentral* este orientată spre intensificarea activității bibliotecilor drept actori-cheie în edificarea comunităților unite, participative, durabile. În acest context, activitățile organizate în cadrul Programului Național *LecturaCentral* – 2020 sunt orientate pe două axe de conținut: *biblioteca pentru o comunitate armonioasă, de ordine și respect reciproc; strategii câștigătoare pentru comunitate – Știința participativă sau Știința cetățenilor*. În acest context obiectivele preconizate pentru anul 2020 sunt în corelare cu specificul ediției a treia a PNLC:

- amplificarea rolului bibliotecilor în minimizarea analfabetismului funcțional;
- dezvoltarea comunităților prin promovarea științei participative în cadrul bibliotecilor;
- creșterea ratei de atragere a populației în procesul de lectură, de dezvoltare a competențelor de cercetare participativă prin intermediul bibliotecii;
- cooperarea eforturilor bibliotecilor, instituțiilor educaționale, uniunilor de creație, institutelor de cercetare în promovarea/ acceptarea lecturii drept indispensabilă dezvoltării unei personalități active civic și educate;
- reliefa rolului și a implicațiilor bibliotecii privind direcționarea lecturii spre formarea și educarea unui comportament civilizată al cetățenilor prin însușirea bunelor maniere, pentru dezvoltarea comunității armonioase.

Având la bază aceste obiective, prin activitățile organizate în cadrul PNLC bi-

bliotecile au sarcina de a promova creativ/ inovativ cultura lecturii în scopul educării pe tot parcursul vieții a membrilor comunității, deoarece „lectura/ învățarea stă la baza cunoașterii, iar cunoașterea este una din condițiile indispensabile unei comunități armonioase constituită din membri cu un nivel înalt de cultură intelectuală și de comunicare” (7).

Contribuția bibliotecilor la educarea valorilor principale ale omului: drepturile fiecărei persoane, solidaritatea umană, cumpătarea, modestia, hărnicia, altruismul, idealismul, conviețuirea și relațiile socio-umane, autodeterminarea și demnitatea persoanei – evident, este importantă. În conformitate cu specificul ediției a treia a Programului Național *LecturaCentral*, bibliotecile pot promova în cadrul activităților organizate aceste concepte și principii fundamentale morale.

În conformitate cu specificul ediției a treia, Programul Național *LecturaCentral* optează pentru centrarea eforturilor bibliotecilor publice pentru promovarea valorilor unei societăți moderne, caracterizată prin: inițiativă, membri responsabili, creativitate, gândire logică, limbaj corect și coerent, educație civică/ comportament civilizată. În acest context vor fi organizate activități legate de atragerea cetățenilor în procesul de cercetare care semnifică știința participativă, știința publică, știința a cetățenilor.

Valorile esențiale care trebuie promovate de biblioteci în cadrul ediției a treia a Programului Național *LecturaCentral*: drepturile omului, aprecierea diversității culturale, valorizarea democrației, justiției, echității sociale, egalității și supremației legii. În acest scop în biblioteci se pot organiza activități care să contribuie la formarea și fortificarea intelectului uman: conferințe științifice și literare, mese rotunde, discuții pe marginea unor subiecte actuale de interes social și comunitar etc.

Realizarea celei de a doua axe de implementare a ediției a treia a PNLC-2020 presupune includerea în activitatea bibliotecilor din SNB a inițiativelor educative de dezvoltare și promovare a științei, fiind pus accentul pe diseminarea conceptelor de știință deschisă și știință participativă. Știința des-

chisă presupune modalități noi prin care cercetătorii interacționează unul cu celălalt și cu mediul extern, precum și noi moduri de a împărtăși informații rezultate în urma cercetărilor științifice. Știința participativă poate să se refere la: realizarea cercetărilor prin implicarea cetățenilor în colectarea datelor, efectuarea experimentelor științifice, soluționarea problemelor de cercetare; o mai bună înțelegere a științei de către public, prin accesul mai larg la informații despre procesul de cercetare (abilitatea de a utiliza date deschise de cercetare sau descărcarea articolelor în acces deschis); abilitatea cetățenilor de a înțelege și a se angaja în activități cu cercetătorii, printr-o comunicare mai deschisă prin bloguri și promovarea științei în mass-media etc. (4).

Din punct de vedere al organizării activităților, ediția a treia a Programului Național *Lectura Central* se va desfășura pe parcursul lunilor februarie-decembrie 2020. Cele mai ample activități de promovare a cărții și lecturii se preconizează a fi realizate în perioada septembrie-octombrie (9).

În prima etapă de realizare a programului, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a contribuit la dezvoltarea competențelor bibliotecarilor din SNB, prin oferirea suportului metodologic necesar organizării activităților de educație a lecturii, dezvoltarea serviciilor/ activităților de bibliotecă care pot contribui la formarea unei comunități armonioase, de ordine și respect reciproc și promovarea științei participative.

În pofida faptului că pandemia bolii COVID-19 și-a pus amprenta și pe activitatea bibliotecilor, întru respectarea *Programului Național de activități consacrate promovării lecturii*, aprobat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM, și în acest an BNRM a organizat patru conferințe zonale, online, concepute pentru sprijinirea bibliotecilor în implementarea priorităților profesionale, stabilite pentru anul de referință, fiind trasate și principalele direcții pentru bibliotecile publice teritoriale în realizarea ediției a treia a Programului Național *Lectura Central*.

Principalul actor și facilitator al desfășurării Programului Național *Lectura Central*, Biblioteca Națională a Republicii Moldova va coordona organizarea în luni-

le septembrie-octombrie a unor activități de anvergură, printre care: conferința internațională cu participare a specialiștilor din domeniile biblioteconomie, pedagogie, psihologie și alte domenii adiacente cu genericul: *Lectura – interferențe biblioteconomice, pedagogice, psihologice și filosofice*; campania *Septembrie – nicio zi fără lectură*; conferințe/ întâlniri (posibil on-line) ale utilizatorilor bibliotecilor publice teritoriale cu autori autohtoni, cercetători științifici în cadrul campaniilor: *10 scriitori/ 10 întâlniri/ 10 localități și 10 cercetători/ 10 întâlniri/ 10 localități*.

Pe parcursul desfășurării ediției a treia a PNLC, în bibliotecile din Sistemul Național vor fi organizate activități de promovare a cărții și lecturii, vor fi dezvoltate servicii de formare a unor competențe de comportament civilizat, care se vor încadra în campania *Biblioteca pentru o comunitate armonioasă, de ordine și respect reciproc*, contribuind la realizarea ODD 2030 (obiectivul 4: Educație de calitate). Ciclul de activități științifico-educative cu genericul *Strategii câștigătoare pentru comunitate – Știința participativă sau Știința cetățenilor* vor fi organizate de bibliotecile din SNB și vor fi orientate pentru intensificarea interacțiunii sferei de cercetare și a comunităților, diseminarea informației pe înțelesul tuturor, o mai bună înțelegere a științei.

În acest an Bibliotecile Publice Teritoriale vor monitoriza activitățile organizate în cadrul ediției a treia a PNLC în sistemul online de raportare ORT, fapt ce va facilita totalizarea activităților organizate și raportarea/ promovarea succeselor.

În cadrul Forumului Managerilor din SNB, organizat spre finele anului de BNRM, vor fi promovate rezultatele *Topului celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2019*, studiu sociologic realizat anual de către BNRM. Vor fi anunțați și premiați învingătorii concursurilor naționale anunțate în cadrul ediției a treia a Programului Național *Lectura Central: Cel mai activ cititor; Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii, inclusiv cu ajutorul tehnologiilor moderne de informare și comunicare; Cel mai original proiect de promovare a cărților din „Topul celor mai citite 10*

cărți, editate în anul 2018”; *Biblioteca cu cel mai ingenios/ original concept de organizare a Programului Național LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019; *Cel mai bun eseu despre lectură*. Concursurile vor avea la bază activitatea bibliotecii din perioada 1 ianuarie-1 noiembrie 2020. Bibliotecile participante la concursurile ediției a treia a Programului Național *LecturaCentral* vor prezenta dosare de evaluare conform cerințelor stipulate în „Regulamentul de organizare și desfășurare a concursurilor naționale în cadrul Programului Național *LecturaCentral*”, care a fost actualizat în acest an. În special au fost modificate radical componentele indicilor cantitativi și calitativi necesari de a fi reflectați în fișele de evaluare ale fiecărui concurs. La 20 martie 2020 regulamentul actualizat a fost diseminat publicului interesat, fiind publicat pe site-ul BNRM (10).

Juriul va desemna laureații concursurilor la nivel național, în baza dosarelor prezentate de Centrele biblioteconomice teritoriale/ Centrele biblioteconomice departamentale. Data limită de prezentare a dosarelor este 15 noiembrie 2020.

În concluzie, se poate conchide că desfășurarea activităților preconizate în cadrul ediției a treia a Programului Național *LecturaCentral-2020* vor contribui la soluționarea problemelor educării membrilor comunității pentru responsabilitatea civică prin cunoașterea, învățarea, implementarea valorilor și principiilor morale ale unei societăți democratice. Activitățile creative organizate de bibliotecile din Republica Moldova conving membrii comunităților, factorii decizionali ai administrației publice locale asupra utilității și interesului membrilor comunității pentru continuitatea Programului Național *LecturaCentral*.

În scopul informării și participării active la activitățile prilejuite de consemnarea Anului Lecturii recomandăm să contribuiți/ urmăriți: pagina WEB a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (<http://www.bnrm.md/>); Blog de Biblioteconomie și Științe ale Informării (<https://clubbib2.wordpress.com/>); Blog Bibliotecii Publice Teritoriale din Republica Moldova (<https://bibliotecipublicerm.wordpress.com/>); Grup de discuții pe Facebook *Lec-*

turaCentral (<https://www.facebook.com/groups/205286133498142/about>).

Deoarece scopul ediției a treia a Programului Național *LecturaCentral* este orientarea spre intensificarea activității bibliotecilor drept actori-cheie în edificarea comunităților unite, participative și durabile, lucrarea metodologică/ aplicativă *Biblioteca: contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect. Metodologii, algoritmi, tehnologii* (Chișinău, 2020), elaborată de Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM, vine în sprijinul implementării practice a acestui scop prin componentele teoretice, metodologice, educaționale și informaționale ale conținutului acestei publicații. Lucrarea este publicată în Repozitoriul Tematic Național NTR Mold-LIS de pe site-ul BNRM (2).

Axele de conținut abordate în publicație sunt complexe: Cultura digitală în era post-adevăr. Rolul bibliotecilor în formarea culturii comunicării în secolul tehnologiilor avansate. Neticheta (Vera Osoianu); Ediția a treia a Programului Național *LecturaCentral*: orientări și conținut specific (Margareta Cebotari); Servicii și activități de bibliotecă în sprijinul comunității armonioase, de ordine și respect (Ecaterina Dmitric, Natalia Ghimpu); Biblioteca crește și dezvoltă comunitatea: model de curriculum pentru training profesional (Ludmila Corghenci, Lilia Povestca); Forme și metode de atragere/ participare a membrilor comunității în activități cu cercetătorii pentru o mai bună înțelegere a științei (Victoria Vasilica, Angela Drăgănel); Impactul activității bibliotecii în dezvoltarea unei comunități armonioase (Valentina Popa, Svetlana Ucrainciuc). De un real folos practic pentru bibliotecarii SNB vor fi informațiile prezentate în patru anexe ale acestei lucrări: Regulament de organizare și desfășurare a concursurilor naționale în cadrul Programului Național *LecturaCentral*; Text pentru lectura critică. Lucrare practică (Modulul 1); Suport informațional pentru predarea modulului 1; Indicatori de performanță/ relaționali privind evaluarea activităților din cadrul Programului Național *LecturaCentral*.

Rolul informației în societate a fost și va rămâne unul deosebit de important, întrucât fără informație și fără cunoaștere societatea nu ar putea progresa. Omul a devenit dependent de informație în aproape toate activitățile pe care le desfășoară. Cunoașterea stă la baza dezvoltării și progresului oricărui individ. Pentru a progresa în orice domeniu este necesar să se obțină cât mai multe informații, ajungându-se astfel la dezvoltarea unei adevărate culturi a informației (1).

Avansarea spre societatea informațională bazată pe cunoaștere – Societatea Cunoașterii – este considerată, pe plan mondial, ca o evoluție necesară pentru asigurarea Dezvoltării Durabile în contextul

„noii economii”, fundată în principal, pe produse și activități intelectual-intensive, precum și pentru realizarea unei civilizații socioumane avansate (3).

În concluzia celor expuse, reiterăm afirmațiile cercetătorilor conform cărora în secolul al XXI-lea omenirea a intrat într-o nouă etapă a civilizației umane, în care informația, comunicațiile și cunoașterea reprezintă elementele esențiale care stau la baza dezvoltării societății. Din aceste considerente bibliotecile trebuie să-și ajusteze strategiile și obiectivele activității lor pe principii noi, orientate spre cele ale Societății Cunoașterii, bazată pe creativitate și inovare.

Referințe bibliografice:

1. ASPECTE ale societății cunoașterii [online] [cit 30.07.2020]. Disponibil: <https://intelligence.sri.ro/intelligence-societatea-cunoasterii/>
2. BIBLIOTECA – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect: Publicație metodologică. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2020. 144 p. [cit 30.07.2020]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1161/Publicatie%20metodologica%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. CAPCELEA, Valeriu. Influența societății informaționale și a societății cunoașterii asupra dezvoltării social-economice în sec. XXI [online]. [cit 30.07.2020]. Disponibil: <http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/capcelea/cunoastere.pdf>
4. CEBOTARI, Margareta. Ediția a treia a Programului Național LecturaCentral: orientări specifice. În: Biblioteca – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect: Publicație metodologică. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2020, pp. 17-27. [cit 30.07.2020]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1161/Publicatie%20metodologica%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. IANCU, Ștefan. Societatea cunoașterii necesită gândire [online] [cit 24.07.2020] Disponibil: https://cogito.ucdc.ro/nr_2/16%20-%20Stefan%20Iancu%20-%20SOCIETATEA%20CUNOASTERII%20NECESITA%20GANDIRE.pdf
6. LECTURA și scările: Culegere de articole. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020. 384 p. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM) [cit 28.07.2020]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/3661869#.Xo-RoylhKjIU> ; <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1081/Lectura%20si%20scarile.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. PORUMBEANU, Octavia-Luciana. Cunoașterea în perioada contemporană. În: Porumbeanu Octavia-Luciana. Managementul cunoașterii în structurile info-documentare. București: Editura Universității din București, 2011. 372 p. ISBN 978-973-737-976-4.
8. PROGRAMUL Național de acțiuni consacrate promovării lecturii. Aprobă prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, nr. 231 din 10.03.2020 [cit 28.07.2020]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_291_din_10.03.20.pdf
9. PROGRAMUL Național LecturaCentral, ediția a 3-a, 2020: Proiect, anexa 2. Coordonatori: Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexei Rău”; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2019. 14 p. Manuscris.
10. REGULAMENT de organizare și desfășurare a concursurilor în cadrul Programului Național *LecturaCentral* (actualizat). În: Biblioteca – contribuții la dezvoltarea comunității armonioase, de ordine și respect: Publicație metodologică. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2020, pp. 104-128. [cit 30.07.2020]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1161/Publicatie%20metodologica%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

CONFERINȚELE ZONALE 2020: EVALUĂRI ȘI RECOMANDĂRI ÎN BAZA ANALIZEI IMPLEMENTĂRII PRIORITĂȚILOR ANULUI

Lilia POVESTCA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Autorul prezintă rezultatele chestionarelor online completate de către participanții la lucrările Conferințelor Zonale 2020 „Biblioteca anului 2020: consolidare, interconectare, participare”, organizate în perioada 3-11 iunie, 2020 de Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Autorul reflectă opiniile și sugestiile personalului de specialitate privind problemele, practicile și experiențele de perspectivă pentru implementarea Priorităților anului 2020.

Cuvinte-cheie: conferințe zonale, personal de bibliotecă, servicii de bibliotecă, capacitatea bibliotecarilor, prioritățile bibliotecarilor.

Abstract: The author presents the results of the online questionnaires completed by the participants of Zonal Conferences 2020, entitled "Library of 2020: consolidation, interconnection, participation", organized by the National Library of the Republic of Moldova between June 3-11, 2020. The author reflects the opinions and suggestions of the specialized staff regarding the issues, practices and perspective experience for the implementation of the 2020 Priorities.

Keywords: zonal conferences, library staff, library services, capacity of librarians, librarians' priorities.

Întrunirile profesionale ale personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova vizează comunicare eficientă și formare profesională continuă privind înțelegerea și orientarea în mediul profesional național și internațional, cunoașterea și respectarea legislației, acumularea și utilizarea cunoștințelor noi, schimb de practici și experiențe locale etc. Ca urmare, organizarea Conferințelor Zonale Anuale de către Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova presupune sprijinirea și stimularea bibliotecilor în im-

plementarea priorităților naționale, care se aprobă la Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB).

În cadrul Conferințelor Zonale „**Biblioteca anului 2020: consolidare, interconectare, participare**”, organizate în perioada 3-11 iunie 2020, au fost colectate date în baza unui chestionar de evaluare online distribuit participanților din cele patru zone repartizate conform agendei evenimentului profesional:

1. Zona Nord (3 iunie, 2020) – BM „Eugeniu Coșeriu”, Bălți, BPR Briceni, BPR Dondușeni, BPR Edineț, BPO Florești, BPR Glodeni, BPR Drochia, BPO Ocnița, BPR Sângerei.

2. *Zona Centru* (5 iunie, 2020) – BM „B.P. Hasdeu”, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport, mun. Chișinău, BPR Aneonii Noi, BPR Călărași, BPR Orhei, BPR Rezina, BPO Râșcani, BPO Șoldănești, BPR Soroca, BPR Telenești.

3. *Zona Centru* (9 iunie, 2020) – BPO Basarabeasca, BPR Căușeni, BPO Criuleni, BPR Dubăsari, BPR Hâncești, BPO Ialoveni, BPR Fălești, BPR Nisporeni, BPR Ungheeni.

4. *Zona Sud* (11 iunie, 2020) – BPR Cahul, BPR Cantemir, BPO Cimișlia, BPR Leova, BC UTAG, BPO Ștefan Vodă, BPR Taraclia.

Centrele Biblioteconomice Teritoriale au delegat personal de specialitate din rețea pentru a participa la lucrările Conferințelor Zonale 2020 care s-au desfășurat online.

Scopul studiului: identificarea nivelului

de cunoaștere de către personalul de specialitate din Sistemul Național de Bibliotecă a Priorităților anului 2020 și a problemelor privind implementarea lor.

Metodologie. Au fost formulate patru întrebări: una închisă și trei deschise. Întrebările s-au axat pe:

- identificarea Priorităților profesionale ale anului 2020;
- problemele, dificultățile confruntate în implementarea Priorităților anului 2020;
- identificarea experiențelor promovate în cadrul Conferințelor Zonale care ar putea fi replicate;
- enumerarea ideilor, practicilor și experiențelor de perspectivă pentru implementarea Priorităților în anul 2020.

Rezultatele studiului: din totalul de 324 de participanți, au completat chestionarul 131 (40,4%) de respondenți.

Tabelul 1. Repartizarea respondenților după Zone

Nr. ord.	Zona	Nr. total participanți	Nr. chestionare completate
1.	Nord	92	36
2.	Centru	91	33
3.	Centru	76	23
4.	Sud	65	39
5.	Total	324	131

Întrebarea „**Identificați Prioritățile profesionale ale anului 2020**” a avut drept scop de a identifica nivelul de cunoaștere de către bibliotecari a priorităților anului 2020 stabilite la Forumul Managerilor

(30.10.2019). Chestionașilor li s-au propus mai multe variante de răspuns. Cei 131 de respondenți au menționat următoarele Priorități ale anului 2020 (vezi Tabelul 2).

Tabelul 2. Identificarea Priorităților anului 2020

Denumirea priorității	Zona	Nr. respondenți	%
Dezvoltarea serviciilor inovative de bibliotecă	Nord	31	86,1
	Centru	25	75,8
	Centru	18	78,3
	Sud	35	89,7
	Total	109	83,2
Dezvoltarea capacităților personalului din bibliotecă	Nord	26	72,2
	Centru	28	84,8
	Centru	13	56,5
	Sud	30	76,9
	Total	97	74

Promovarea lecturii ca bază pentru cunoaștere și dezvoltare	Nord	33	91,7
	Centru	29	87,9
	Centru	20	87
	Sud	36	92,3
	Total	118	90
Amplificarea poziției bibliotecilor ca actori-cheie și facilitatori ai Științei Deschise	Nord	18	50
	Centru	25	75,8
	Centru	13	56,5
	Sud	20	51,3
	Total	76	58

Unii respondenți nu au putut identifica Prioritățile anului 2020, confundându-le cu prioritățile stabilite în anii 2018 și 2019, menționând:

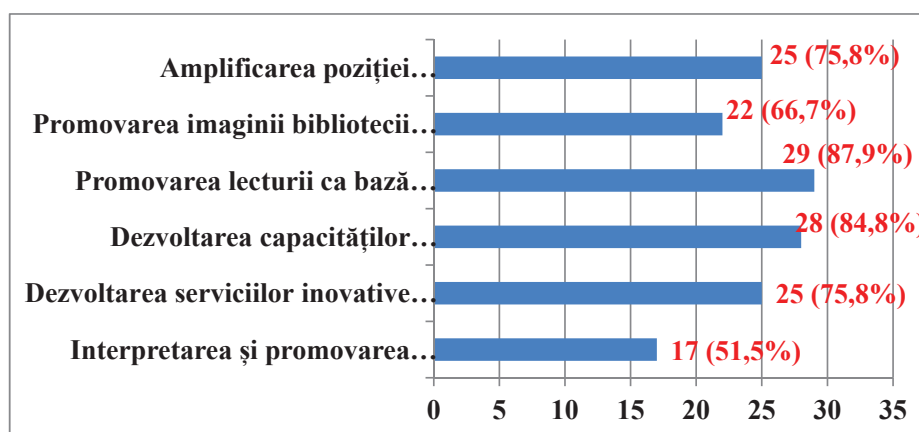
- interpretarea și promovarea prevederi-

lor Legii cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017) – 54 (41,2%) de respondenți;

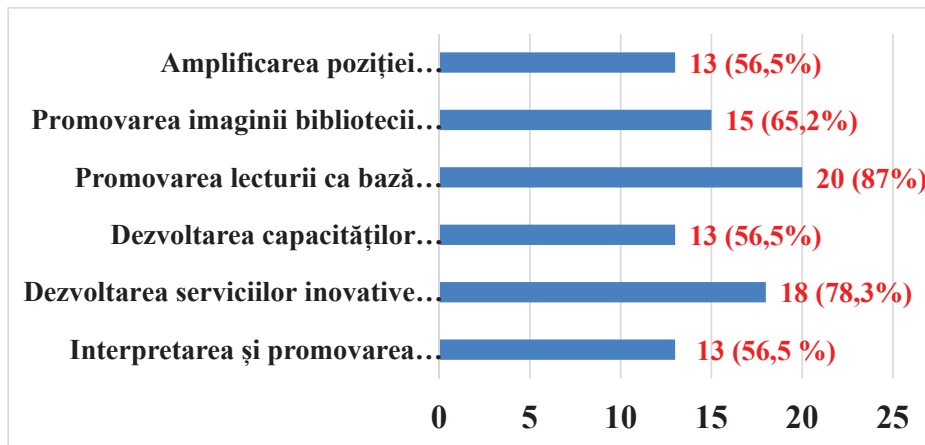
- promovarea imaginii bibliotecii în comunitate – 78 (59,5%) de respondenți.

Imaginea 1. Identificarea Priorităților, Zona 1 (Nord)

Imaginea 2. Identificarea Priorităților, Zona 2 (Centru)

Imaginea 3. Identificarea Priorităților, Zona 3 (Centru)

Imaginea 4. Identificarea Priorităților, Zona 4 (Sud)

Una din întrebările formulate a vizat **identificarea problemelor, dificultăților cu care se confruntă personalul de specialitate în implementarea Priorităților anului 2020**. În baza analizei răspunsurilor, principala problemă cu care s-au confruntat bibliotecarii a fost situația epidemiologică din țară, care a provocat perturbări și modificări în activitatea profesională. Printre cele mai evidente dificultăți în implementarea Priorităților anului 2020 au fost menționate:

- imposibilitatea de a comunica direct cu utilizatorii și de a desfășura activități pe parcursul pandemiei;
- lipsa experienței de activitate online a bibliotecarilor cu utilizatorii;
- lipsa echipamentului tehnic și vitezei, conexiunii la Internet, atât din partea bibliotecii, cât și a utilizatorilor;
- insuficiența de cunoștințe a personalului de specialitate în aplicarea platformelor

de comunicare cu utilizatorii online;

- necesitatea experienței de a se orienta la crearea și adaptarea serviciilor de bibliotecă în formatul online;
- trecerea de la regimul offline de activitate în online;
- dificultățile cu care se confruntă bibliotecile țin de situația creată în urma instaurării regimului de acces limitat;
- oferirea suportului metodologic necesar organizării activităților pe timp de pandemie;
- necesitatea dezvoltării competențelor digitale;
- insuficientă colaborare/ conlucrare și susținere din partea Administrației Publice Locale a bibliotecii pe timp de criză;
- poziția pasivă a utilizatorilor față de bibliotecă, refuzul de a interacționa online;
- resurse financiare suplimentare pentru asigurarea securității igienice pe timp de pandemie;

- sistarea activității unor biblioteci.

Personalul de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova au identificat și alte probleme și dificultăți:

- implicarea mai puțin activă a actorilor comunitari în procesul de participare și promovare a serviciilor de bibliotecă;
- mecanisme de finanțare slab dezvoltate;
- insuficiența/ învechirea resurselor informaționale și micșorarea bugetului anual pentru dezvoltarea colecției de publicații și resurse informaționale;
- necesitatea de spații și reparații capitale, utilaj învechit.

De asemenea, au fost accentuate problemele privind lipsa cadrelor calificate în domeniu, frecvența scăzută a utilizatorilor din cauza descreșterii populației locale, atitudinea pasivă față de carte și lectură, nerespectarea „Legii cu privire la biblioteci” și „Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar” de către APL etc.

Unii respondenți s-au adaptat condițiilor actuale și și-au reorientat activitatea profesională pe timp de pandemie: crearea și promovarea serviciilor online de bibliotecă, instruirea utilizatorilor online, asistență metodologică pentru personalul de specialitate online, activități de promovare a lecturii online etc., afirmând că „nu întâmpină probleme în implementarea acestor priorități”.

Unul din argumentele pro organizarea conferințelor zonale din cadrul SNB este centrarea și învățarea, însușirea din experiențele, inovațiile locale. La întrebarea „*Care din experiențele promovate în cadrul Conferințelor Zonale pot fi replicate în instituția Dvs.?*” au fost menționate următoarele servicii și activități:

- Ora să ȘTIM;
- eBiblioteca rapidă;
- Biblioteca la tine acasă;
- Serviciul de ghidare în carieră;
- Mentor pentru colega mea;
- Clubul Femeilor active;
- Literația în familie;
- Stagii profesionale;
- Securitatea și Educația online;
- Atelierul citire cu voce tare;
- Ora de poveste online;

- Ora poveștilor la tine acasă;
- Cutiuța cu idei;
- Instruiri pentru persoanele 50+;
- Clubul pentru femei 30+;
- Clubul Alchimia;
- Cărțile săptămânii;
- Întâlniri cu scriitorii online;
- Cercul celor curioși și inventivi;
- Biblioteca stradală;
- Descoperim Localitățile prin QR CODE;
- Romanul comunității;
- Cunoaște trecutul pentru a făuri viitorul etc.

În răspunsurile participanților s-a intuit dorință și atitudine, inițiativă de a cunoaște, a învăța, a crea, inova, implementa și replica experiențele bibliotecilor din țară: „*Toate sunt foarte reușite și binevenite în orice bibliotecă*”; „*Tare mult mi-au plăcut toate experiențele colegilor ce ne-au prezentat realizările, dar cel mai mult aș vrea să implementez SNB*”; „*Biblioteca la tine acasă! Fiecare are acces la informație chiar dacă timpul de față nu ne permite! Nu vii tu la biblioteca, vine bibliotecarul la tine*”. Unii bibliotecari atestă că nu pot replica servicii și activități din cauza lipsei tehnicii de bibliotecă „*Toate experiențele care au fost promovate sunt foarte interesante, dar din păcate în cadrul bibliotecii putem dezvolta servicii și activități care nu necesită folosirea calculatorului*”.

Participanții în mod activ au dezvoltat **ideile, practicile, experiențele de perspectivă pentru implementarea Priorităților în anul 2020** în instituția în care activează. Analizând răspunsurile, personalul de specialitate și-a propus:

- dezvoltarea profesională prin participarea la instruirile organizate de către Centrele de Formare;
- organizarea instruirilor în teritoriu cu formatorii naționali;
- dezvoltarea competențelor digitale prin formare profesională continuă;
- îmbogățirea cunoștințelor în domeniul IT;
- implicarea utilizatorilor în organizarea activităților de promovare a lecturii;
- sporirea imaginii bibliotecii în comunitate;
- dezvoltarea și implementarea servi-

ciilor inovative (tradiționale/ online) de bibliotecă prin utilizarea tehnologiilor informaționale;

- organizarea activităților culturale, lecțiilor publice online;
- crearea conținuturilor digitale pentru utilizatori;
- achiziționarea bazelor de date;
- promovarea bibliotecii pe rețelele de socializare și pe blogul bibliotecii;
- dezvoltarea parteneriatelor cu instituțiile-cheie din localitate, atragerea voluntarilor în activitatea bibliotecii;
- îmbunătățirea relațiilor de colaborare cu administrația locală;
- identificarea necesităților informaționale a utilizatorilor;
- implicarea în proiecte investiționale, granturi;
- implicarea în activități de cercetare;
- activități de promovare a drepturilor omului, valorilor culturale;
- constituirea cluburilor de lectură online și a atelierelor de fotografie artistică pentru copii și adolescenți;
- promovarea culturii informaționale necesare într-o societate de informare;
- crearea conținuturilor digitale;
- crearea catalogului online;
- promovarea aplicațiilor pe tablete;
- organizarea expozițiilor virtuale;
- consolidarea rețelei la nivel local și național etc.

Comunitatea bibliotecară din Republica Moldova consideră că „implementarea Priorităților în anul 2020 necesita o diversificare a serviciilor bibliotecii, o nouă viziune asupra ofertelor tradiționale”. Stabilirea unor priorități concrete de către personal ca de exemplu „cred ca e necesară crearea unui site al bibliotecii sau cel puțin a unui blog. În situația actuală o să recurgem la instruire online: Canva, Cinemaster ”; „Promovarea lecturii este o idee de bază în anul 2020 și nu numai! Experiențele din domeniul Robotică mi-au fost foarte interesante, aș vrea mult să încercăm și în cadrul bibliotecii noastre!” sau „implementarea proiectului Ora să ȘTIM” sunt unele exemple de implementare.

Participanții la lucrările Conferințelor Zonale 2020 au conștientizat că „pentru implementarea Priorităților în anul 2020 avem

nevoie de dezvoltare profesională continuă, de incluziune digitală a bibliotecarilor, de participare în proiecte de promovare a lecturii, organizarea schimbului de experiență privind dezvoltarea competențelor de cultura lecturii”.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Educația și cunoștințele sunt esențiale pentru bibliotecarii de succes. Este necesar să țină pasul cu schimbarea dinamică a intereselor comunităților pe care le deservesc. Pentru a fi eficienți bibliotecarii trebuie să fie flexibili, creativi, orientați spre utilizator și, mai presus de toate, trebuie să se dezvolte, să obțină noi cunoștințe, abilități și aptitudini profesionale. Pentru aceasta este nevoie de instruire continuă, de acceptarea învățării pe parcursul întregii vieți pentru a fi pregătiți nu doar a ne adapta, dar și anticipa provocările și schimbările erei digitale.

În acest context, una din Prioritățile Anului 2020 presupune dezvoltarea capacităților personalului de bibliotecă. Atunci când vorbim despre capacitatea bibliotecarilor ne referim la posibilitatea de a activa în domeniu, de a realiza ceva, iar pentru aceasta este nevoie de personal de specialitate cu aptitudine, pricepere, îndemânare, talent, energie. Provocările mediilor interne și externe impun specialistului din domeniul informației cunoștințe și deprinderi noi. Actualizarea permanentă a competențelor profesionale devine o condiție indispensabilă pentru profesionalismul bibliotecarilor din Republica Moldova. Există opinii conform cărora bibliotecarul trebuie să reinnoiască anual circa 5% de cunoștințe teoretice și aproximativ 20% de competențe profesionale. Pentru aceasta este nevoie de instruire continuă pentru a obține nivelul dorit de performanță în activitatea desfășurată

Comunitatea profesională, în număr de 4098 personal de specialitate (conform datelor statistice la 01.01.2020), este necesar să conștientizeze faptul că instruirea și munca trebuie abordate simultan. În condițiile actuale se recomandă să facă față tehnologiilor digitale pentru satisfacerea cerințelor utilizatorilor noului format. Bibliotecarii din Republica Moldova trebuie

să cunoască mai mult, să fie cu un pas înaintea utilizatorului real și potențial. Prioritar pentru ei devine necesitatea de a-și dobândi noi competențe profesionale, mereu preocupați de formare și autoformare.

În anul 2020 Conferințele Zonale au fost organizate în alt format (online, pe platforma educațională Zoom), însă au rămas la fel o modalitate de comunicare și formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. Bibliotecarii

au învățat, însușit din experiența colegilor privind implementarea Priorităților anului 2020. Biblioteca rămâne a fi o instituție dinamică și viabilă. Înșiși bibliotecarii confirmă *„daca vom fi optimiști, indiferent de situația din țară cu care ne confruntăm, mereu vom realiza cu succes orice idee, prioritate în favoarea comunității”* și ne îndeamnă să fim *„Activi, pozitivi și să avem cât mai multe reușite!”*.

Notă:

În perioada 3-11 iunie 2020 au fost ținute lucrările conferințelor zonale cu genericul „Biblioteca Anului 2020: Consolidare, Interconectare, Participare”. Scopul acestor reuniuni a fost sprijinirea bibliotecilor în implementarea priorităților profesionale, stabilite pentru anul 2020 de către Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (din 30 octombrie 2019) prin cunoașterea experiențelor reprezentative, punerea la dispoziție a instrumentelor utile pentru activitatea profesională, identificarea problemelor care necesită centrarea eforturilor profesionale ale centrelor biblioteconomice și ale fondatorilor.

Mai jos urmează câteva dintre comunicările prezentate în cadrul conferințelor zonale.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „EUGENIU COȘERIU”, BĂLȚI – PROMOTOR AL DEZVOLTĂRII CAPACITĂȚILOR PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI

Ludmila OUȘ, Victoria ȚÎCU,
Biblioteca Municipală
„Eugeniu Coșeriu”, Bălți

Rezumat: *Articolul reflectă realizarea uneia din prioritățile de bază ale Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți în anul 2019 – formarea continuă a personalului de specialitate și integrarea noilor angajați; indicatori și practici bune de preluat, care au asigurat procesul de livrare de către bibliotecari a serviciilor în conformitate cu necesitățile de formare a comunității.*

Cuvinte-cheie: *Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți, Centrul Biblioteconomic Teritorial Bălți, studiul necesităților educaționale, competențe profesionale.*

Abstract: *The article reflects the achievements of “Eugeniu Coșeriu” City Library Bălți in one of the basic priorities of the year 2019, which was: a continuous training of specialized staff plus integration of new employees, indicators and good practices to take over. It ensured the accordance between the serving process of libraries and the training needs of the community.*

Keywords: *„Eugeniu Coșeriu” City Library Bălți, Bălți Territorial Librarianship Center; study of educational needs, professional skills.*

Una din prioritățile activității rețelei Bibliotecii în anul 2019, ca și în anii precedenți, prioritate care se regăsește în proiectul „Strategiei de Dezvoltare a Bibliotecii Publice Teritoriale Eugeniu Coșeriu din mun. Bălți pentru anii 2019-2023” este următoarea: *Biblioteca – o instituție biblio-*

teconomică cu un management de succes și bibliotecari profesioniști. Scopul activității metodologice și a formării profesionale continue în rețeaua Bibliotecii rezidă în fortificarea unei echipe de bibliotecari profesioniști capabili să livreze servicii de bibliotecă necesare comunității bălțene. În-

tru realizarea acestuia, Biblioteca a stabilit două obiective de bază: 1) asigurarea procesului de funcționare a Centrului Biblioteconomic Teritorial Bălți în anul de referință; 2) asigurarea procesului de formare/ dezvoltare a competențelor profesionale ale bibliotecarului modern în conformitate cu necesitățile de formare ale comunității.

Întru asigurarea procesului de funcționare a Centrului Biblioteconomic Teritorial Bălți, în anul 2019, a avut loc informarea personalului de specialitate al rețelei Bibliotecii despre modificările din cadrul legislativ-normativ din domeniul biblioteconomic și despre noile acte de nivel local de reglementare a activității Bibliotecii; acordarea suportului metodologic bibliotecarilor în procesul de colectare a indicatorilor statistici, indicatorilor de performanță și indicatorilor de impact; coordonarea procesului de evaluare a necesităților utilizatorilor și non-utilizatorilor Bibliotecii; coordonarea procesului de evaluare a impactului Bibliotecii asupra utilizatorilor; coordonarea procesului de planificare și livrare a serviciilor de bibliotecă; elaborarea metodologiilor serviciilor livrate și scenariilor evenimentelor organizate. Întru asigurarea procesului de formare/ dezvoltare a competențelor profesionale ale bibliotecarului modern în conformitate cu necesitățile de formare a comunității, în anul 2019 Biblioteca a organizat activități de educație formală și non-formală, a asigurat participarea angajaților de profil la activități de educație non-formală organizate de alte instituții de profil și participarea bibliotecarilor la diverse reuniuni profesionale organizate atât de Bibliotecă, cât și de alte instituții. De asemenea, Biblioteca a asigurat participarea bibliotecarilor din Zona de Nord (biblioteci publice teritoriale și biblioteci ale instituțiilor de învățământ) la activitățile profesionale organizate.

Vizite/ deplasări în teritoriu

La 13 martie 2019, formatorul Margarieta Vignan a facilitat, la Biblioteca din s. Elizaveta, atelierul „Storysack – o modalitate inovativă de înțelegere a textului literar” pentru bibliotecarii din rețea, bibliotecile locale și bibliotecile din Zona de Nord. Scopul: crearea la bibliotecari a abilităților de preluare a bunelor practici de înțelegere

a textului literar prin metode interactive. Impact: 15 bibliotecari și-au creat abilități de utilizare a metodelor interactive în procesul de citire a textului alături de copiii, utilizatori ai Bibliotecii.

La 19 noiembrie 2019, formatorul Elena Voițeniuc a livrat training-ul „Servicii de formare a comunității” pentru bibliotecarii din raionul Sîngerei. Trainingul a fost organizat la Biblioteca Raională Sîngerei, în scopul creării/ dezvoltării la bibliotecarii din raionul menționat a abilităților de livrare a serviciilor de bibliotecă pentru comunitățile servite. Impact: 10 bibliotecari din raionul Sîngerei și-au creat/ dezvoltat abilități de livrare a serviciilor de bibliotecă.

Reuniuni metodologice organizate

În anul 2019, au fost organizate șase reuniuni metodologice, la care au participat conducătorii subdiviziunilor structurale ale Bibliotecii, șefii filialelor și șefii bibliotecilor publice din satele Elizaveta și Sadovoe:

1. Reuniune de informare a participanților cu proiectul Strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Publice Teritoriale din mun. Bălți pentru anii 2019-2023 (februarie). Impact: 15 angajați de profil din rețea și bibliotecile locale au făcut cunoștință cu documentul menționat și cu responsabilitățile fiecăreia în implementarea Strategiei; doi șefi ai bibliotecilor locale s-au familiarizat cu componența unei strategii și necesitatea acesteia pentru instituție.

2. Reuniune de informare a participanților cu proiectul Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice (martie). Impact: 21 de angajați de profil din rețea și bibliotecile locale s-au familiarizat cu stipulările proiectului Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice, cerințele față de o bibliotecă publică și necesitatea elaborării corecte a metodologiilor serviciilor de bibliotecă și crearea portofoliului serviciilor livrate.

3. Reuniune de diseminare a informației și de familiarizare a participanților cu portofoliul Simpozionului Anul Bibliologic 2018 (aprilie). Impact: 19 angajați de profil din rețea și bibliotecile locale au făcut cunoștință cu cele mai bune practici din experiența colegilor din țară din anul 2018.

4. Reuniune de informare a participanților cu Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice (mai). Impact: 17 angajați de profil din rețea și bibliotecile locale s-au familiarizat cu Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice și au discutat, în baza documentului dat, care ar fi modalitățile și termenul de elaborare a noului Regulament al Bibliotecii. Doi șefi ai bibliotecilor locale din satele Elizaveta și Sadovoe au aflat despre necesitatea elaborării regulamentul bibliotecilor locale.

5. Reuniune de informare, planificare și distribuire a responsabilităților privitor la organizarea Reuniunii Profesionale „Biblioteca publică teritorială – importanță și impact asupra dezvoltării la nivel de persoană, comunitate și societate” (septembrie). Impact: 30 de angajați de profil din Zona de Nord au fost implicați într-un eveniment profesional organizat la cel mai înalt nivel.

6. Reuniune de evaluare a programelor de activitate pentru anul 2020, prezentate de către subdiviziunile structurale și filialele Bibliotecii și stabilire a pașilor de urmat în ceea ce privește activitatea de raportare pentru anul 2019. Impact: 17 angajați de profil din rețea și bibliotecile locale și-au îmbunătățit programele de activitate pentru anul 2020 și s-au informat cu cerințele necesare pentru elaborarea raportului analitic al Bibliotecii și îndeplinirea raportului statistic 6-C.

Cercetarea necesităților educaționale

La data de 20 mai 2019, Secția Asistență de Specialitate a repartizat bibliotecarilor din rețea link-ul prin care li se permitea accesul la chestionarul on-line de identificare a necesităților de formare a acestora. În studiu au fost implicați 30 de bibliotecari. Conform răspunsurilor prezentate, aceștia solicită organizarea activităților de educație non-formală la următoarele subiecte: Storytelling în bibliotecă; evidența resurselor informaționale; crearea bazelor de date; identificarea platformelor on-line cu jocuri de dezvoltare a gândirii logice la copii; crearea filmulețelor în Movie Maker; dezvoltarea serviciilor de formare a comunității atractive pentru utilizatori; cursuri de instruire pentru a putea identifica granturi, proiecte pentru a atrage fonduri în Bibliotecă spre beneficiul comunității etc. Re-

zultatele chestionarului au fost prezentate în cadrul atelierului profesional „Planificarea 2020: Durabilitate și impact” și de preferințele intervievaților s-a ținut cont la elaborarea ofertei educaționale pentru anul 2020 (a se vedea anexa nr. 2).

Participarea personalului la cursuri de educație formală de durată medie

În perioada 13.05.2019-25.05.2019, Biblioteca, în parteneriat cu Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul Formare Continuă, a organizat cursurile de formare profesională continuă de durată medie în volum de 75 de ore „Tendințe actuale în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova”. Impact: 20 de angajați de profil din rețeaua Bibliotecii și-au dezvoltat cunoștințele la subiectele: standardele privind activitatea biblioteconomică; utilizarea cataloagelor electronice pentru prestarea serviciilor de bibliotecă; managementul calității în bibliotecă; creativitatea, servicii inovatoare on-line de bibliotecă; metode și tehnici de promovare a bibliotecii; managementul instituțional în instituția infodocumentară; cadrul legal, politici de bibliotecă și resurse în acces deschis pentru bibliotecari.

Oferta educațională și promovarea acesteia

Oferta educațională a Bibliotecii pentru anul 2019 a fost elaborată în conformitate cu chestionarul repartizat în anul 2018 în scopul identificării necesităților de formare ale angajaților de profil ai Bibliotecii. Aceasta a fost prezentată, prin intermediul unui poster, în cadrul atelierului de raportare a activității Bibliotecii în anul 2018, organizat la 31 ianuarie 2019. De asemenea, trimestrial, prin intermediul paginii de Facebook a Bibliotecii a avut loc promovarea ofertei educaționale pentru angajații de profil.

Activități de formare pentru bibliotecarii din rețea și locali

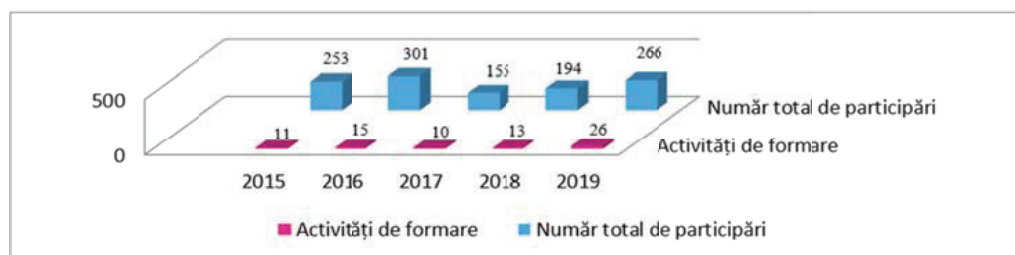
În anul 2019, în scopul formării/ dezvoltării la angajații de profil a abilităților necesare unui bibliotecar modern, în corespundere cu necesitățile comunității, au fost organizate:

- Un program de integrare a tinerilor angajați ai instituției (10 traininguri – 25 de ore academice). Impact: 5 noi angajați ai Bibliotecii au obținut cunoștințele necesare integrării în procesul de activitate.

▪ 16 activități de formare/ dezvoltare a competențelor și abilităților angajaților. Impact: bibliotecarii din rețea și locali (261 de participări) și-au creat/ dezvoltat abilitățile de utilizare a platformelor on-line întru promovarea Bibliotecii și a ofertei acesteia; crearea prezentărilor/ prezentărilor animate și utilizarea acestora întru promovarea Bibliotecii; de prestare a serviciilor de e-guvernare pentru comunitate; securitatea on-line și comunicarea în spațiul on-line; relația bibli-

otecii moderne cu comunitatea; dreptul la informare și libertatea intelectuală ș. a.

Analizând activitățile educaționale organizate în anul 2019 de către Bibliotecă pentru angajații de profil ai instituției, observăm creșterea atât a numărului de activități, cât și a numărului de participanți: în anul 2018 – 13 activități și 194 de participanți; în anul 2019 – 26 de activități și 266 de participanți. Dinamica activităților educaționale în perioada 2015-2019 este următoarea:

Activități organizate de Bibliotecă în calitate de Centru Biblioteconomic Teritorial (pentru bibliotecarii bibliotecilor publice teritoriale din Zona de Nord și bibliotecile liceale/ gimnaziale din municipiu)

▪ Trainingul „Securitatea on-line și capacitățile virtuale” pentru bibliotecarii din gimnaziile și liceele din municipiul Bălți – 18 participanți;

▪ Trainingul „Servicii de formare a comunității”, pentru bibliotecarii bibliotecilor publice teritoriale din raionul Sîngerei, organizată în teritoriu – 10 participanți;

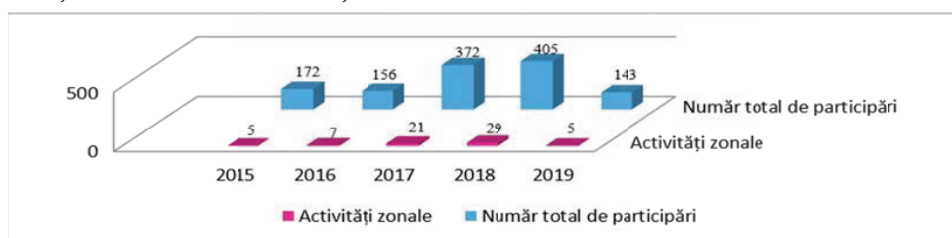
▪ Atelierul „Citire cu voce tare și învățare prin experimentare pentru copii cu vârste între 3 și 10 ani” pentru bibliotecarii din rețea, locali și din Zona de Nord a țării – 14

participanți;

▪ Conferința zonală „Anul biblioteconomic 2019 – fundamentări pentru ziua de mâine a Bibliotecii”, organizată în parteneriat cu BNRM, BN pentru Copii „I. Creangă” și MECC – 71 de participanți;

▪ Reuniunea profesională „Biblioteca publică teritorială – importanță și impact asupra dezvoltării la nivel de persoană, comunitate și societate”, organizată în cadrul Anului promovării imaginii bibliotecii în comunitate” pentru bibliotecarii din Zona de Nord – 30 de participanți.

Dinamica activităților educaționale pentru bibliotecarii din Zona de Nord (inclusiv reuniunile profesionale), în perioada 2015-2019, este următoarea:

Participând la activitățile de educație atât formală, cât și non-formală, bibliotecarii au continuat procesul de dezvoltare profesională în conformitate cu necesitățile de formare necesare unui bibliotecar modern, iar impactul vorbește de la sine: în anul de referință Biblioteca a livrat 40 de servicii. Numărul total de activități organizate în cadrul serviciilor (ateliere, traininguri,

workshopuri, sesiuni informativ-cognitive etc.) este de 634, numărul total de ore academice este de 602, numărul de persoane care au beneficiat de serviciile livrate este de – 1977, numărul de participanți este de 7219. Totodată, Biblioteca a organizat 268 de evenimente culturale: ore literare, întâlniri cu scriitorii, compoziții literare/ literar-muzicale, conferințe.

WIKIPEDIA – ZIUA CÂND INTERNETUL ȘI-A FĂCUT ENCICLOPEDIA

Natalia DÎRZU,
Biblioteca Publică Orășenească
„Emil Loteanu”, Ocnița

În urma unor cercetări la subiectul „Căutarea informației pe Internet” prin metoda de observare și comunicare s-a constatat că majoritatea utilizatorilor copii, accesând diverse surse de informare, inclusiv enciclopedia Wikipedia, nu dețin abilități de a utiliza corect sursa. Wikipedia este o enciclopedie online liberă, cu acces gratuit, dezvoltată în mod colaborativ de către voluntari și oricine poate integra în conținutul acesteia un articol. Din aceste motive este important ca utilizatorul să poată identifica informația corectă, să ocultească cea falsă, incorectă.

Observând acest lucru și pornind de la situația creată, serviciul informativ-bibliografic al Bibliotecii Publice Orășenești (BPO) „Emil Loteanu”, Ocnița, a organizat activitatea educațională pentru copii de vârsta 10-13 ani la tema „Wikipedia – Ziua când internetul și-a făcut enciclopedie”. Activitatea educațională s-a desfășurat în cadrul Acordului de parteneriat educațional, semnat între BPO „Emil Loteanu” și Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu”.

Scopul activității educaționale a fost informarea copiilor despre istoria apariției Wikipedia ca sursă universală de informare, care conține articole în 300 de limbi, formarea competențelor de utilizare a

Wikipedia, căutarea informației cu referire la alte surse.

Dat fiind faptul că activitatea educațională a fost organizată de Ziua nașterii Marelui poet Mihai Eminescu, la 15 ianuarie 2020, fiind și Ziua lansării Wikipedia, ne-am propus ca partea practică a instruirii să se axeze pe căutarea și selectarea informației despre Mihai Eminescu.

Impactul instruirii:

4 copii cu vârsta între 10-13 ani au fost informați privind istoria apariției Wikipedia ca sursă universală de informare. Aceștia și-au dezvoltat competențe de utilizare a Wikipedia, de selectare a informației veridice cu trimitere la alte surse. La fel copiii au demonstrat o reușită școlară sporită.

La moment biblioteca dispune de 4 tablete, ceea ce acoperă insuficient oferta de informare și instruire a utilizatorilor copii. În acest context menționăm sprijinul Consiliului orășenesc Ocnița, a primăriei Ocnița, în subordinea căreia funcționează BPO „Emil Loteanu”. Este vorba despre alocarea a 50000 de lei pentru procurarea tabletelor, fapt ce va îmbunătăți acoperirea necesităților informaționale ale membrilor comunității, va amplifica rolul bibliotecii publice ca centru al tehnologiei informării.

DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR PERSONALULUI BIBLIOTECILOR PUBLICE

Nina NAVROȚCHI,
Biblioteca Publică Raională Briceni

Pentru a crea un mediu favorabil de instruire este necesar de a stabili subiectul concret de instruire, de a identifica necesitățile de instruire a bibliotecarilor, de a pregăti conținutul activității de instruire, în strictă corespundere cu subiectul și necesitățile identificate. Nu în ultimul rând este important de a alege metodele de instruire, luând în considerare conținutul activității și stilurile de învățare ale participanților, de a implica participanții în activități, de a manifesta atitudine pozitivă față de participanți etc.

Biblioteca Publică Raională Briceni este o instituție de succes și are viziuni clar definite, știe foarte bine unde vrea să ajungă cunoscând posibilitățile și oportunitățile momentului. Personalul acestei instituții cunoaște strategiile de acțiune, are în vizor anumite obiective și tactici potrivite. Preocuparea permanentă privind dezvoltarea competențelor personalului este determinată de statutul bibliotecii ca serviciu public. De aici se conturează acțiunile bibliotecii care contribuie la sporirea impactului activităților de instruire asupra bibliotecarilor și utilizatorilor săi.

Formarea profesională continuă este o prioritate a Bibliotecii Publice Raionale Briceni, determinată de cadrul legislativ și de reglementare național, instituțional și de „Strategia de dezvoltare a Bibliotecii Publice Raionale Briceni, 2020-2024”. Activitățile de informare/ instruire sunt reflectate în Planul de acțiuni pentru anii 2020-2024 și în Planul de acțiuni pentru anul 2020 ale acestei strategii. Sunt prezentate activitățile, care contribuie la îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților profesiona-

le ale personalului de bibliotecă în diverse domenii de profil: dezvoltarea colecțiilor, relațiile cu publicul, accesul deschis, cultura informației, conținuturi digitale etc.

Formarea profesională continuă este abordată atât în contextul activității bibliotecarului în calitate de angajat al instituției, cât și în contextul schimbărilor ce au loc în mediile externe (mediul informațional, tehnologic, economic, social etc.).

Sistemul de instruire a bibliotecarilor din raionul Briceni este abordat prin prisma mai multor principii, particularități și stiluri individuale de învățare. O atenție deosebită este acordată rolului formatorilor. Formatorii atribuie activităților educaționale calitate, promovând experiențe, cunoștințe profesionale, care trebuie să fie valorificate pentru a califica educația drept una orientată spre impact, acțiune.

Educația non-formală a bibliotecarilor reprezintă o parte componentă a procesului de dezvoltare profesională și are ca scop aprofundarea cunoștințelor teoretice și formarea deprinderilor practice. Aceasta se realizează prin diverse forme: seminare, ateliere practice, stagii profesionale și altele.

Stagiile profesionale sunt parte integrantă a procesului de instruire a bibliotecarilor și se desfășoară în scopul acumulării competențelor profesionale, dar și a celor de învățare pe parcursul întregii vieți. Acestea sunt organizate pentru personalul nou angajat în biblioteci, contribuind la integrarea profesională operativă, economisind resurse financiare, dar și amplificând relațiile între noii angajați și cei cu vechime în muncă. De regulă, stagiul profesional este organizat la biblioteca publică raională, oferind

stagiului sprijinul profesional și uman. Deținând statutul de centru biblioteconomic teritorial, Biblioteca Publică Raională Briceni organizează stagii profesionale atât pentru noii angajați în bibliotecile publice teritoriale, cât și în cele școlare. Axa centrală a stagiilor profesionale fiind transferul de competențe profesionale (evidența colecțiilor de bibliotecă, metodologii de descriere bibliografică, servicii de dezvoltare a competențelor utilizatorilor, standarde în biblioteconomie, informare și documentare și altele), bibliotecarii-mentori se orientează pentru creșterea interesului față de profesiunea aleasă și față de bibliotecă. Considerăm că stagiile profesionale sunt eficiente în scopul diminuării fluctuației personalului calificat și instruit.

Un subiect important pentru cadrele bibliotecare a fost „Agenda ONU – obiectivele de dezvoltare durabilă, prin prisma serviciilor moderne de bibliotecă”, prezentat de către Neli Corobcă, șef serviciu Carte Română, la o masă rotundă cu bibliotecarii din bibliotecile publice din rețea (participanți 27 de bibliotecari).

BPR Briceni a organizat un ciclu de activități educaționale dedicate Clasificării Zecimale Universale și metodologiei descrierii bibliografice a documentelor, cu accent pe cele electronice. Acestea au îmbinat aspectele teoretice cu cele practice, valorificând metode și tehnici de muncă intelectuală a bibliotecarilor. Exercițiile individuale și de echipă, în care au fost implicați participanții, sunt modele utile pentru implementare la locul de muncă.

Au suscitât interes teme din cadrul atelierelor profesionale cu genericul: „Elaborarea Strategiei de dezvoltare a bibliotecii publice”, „Algoritmii elaborării Regulamentului de organizare și funcționare a bibliotecii publice (document instituțional”.

Menționăm și alte subiecte, pe marginea cărora au fost organizate activități educaționale:

- Educația mediatică (Ce este mass-media; Comunicarea online; Ce este o știre și caracteristicile știrii), formator N. Lisnic, bibliotecar, BPR, Briceni;

- „Sănătatea o prioritate pentru toți” (Diabetul zaharat. Ce informații trebuie comunicate utilizatorilor bibliotecii) formator D. Baeșu, medic de familie din cadrul Centrului Medicilor de Familie, Briceni;

- „Cum ne pregătim pentru evaluarea activității”, formator N. Navroțchi, director, BPR Briceni,

- „Programul Național Lectura Central 2019 – Noi oportunități”, formator N. Navroțchi, director, BPR Briceni;

- „Obiectivele Dezvoltării Durabile prin prisma serviciilor moderne de bibliotecă”, formator N. Navroțchi, director, BPR Briceni;

- „Aplicarea analizei SWOT și PEST pentru identificarea problemelor strategice”, formator N. Corobcă, șef serviciu de Carte Română, BPR Briceni;

- altele.

Bibliotecarii raionului Briceni au beneficiat și de cursuri de educație formală, organizate sub egida Departamentului de Formare Continuă din cadrul Universității de Stat din Moldova. În cadrul cursurilor au fost abordate subiectele: „Biblioteca modernă: tendințe, realități, componente”, „Servicii inovative online de bibliotecă”, „Marketing de bibliotecă”, „Modernizarea și diversificarea serviciilor în bibliotecă”.

Un tablou al implicării personalului de specialitate din bibliotecile publice teritoriale din raionul Briceni poate fi prezentat prin următorii indicatori statistici și de performanță (situația la 1 ianuarie 2020):

Denumire indicator	Cuquantumul indicatorului pentru rețeaua BPT Briceni	Cuquantumul indicatorului la nivel național
Total personal de specialitate	52	4 098
Personal de specialitate cu studii superioare:		
▪ total studii superioare	35 / 67%	2 499 / 61%
▪ inclusiv cu studii de profil	12 / 23%	1 018 / 36%

Personal de specialitate cu studii medii de specialitate și generale:		
▪ total	17 / 33%	1 599 / 39%
▪ inclusiv cu studii de profil	12 / 23%	672 / 16%
Personal de specialitate per 1 000 utilizatori	3	3
Număr de utilizatori per cap personal de specialitate	337	310
Număr ore de formare continuă per personal de specialitate:		
▪ educație formală	0	15
▪ educație non-formală	72	34
Total ore formare continuă per personal de specialitate	72	49

Datele din tabelul de mai sus ne permite să conchidem privind poziționarea rețelei bibliotecilor publice teritoriale Briceni în context național. Majoritatea măsurătorilor reflectă un nivel mai ridicat în comparație cu media pe țară. Excepție constituie numărul de personal cu studii în biblioteconomie și științe ale informării, precum și implicarea personalului de specialitate în activități de educație formală. Sunt aspecte care necesită centrarea eforturilor atât a centrului biblioteconomic teritorial, cât și a fiecărui angajat în parte.

Conform datelor statisticii oficiale, la 1

ianuarie 2020 circa 43% din personalul de specialitate din cadrul Sistemului Național de Biblioteci dețineau categoria de calificare. Din totalul personalului de specialitate 8% dețin categoria de calificare superioară, 19% – categoria 1-a, 16% – categoria a 2-a. Care este situația în rețeaua bibliotecilor publice teritoriale din Briceni? 43 de angajați dețin categoria de calificare, aceștia constituind 83% din numărul total. Inclusiv: 22 de persoane dețin categoria 1 de calificare (42%), iar 21 persoane (41%) – categoria a 2-a de calificare. Deci avem posibilitate și trebuie să creștem și la acest capitol.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Personalul de specialitate din cadrul Sistemului Național de Biblioteci în lumina datelor statistice. [citat 30 iulie 2020]. Disponibil: <http://resurse.bnrm.md/ro/for-public-libraries/resource-center>
2. POVESTCA, Lilia. Instruirea personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova prin prisma indicatorilor statistici: 2017-2019. [citat 30 iulie 2020]. Disponibil: <http://resurse.bnrm.md/ro/for-public-libraries/resource-center>
3. RAPORT statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2019. [citat 30 iulie 2020]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/statistica/statistica-de-biblioteca>
4. RAPORT statistic centralizator privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale în anul 2019. Raionul Briceni. Manuscris.

„GHIDAREA ÎN CARIERĂ” – SERVICIU MODERN DE BIBLIOTECĂ

**Mariana ANTOCI,
Elena BELSCHI,
Biblioteca Publică Orășenească
„Ion Creangă”, Florești**

Activitatea bibliotecilor din rețeaua Florești în anul 2019 a fost orientată spre realizarea a patru Obiective de Dezvoltare Durabilă:

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.

Pentru dezvoltarea comunității floreștene prin susținerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030, Biblioteca Publică Orășenească (BPO) „Ion Creangă”, a dezvoltat serviciul inovativ de bibliotecă „Ghidarea în carieră”, care realizează Obiectivul de Dezvoltare Durabilă nr. 8 „Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți”.

Scopul serviciului: Dezvoltarea serviciilor moderne și inițiative comunitare, abordarea unor probleme globale, precum șomajul, insuficiența dezvoltării competențelor digitale.

Grupul țintă al serviciului: persoane neangajate în câmpul muncii.

În vederea informării cetățenilor, promovării serviciilor prestate, precum și asistarea cetățenilor în procesul de integrare sau reintegrare în viața socială și pe piața muncii, a fost semnat Acordul de colaborare între Direcția pentru Ocuparea Forței de Muncă din orașul Florești și Biblioteca Publică Orășenească „Ion Creangă”. Acordul, fundamentând un parteneriat trainic și benefic ambelor părți, ține de dezvoltarea colaborării, organizării unor activități comune pentru aplicarea politicilor, strategiilor, planurilor și programelor în domeniul ocupării forței de muncă, în vederea inte-

grării sociale și profesionale a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.

Lunar la BPO au fost organizate ateliere de instruire pentru persoane neangajate în câmpul muncii. Atelierele de instruire au avut două axe tematice:

- Ce trebuie să cunoști pentru o angajare reușită? (subiecte abordate: Ce așteaptă angajatorul de la un potențial angajat? Cum se întocmește un CV Europass? Cum trebuie să te comporți la un interviu de angajare? Ce prevederi conține contractul individual de muncă? și altele (18 ateliere);

- Dezvoltarea competențelor digitale (21 de ateliere).

Fiind dotată cu tehnologii moderne și oferind acces gratuit la internet, Biblioteca Publică Florești oferă resurse informaționale, atât de necesare la fiecare etapă a procesului de angajare – elaborarea CV-urilor electronice în Europass, completarea online a cererilor de angajare și dezvoltarea competențelor IT necesare în procesul de lucru.

Inițial serviciul a fost denumit „Clubul muncii”. Dar din anul 2019, la inițiativa Direcției Ocupării Forței de Muncă Florești, a fost redenumit „Ghidarea în carieră”. Ideea de a lucra cu persoanele neangajate în câmpul muncii aparține organizației non-guvernamentale „Onoarea și Drepturile Femeii Contemporane”, a cărei președintă este Olga Patlati. Colaborarea între bibliotecă și această organizație a început în anul 2017 prin coordonarea proiectului

„Oportunități și Perspective pentru Tineri și Femei”. În cadrul proiectului a fost atrasă o investiție de peste 15 000 lei. Pentru persoanele de etnie romă a fost organizat cursul de antreprenariat. Acestor persoane li s-a oferit consiliere juridică, economică și psihologică. Informații despre proiectul dat au fost publicate în ziarul local „Actualități Floreștene”. Informația a servit drept imbold pentru parteneriatul cu Direcția pentru Ocuparea Forței de Muncă din Florești (DOFM). Așa a fost încheiat un triplu parteneriat între Biblioteca, ONG și DOFM Florești.

Biblioteca în acest parteneriat avea responsabilități de a oferi spații, echipament tehnic, formatori și livrarea atelierelor.

Impactul serviciului: peste 296 de participanți au fost ghidați în elaborarea unui CV Europass, scrisorii de intenție, privind înțelegerea prevederilor contractului individual de muncă. Datorită acestor parteneriate au fost organizate la bibliotecă întâlniri cu persoanele neangajate în câmpul muncii și angajatorii de la Bălți: *Draxlmaier și Quality hub*. Acești angajatori și-au prezentat ofertele și au recrutat personal din rândul șomerilor. Peste 30 de persoane au fost real angajate în câmpul muncii datorită participării la activitățile serviciului „Ghidarea în carieră”. Rezultatele, experiențele obținute în cadrul proiectului au fost prezentate la emisiunea „Bună dimineața!”, postul TV Moldova 1.

ACTIVITĂȚI EDUCAȚIONALE PRESTATE ÎN REȚEA DE CĂTRE CENTRUL BIBLIOTECONOMIC TERITORIAL

Galina AGAFIȚA,
Biblioteca Publică Raională
„Grigore Vieru”, Călărași

*„Bibliotecarul este un intermediar activ între utilizatori și sursele de informare.
Educația profesională continuă a bibliotecarului este indispensabilă
pentru asigurarea celor mai bune servicii de bibliotecă”
(Manifestul Bibliotecilor Publice, IFLA/ UNESCO)*

Lumea comunicațiilor informaționale în continuă schimbare. Și biblioteca, în acest context, nu are o altă alegere, decât să se schimbe și să facă acest lucru cât mai rapid – dacă se dorește ca serviciile de bibliotecă să fie solicitate în viitor, ofertele bibliotecilor să fie atractive, calitative și cu pondere majoră.

Calitatea serviciilor asigurate de biblioteca publică depinde de experiența bibliotecarilor. Bibliotecarul, fiind una din componentele principale ale bibliotecii moderne, trebuie să își dezvolte permanent orizontul de cunoaștere, competențele profesionale conform necesităților de formare ale utilizatorilor, să învețe pe parcursul întregii vieți și nu pentru sine, dar pentru oameni.

Biblioteca Publică Raională „Grigore Vieru”, Călărași, Centru Biblioteconomic Teritorial, a contribuit la acest proces de formare/ transformare a bibliotecarului modern, fiind provocat, în special, în ultimii ani, de programele de modernizare ale bibliotecilor, de cerințele și prevederile noilor acte oficiale din domeniu. Astfel, formarea competențelor personalului de specialitate din teritoriu a fost realizată printr-un ansamblu divers de activități educaționale în parteneriat/ colaborare cu: Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova; Centrul de Excelență și Formare din

cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”; Centrelor de Excelență Regionale (Orhei, Telenești); Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari (Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Chișinău); AO IREX Moldova și Centrul de Informare Continuă în domeniul Electoral (CICDE).

Spiritul de colaborare s-a manifestat și cu Departamentul de Formare Continuă al Universității de Stat din Moldova prin organizarea cursurilor de formare profesională de scurtă durată (75 de ore) în cadrul BPR „Grigore Vieru” (în anul 2013 – pentru 23 de bibliotecari; 2016 – pentru 20 de bibliotecari; 2018 – pentru 31 de bibliotecari).

Sigur că activitățile educaționale au fost prestate în funcție de nivelul de pregătire a bibliotecarilor și a solicitărilor acestora, identificate prin evaluarea rapoartelor statistice și analitice; raportarea on-line; vizitelor în biblioteci, interacțiunii cu bibliotecarii etc. Pornind de la identificarea elementelor de competență a personalului din biblioteci, Biblioteca Publică Raională „Grigore Vieru”, Călărași elaborează programe de livrare a activităților educaționale non-formale, totodată recomandând Ofertele Educaționale Integrale ale Centrelor Biblioteconomice, Departamentale și Teritoriale prin distribuirea acestora online fiecărui bibliotecar din rețea.

Din experiența anului 2019:

- participarea bibliotecarilor la instruire, organizate conform ofertelor educaționale de către: Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (CFPC BNRM); Centrul de Excelență și Formare din cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” (CEF BNC); Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”; IREX și Centrul de Informare Continuă în domeniul Electoral (CICDE):

- atelier de instruire *Facilitarea evenimentelor comunitare, Bazele descentralizării. Crearea Colțișorului de Descentralizare la bibliotecă* (Onișcani);

- conferința *Biblioteca și educația non-formală* (Țibirica copii);

- training *Cum se implementează un serviciu nou de bibliotecă. Portofoliul serviciului* (Răciula);

- atelier de instruire a bibliotecarilor cu suportul coordonatorilor din republică în domeniul informării alegătorilor cu genericul: *Democrația se învață: de la local la național* (Pitușca, Rădeni, Hoginești, Onișcani);

- Forumul Formatorilor *Metode și abordări inovative de instruire* (BPR „Grigore Vieru”);

- atelier de instruire *Ora să ȘTIM* (Țibirica copii);

- *Forumul Cercetătorilor din sistemul național de biblioteci* (BPR „Grigore Vieru”);

- sesiune de *Advocacy Dezvoltare. Impact. Sustenabilitate* (Hoginești, Țibirica copii);

- trainingul facilitatorilor de activități de *Literație pentru Familie* (BPR „Grigore Vieru”);

- livrarea instruirilor non-formale pentru toți bibliotecarii din rețeaua raională de biblioteci publice în conformitate cu necesitățile lor de formare și instruire (BPR „Grigore Vieru”):

- *Clasificarea Zecimală Universală. Aparatul informativ-bibliografic. Descriere bibliografică* – 38 participanți;

- *Creăm competențe bibliotecarilor în domeniul evidenței corecte a activității biblio-*

tecii și a raportării online – 15 participanți;

- Instruirea bibliotecarilor din raion în domeniul informării alegătorilor cu genericul *Democrația se învață: de la local la național* – 20 de participanți;

- *Modificări în raportul „Cercetarea statistică anuală nr. 6-c – Activitatea Bibliotecilor”* cu participarea doamnei Victoria Popa, șef Centru de Statistică (BNRM – 38 de participanți);

- *Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice, cum îl aplicăm* cu participarea doamnei Ludmila Corghenci, Centrul de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (BNRM) – 38 de participanți;

- ședințe metodice și de planificare:

- *Evaluarea activității bibliotecilor publice în anul 2018 – întrunire raională;*

- *Explicații cu privire la atribuirea funcțiilor angajaților din bibliotecile publice în contextul Legii nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sistemul bugetar;*

- *Formarea competențelor bibliotecarilor în domeniul raportării datelor statistice și utilizarea sistemului de statistică on-line;*

- *Metodologia de elaborare a raportului de activitate axat pe indicatori de performanță și impact;*

- *Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice: cum îl aplicăm;*

- *Biblioteci publice: priorități de activitate pentru anul 2020* cu participarea doamnei Ecaterina Dmitric, șef secție în cadrul Direcției Dezvoltare în Biblioteconomie, BNRM.

- vizite metodice de îndrumare în scopul acordării ajutorului practic în funcție de problemele concrete ale bibliotecarilor în organizarea: colecțiilor, pornind de la prelucrarea, clasificarea, catalogarea, setului de documente necesare bibliotecii ș. a. (36);

- asistența on-line sau telefonică este acordată în permanență de către BPR „Grigore Vieru”, centru biblioteconomic teritorial;

- mentoratul, modalitate ce contribuie dezvoltarea relațiilor de colaborare și învățare între bibliotecari;

- coaching-ul constă în îndrumarea bi-

biotecarului spre găsirea de către el însuși a unei soluții sau căi de urmat în rezolvarea unei situații dificile în activitatea bibliotecii.

Numărul total de ore de participare la activitățile educaționale non-formale a personalului de specialitate din raionul Călărași este de 650 de ore, per angajat – 16 ore academice.

Anul 2018 este relevant prin următoarele activități educaționale:

- organizarea unui curs de formare profesională de scurtă durată „Tendințe actuale în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova” (75 de ore în perioada 28 noiembrie – 5 decembrie 2018) în parteneriat cu Secția de Formare Continuă a USM pentru 31 de bibliotecari (26 – biblioteci publice; 5 – biblioteci școlare);

- facilitarea participării bibliotecarilor la instruire organizate conform ofertelor educaționale de către: Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (CFPC BNRM); Centrul de Excelență și Formare din cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” (CEF BNC); AO IREX Moldova și Centrul de Informare Continuă în domeniul Electoral (CICDE);

- livrarea instruirilor non-formale pentru toți bibliotecarii din rețeaua raională de biblioteci publice în conformitate cu necesitățile lor de formare (BPR „Grigore Vieru”): e-guvernare, Advocacy, CodeLab – învață coding la bibliotecă, utilizarea tabletei, aplicația Movie-Maker, Educație electorală și informarea alegătorilor ș. a.

- ședințe metodice și de planificare: 14.02.2018 – *Evaluarea activității bibliotecilor publice în anul 2017 – întrunire raională*; 29.06.2018 – *Cadrul de reglementare necesar implementării Legii 16/2017 cu privire la biblioteci* cu participarea vice-directorului BNRM, Vera Osoianu; 18.08.2018 – *Rolele și locul bibliotecii în cadrul Programului Național Lectura Central* cu participarea Ecaterinei Dmitric, șef Direcție Dezvoltare în Biblioteconomie BNRM; 11.12.2018 – *Prioritățile de activitate a bibliotecilor pentru anul 2019*;

- deplasări în teritoriu – 6 (Pitușca –

participare la ședința consiliului primăriei care avea la ordinea zilei lichidarea bibliotecii pentru copii. S-a luat o decizie în favoarea menținerii activității acesteia datorită implicării BPR; Novaci – ajutor practic în aranjarea corectă a colecției de cărți biotecarului care nu avea pregătire profesională; Peticeni – participare la activitatea clubului conversațional de engleză; Oricova, Căbăiești, Buda – pentru îndrumare);

- vizita de studiu în România, localitatea Borcea – Botnaru Veronica, biblioteca s. Hoginești.

Numărul total de ore academice de participare la activitățile educaționale formale și non-formale a personalului în anul 2018 constituie 3984, inclusiv activitățile educaționale formale – 1875 ore; total per angajat – 83,0 de ore.

Procesul de instruire profesională are un impact pozitiv asupra numărului și calității serviciilor prestate de bibliotecari pentru comunitate. De exemplu: în anul 2019 a fost asigurată durabilitatea și implementarea a 121 de servicii de bibliotecă, inclusiv 78 pentru copii, care au inclus activități educaționale și transfer de cunoștințe pentru comunitate. Menționăm și contribuția la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă – 2030, care sunt un apel universal la acțiune pentru bibliotecile publice în eradicarea sărăciei, foametei, asigurarea unei vieți sănătoase, protejarea planetei și asigurarea faptului că toți oamenii se bucură de pace și prosperitate. În topul SMB este categoria educație, incluziune digitală urmată de cultură și recreere, sănătate, comunicare și creștere economică.

Implicarea bibliotecarilor călărășeni în formarea profesională continuă are drept urmare o majorare și a altor măsurători ai activității. Astfel, de serviciile de bibliotecă au beneficiat 6522 de persoane, din care – 1995 copii (48,8% din numărul total de utilizatori). Comparativ cu anul 2018 se înregistrează o creștere a numărului de participanți în activitățile bibliotecilor cu 722 de persoane, inclusiv 176 de copii (în anul 2017 numărul total al utilizatorilor constituia 4935, inclusiv copii – 1256).

Rata de atragere a populației de către biblioteci la fel este un indicator în creștere,

care demonstrează că bibliotecile devin tot mai atractive grație competențelor profesionale

acumulate și aplicate în practică de către bibliotecari:

2017	2018	2019
18,6%	20,1%	20,7%

Performanțele obținute de către bibliotecari sunt și un impact al deținerii categoriilor de calificare de către personalul de specialitate – 44,4 % din numărul total al

acestora, inclusiv: categorie superioară de calificare – 1 persoană, categoria 1-a – 5, categoria a 2-a – 14.

Rodica STANCIU,
Biblioteca Publică Raională Nisporeni

„Astăzi principala sursă de avere este cunoașterea”
 (Yuval Noah Harari)

Orice informație de interes public nu poate fi îngrădit și orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, se stipulează în Constituția Republicii Moldova. Necesitatea dreptului la informație este echivalentă cu necesitatea de oxigen.

Exercitarea dreptului la informație nu va implica în niciun caz discriminarea bazată pe rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau pe origine socială.

Scopul bibliotecii este acela de a depozita în colecții informația și cunoștințele pe care civilizația le acumulează de-a lungul istoriei și de a le face ulterior publice tuturor cetățenilor. E cunoscut faptul că accesul la informație reprezintă un suport esențial în procesul de dezvoltare culturală, de cercetare și de formare continuă a personalității fiecărui om și a umanității în general.

Odată cu schimbările ce au avut loc (de exemplu aderarea bibliotecilor publice din raionul Nisporeni în anul 2016 la Programul Novateca), bibliotecile s-au transformat în Centre de informare pentru comunitățile pe care le servesc, răspunzând operativ la orice gen de informație: și-au diversificat serviciile informaționale; au inițiat diverse parteneriate, colaborări cu diferite instituții posesoare de resurse informaționale științifice și oficiale publice.

Pentru a favoriza dezvoltarea cunoștințelor, mulți utilizatori ai bibliotecilor: elevii claselor superioare, studenții, profesorii și specialiștii din diferite domenii ale economiei naționale, au avut și au nevoie de acces deschis la literatură științifică relevantă, la baze de date, la rezultatul unor cercetări ale savanților.

Utilizatorii actuali, în special generația tânără, sunt obișnuiți deja să folosească de sine stătător calculatorul, tehnica digitală și Internetul, accesând informațiile de care au nevoie.

Și aici le vine în ajutor biblioteca care are un rol decisiv și important în sistemul de comunicare și promovare a resurselor Științei Deschise. Deschiderea Științei este esențială pentru abordarea cu succes a provocărilor majore cu care se confruntă societatea în zilele noastre.

Știința Deschisă este importantă nu numai pentru cercetători, dar și pentru mulți oameni din afara științei. Pentru toți membrii societății, Știința Deschisă oferă accesul și utilizarea cu ușurință a informațiilor științifice și le permit să influențeze cercetarea cu întrebări și idei, și le ajută în colectarea datelor de cercetare, deoarece aceștia pot beneficia mai ușor de informații publice și le folosesc, combinându-le cu propriile cunoștințe, pentru a dezvolta produse și procese inovatoare.

Pentru a înțelege și a fi familiarizați cu Știința Deschisă, bibliotecarii bibliotecilor publice din raion, în cadrul unei instruiți, au luat cunoștință cu materialele și documentele mesei-rotunde (organizată de BNRM la 29.08.2019), pe marginea studiului „Știința Deschisă în Republica Moldova”.

Acest eveniment, destinat bibliotecarilor bibliotecilor publice din teritoriu, ne-a informat și ne motivează pentru a ne implica în utilizarea și promovarea conținutului științific deschis și dezvoltarea culturii științifice a cetățenilor. Având ca suport materialele, recomandările autorilor studiului în adresa bibliotecilor, prezentate în cadrul mesei-rotunde, noi ne-am strădu-

it să explicăm bibliotecarilor în ce măsură Știința din Republica Moldova este una Deschisă. Studiul ne ajută și vine să contribuie la eliminarea barierelor în implementarea Științei Deschise, publicarea în Acces Deschis, consolidarea competenței și încrederii în practica Datelor Deschise, asigurarea integrității cercetării, dezvoltarea e-Infrastructurilor Deschise, implementarea științei participative.

În scopul cunoașterii, promovării, apropiării rezultatelor cercetării pentru utilizatorii bibliotecii sunt achiziționate documente corespunzătoare. Astfel, Biblioteca Publică Raională deține: revista de știință, inovare, cultură și artă „Akademos”, editată de Academia de Științe a Moldovei (pentru anii 2010-2019); revista de Proprietate Intelectuală „Intelctus” (anii 2010- 2019); „Lecturi AGEPI”, comunicări prezentate la Simpozioanele anuale științifico-practice privind protecția PI și Dreptului de autor pe a. 2012-2019; un set de Regulamente de aplicare a Legilor privind protecția Proprietății Intelectuale; Titularii Brevetelor de invenție acordate în R. Moldova pe a. 1994-2013; „Strategia Națională în domeniul Proprietății Intelectuale până în a. 2020” – toate aceste editate de AGEPI; precum și un șir de publicații ale Centrului „Acces-Info”.

Utilizatorii principali ai acestor documente sunt preponderent studenți, masteranzi, profesori, specialiști din diverse domenii. Au fost organizate expoziții gen „Ediții AGEPI”, „Accesul la informație”, „Mijloace de informare”, prezentări de documente.

Biblioteca Publică Raională Nisporeni a organizat Zile de Informație, la care au participat specialiști din diferite ramuri ale economiei naționale, precum și elevi de la Școala Polivalentă. Fiind ghidați de colaboratorii bibliotecii, în cadrul acestor activități ei au făcut cunoștință cu publicațiile AGEPI și au aflat cum să utilizeze aceste documente în plan profesional și intelectual.

De o largă rezonanță s-au bucurat activitățile, organizate cu participarea nemijlocită a unor cercetători, personalități notorii, originari din raionul Nisporeni. Menționăm conferințele/ dialogurile publice cu:

- Profesorul universitar în domeniul

artelor din cadrul Universității Tehnice a Moldovei, Mihail Stamati, originar din satul Ciutești, Nisporeni. El a prezentat un șir de lucrări și materiale privitor la cercetările și inovațiile în domeniul artelor care sunt incluse în multe publicații științifice, fiind accesibile și publicului larg. Mihail Stamati a fost bursierul Institutului Cultural Român. Ulterior a creat o lucrare unică care a fost înalt apreciată și integrată în arhitectura Parisului – „Banca îndrăgostiților sau Le gardien des souvenirs”. Scaunul lung, deosebit de romantic și rafinat, a fost creat din intercalarea unei inimi cu simbolul infinitului și completat cu un set de corzi, asemeni unui fascicul de raze. Această lucrare l-a lansat în lumea inovației și l-a făcut renumit. Inovațiile, cercetările acestei personalități se încadrează planic în Știința Deschisă, în acest sens biblioteca fiind interesată să le promoveze;

- Directorul Muzeului Național de Artă al Moldovei, membru al Academiei Europene pentru Științe și Arte, Tudor Zbârnea, originar din orașul Nisporeni (fost cititor al bibliotecii). Dânsul a prezentat Muzeul Național de Artă al Moldovei, care aduce un plus de imagine spațiului nostru cultural, expozițiile și colecțiile acestuia – valoroase opere de artă, comoară incontestabilă din peisajul cultural național și internațional. În cadrul acestui eveniment, pentru public a fost organizată și prezentată o expoziție de publicații și albume cu genericul „Clasic prin atitudine și viziune picturală” și comunicarea „Tudor Zbârnea – pictorul de la Nisporeni”.

Biblioteca Publică Raională Nisporeni de mulți ani colaborează cu Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală. A participat activ la toate edițiile Concursului „Biblioteca – partener în promovarea Proprietății Intelectuale”. Fiind înalt apreciată activitatea, instituției i-au fost decernate Diplome și premii bănești. Ritmul dezvoltării tehnologiilor informaționale a atins cote impresionante, cu ajutorul acestora, cercetătorii, oamenii de artă comunică liber cu întreaga lume. Realizările științei sunt accesibile publicului larg, fără restricții sau ca modalitate de accelerare a cercetării, inovării; aceste eforturi urmăresc creșterea transparenței și colaborării, promovarea Științei Deschise.

ÎNTRUNIRILE ZONALE CA FORMĂ DE EDUCAȚIE NON-FORMALĂ A BIBLIOTECARILOR

**Valentina GROSU,
Biblioteca Publică Pîrlița,
raionul Fălești**

Îmbunătățirea continuă a competențelor profesionale ale bibliotecarilor este absolut necesară pentru asigurarea funcționării bibliotecilor publice conform prevederilor legale, precum și pentru sporirea capacităților de implicare a bibliotecilor în transferul de cunoștințe, și în formarea liberă a opiniilor.

În acest context, pentru rețeaua de biblioteci publice din raionul Fălești, care numără 51 de unități, asistența profesională și metodică este asigurată de către Biblioteca Publică Raională „M. Eminescu”, în cadrul Centrului de Formare și Instruire, instituit prin decizia Consiliului raional cu personal remunerat și Secția raională Cultură și Turism. Formarea profesională continuă constituie o prioritate permanentă pentru aceste centre care evidențiază două direcții principale: instruirea (perfecționarea) continuă a personalului instituțiilor bibliotecare și promovarea profesiei și a imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate.

Întrunirile zonale, ca formă eficientă de instruire non-formală a bibliotecarilor, se practică în raionul Fălești pe parcursul a mai multor ani și au ca scop transferul de cunoștințe și experiențe avansate în domeniu. Acestea implică vizitarea unei biblioteci, diseminarea experienței de activitate, viziunea unei activități-model prezentată de instituția-gază, dar și întâlnirea cu colegii de breaslă. Toate la un loc produc un efect benefic în viziunea unui bibliotecar și un imbold de schimbare spre mai bine a lucrurilor ce țin de aplicarea practicilor de calitate de activitatea managerială a instituției. Bibliotecarii din raion salută

această formă de instruire și intervin anual cu propuneri către centrele metodologice de nivel raional, ca astfel de activități să aibă continuitate.

Anual întrunirile profesionale zonale se desfășoară în patru primării/ zone ale raionului, iar pentru prezentarea unei activități-model se țin cont de prioritățile anului, datele remarcabile din viața unor personalități notorii din cultură și artă, dar și din alte domenii, sărbători naționale și tradiționale etc. Primăriile zone, dar și temele selectate sunt anunțate la început de an, astfel fiecare instituție are posibilitate să se înregistreze din timp pentru participare în zona solicitată. Instituțiile de cultură din zona-gază – biblioteci publice, case/cămine de cultură, muzee, instituții de învățământ extrașcolar, în parteneriat cu autoritățile publice locale, pregătesc și prezintă în comun pentru 30-35 de specialiști din domeniul culturii din 8-9 primării ale raionului (din nr. total de 33 de primării) o prezentare-model cu o tematică actuală și/sau caracteristică zonei.

Indiferent de tema activității bibliotecă-gază prezintă și o revistă bibliografică de publicații pe care le deține instituția, iar reprezentantul Bibliotecii publice raionale „Mihai Eminescu” – o prezentare de noi ediții recent intrate în bibliotecă, cu recomandări pentru bibliotecile publice locale de a fi achiziționate din librării sau editurile din țară.

Neapărat participanții vizitează și instituțiile de cultură din localitate, fiind ghidați de bibliotecar sau alți angajați. Cu o succintă caracteristică a localității se pre-

zintă și primarul comunei/ satului.

Pe parcursul ultimilor ani cadrele bibliotecare, împreună cu colegii din alte instituții de cultură, au vizionat activități ce țin de viața și activitatea scriitorilor Ion Creangă, Mihai Eminescu, Spiridon Vangheli, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi și ale altor personalități, acțiuni culturale diverse ca formă și conținut – conferințe discuții și concursuri literare, șezători folclorice, spectacole literar-artistice etc.

Fiind gazda unei astfel de întruniri, vreau să vă împărtășesc experiența și impresiile mele de după. Pregătirea pentru eveniment a început cu amenajarea spațiului bibliotecii, a colecțiilor și a decorului special. La fel ca toate instituțiile gazdă ne-am străduit să prezentăm activitatea-model cu cele mai inovative și mai creative idei. Din an în an întrunirile devin mai constructive și mai moderne, grație dezvoltării tehnologiilor informaționale. Prezentările în power point, pliantele elaborate în programe speciale, colajele video și foto fac activitatea mai interactivă și informația poate fi mai ușor asimilată.

În ziua evenimentului, specialiștii invitați au vizitat instituțiile de cultură din teritoriu (casa de cultură, muzeu), inclusiv biblioteca. Aici colegii bibliotecari au apreciat amenajarea spațiului și au putut prelua unele idei noi, deoarece acesta este un element important pentru atragerea utilizatorilor.

În colaborare cu Casa de Cultură, Muzeul sătesc și APL am organizat o activitate-model sub forma unui spectacol literar-artist dedicat sărbătorii tradiționale Hramul Satului, desfășurat în incinta Casei de Cultură. În cadrul activității am prezentat o înregistrare video cu mai multe

persoane în vârstă din sat care povestesc cum se sărbătorea Hramul în tinerețea lor. Filmulețul face parte din videoteca „Istoria satului Pârlița” realizată de bibliotecă. La final specialiștii au analizat organizarea activității date, evidențiind punctele tari și punctele slabe și au venit cu unele recomandări. Pentru mine personal a fost foarte important să ascult impresiile colegilor imediat după eveniment, să recunosc punctele slabe și să-mi notez sugestiile lor spre a le înlătura pe viitor.

Cred că acest fel de întruniri sunt foarte benefice pentru toți specialiștii din domeniul culturii, deoarece pot prelua experiența și idei inovative, dar, în special, pentru colegii începători în domeniu, în scopul asimilării unor noi competențe și calificări profesionale.

Impactul întrunirilor zonale constă în determinarea oportunităților de soluționare a problemelor existente în domeniul de activitate (inclusiv schimbarea percepției membrilor comunității și îmbunătățirea imaginii bibliotecii), promovarea și încurajarea parteneriatelor. Specialiștii își împărtășesc experiența și în alte domenii de activitate, precum căile de comunicare mai eficiente cu reprezentanții APL și alți parteneri locali, naționali, obținerea unor finanțări suplimentare din bugetele consiliilor locale la capitolul renovarea bibliotecilor și spațiilor adiacente acestora, inclusiv grație efortului bibliotecarilor prin activități de advocacy, obținerea unor fonduri extrabugetare la capitolul modernizarea bibliotecilor etc.

Realizate la nivel zonal, întrunirile zonale pot contribui la dezvoltarea unui sistem eficient de formare profesională continuă în context național.

CLUBUL FEMEILOR ACTIVE: ÎMPREUNĂ PENTRU O COMUNITATE DEZVOLTATĂ

Diana MIHAILA,
Biblioteca Publică Văsieni,
raionul Ialoveni

În viața de zi cu zi se tot vorbește de o emancipare a femeii, de o eliminare a discriminării femeii, de o egalitate în drepturi între femeie și bărbat, dar realitatea e cu totul alta. Vulnerabilitatea femeilor de la sat rămâne a fi actuală. Accesul la perfecționare, dezvoltare și alte posibilități de manifestare a femeilor din mediul rural este mai redus în raport cu mediul urban.

Conștientizăm că femeia este nucleul societății, ea influențează direct procesul de educare a tinerei generații și are un rol important în procesul dezvoltării umane și al întregii societăți. Atunci când femeia își crește standardele, ea schimbă lumea. Așa a început și povestea Clubului Femeilor Active, cu idea: „Schimbă-te tu și schimbă lumea!”

Clubul Femeilor Active a luat naștere în anul 2017, cu genericul „Împreună pentru o comunitate dezvoltată”.

Scopul acestui serviciu ține de dezvoltarea personală a femeilor din mediul rural și implicarea acestora în viața socială.

Impactul activității *Clubului femeilor active*: pe parcursul a 3 ani de activitate în clubul femeilor active s-au înscris 25 de participante cu vârsta cuprinsă între 18-53

de ani. În urma instruirilor și participarea la diferite activități, evenimente cultural-educative, sociale și-au dezvoltat abilități, cunoștințe de comunicare, de implicare în viața comunitară și au contribuit la promovarea valorii și imaginii bibliotecii în comunitate. Biblioteca a devenit o instituție de succes datorită acestui serviciu prin implementarea proiectelor și atragerea de investiții. A crescut vizibil numărul de utilizatori cu vârsta între 20-45 de ani.

Femeile, participante la ședințele Clubului, au descoperit potențialul lor intelectual, decizional și capacitatea de a lucra în echipă. În prezent acestea sunt promotoare de propuneri și sugestii, precum și realizatoare de activități educative, culturale, de recreere. Astfel, datorită inițiativelor membrilor „Clubului Femeilor Active” membrii comunității beneficiază de servicii în cadrul Clubului de lectură, Taberei de Vară, excursii, vizionari de filme, participare la emisiuni și concursuri, proiecte.

Implicarea femeilor în activități de informare, formare, mobilizare este cheia implementării cu succes a schimbărilor în comunitatea din care fac parte.

ВЛИЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ НА УСПЕХ СОВРЕМЕННОЙ БИБЛИОТЕКИ

**Надежда ТАНОВА,
Районная публичная
библиотека Тараклии**

В становлении информационного общества и в его развитии несомненно большую роль играет библиотека, информационно-аналитическое сопровождение, реализуемое на базе библиотечно-библиографических сервисов, и кадровый состав специалистов, обеспечивающих предоставление качественных информационных услуг.

Очень важная задача – формирование творческих компетенций библиотечных специалистов для реализации инноваций в профессиональной деятельности. В контексте динамично развивающегося общества библиотеки стараются идти в ногу со временем.

Меняется миссия библиотеки, связанная с активным внедрением инфокоммуникационных технологий и развитием новых социально-культурных практик, что требует специалистов, способных качественно удовлетворять возросшие информационные запросы населения. В то же время профессионализм библиотекаря следует рассматривать не только с позиций его способности овладевать передовыми технологиями, но и как ценностную ориентацию, повышающую мотивацию библиотечного специалиста к реализации инноваций. В качественно ином пространстве, более интенсивном, эмоционально насыщенном и динамичном, обеспечивающем сегодня широкий доступ к информации, изменяются процессы ее восприятия и усвоения. При этом творческая компетенция является одной из основных характеристик готовности работников к инновациям в библиотеч-

ной деятельности.

Политика нашей библиотеки, равно как и всех библиотек Республики Молдова, направлена на повышение качества информационно-библиотечного обслуживания, а это возможно лишь с высоко квалифицированными кадрами.

Мой многолетний опыт работы директором библиотеки и мои наблюдения подсказывают, что те библиотеки, которые ориентируются в своей деятельности на высокие стандарты профессионализма, отвечают за качество своей работы, способствуют профессиональному росту своих сотрудников, успешны во всех направлениях.

К высоким стандартам и качеству должны стремиться все публичные библиотеки Молдовы. Приоритет знаний в стратегии развития общества лежит в основании самой библиотеки и поддерживается исключительно профессиональными библиотечными кадрами.

Что важно сохранить и развивать на современном этапе в отношении к библиотечным кадрам? Это: профессиональные компетенции библиотечных специалистов; их готовность к технологическим изменениям соразмерно развитию ИКТ и наращиванию социальных запросов общества; сохранение приоритета информационно-аналитической деятельности библиотечной отрасли; повышение статуса профессии в иерархии социальных стратегий государства; поддержка имиджа библиотечного специалиста.

Я глубоко убеждена, что успех любого начинания во многом зависит от

уровня профессиональной подготовки кадров, их заинтересованности в достижении результата, инициативности, способности развиваться и меняться. Реалии сегодняшнего дня таковы, что библиотечному специалисту недостаточно просто окончить вуз и устроиться на работу в библиотеку, нам приходится его обучать всему на практике, но также требуется постоянно повышать квалификацию, заниматься систематически самообразованием, осваивать новые технологии, причём не только начинающим работникам, но и всем сотрудникам.

Повышение квалификации персонала - необходимое условие развития библиотеки. Для территориального библиотечного методического центра выстраивание эффективной системы постоянного совершенствования мастерства библиотечных специалистов - важное направление кадровой политики. Система обучения работает эффективно и без перебоев. Почти в каждом районе при районных библиотеках (территориальных) действует обучающий центр или тренинговый центр. В Районной публичной библиотеке г. Тараклия с 2016 года работает Тренинговый центр, девизом которого является «Время информационных технологий – время прогресса и инноваций!». В нашей библиотеке система непрерывного профессионального обучения регламентируется программой работы и графиком на текущий год, согласно спроса и заявок от библиотекарей города и района. За последние 5-7 лет Районная публичная библиотека стала надежным информационным центром, предоставляя широкий спектр современных услуг, направленных на удовлетворение потребностей пользователей библиотек. Сегодня компьютеризация различных сфер человеческой деятельности выступает как важнейшая задача общества. Именно Районная публичная библиотека стала местом для воспитания информированных граждан, а библиотекари выступили в качестве гидов в мире знаний.

С помощью компьютерной техники всем жителям города и района предо-

ставлен бесплатный доступ к Интернету, а также обучение ИТ технологиям всех пользователей Районной Публичной библиотеки и библиотекарей Тараклийского района. Подготовленный библиотекарь помогает людям узнать свои права, получить доступ к нужной информации, ускорить процесс поиска и предоставления нужной информации.

В Тренинговом центре РПБ проводятся обучающие тренинги, которые способствуют непрерывному повышению квалификации городских и сельских библиотекарей. Повышение уровня образованности сотрудников библиотеки в области использования новых информационных технологий закладывает фундамент для быстрого нахождения необходимой информации, построения корпоративного общения как внутри библиотеки, так и с другими организациями. Эти тренинги являются интерактивными, с возможностью работать в группах и делиться своим опытом в получении новых знаний. Среди образовательных модулей для наших специалистов выделим:

- «Создание блога библиотеки». Была продемонстрирована презентация – 7 советов для создания блога, библиотекари зарегистрировались через сайт WordPress.com и создали блог библиотеки;

- «Создание видеоролика в программе „Киностудия“, «Создание логотипа библиотеки», «E-Guvernare - Электронные публичные услуги». и др.

Тренинги проводились с библиотекарями публичных библиотек Тараклийского района. Участники ознакомились с концепцией и возможностями электронных услуг, с преимуществами портала servicii.gov.md, с полезной информацией из сферы услуг и с услугами, которые можно получить с помощью электронной, мобильной и М.рау подписи. Тренинг прошел продуктивно, и направлен на развитие знаний и навыков библиотекарей, на обеспечение доступа гражданам в получении электронных услуг. В результате публичные библиотеки Тараклийского района получили консультативную помощь в использовании e-услуг и открыли услугу

для дальнейшего пользования населению. Современные е-услуги экономят время и усилия, трансформируя библиотеки в важнейшие точки доступа к информации для членов сообщества.

Около 20 библиотекарей Тараклийского района приняли участие в трехдневном тренинге «Медиаобразование для библиотекарей», при поддержке IREX-Европа в партнерстве с Национальной программой Novateca. Задача была ознакомить работников публичных библиотек Тараклийского района с основами медиаобразования, развить у них необходимые навыки и умения в создании собственных сообщений в различных жанрах и формах. Библиотекари узнали, каких критериев нужно придерживаться при подготовке статьи для сайта библиотеки или для газеты. Также они приобщились к секретам интервьюирования, узнали, какие источники являются надежными для получения достоверной информации, научились проводить грань между новостью, фактами и мнением. Я, как тренер, уверена, что новые знания станут для них надежным подспорьем в дальнейшей работе, в повышении эффективности их труда, в улучшении имиджа библиотеки и села в целом.

В ближайшее время будут проведены тренинги: «Выставка – какой ей быть?», «Библиотека в социальных сетях – практические рекомендации», «Имидж библиотеки - в наших руках» и др.

Библиотекари по всему миру принимают активные усилия, чтобы открыть себя и оживить свою профессию, активно в этом направлении двигаются и библиотекари Тараклийского района. Наша библиотека также является площадкой для проведения тематических вебинаров и онлайн-консультаций. В настоящее время из-за вирусной угрозы большинство консультаций мы проводим онлайн.

Развитие творческих компетенций библиотекарей для реализации инноваций можно обеспечить посредством образовательных мероприятий в учреждениях дополнительного профессионального образования.

Интересен опыт взаимодействия

районной библиотеки с Центром **Непрерывного Образования в области Библиотечных и Информационных Наук** (Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării) при Национальной Библиотеке Республики Молдова. Очень эффективны обучающие тренинги (семинары), организованные Национальной библиотекой. Специалисты центра при составлении программы работы на год обязательно учитывают заявки и предложения всех территориальных библиотек Молдовы. К сожалению, из-за языкового барьера очень мало библиотекарей из Тараклийского района подают заявки на обучения. Мы благодарны специалистам Центра непрерывного обучения в области библиотечных и информационных наук при Национальной библиотеке, что они входят в наше положение и могут выехать к нам в район, где большее количество библиотекарей нашего района имеют возможность обучиться. Так в 2019 году специалисты Центра непрерывного обучения провели в Тренинговом Центре Тараклия семинары-ателье на актуальные темы. В рамках тренинга «Алгоритм разработки стратегии развития библиотеки» (тренер Л. Коргенч) библиотекари получили знания о современных подходах в области разработки эффективной стратегии развития библиотеки, что очень важно в процессе подготовки к библиотек в предстоящей аккредитации. В рамках тренинга «Открытый доступ: возможности для публичных библиотек» (тренеры Е. Дмитрик, А. Дрэгэнел) были раскрыты две важные темы: «Электронные библиотеки с открытым доступом. Национальный Библиометрический Инструмент: доступ и хранение научных журналов и статей» и «Доступ к полным текстам в DOAJ – реестр журналов открытого доступа»). **Особый интерес представил тренинг «Стратегия продвижения культуры чтения» (тренеры Е. Дмитрик, М. Чеботарь).**

Такое сотрудничество должно продолжаться и быть таким же плодотворным. Такого рода комплекс образовательных мероприятий значительно активизирует творческий потенциал би-

библиотекарей и повышает уровень их компетенций, они нам необходимы. И еще одна причина – в библиотеках не хватает специалистов с профессиональным библиотечным образованием, поэтому очень важно организовывать для них курсы непрерывного обучения и тренинги. В данном контексте мы предлагаем перечень тем/проблем для проведения тренингов: „Актуальные методы обучения в повышении профессионального мастерства библиотекарей района”; „Политика развития коллекций библиотек”; „Новые формы онлайн работы в библиотеках и обучения персонала”; „Престиж работников библиотек - республиканский, региональный и местный аспекты”; „Взаимодействие образовательных учреждений с библиотеками и новые методы сотрудничества и помощи”.

С целью формального образования библиотечных специалистов района Тараклии было налажено сотрудничество с Департаментом непрерывного обучения при Государственном Университете Молдовы. В обязательном порядке все коллеги один раз в пять лет проходят недельные курсы повышения квалификации с получением сертификата государственного образца. Такие курсы проводятся каждый год в одной из территориальных (районных) библиотек. Это тоже удобно нам, поскольку большому количеству библиотекарей из района сложнее было бы посетить эти курсы в Кишиневе.

В качестве территориального библиотечного центра, Тараклийская районная библиотека организует образовательные мероприятия для районной сети. Так, каждые 2 месяца проводятся семинары со всеми библиотекарями района, в которых выступают специалист Службы Культуры, директор РПБ, ведущие специалисты, участники с удовольствием обмениваются успеш-

ным опытом. Молодых специалистов обучаем индивидуально.

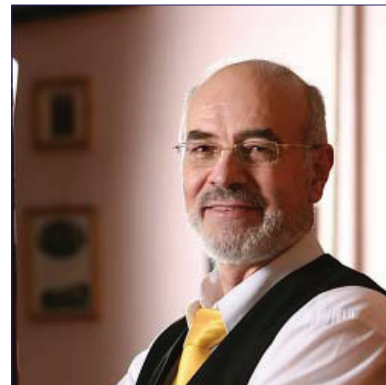
В настоящее время из-за вирусной угрозы большинство процессов, в том числе консультации, мы выполняем онлайн. Например, проводятся онлайн консультации для библиотекарей района по завершению работы в кратчайшие сроки над стратегическими планами и положением публичных библиотек. Планируется внедрение услуги - „Виртуальная приемная библиотеки” – для работы с удаленными пользователями Районной публичной библиотеки города Тараклия. Это удобная дополнительная возможность общения библиотекаря и пользователя.

Важное направление в работе РПБ Тараклия в 2020-м году - разработка руководств пользователя, согласно национальных стандартов и методических рекомендаций. В этом аспекте необходимо обучение библиотекарей сети библиотек района Тараклия).

Библиотекари должны быть профессионалами не только в традиционном мире знаний, но и в бескрайнем море неклассифицированной информации, разработчиками новых путей использования различных материалов, которые имеются в информационно-культурном пространстве. Сама профессия библиотекаря – эволюционирующая. Поэтому стремление к постоянному развитию для нас является неотъемлемым свойством. Совершенства достичь невозможно, но мы стремимся достичь и построить эффективную систему непрерывного профессионального развития библиотечных специалистов, поскольку это очень важно и на мой взгляд реально. Именно поэтому я согласна с выражением: «Кадры решают все», а в данном контексте я бы сказала: «Квалифицированные, активные кадры решают всё».

COMPOZITOR, PIANIST DE EXCEPȚIE ȘI BIBLIOTECAR: CONSTANTIN ROMANOV

Iurie COLESNIC,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Basarabeanul Constantin Romanov a fost un pianist și compozitor de excepție. În perioada interbelică și câțiva ani după război, concertele lui erau prezentate cu regularitate la Radio Chișinău și la Radio București. A fost pianistul care a acompaniat-o în turnee pe celebra cântăreață Lidia Lipcovișchi, precum și pe alte celebrități vocale din muzica basarabeană. A fost în două rânduri bibliotecar. Fiind rudă cu marele astronom Nicolae Donici, a îngrijit de biblioteca acestuia, iar mai apoi, la sugestia lui Nicolae Bosie-Codreanu, fost membru al Sfatului Țării, a lucrat bibliotecar la Direcția Căilor Ferate Române. Tot acolo a creat o orchestră simfonică ce a triumfat o bună perioadă de timp în arealul muzicii românești.

Este autorul unui prețios volum de memorii în care e descrisă viața muzicală a Basarabiei interbelice, precum și viața refugiaților basarabeni în București.

Portretul literar al lui Constantin Romanov întregeste o galerie a celebrităților basarabene tope în anonimat.

Cuvinte-cheie: compozitor, bibliotecar, autor, manuscris, memorii.

Abstract: Bessarabian Constantin Romanov was an excellent pianist and composer. In the interwar period and some years after the Second World War his concerts were regularly presented at Radio Chișinău and Radio București. The pianist accompanied in her tours the famous singer Lidia Lipcovișchi, as well as the other singers - celebrities from Bessarabia musical world. Twice he was a librarian. Being a relative of great astronomer Nicolae Donici, he took care of his library and, later, at suggestion of Nicolae Bosie-Codreanu, former member of Sfatul Țării, he worked as a librarian in the Directorate of Romanian Railways. There he formed a symphonic orchestra that has triumphed for a long time in the area of Romanian music. He is the author of a precious volume of memories in which the musical life of the interwar Bessarabia is described, as well as the life of Bessarabian refugees in Bucharest.

Literary portrait of Constantin Romanov completes the gallery of the Bessarabian celebrities lost in anonymity.

Keywords: composer, librarian, author, manuscript, memories

Constantin Romanov

Bunul prieten al lui Alexandru Plămădeală, compozitorul Constantin Romanov era un nonconformist. Romanov era descendent dintr-o familie aristocratică unde un bunel era rus, altul francez – de Sicard, o bunică grecoaică – Robeus și o bunică englezoaică – Harriet Catharine Carr, fiind înrudit cu neamul Donici și cu neamul Suruceanu.

Avea o educație cosmopolită, căci genealogia era legată direct cu Anglia, strămoșii

lui fiind englezi veritabili. Constantin Romanov a adăugat la acest caracter britanic o latură extravagantă latină, una rusească și alta grecească și din aliajul obținut avem – pe lângă un muzician de excepție, un mare amator pentru tehnică și un motociclist înveterat. Prin anii '20-'30 el se mișca ca fulgerul, îmbrăcat într-un costum de piele, cu motocicletă sa, care provoca invidia piteonilor.

El a îmbinat de minune două pasiuni: a fost unul dintre primii motocicliști ai Chișinăului și unul dintre cei mai buni pianiști.

În familia sa el a fost al doilea muzicant excepțional, primul fiind unchiul lui, fratele mamei, vioristul Mihail de Sicard, născut la 1868 la Odesa, căruia, la nouă ani, mari corifei ca Veneavski și Sarasate i-au prorocit un viitor extraordinar, precizie care s-a și îndeplinit.

De remarcat că tatăl lui Mihail și bunicul lui Constantin, bancherul Mihail Carlovici de Sicard era un pianist amator talentat, prieten cu compozitorul G. Verdi.

În viața lui avusese un mare noroc, locuind la Odesa cu cele două fiice și doi fii, în urma unei afaceri nereușite s-a ruinat, a trecut cu traiul la Kiev, unde spre surprinderea lui i s-a propus postul de director al unei bănci, funcție pe care a deținut-o până la adânci bătrânețe.

Și tot acest bunic a fost martor la debutul lui Constantin, care fiind în ospetie la rudele din Kiev, fără să fi trecut prin școala muzicală, din senin a interpretat la pian „Espana”, un dans la modă cu o coloratură muzicală complicată. A rămas uimit nu doar bunelul, ci și mama, care nu bănuia că fiul ei are asemenea capacități. Așa a început intrarea în lumea muzicii.

A studiat pianul din copilărie, demonstrând aptitudini deosebite și criticând-o ulterior pe Elena Macelovna Salina, sora pictoriței Eugenia Maleșevschi, pentru lipsa de har pedagogic și timpul cât s-a ocupat cu școlarizarea lui el îl considera pierdut.

Biografia lui Constantin Romanov, inclusă în enciclopedia *Interpreți din Moldova* (Chișinău, 1999), autor Serafim Buzilă, conține o serie de informații valoroase despre Constantin Romanov.

Vom reproduce articolul din enciclopedie integral: „Romanov, Constantin, pianist și compozitor (2.VII.1895, Chișinău — 1961, București). Urmează Conservatorul din Kiev (1914-1919) sub îndrumarea lui Teinhold Glier (compoziție) și a A. I. Râba (pian). În anii 1919-1929, profesor de pian la Școala de muzică din Chișinău; dirijor al Orchestrei simfonice a C. F. R. București (1930-1935). Membru al Societății Muzicale din Chișinău (1919).

Turnee artistice la Brașov, Galați, Ploiești, Chișinău, Bălți, Kerci, Cluj, București.

A compus creații simfonice (concerte instrumentale), de cameră, vocale.

A evoluat în ansamblu cu: Bogopolski, Maleșevschi, T. Rogalski, M. Cobilovici, L. Babici, L. Lipkovska, C. Zaporojet, M. Tobuc-Cercas, Z. Radzivilovschi, A. Pavlov ș. a.

Acest articol, însă, nu conține câteva informații extrem de elocvente pentru caracterizarea personalității destinsului compozitor. Paralel cu studiile la Conservator, el a făcut studii la Facultatea de Drept a Universității din Kiev, începând cu anul 1914. Studiile juridice au rămas neterminate din cauza Primului Război Mondial, când Universitatea din Kiev a fost evacuată la Harkov, iar Conservatorul la Rostov pe Don.

Prima compoziție de proporții a scris-o la Chișinău în 1919, trio în la-minor, interpretată cu mare succes la 5 iunie 1919. Tot în același an devine profesor la Școala Muzicală din Chișinău, fiind ales de tot colectivul pedagogic și unde a lucrat timp de zece ani. La aniversarea de 25 de ani ai școlii a scris o cantată, interpretată pe data de 27 martie 1924, care la fel s-a bucurat de un succes răsunător, fiind dirijată orchestra și corul de celebrul Antonin Ciolan.

La 10 august 1924 el pleacă la Paris ca să-și încerce norocul în capitala culturală a lumii. Și primul lucru pe care l-a făcut ajuns la Paris a fost cazarea în hotelul „Olimpia” și urcarea pe turnul Eiffel. Ghidul lui de nădejde în noul oraș Sverjenski, acompaniatorul Lidiei Lipkovski.

Având o scrisoare de recomandare către Alexandru Alexandrovici Bernardi l-a găsit pe acesta, mărturisindu-i că și-a adus creațiile pentru ale prezenta, la care profesorul odesit

i-a răspuns: „Aici nu-i Chișinău, nici Odesa. Pierzi timpul și banii.” Dar cu ocazia acestei vizite l-a cunoscut personal pe marele compozitor rus Serghei Mihailovici Leapunov și a avut norocul să audieze una dintre baladele celebrului compozitor în interpretarea celor doi oameni în etate.

Umblatul lui prin Paris, în căutarea unei variante de a aranja o interpretare, a culminat cu vizita la Société des Concerts Symphoniques, unde a prezentat unul dintre concertele pentru pian și i-au cerut pentru interpretare 500 de franci. A fost picătura care a umplut paharul răbdării și a luat drumul spre casă. Îmbolnăvit de rinichi din cauza apei proaste și a mâncării nu prea proaspete, C. Romanov, slăbit, schimbând la București ultimii franci, ia drumul spre Chișinău. Unde îl așteptau cu nerăbdare mama, rudele și desigur discipolii.

Deoarece cu banii era foarte greu, el a acceptat să cânte în cinematograful în fiecare seară.

La 4 martie 1925 îi moare tatăl și el, pentru prima oară, ia cunoștință cu obiceiurile înmormântării, care i se par păgâne.

În acest răstimp funcționarii unei instituții au venit cu inițiativa de a-i ajuta să facă o orchestră, ceea ce reușește C. Romanov, care înjgheabă o orchestră simfonică onorabilă adăugând la formația lor și clasa lui de la Școala Muzicală, având susținerea lui Vasile Semionovici Karmilov, directorul școlii, care aprecia această realizare artistică.

A murit bunica din Anglia și tuturor le-a revenit o parte din moștenire care era destul de impunătoare. Cu banii obținuți el și-a procurat o motocicletă „Indian”, roșie, cu ataș, și, după cum mărturisea în memoriile sale, jumătate din doamnele și domnișoarele Chișinăului au fost plimbate cu acea motocicletă.

Cu ocazia moștenirii și-a comandat 15 costume și în fiecare zi venea cu un costum nou, fapt care trezia invidia colegilor.

A schimbat și gazda, căci casa de pe str. Livezilor a fost vândută și familia s-a mutat în casa Panaioti, care era la colțul fostei proprietăți, tot pe str. Livezilor.

La 30 iunie 1929 C. Romanov s-a căsătorit cu Magdalena Alexandrovna Filippova, și șofer a fost părintele Ioan Curbet, care

era vecinul de orchestră al mirelui. Familia a decis să locuiască la București și s-au început grelele încercări și zile pline de nenoroc.

Odaia pe care a închiriat-o era atât de mică, că el zicea în glumă, că atunci când mă culc capul iese afară pe geam, iar picioarele sunt în coridor. A început să dea lecții în particular, seara să cânte la cinematograful „Roksi”. Încercarea de a-și promova creația prin implicarea unor nume sonore n-a dat nici un rezultat, în schimb colaborarea cu basarabeanul Nicolae Bossie-Codreanu, șeful căilor ferate a fost de bun augur. Aflând că C. Romanov cunoaște engleza, l-a angajat traducător la o direcție a căilor ferate. Banii câștigați pentru traduceri, pentru lecțiile de muzică a unei englezoaice și de la cinematograful „Roksi” i-au permis s-o aducă la București și pe soție. Dar a venit anul 1930 cu două lovituri grave, a plecat englezoaica, părinții terminând misiunea, iar în cinematograful a avut loc revoluția, a apărut cinematografia sonoră și de interpret nu mai era nevoie.

În ianuarie 1931, a avut o criză de rinichi, moștenită din călătoria de la Paris. Încercarea de a urca scările la etajul doi a fost un eșec și în felul acesta el s-a pomenit ajutor de bibliotecar la Biblioteca Direcției Căilor Ferate, unde bibliotecară era o doamnă rusoaică, cu ușoare stranietăți. Ea era neobișnuit de vioaie, judeca despre toate evenimentele și era la curent cu toate noutățile din direcție. Obligațiile lui C. Romanov erau următoarele: deservirea cititorilor, evidența cărților și repartizarea poștei. Uneori se întâmplau și incidente, la care nărăvașa bibliotecară reacționa violent, încât Nicolae Bossie-Codreanu l-a întrebat în glumă: „Spuneți sincer: nu-i așa că ea vă bate!” (ANRM, F, 2983, inv.1, u.p. 44, p. 50). A lucrat un timp ajutor de bibliotecar până când nu i-a venit ideea să formeze o orchestră simfonică CFR, idee îmbrățișată din prima de Nicolae Bossie-Codreanu, care era foarte receptiv la ideile originale și care l-a și ajutat s-o realizeze. La 18 ianuarie 1931 a avut loc prima repetiție, iar la 4 iunie orchestra concerta în Teatrul Național, în program: uvertura „Freișuțiu”, o simfonie de Haydn, un purpuriu românesc pentru flaut și orchestră

și în final, celebrul vals „Dunărea albastră” pentru cor și orchestră. Concertul a avut un succes nemaipomenit. Nimănui nu-i venea să creadă că muzicanții sunt simpli muncitori, funcționari, contabili.

Succesul i-a adus nu numai glorie, dar și posibilitatea de a dispune de timpul său, luându-și concediu C. Romanov a plecat în turneu cu Maria Tubuc-Cercas. Au avut succes și au repetat turneul. Începând cu anul 1932 și orchestra simfonică a CFR a început să meargă în turnee prin țară. Iar la finele anului, Constantin Romanov a avut un turneu cu Lidia Lipkovski prin Basarabia.

Era o răscucire a destinului. El care în 1914, după concertul de la Kiev al Lidei Lipkovski a atins-o cu mâna ca să se convingă că este o ființă reală, așa de puternică era impresia produsă de evoluția fermecătoarei cântărețe, acum concerta alături de ea.

În 1934 divorțează de Magdalena, care însă în scurtă vreme se va recăsători cu un prieten de familie, Valter.

Constantin Romanov a fost rudă și prieten apropiat cu astronomul Nicolae Donici, în casa căruia a locuit mai mulți ani. Fiind responsabil de bibliotecă și predând lecții de pian și vocal, ilustrul astronom era pasionat și de muzică.

Așa în 1939 a fost un caz amuzant când la moșia lui Nicolae N. Donici urma să vină în oșpeție Pavel Nicolaevici Krupenski, fratele mareșalului nobilimii basarabene Alexandru Nicolaevici Krupenski, un om foarte deștept, fost deputat în trei Dume

imperiale. Și Nicolae N. Donici l-a rugat pe Constantin Romanov, responsabil de enorma bibliotecă, să ascundă pamfletul lui Vladimir Purișkevici, dușmanul de moarte al clanului Krupenski, pentru a nu-l indispuie pe oaspete. Fapt relatat în memoriile intitulate „Nicolae Nicolaevici Donici” (ANRM, F. 2983, inv. 1, u. p. 44, p. 11).

Constantin Romanov s-a remarcat și în calitate de critic muzical, scria cronici în ziarul „Racheta” la îndemnul lui A. Verșhovski, semnând cu numele de împrumut „Trubadur” și „Kvint”.

A locuit mult timp în casa părintească de pe strada Livezilor, 32, și pe care a descris-o în memoriile sale pe care le-a însăilat la îndemnul lui Gheorghe Bezviconi, pe care îl caracteriza așa: „Locuiam în casa Birman vreo 14 persoane, relațiile dintre care erau minunate. Unul dintre locatari era înzestratul și foarte cultul Gheorghe Gavrilovici Bezviconi, istoric al Basarabiei și autor, în ciuda tinereții lui, a peste 4000 de pagini tipărite de cercetări prețioase. Lui îi dedic aceste memorii.” (pag. 72 din ms.).

Partea suplimentară a „Amintirilor” e dedicată casei părintești: „Tata a absolvit Școala Militară de Infanterie din Kazan, probabil la începutul anilor optzeci ai secolului trecut. Când la repartizare examina locurile vacante, a fost interesat de regimentul 53, Volânski, dislocat la frontiera sud-vestică a enormei Rusii, în orașul Chișinău, gubernia Basarabia. S-a înscris în regimentul Volânski și a început serviciul.

Casa Romanov

Probabil, corespondând cu frații mai mici, Iulii Petrovici și Iacob Petrovici, a făcut ca peste un an să vină în regiment încă doi subporucici. S-a obținut următorul tablou, în același regiment erau trei porucici și subporucici Romanov, care purtau cifre romane – Romanov I, Romanov II, Romanov III.

Chișinăul din vremea ceea amintea de orașul lui Pușkin și Inzov. Centrul orașului se găsea la „Strada de aur”, iar lângă direcția de poliție oamenii vânau prepelițe și găinușe.

Orașul Chișinău e situat pe un deal. Trei frați Romanov au procurat un teritoriu mare chiar în vârful acestui deal. Tata a comandat nu știu cărui arhitect o casă burgheză și a construit-o pe str. Livezilor, cea mai îndepărtată de centru. Iulii Petrovici a cumpărat construcția din vecinătate, care exista deja. Iacob Petrovici s-a stabilit într-o aripă a casei lui Iulii Petrovici”

„Casa noastră nu prezenta ceva deosebit. Era o locuință obișnuită pentru o familie provincială asigurată. Șase odăi nu prea mari, baia, bucătăria, camera servitorilor, terasa, un coridor stecluit, beciul, spălătoria și așa numitele „servicii”: șura pentru carete, grajdul și o căsuță mică ca depozit. Casa avea grădină și printr-o portiță comunica cu gospodăria unchiului Iuliu. Fațada casei era pe str. Livezilor și avea nr. 32. Strada laterală se numea Meșceanscaia și reprezenta frontiera grădinii noastre.

Peste drum de casa noastră – un parc mare, numit Buicani. În anii de când mă țin minte, peste drum de casa noastră nu era nimic, afară de-o pârlăoagă mare și o chibitcă culcată pe-o coastă. Dincolo de chibitcă se deschidea o vale care se întindea până în satul Buicani.

Dar în 1902 pe locul acela au început să construiască și într-un an au finalizat o clădire enormă a pensionului nobilimii, un palat.

Ușa de la intrare în casa noastră era așezată între două perechi de geamuri. Coridorul îngust al antreului ducea în salonul cu ieșire la terasă, în dreapta, iar în stânga era cabinetul. Direct din antreu nimereai

în sufragerie, iar de acolo în odaia copiilor și în dormitor. Din sufragerie și din dormitor două scări a câte cinci trepte duceau în demisol, unde era atelierul și baia. Altă scară spirală ducea în sus unde era bucătăria, încăperea ordonanțelor și cămeruța unde câțiva ani a locuit bunicul Petru Ipatevici. Bunicul era foarte bătrân, primea „pensionul” lui modest, nu-i recunoștea pe numeroșii săi nepoți/ „Tu cine iești ?”/, /„ Tu a cui iești ?”/, dar iubea foarte mult să joace vint. Special pentru el, nu chiar des, de obicei vara, în pavilion, organizau o partidă.

Construind casa, tata timp de treizeci de ani s-a ocupat de îmbunătățirea și modernizarea ei. Vara, mama, eu și surorile eram o petreceam în ospeție la mătușa Corsacova sau la vila din Liustdorf, de lângă Odesa. Când reveneam toamna în oraș, găseam în casă tapete noi, parchet nou în cabinet, sau nișe săpate-n pereți, țevă acustică care lega sufrageria de bucătărie, ori telefonul orașenesc sau chiar iluminatul electric...

În 1925, la două luni până a muri tata, am vândut casa lui Ivan Ivanovici Valuță.” (Constantin Romanov „Amintiri”, București, 1947. Ms.pag. 1-2. ANRM, F.2983, inv.1., u. p. 44)

Iar Ion Valuță era notar și fost deputat în Sfatul Țării.

În ultimii ani Constantin Romanov, acest om cu spirit vulcanic și-a scris în tihnă operele sale muzicale, iar ceea ce-i mai important a lăsat posterității un manuscris de memorii, care ne prezintă viața muzicală a Basarabiei în niște detalii pe care le cunoștea din interiorul acestei lumi. Nu știu dacă opera lui muzicală își va găsi editorul sau dirijorul care s-o aducă în scenă, dar memoriile lui, însăilate din îndemnul istoricului Gheorghe Bezviconi, în mica odăiță din București, din str.dr.Stacovici, 41, în casa Birman, fiind oglinda unei lumi apuse, vor vedea lumina tiparului, fiindcă sunt o componentă necesară a istoriei noastre.

Înmormântat la Cimitirul Bellu, din București.

ACTIVITATEA TIPOGRAFICĂ DE LA CHIȘINĂU ÎN PERIOADA VECHĂ A CĂRȚII ROMÂNEȘTI

Igor CERETEU,
Institutul de Istorie, Chișinău

Rezumat: Articolul reliefează activitatea tipografică la Chișinău în perioada veche și împrejurările în care exarhatul sinodal a fost desființat. Este analizată ideea de a crea o nouă unitate administrativă religioasă și încadrarea teritoriului anexat într-o nouă eparhie. Sunt oglindite contribuțiile importante referitoare la istoria tipografiei de la Chișinău. **Cuvinte-cheie:** istoria cărții, Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, tipografia în Basarabia, carte liturgică, Tipografia Duhovnicească Exarhială.

Abstract: The article highlights the printing activity in Chisinau in the old period and the circumstances in which the synodal exarchate was abolished. The idea of creating a new religious administrative unit and framing the annexed territory in a new diocese is analyzed. Important contributions regarding the history of printing in Chisinau are reflected.

Keywords: book history, Metropolitan Gavriil Bănulescu-Bodoni, printing house in Bessarabia, liturgical book, Exarchal Spiritual Printing House.

Înființarea și organizarea tipografiei de la Chișinău în deceniul doi al secolului al XIX-lea trebuie raportate la personalitatea Mitropolitului și Exarhului Gavriil Bănulescu-Bodoni și la contextul politic din sud-estul Europei din această perioadă. Sfârșitul războiului ruso-turc din 1806-1812 și încheierea păcii de la București din 16/ 28 mai 1812 a consfințit anexarea de Imperiul Rus a părții de est a Principatului Moldovei, numit ulterior Basarabia. Hotarul a fost instalat pe râul Prut, iar pentru o mai bună protecție a regiunii au fost instituite puncte de control. Autoritățile țariste au început organizarea politică și religioasă a ținutului, uniformizând instituțiile laice și ecleziastice cu cele din imperiu. Până la anexare, județele Iași, Soroca, Orhei și Chișinău erau parte componentă a Principatului Moldovei; în județele Bender și Akkerman, numite Bugeac, stăpâneau tătarii, iar

județul Hotin era organizat în raia supusă turcilor. De asemenea cetățile Bender, Cetatea Albă, Chilia și Ismail erau dependente de Poarta otomană¹, iar din punct de vedere religios regiunea era încadrată în mare parte în Exarhatul Moldo-Vlahiei, condus de Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, căruia autoritățile ruse după anexare i-au încredințat misiunea de a reorganiza provincia din punct de vedere religios după modelul celor rusești. După plecarea tătarilor din Bugeac, autoritățile imperiale au modificat organizarea teritorial-administrativă a sudului Basarabiei și astfel în

¹ Алексей Накко, *Очеркъ Гражданскаго Управленія въ Бессарабіи, Молдавіи и Валахіи во время русско-турецкой войны 1806-1812, în Записки императорскаго Одесскаго общества исторіи и древностей. Томъ одиннадцатый. Съ литографированными листами. Одесса, Франко-Русская типографія Л.Даникана, 1879, p. 273.*

stepa Bugeacului au fost create cinci ținuturi: Bender, Akkerman, Greceni, Hotărniceni și Tomarovo. Populația Bugeacului era constituită din moldoveni și bulgari, iar cea din ținutul Hotin din moldoveni și ruteni, proveniți din Galiția și Bucovina².

În aceste împrejurări exarhatul sinodal a fost desființat, iar teritoriul anexat urma să fie încadrat într-o nouă eparhie³. Ideea de a crea o nouă unitate administrativă religioasă pentru aceste teritorii aparținea sinodului și oberprocurorului, afirmație care rezultă dintr-o scrisoare a Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni din 6 august 1812, adresată comandantului armatelor rusești amiralul P. V. Ciceagov, în care se menționează că el susține crearea eparhiei, în care vor intra teritoriile dintre Prut și Nistru. Ierarhul aduce și unele motivații în acest sens, precizând că în Basarabia existau 749 de biserici în 755 de sate și orașe, iar eparhia urma să fie organizată după modelul celei din Moldova. O parte din Episcopia Ekaterinoslavului, adică regiunea Ociacovului, populată preponderent de români, greci, bulgari și ruși (ultimii în număr mic), urma să fie încadrată în noua eparhie⁴. Reședința ierarhului a fost stabilită în orașul Chișinău, târg situat în centrul provinciei, unde se stabilise autoritățile civile. Eparhia s-a numit a *Chișinăului și Hotinului*, de la orașul în care a fost stabilită reședința ierarhului și de la numele orașului de reședință a fostei Episcopii a Hotinului. La 30 septembrie 1813 a fost înființată Dicasteria Exarhicească a Chișinăului, organ administrativ al Bisericii din Basarabia, care urma să se conducă în activitatea sa după *regulile sf. părinți ai pravoslavniciei biserici din răsărit, de Regulamentul duhovnicesc a toată Rusia, de ucaturile sf. sinod și de dispozițiunile și rezoluțiile noastre*. După organizarea eparhiei a urmat înființarea seminarului *teologic*⁵.

² *Ibidem*, p. 290.

³ Arhiva Națională a Republicii Moldova. F. 733, inv. 1, d. 564.

⁴ Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, Chișinău, 1992, p. 34-35.

⁵ Nicolae Popovschi, *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*, Museum, Chișinău, 2000, p. 41-43.

Una dintre problemele asupra căreia a stăruit Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni după instalarea în scaunul eparhial din Chișinău a fost înființarea tipografiei, care urma să tipărească cărți pentru credincioșii din eparhia sa. La 25 septembrie 1813 Gavriil Bănulescu-Bodoni înaintează un demers sinodului rus, în care motivează intenția de a înființa o tipografie în capitala provinciei. El menționează că în Moldova exista doar o singură tipografie, cea de la Iași, care pe lângă faptul că se afla pe teritoriul de dominație turcească, mai era și în stare defectuoasă și nu putea să asigure și bisericile din Moldova din stânga Prutului cu tipărituri bisericesti. Gavriil Bănulescu-Bodoni, constată și lipsa literaturii religioase în bisericile din Basarabia. El înștiințează autoritățile ecleziastice imperiale că în bibliotecile bisericilor parohiale, în mănăstiri și schituri nu există cărțile necesare pentru oficierea serviciului divin și argumentează lipsa de literatură bisericească prin aflarea acestui teritoriu sub jurisdicția canonică a Episcopiei Hușilor, unde nu exista o tipografie, preoții de aici fiind nevoiți să cumpere cărți din teritoriile austriece, iar multe dintre ele erau destinate uniților și conțineau nu doar greșeli de limbă, dar povățuiri și învățături contrare ortodoxismului⁶. De precizat în acest context că literatura ecleziastică din bisericile din Basarabia era adusă în cea mai mare parte de la Iași, București, Râmnic, unde existau tipografii vechi, de sub teascurile cărora au ieșit sute sau chiar mii de titluri de cărți de factură ecleziastică. Mai sunt semnalate în număr mai mic cărți tipărite la Brașov, Sibiu, Viena și Buda. Cărțile tipărite la Blaj sunt prezente într-un număr relativ mare, or această tipografie asigura cu literatură creștinii greco-catolici. În fondurile deținătoare de carte veche am identificat un număr de 16 titluri în 43 de exemplare de cărți tipărite la Blaj, însă acestea, potrivit însemnărilor manuscrise, în mare parte provin din Bucovina de nord, unde a existat suficient de multă literatură religioasă pentru credincioșii greco-catolici. Cercetările din ultimul timp în bibliotecile mănăstirilor din stânga Prutului ne

⁶ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 404, f. 1; Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, 35-36; Nicolae Popovschi, *op. cit.*, p. 67-68.

determină să admitem că literatura ecleziastică de factură blăjeană era utilizată într-un număr mic în mănăstiri și mai frecvent în bisericile de mir⁷.

Istoria tipografiei de la Chișinău a fost abordată de mai mulți istorici din prima jumătate a secolului al XIX-lea și până în prezent. Drept rezultat au fost scoase în evidență mai multe aspecte necunoscute ale acestei probleme. În comparație cu alte tipografii românești, cea de la Chișinău a apărut mai târziu, adică în deceniul doi al secolului al XIX-lea. În literatura istorică această tipografie este menționată pentru prima dată de Vasile Popp în lucrarea sa referitoare la tipografiile din Transilvania și din întregul spațiu românesc, care scria în 1838 că „În acest orașel (Chișinău – I. C.), în care lungă vreme au viețuit ecsarhul Gavril, român născut în Transilvania, iar acum lăcașul unui episcop, să află o tipografie românească în care pe la anul 1823 au ieșit Legile aceștii provincii, românește și rusește, însă cu tipari foarte prost”⁸. Deși nu indică anul înființării, Vasile Popp este convins că tipografia funcționa în timpul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, iar ceea ce reiese din relatările autorului este că „legile aceștii provincii” au apărut „cu tipari foarte prost”. Suntem de părere

⁷ Cercetările din a doua jumătate a secolului XIX efectuate de preoții bisericilor din sate și publicate în buletinul eparhial confirmă cele relatate mai sus. Astfel, în satul Frăsinești exista un *Apostol* (Blaj, 1802) și un *Triod* (Blaj, 1808) (Григорий Попескуль, *Селение Фрасинешты 4-го округа Кишиневского уезда*, în *КЕВ*, № 20, 1874, с. 766); în satul Batâr se aflau câte un *Octoih* (Blaj, 1783), *Apostol* (Blaj, 1802) și *Penticostar* (Blaj, 1808) (Харалампий Матеевичъ, *Историко-статистическое описание церкви и прихода селения Батырь, Бендерскаго уезда*, în *КЕВ*, № 22, 1873, p. 829); în biserica Sf. Gheorghe din Chișinău un *Penticostar* (Blaj, 1808) (Лука Лашковъ, *Историко-статистическое описание Кишиневской Георгиевской церкви*, în *КЕВ*, № 14, 1878, p. 544); în satul Taraclia câte un *Triod* (Blaj, 1813) și un *Apostol* (Blaj, 1802 sau 1814) (Тимофей Сикорский, *Сведения о приходе и церкви села Тараклии, Бендерскаго уезда*, în *КЕВ*, № 2, 1877, p. 109); în satul Dezghingea un *Triod* (Blaj, 1813) (Юаннь Козакъ, *Дезгинже, болгарский приходъ Бендерскаго уезда*, în *КЕВ*, № 6, 1878, p. 263) etc.

⁸ Vasile Popp, *Disertație*, p. 147

că tipografia de la Chișinău s-a aflat în stare defectuoasă în anul 1828, când la insistența lui Gavriil Bănulescu-Bodoni și a conducătorului tipografiei a fost reparată capital, ori la aceste probleme ne vom referi în rândurile de mai jos.

Contribuții importante referitoare la istoria tipografiei de la Chișinău au fost publicate pe parcursul secolului al XIX-lea, unul dintre care este cel al lui Avxentii Stadnițchi⁹, iar în primele decenii ale secolului al XX-lea sunt merituose abordările lui Petre V. Haneș¹⁰, care consacră în lucrarea sa despre scriitorii basarabeni un capitol special epocii și personalității lui Gavriil Bănulescu-Bodoni și tipăriturilor apărute în timpul și prin contribuția sa. De o utilitate mare în acest context sunt lucrările lui Alexandru David¹¹, Ștefan Ciobanu¹², Nicolae Popovschi¹³, apărute în perioada interbelică, iar mai recent a venit cu noi abordări din perspectiva cenzurii sinodale a tipăriturilor de la Chișinău Maria Danilov¹⁴. Nu vom insista asupra aspectului istoriografic al problemei organizării tipografiei din Chișinău, însă vom încerca o abordare a acestui subiect din perspectiva informațiilor din literatura de specialitate și din datele de arhivă, pentru încadrarea activității tipografice din Basarabia în contextul general românesc. De asemenea, vom încerca să includem în circuitul științific

⁹ Авксентий Стадницкий, *Бессарабская экзархическая типография при Кишиневском Архидиоцезном Доме*, în *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, 1892, 1-2, p. 13-29; Idem, *Гавриил Банулеско-Бодони. Экзарх Молдо-Влахийский (1808-1812) и Митрополит Кишиневский*, Кишинев, 1894, XVI p., 374 p., LIV p.

¹⁰ Petre V. Haneș, *Scriitori basarabeni*, Editura librăriei Alcalay & Co., București, 1920, p. 94-146

¹¹ Alexandru David, *Tipăriturile românești în Basarabia sub stăpânirea rusă (1812-1918)*, Universitas, Chișinău, 1993, 218 p.

¹² Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, Chișinău, 1992, 272 p., il.

¹³ Nicolae Popovschi, *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*, Museum, Chișinău, 2000, 319 p.

¹⁴ Maria Danilov, *Cenzura sinodală și cartea religioasă în Basarabia. 1812-1918 (între tradiție și politica țaristă)*, Bibl. Tyragetia, Chișinău, 2007, 264 p.

unele informații inedite despre tipografia de la Chișinău, iar drept rezultat vom obține o altă viziune despre tipărirea în această officină a unor cărți, datarea cărora a fost confuză, fie din citirea greșită a anului din titlul cărților, fie din greșelile tipografilor.

Pregătirile pentru înființarea unei tipografii la Chișinău au început în primăvara anului 1813, ori acesta este un indiciu clar că Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni avea certitudinea că va obține în acest sens permisiunea instanțelor ecleziastice din Rusia. În urma mai multor intervenții ale lui Gavriil Bănulescu-Bodoni către autoritățile ecleziastice imperiale la 4 mai 1814 a fost aprobată hotărârea Sinodului rus cu nr. 848 privind organizarea tipografiei la Chișinău, primită de ierarhul moldovean la 27 mai 1814. Din aceste demersuri rezultă că Gavriil Bănulescu-Bodoni începuse să construiască o clădire specială în care urma să fie amplasată tipografia. Se mai precizează că erau deja pregătite „sculele tipografice” și s-a „cumpărat materialul trebuincios”, era și „literă moldovenească și slavoneacă dela Mănăstirea Neamțu din Moldova”, s-a „primit și un tipograf, monahul Ignatie, după însăși dorința sa, care prin naștere fiind din Rusia mare, știe perfect afară de limba sa și pe cea moldovenească de acolo”¹⁵. În ceea ce privește afirmația din acest ucaz despre faptul că erau pregătite „sculele tipografice” nu avem deplina certitudine, deoarece din informația de care dispunem, inventarul cumpărat până la deschiderea tipografiei nu permitea începerea activității de tipărire a cărților. În acest moment tipografia nu dispunea de teascuri, or ele au fost cumpărate mai târziu, peste o lună de la deschiderea oficială a tipografiei exarhicești.

În momentul anexării Basarabiei în 1812 populația era preponderent românească. Serviciile divine în biserici erau oficiate de către preoți în limba română. Eforturile autorităților țariste de a impune limba rusă în Biserica din ținut nu s-au bucurat de susținere și asta din cauza că atât populația, cât și clerul nu cunoșteau limba rusă, iar slujii-

torii bisericești de altă origine decât cea românească erau nevoiți să învețe limba băștinașilor, pentru a supraviețui. Un exemplu relevant în această privință este decizia a 63 de diaconi și pălămari din județul Hotin, care în 1819 au învățat limba română¹⁶.

Potrivit unor date confuze și insuficient argumentate, în momentul anexării părții de răsărit a Țării Moldovei la Imperiul țarist, ar fi existat în acest spațiu doar 250 de biserici ortodoxe. Prin aceste falsuri s-a încercat să se demonstreze că în opt decenii de până la anexarea Basarabiei la Imperiul țarist nu au fost zidite atâtea biserici ca în primii opt ani de după anexare, or autorul ideii susține că în acești opt ani de guvernare țaristă s-a început construcția a 189 de lăcașuri sfinte¹⁷. Creșterea numărului bisericilor poate fi explicată nu tocmai prin dorința excesivă a autorităților țariste de a construi lăcașuri de cult în teritoriile ocupate, dar mai degrabă acest fenomen s-ar datoră exploziei demografice în Țara Moldovei, produsă în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea, care continuă până la începutul secolului al XIX-lea¹⁸.

Din alte informații statistice, relevante de altfel, rezultă că în momentul anexării Basarabiei la Imperiul țarist, în provincie existau 775 de biserici, dintre care doar 40 de piatră, una din lampaci, iar restul din nuiele împletite, unse cu lut¹⁹, concepție constructivă specifică perioadei și zonei. În ceea ce privește asigurarea bisericilor cu literatură necesară officierii serviciilor divine, situația nu era tocmai favorabilă, se constată lipsa cărților în mai multe biserici,

¹⁶ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 3075, f. 16-19.

¹⁷ Silin M., *Dimitrii Arhiepiscopul Chișinăului și Hotinului*, în *Кишиневские Епархиальные Ведомости*, № 6, 1867, p. 215 (în grafie chirilică)

¹⁸ П. Г. Дмитриев, *Народонаселение Молдавии (По материалам переписей 1772-1773, 1774 и 1803 гг.)*, „Штиинца”, Кишинев, 1973, p. 109-145. (în total are 155 p.)

¹⁹ И. Н. Халиппа, *Сведения о состоянии церквей Бессарабии в 1812-13 гг.* în *Труды Бессарабской губернской ученой архивной комиссии*. Томъ третій. Печатано подъ редакціей правителя дел Комиссіи И.Н.Халиппы, Кишиневъ. Типо-Литографія Э. Шліомовича, 1907, p. 295; Nicolae Popovschi, *op. cit.*, p. 29.

¹⁵ Const. N. Tomescu, *Tipografia Duhovnicească Exarhială din Basarabia*, în *Arhivele Basarabiei*, An III, № 4, 1931, p. 265-266.

în special din nordul și sudul provinciei²⁰. În această ordine de idei sunt concludente informațiile oferite de I. N. Halippa, potrivit cărora în bisericile din Basarabia se constată o lipsă de cărți utile serviciilor divine. Dacă facem referire la această sursă constatăm următoarea realitate pentru anul 1812: în orașul Chișinău existau șase biserici, dintre care doar una nu dispunea de toată literatura bisericească; în ținutul Lăpușna în anul 1812 existau 55 de sate cu biserici, dintre care 14 nu aveau suficiente cărți; în ținutul Orhei existau 200 de biserici, dintre care 44 nu aveau toate cărțile liturgice; ținutul Hotărniceni cu 22 de biserici, toate asigurate cu literatură ecleziastică; în ținutul Codru existau 17 biserici, toate asigurate cu literatură; în ținutul Greceni 13 biserici, dintre care una nu avea suficientă literatură în bibliotecă; ținutul Hotin este cel mai puțin asigurat cu literatură bisericească: din cele 156 de biserici, 41 lăcașuri erau asigurate mediu, 17 biserici sunt sărace în literatură religioasă, în opt nu existau cărți bisericești, iar în câteva cărțile aparțineau preotului; în ținutul Iași existau 102 biserici, dintre care doar în satul Stolniceni nu exista suficientă literatură; din cele 141 biserici din ținutul Soroca doar în cea din satul Tătăreuca Veche s-a constatat lipsa unor cărți bisericești, bisericile din satele Brăceni și Lencăuți nu aveau câte un Triod, iar în Malcouți nu exista un Minei; ținutul Akkerman avea șapte biserici, iar cele din Hanchișla era asigurată mediu, din Tudora și Caplani nu aveau toate cărțile; din cele 13 biserici din ținutul Bender patru erau sărace în cărți bisericești, șase asigurate mediu și doar trei aveau toate cărțile necesare serviciului divin; în ținutul Chilia situația era următoarea: două biserici aveau toate cărțile, cinci asigurate mediu și una era săracă în cărți; în ținutul Ismail existau doar patru biserici asigurate cu cărți în limbile română și greacă; în ținutul Tomarovo situația era următoarea: din opt biserici existente patru

²⁰ Precizăm în acest sens că o biserică se considera asigurată cu literatură religioasă, dacă în biblioteca acesteia existau: o evanghelie, un antologhion (sau mineie lunare), un triod, un pentecostarion, un octoih, un ceaslov, o psaltire, un molitvenic și un apostol și, desigur, lucrări patristice, diferite slujbe etc.

erau sărace în cărți bisericești, două asigurate mediu și două aveau toate cărțile necesare ofierii slujbelor religioase; în ținutul Căușeni existau 23 biserici, dintre care erau asigurate mediu trei, insuficient – șapte, una a ars și două se aflau în construcție²¹.

Din această informație, care nu pretinde a avea un caracter exhaustiv, iar cercetări temeinice urmează să argumenteze pe deplin situația în ceea ce privește asigurarea cu literatură bisericească a bisericilor din Moldova pruto-nisteană, rezultă că multe biserici, în special cele situate în nordul și sudul spațiului dintre Prut și Nistru, nu erau asigurate cu literatură necesară ofierii serviciilor divine. Evident, parohiile situate mai aproape de capitala Țării Moldovei, orașul Iași, erau asigurate mai bine cu cărți, ori acest oraș constituia un focar veritabil de răspândire a literaturii bisericești pentru întreg spațiul românesc și nu doar pentru Țara Moldovei. Mănăstirea Neamț nu se manifestă în această privință în plinătatea sa, încât partea adiacentă râului Prut, în special bisericile din satele județului Hotin, sunt asigurate în mai mică măsură cu literatură bisericească. Cu toate acestea în mănăstirile din Basarabia sunt semnalate imediat după apariție *Viețile sfinților* (mănăstirea Neamț, 1807-1815), or acestea nu sunt cărți de slujbă, pe care preoții ar putea să le utilizeze în procesul ofierii lor.

Este necesar în acest context de abordat o altă problemă, mai puțin elucidată în literatura de specialitate. Este vorba despre cheltuielile mitropolitului privind organizarea tipografiei. În vederea unei evidențe stricte a cheltuielilor, ierarhul a instituit două cărți, în care scria: în prima - diferite cheltuieli pentru tipografie și în a doua - indemnizațiile pentru tipograf și angajații tipografiei. Din păcate aceste cărți nu s-au păstrat în original, însă există copii ale devizului de cheltuieli pentru anii 1813-1816, din conținutul cărora putem desprinde informații care reflectă realitatea despre organizarea tipografiei în această perioadă. Nici originalul devizului de cheltuieli nu s-a păstrat, iar o copie a acestui document este anexat demersului tipografului Ignatie și arhimandritului Sinesie privind declara-

²¹ И. Н. Халиппа, *op. cit.*, p. 231-296

rea unor cheltuieli făcute pe cont propriu în perioada de până la moartea Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni. Acestea susțin că pe parcursul activității lor în tipografie au cheltuit pentru tipărirea cărților din banii lor, după cum urmează: arhimandritul Sinesie 3630 lei pentru tipărirea și copertarea diferitor cărți, oferite conform unei decizii verbale a mitropolitului; și tipograful Ignatie 3049 de lei utilizați la procurarea hârtiei pentru tipărirea *Psaltirii* (1818)²².

Din aceste copii rezultă că la 24 mai 1813 s-au făcut primele achiziții pentru tipografie. Au fost cumpărate 127 ocă de plumb, un cean mic pentru topirea staniului și frânghie, iar la 26 mai s-au cumpărat 3 ocă de fier. Următoarele achiziții datează din 16 septembrie, când s-au cumpărat 54 de puduri de plumb de la negustorul Ivan Artamonovici Șevțov din Ismail, 4 tije metalice pentru teascuri și o carte cu sfoară. În anul 1813 nu s-au mai făcut alte cumpărături pentru tipografie. Abia la 5 aprilie 1814 s-au achiziționat 2 curele pentru sănii, lăcăți și 8 bare mici și mari, iar la 22 aprilie 2 $\frac{3}{4}$ ocă antimoniu, cuie, ață, piele. În anul 1814 achizițiile au fost mai numeroase. Potrivit devizului de cheltuieli în acest an s-au cumpărat, după cum urmează: la 13 mai – 2 ceane mari cu greutatea de 107 ocă fiecare, 150 de cuie pentru tencuială, coamă de cal; la 16 mai – 3 leici, ace și suvacuri; la 20 mai – ulei, topoare mari și mici; 25 mai – păr de porc, săpun și rășină; la 27 mai – 9 $\frac{1}{2}$ ocă de spialter, $\frac{1}{2}$ ocă de stibiu (antimoniu); la 30 mai – 2 legători de păr de animal, ață pentru turnarea slovelor și 25 de lei au fost oferite ieromonahului Damaschin și poslușnicului Ivan pentru diferite cheltuieli; la 8 iunie – 8 coți de pânză pentru ață au fost date lui Ivan Râjâi; la 12 iunie – 2 ceane mici; la 15 iunie s-au cumpărat ață, 8 coți de pânză, 3 lei s-au dat lui Iacov pentru cizme; la 20 iunie – 5 ocă de antimoniu, ascultătorului Andrei s-au dat 8 coți de pânză, 19 părale pentru ață și 4 lei pentru cizme; la 30 iunie – 9 ocă spialter, 3 măhuri, 40 coți pânză, 16 $\frac{3}{4}$ ocă șrub cu baza de cupru, 3 teascuri mari, 2 mese, 20 șuruburi mari și 8 fundamente, smoală; la 8 iulie – o tablă de aramă de 16 $\frac{1}{2}$ ocă, pentru teasc; la 28

²² ANRM, F. 205, inv. 1, d. 3377, f. 1-3

septembrie s-au dat lui Avilov 15 lei pentru 22 puduri de plumb; la 1 decembrie - o tablă de aramă pentru teasc de 16 ocă, 17 $\frac{1}{4}$ șrub cu baza de aramă. În prima zi de iarnă au mai fost cumpărate 22 topuri de hârtie cu 12 lei topul și 2 topuri de hârtie albă cu 16 lei topul; au fost rezervate 22 rub. pentru diferite necesități la tipărirea bucoavnelor. Pe lângă alte achiziții au fost plătiți câte 5 lei pentru copertarea a 1200 de bucoavne, s-a cumpărat pânză verde pentru bucoavne²³.

Concluziile care se desprind din acest deviz de cheltuieli este că tipografia a început să funcționeze și să tipărească cărți spre sfârșitul anului 1814, adică nu mai degrabă de 1 decembrie a acestui an. În lista cărților tipărite în timpul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, prezentată de Av. Stadnițchi²⁴, pe prima poziție este înregistrată o *Bucoavnă* în limba română cu traducere în rusă, ca fiind tipărită în 1200 de exemplare la 22 decembrie 1814. Dacă e să ne referim la devizul de cheltuieli prezentat în rândurile de mai sus, deducem că apariția în anul 1814 a acestei *Bucoavne* pare să fie îndoielnică din mai multe privințe. Este fără putință de tăgadă că în momentul deschiderii oficiale a tipografiei de la Chișinău, la 31 mai 1814, nu se puteau tipări cărți sau foi volante, tocmai din considerentul că nu existau teascurile. Abia peste o lună, la 30 iunie 1814 au fost cumpărate, probabil de la Mănăstirea Neamț, trei teascuri, care nu aveau piesele și inventarul necesar pentru a funcționa. Urmărind activitățile de achiziționare a pieselor și inventarului pentru demararea activității de tipărire, constatăm că acestea au fost adunate până către sfârșitul anului 1814. Și cel mai important este că hârtia a fost cumpărată abia la 1 decembrie 1814: „22 topuri de hârtie cu 12 lei topul și 2 topuri de hârtie albă cu 16 lei topul”. Este cunoscut, de asemenea, că *Liturghierul* (1815) a fost tipărit pe două tipuri de hârtie: simplă și olandeză, ceea ce ne determină să credem că aceste topuri de hârtie erau destinate pentru liturghii și nu pentru bucoavne. De asemenea, „la 28 septembrie s-au dat lui Avilov 15 lei pentru 22

²³ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 3377, f. 18-21^v

²⁴ Авксентий Стадницкий, *Бессарабская экзархическая типография...*, p. 31

poduri de plumb”, necesar pentru turnarea literelor. La 1 decembrie 1814 „au fost rezervate 22 rub. pentru diferite necesități la tipărirea bucoavnelor”. Aceste împrejurări ne determină să credem că *Bucoavnă* de la 1814 este aceeași cu *Bucoavna* de la 20 august 1815, care a fost tipărită cu același tiraj de 1200 de exemplare. Dacă e să admitem corectitudinea însemnărilor din devizul de cheltuieli a lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, reiese că pretinsa ediție a *Bucoavnei* de la 1814 nu putea fi tipărită în 1200 de exemplare în câteva săptămâni într-o tipografie care era în curs de organizare. Numărul de 1200 de exemplare ale acestor două ediții (tiraje) la diferența de mai puțin de un an de zile provoacă alte îndoieli în privința existenței unei ediții în 1814. Dacă e să acceptăm ideea tipăririi ambelor ediții ar reieși că în mai puțin de un an de zile, cu intervale desigur, au fost tipărite 2400 de bucoavne. Apare de la sine întrebarea: unde au fost repartizate aceste cărți, încât în prezent sunt cunoscute în spațiul românesc doar două exemplare ale ediției de la 1815!? Și dacă aceste ediții au existat în realitate, la ce ar fi trebuit alte ediții la un interval atât de scurt, adică în anul 1819 și 1822? Suntem de părere că lucrul asupra *Bucoavnei* (1815) de la Chișinău a început în ultimele luni ale anului 1814 sau chiar în luna decembrie a acestui an, iar din cauza că au intervenit unele situații în legătură cu tipărirea *Liturghierului* (1815), mai ales din considerentul că până în luna martie 1815 tipografia dispunea doar de trei teascuri, tipărirea *Bucoavnei* a fost amânată, iar lucrul de tipărire a acestei cărți a fost reluat după luna martie a anului 1815. De asemenea, nu suntem pe deplin convinși de existența în tipografia de la Chișinău a literelor civile care erau utilizate la tipărirea cărților cu un conținut laic, cum ar fi bucoavnele, chiar dacă în mesajul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni către autoritățile ecleziastice imperiale se confirmă că literele civile erau deja confecționate.

Lista cărților tipărite în timpul lui Gavriil Bănulescu-Bodoni i-a fost oferită lui Av. Stadnițchi înainte de 1892 de Lev St. Mațeevici, fost profesor la Seminarul teologic din Chișinău, transferat la seminarul

din Odesa, fiind copiată probabil de pe un document mai vechi, care încă nu a fost identificat. Deci, informația din listă pare să fie scrisă de L. St. Mațeevici în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, adică la o perioadă îndelungată de timpul când a început activitatea tipografiei la Chișinău, din care motiv nu pot fi excluse anumite imprecizii.

În anul 1815 au continuat achizițiile pentru înzestrarea tipografiei de la Chișinău. La 24 ianuarie a fost cumpărată o tablă de cupru pentru al patrulea teasc și alte piese în valoare de 250 de lei; la 22 martie s-au plătit preotului Savatie 56 lei pentru două prese mari; la 22 aprilie s-au cumpărat 30 de poduri de plumb, cu 15 lei podul în valoare totală de 458 lei și 25 părăle; la 28 aprilie s-a achiziționat o tablă de cupru pentru al cincilea teasc cu 250 lei; la 1 iunie s-au dat, din banii pe care i-a oferit mitropolitul 108 lei egumenului Tarasie pentru confecționarea a 2000 de table de stejar pentru copertarea liturghierelor; din această sumă s-a mai cumpărat hârtie pentru bucoavne; la 6 noiembrie s-au plătit lui Grigore Petrovici câte 2 lei pentru copertarea a 20 de liturghiere în valoare de 40 lei, iar la 26 noiembrie s-au dat 100 lei pentru copertarea a 40 de cărți câte 2 lei și jumătate în valoare de 100 de lei; s-a plătit suma de 60 de lei legătorului Serghie pentru legarea a 30 de cărți cu 2 lei fiecare; evreilor Moșca și Aaron suma de 100 de lei pentru legarea a 50 de cărți²⁵. Din aceste cheltuieli rezultă că alte două prese au fost achiziționate la 22 martie 1815, pentru că cele trei cumpărate anterior nu satisfăceau necesitățile de tipărire a liturghierelor și bucoavnei. Potrivit acestor calcule scrise în cartea mitropolitului la 2 decembrie 1815 au fost plătiți legătorii de cărți Solomon și Moșca cu 220 lei pentru legătura a 110 cărți și legătorului Grigorie 250 lei pentru copertarea a 100 cărți cu 2 ½ lei fiecare. La 27 decembrie mitropolitul a alocat negustorului Nicolai Ponomariov suma de 1000 de lei la cumpărarea hârtiei pentru molebnice. În anul 1816 mitropolitul a alocat mijloace financiare pentru cumpărarea materialelor necesare la legarea liturghiilor. Astfel, la 4 ianuarie au fost alocați 210 lei monahului Afinoghen pentru legarea a 140 de cărți, a câte 60 de

²⁵ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 3377, f. 20^v

părale fiecare, iar monahilor Stratonic și Damaschin 60 de lei pentru 40 de cărți cu 1 leu și 50 părale fiecare. Au mai fost alocați 200 de lei pentru hrana angajaților tipografiei²⁶. În continuare foile acestui deviz de cheltuieli au fost tăiate intenționat și astfel sumele de bani alocate pentru tipărirea cărților și altor necesități în activitatea tipografiei până la decesul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni nu sunt cunoscute.

Prima carte liturgică tipărită în tipografia de la Chișinău este *Liturghia* (1815). Despre tipărirea și difuzarea tirajului ei există mai puține surse documentare. Se cunoaște, totuși, că a apărut în 1200 de exemplare și a fost repartizată preoților din eparhie. Dintr-un demers al conducătorului tipografiei, ieromonahul Damaschin, de la sfârșitul anului 1828 despre „starea cămării cărților” sunt incluse 9 liturghii „pe hârtie galațca, ce să socotesc câte 25 lei și 15 pe hârtie proastă, câte 20 lei, peste tot aceste cu lipsă 24 exem., însă iale nu s-au numărat întru izvodul cărților celor spre vânzare”²⁷. Cu toate acestea, exemplare ale liturghiei sunt întâlnite și în afara spațiului dintre Prut și Nistru, iar perioada în care au circulat nu este cunoscută cu certitudine. Acest *Liturghier* este o ediție românească mai veche, cu unele adaptări la edițiile slavone²⁸ sau, potrivit unor cercetări mai recente, demne de toată atenția, această ediție a luat drept punct de plecare altele anterioare, în special, cea a *Liturghierului* tipărit la Iași în 1794²⁹. Pe bună dreptate *Liturghierul* lui Bodoni este considerat ca fiind „unul din stâlpii puternici ai românismului în Basarabia”³⁰.

În anul 1815 au apărut de sub teascurile tipografiei de la Chișinău un *Molebnic* în 1200 de exemplare, reeditat în anul 1816 în 300 de exemplare. În anul 1816 au mai fost tipărite alte două cărți: *Catihizisul*, în 3000 de exemplare și *Tedeumul*, în 1500 de exemplare³¹. Prin contribuția Mitropolitului

lui Gavriil Bănulescu-Bodoni au mai fost tipărite: *Ceaslovul* (1817), *Rânduiala panihidei* (1817), *Psaltirea* (1818), *Mineiul de obște* (1819), *Gramatica ruso-moldovenească* (1819), *Molitvenicul* (1820). Din unele surse este cunoscut că Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni s-a ocupat de traducerea cărților și lucrărilor mai mici, iar cărțile bisericești pentru serviciile divine au fost traduse de vicarul mitropoliei Dimitrie Sulima, care ar fi lucrat la traducerea: *Mineiului de obște, rânduielei panihidei, psaltirii, liturghierului și catihizisului în scurt*³².

Este de menționat contribuția Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni la tipărirea *Noului Testament* (1817, 1819) și a *Bibliei* (1819), apărute în limba română la Sankt Petersburg, ultima fiind o copie, cu unele mici intervenții, a *Bibliei* apărută la Blaj în 1795³³.

Dintr-un raport al cărților vândute în perioada 1822-1823 reiese că în dugheana mitropoliei mai erau pentru vânzare 2682 de cărți (diferite titluri) tipărite la Chișinău, în sumă de 21090 lei și 20 părale. La capitolul datorie au fost incluse 549 de cărți în valoare de 3497 lei și 5 părale. În anul 1823 au fost puse în vânzare alte 3400 de exemplare de cărți în sumă de 12000 lei. Din aceste 3400 de exemplare 1200 erau *Bucoavnele*, tipărite la Chișinău în anul 1822. Cu toate acestea, chiar dacă în anul 1822 s-a tipărit o altă ediție a acestei cărți, în dugheana mitropoliei existau încă pentru vânzare 591 de exemplare cu prețul 2 ½ lei. Altele 490 de exemplare din ediția de la 1815 au fost date pe datorie, încât la începutul anului 1823 datoria pentru acestea constituia 1225 lei. Aici se cere o precizare! Cărțile bisericești erau repartizate centralizat, iar uneori și obligatoriu. Ca exemplu servește *Liturghia* (Chișinău, 1815), care a fost vândută într-un timp relativ scurt. Cu toate acestea,

³² И. Халиппа, *Очеркъ истории народнаго образования въ Бессарабии въ первой половине XIX-го века*, в *Труды Бессарабской губернской ученой архивной комиссии*. Том первый, Кишиневъ, Типография Э. Шльомовича, 1900, p. 140, ссылка 120; Nicolae Popovschi, *op. cit.*, p. 69.

³³ Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, p. 42-46; Nicolae Popovschi, *op. cit.*, p. 70-72; Maria Danilov, *op. cit.*, p. 54-67.

²⁶ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 3377, f. 21.

²⁷ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 5296, f. 11.

²⁸ Maria Danilov, *op. cit.*, p. 42.

²⁹ Nicolae Fuștei, *Despre izvoarele Liturghierului de la Chișinău din 1815*, în revista *Biblioscintia*, nr. 11-12, 2014, p. 13-25.

³⁰ Petre V. Haneș, *op. cit.*, p. 118.

³¹ Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, p. 40, 51.

în anul 1823 în dugheana mitropoliei mai existau 273 de exemplare, dintre care 35 tipărite pe hârtie bună, cu prețul de 25 de lei, iar restul de 238 pe hârtie simplă cu prețul de 20 de lei. Aproape întregul tiraj a fost repartizat protopopilor pentru a le oferi contra plată preoților. Banii au fost trimiși în timpul stabilit, astfel încât în anul 1823 nu se constată datorii ale preoților pentru aceste cărți³⁴. Alta era situația pentru *Bucoavne*. Se pare că aceste erau propuse pentru vânzare doar doritorilor, adică nu se vindeau în mod obligatoriu. Ele au fost cumpărate de preoți sau alte fețe bisericești, care vroiau să-și învețe copiii scrisul și cititul. O parte dintre ele au fost vândute sau repartizate Seminarului teologic de la Chișinău.

Activitatea tipografică la Chișinău a continuat și în timpul Arhiepiscopului Chișinăului și Hotinului Dimitrie Sulima (1821-1844), care a preluat cârma eparhiei după moartea predecesorului său, Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, în primăvara anului 1821. În timpul și prin contribuția acestui ierarh s-au tipărit la Chișinău mai multe cărți, însă activitatea editorială în timpul lui este mai puțin fructuoasă decât cea a lui Gavriil Bănulescu-Bodoni. Dacă în timpul ultimului au fost tipărite cărți liturgice de o mare valoare istorică și teologică inspirate sau reproduse după edițiile românești, în timpul lui Dimitrie Sulima s-au tipărit cărți traduse după unele ediții slavonești, editate în centrele din Rusia. În perioada aflării la cârma eparhiei a lui Dimitrie Sulima au mai fost tipărite în perioada veche a cărții românești: *Pentru datoriile presviterilor de popor* (1823), *Urmarea cântării de rugăciune pentru surparea zurbalii* (1826), *Slujba pentru victoria împotriva șvezilor* [1826], *Slujba Sfântului Proroc Zaharia și a Sfintei Elizaveta* [1826], *Rânduiala panihidei* (1827), *Instrucția blagocinilor bisericilor* (1827), *Instrucția blagocinului mănăstirilor* (1828), *Instrucție pentru starostii bisericilor* (1829), *Cântare de rugăciune pe vreme de epidemie* (1830), *Scurtă păstorească îndemnare pentru hultuirea apărătorului vărsat de vaci* (1830).

Unii cercetători au admis și mai admit

încă existența unei ediții a *Tipicului* în anul 1821³⁵, adică în timpul păstoririi Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni. Există, însă câteva motive care ne impun anumite suspiciuni în această privință. Pentru a clarifica situația este necesar de a analiza cu mare precauție titlul cărții. Este adevărat că pentru tipărirea *Tipicului* la Chișinău a fost obținută permisiunea în anul 1819, însă din anumite motive, pe care nu le cunoaștem încă, această carte nu a ieșit de sub tipar în ultimul an al vieții lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, așa cum susțin unii cercetători. Mai întâi de toate, atrage atenție faptul că în conținutul titlului se admite că *Tipicul* a fost tipărit în „Duhovniceasca tipografie a Bessarabiei”, or oficina de la Chișinău s-a numit pe întreaga perioadă a păstoririi Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni „Tipografie Exarhicească”. Al doilea moment care atrage atenția în mod deosebit este anul tipării cărții. La o lectură atentă a titlului exemplarului din colecția Bibliotecii Naționale (cota 56046) constatăm că în datarea lui, pe foaia de titlu, s-a comis o eroare de tipar a ultimului grafem din anul 1823, care ar trebui să fie #a,,kg și nu #a,,k/, așa cum este scris pe acest exemplar³⁶. Nu poate fi exclus faptul că litera g să fi fost ștersă parțial de vreme și să fi rămas doar un fragment, care a fost citit greșit în loc de „3” – „1”, ceea ce nu este corect. Cel mai convingător argument în această privință este scrisoarea lui Dimitrie Sulima de la 1 februarie 1823 adresată protoiereului de Buiucani, ținutul Orheiului Ioan Dimitriu, privitoare la primirea tipicelor, în care se stipulează următoarele: *Fiindcă întâmplarea s-au descoperit că preoții și slujitorii bisericești din oblastiia aceasta, neavând la biserică tipic săvârșesc cele sfinte desăori împotriva lui; drept aceia după punerea mea la cale, s-au și tipărit în tipografia de aici tipice în scurt, a cărora preț este câte trei lei, în urma căreia încredințez cucernicieii tale protoiereule*

³⁵ *Cartea Moldovei*, II, nr. 23, p. 83-84; Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, p. 50; Maria Danilov, *Cenzura*, p. 52-53.

³⁶ Igor Cereteu, *Unele considerații privind difuzarea cărții vechi tipărite la Chișinău*, în *Tyragetia. Istorie. Muzeologie*, Serie nouă, Vol. VI [XXI] nr. 2, 2012, p. 240.

³⁴ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 4287, f. 27-29.

ca să trimeți în grabă către ocârmuitorul tipografiei Arhimandritul Ioanichie un om înadins spre a le priimi după numărul bisericilor câte să află în privigherea cucerniciei tale, după priimirea cărora, împărțindu-le fără întârziere pe la biserici și luând pentru tipicele acestea din banii bisericești câte 3 lei, iară nici de cum mai mult și să apoci a triimete banii aceștea către ocârmuitorul tipografiei Arhimandritul Ioanichie. Anul 1823, februarie 1 zile. Din acest document nu rezultă că ar mai fi existat o ediție anterioară a tipicului. Trebuie de precizat că în bisericile din Basarabia nu existau suficiente tipice bisericești, după care preoții puteau să officieze slujba religioasă. Sunt constatate documentar exemplare de *Tipic* tipărit la Iași în 1816, însă acestea erau foarte puține, din care cauză s-a hotărât să se tipărească o variantă prescurtată a tipicului, pentru a fi difuzată în bisericile și mănăstirile din Basarabia. Inițiativa a aparținut Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni și a fost realizată de Arhiepiscopul Dimitrie Sulima abia în 1823. Argumentele respective ne determină să admitem ipoteza potrivit căreia nu a existat o ediție a *Tipicului* și în anul 1821, însă este vorba doar de cea din 1823³⁷, din timpul păstoriei lui Dimitrie Sulima.

Printre cărțile incluse în lista de mai sus există două fără date, cu anul de tipărire între paranteze drepte. Documentele de arhivă, însă, nu oferă nici o informație despre timpul tipăririi acestor mici slujbe. Autorii BRV consideră că aparțin ca moment de datare anului 1823, în baza unor însemnări manuscrise de pe un exemplar din satul Trușeni, oferite pentru cercetare de Dimitrie Balaur lui Nicolae Iorga. Slujbele au fost date de Onisifor Ghibu cu anul 1826³⁸. Convingerea noastră este că aceste cărți au fost tipărite în anul 1826, afirmație formulată dintr-o însemnare scrisă pe un exemplar identificat recent în biblioteca bisericii din satul Cojușna de preotul Theodor Costin: „Această cărțuții s-au dat la bisărica din sat Cojușna să să urmezi întocmai după ocazu. Anul 1826, iulii 8 zile. Blagocin, preot Theodor Costin”. Convingerea noastră are

³⁷ BRV, III, nr. 1193, p. 430; *Cartea Moldovei*, II, nr. 25, p. 85.

³⁸ BRV, III, nr. 1189, p. 428-429.

drept temei faptul că exemplarul din satul Cojușna are însemnarea identică cu cea din exemplarul din biblioteca lui Dimitrie Balaur, diferă doar localitatea și anul. Credem, totuși că însemnarea pe care a transliterat-o Nicolae Iorga era ștearsă, din care cauză nu a putut fi citit corect anul, ori aceste cărți erau difuzate contra plată imediat după tipărirea lor, iar transliterarea anului de pe exemplarul din Cojușna nu provoacă nicio îndoială.

În catalogul *Cartea Moldovei* (II) la poziția 33 este inclus un exemplar de *Începuturile învățaturii creștinești* cu datarea lui în anul 1828, ipoteză care nu are acoperire documentară. În opinia noastră lucrurile pot fi explicate în felul următor: există cel puțin două variante a foii de titlu a cărții. Prima are datarea corectă, iar cea de-a doua variantă are următorul conținut: *Începuturile învățaturii creștinești sau Sfânta istorie în scurt și Catihizmul în scurt. S-au cercetat și s-au îmbunătățit de Preasfântul îndreptătorul Sinod și s-au tipărit acum a patra oară după preainalta poruncă a împărăteștii sale măririi spre a se întrebuința în școli. În Tipografia Sinodului cea de la Moscva 1828. S-au tălmăcit de pe limba rusască și s-au tipărit în Duhovniceasca Tipografie a Chișinăului la anul de la H(risto)s 1804*. Autorii catalogului *Cartea Moldovei* (vol. II, Chișinău, 1992, p. 93-94) susțin că „datele editoriale sânt greșite: înversându-se, obținem datele exacte, adică la 1804 s-a tipărit în l. rusă, la Moscova, iar în 1828 s-a tipărit la Chișinău”, ceea ce nu este corect. Prima ediție a acestei cărți apare la Chișinău în anul 1843 și nu în anul 1828, așa cum consideră alcătuitoarea acestui catalog. Confuzia s-a produs și din considerentul că susținătorii ipotezei conform căreia ar exista o ediție la Chișinău în anul 1828 nu au avut ocazia să cerceteze și cealaltă variantă, unde titlul este scris corect. Aici s-a făcut abstracție și de documentele de arhivă, în care se precizează clar că această carte a suportat prima și ultima ediție la Chișinău în anul 1843³⁹. Ediția rusă a apărut în anul 1828 în tipografia sinodului rus, iar în ceea ce privește varianta românească este știut din sursele de arhivă că a fost tipărită la 28 august 1843

³⁹ ANRM, F. 208, inventar 3, d. 83, f. 3, nr.2.

în 3000 de exemplare, destinată pentru școlile parohiale din eparhie⁴⁰.

Dat fiind faptul că în perioada păstoririi Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni au fost tipărite 19320 de cărți literele și inventarul tipografic s-au uzat și defectat, motiv pentru care în anul 1822 Dimitrie Sulima a ordonat printr-un demers verbal egumenului Ioanichie și tipografului Ignatie să fie reparat inventarul tipografiei. Dimitrie Sulima a ordonat ca aceștia să elaboreze o listă cu piesele defectate și să restaureze cele cinci teascuri. Potrivit acestei liste, cheltuielile erau de 2933 de lei și 15 părăle, la care se mai adaugă suma de 384 de lei pentru transport, lână, ață, cuie, smoală. Totalul cheltuielilor era de 3314 lei și 15 părăle. Teascurile erau defectate, iar în cazul în care aceste lucrări nu erau efectuate, tipografia urma să-și sisteze activitatea. S-a hotărât să fie alocată suma de 3214 lei și 15 părăle, iar devizul de cheltuieli trebuia să fie preluat de contabilul tipografiei Gheorghe Hrisostrat. Lucrările de restaurare urmau să înceapă la 1 martie 1822. Cu toate aceste intervenții Dimitrie Sulima ordonă ca începând cu 2 martie 1822 să se tipărească tăblițele pentru învățământul reciproc, în limba română, în 600 de exemplare fiecare. Ierarhul a fost obligat să tipărească aceste tăblițe la Chișinău și nu în altă parte, deoarece se conducea de ordinul imperial în această privință. Tăblițele urmau să fie tipărite cu litere de mărimea celor cu care au fost tipărite cele rusești la Sankt-Petersburg. Tipografia din Chișinău nu dispunea de asemenea litere, însă existau alte trei tipuri de litere de mărime mai mici, dintre care doar cele mijlocii puteau fi utilizate la tipărirea acestor tăblițe, mai ales pentru textul cu exercițiile aritmetice. A mai apărut o problemă, lipsa cifrelor în tipografia eparhială. S-a hotărât de asemenea ca 6 litere de clasa I, caractere de mână și de tipar să fie gravate pe aramă, la fel ca cele rusești din Sankt-Petersburg. În această perioadă s-au făcut remanieri în rândul personalului tipografiei și s-a stabilit mărimea salariului printre lucrători. Astfel, Ioan Râjoi este numit șeful turnătorilor de slove, cu salariu lunar de 31 lei 26 ½ părăle, iar Theodor

⁴⁰ ANRM, F. 208, inv. 3, d. 83, f. 3

Cucerenco, Ioan Agapii, Chiril Berezovschi și Timofei Duceac turnători de slove cu salariu lunar de 25 de lei, cu cazare de stat, iar lemnele pentru foc pe cont propriu. Doar lui Ioan Râjoi i s-a alocat câte un stângen de lemne o dată la 3 luni. Dimitrie Sulima a mai ordonat celor doi: pentru 6 tăblițe, litere de prima mărime să fie cumpărate 6 table de aramă pentru gravarea literelor de către o persoană, recomandată ulterior de ierarh personal; să fie confecționate 3 tipuri de stampe, fiecare câte 45 pentru matrițe, necesare la turnarea literelor pentru tăblițe, mărimi pentru clasele 2, 3, 4, 5, 6 și de asemenea pentru tăblițele pentru citire; să se confecționeze trei tipuri de stampe pentru matrițe, necesare pentru cifre, după cum urmează: mari, mijlocii și mici, fiecare a câte 9, în total 27; să se cumpere arama necesară pentru matrițe; să se cumpere cantitatea necesară de plumb pentru turnarea literelor; să se cumpere cantitatea de antimoniu necesar; să se cumpere foi de metal, proporțional cu cantitatea de antimoniu; să fie reparate în mod urgent două teascuri, în special bazele de aramă ale barabanului, ramele de metal, conform mărimii hârtiei de format mare, în care vor fi tipărite aceste tăblițe. Lemnul utilizat la turnarea slovelor, urma să fie eliberat gratuit din fondul economic.

Monahului Iosif i-a fost încredințat la 6 martie 1822 să pregătească stampele pentru tipografie, câte 60 pentru fiecare, dar fiind bătrân și slăbit, la 30 mai 1822 nu terminase lucrul, confecționase doar 42 dintre ele, și acelea defectuoase. În continuare această activitate i-a revenit lui Ioan Râjoi, care le-a prelucrat și pe cele defecte. Din cauza că lucrul nu reușea să fie terminat, Dimitrie Sulima a ordonat ca Ioan Râjoi să le îndrepte pe cele strâmbe, iar monahul Ignatie să le termine de confecționat pe celelalte rămase. Monahul Iosif este menționat ca fiind de peste hotare, adică este venit de peste Prut, cel mai probabil de la Mănăstirea Neamț. La 2 august a fost chemat din satul Bravicea Veche diaconul Nestor Ploșniță în funcția de turnător de litere cu salariul de 25 de lei lunar, care lucrase anterior la tipografie. La 14 septembrie 1822 Dimitrie Sulima l-a numit pe Ioanichie în funcția de conducător

al tipografiei⁴¹.

Este cunoscut că Ioanichie se afla în 1798 la Mănăstirea Neamț, fiind un simplu monah și se ocupa de transcrierea traducerilor lui Paisie Velicicovschi din greacă în slavonă. La 25 noiembrie 1805 a fost transferat în Lavra Alexandru Nevski din Sankt Petersburg ca un simplu ierodiacon. În urma unui demers scris de Gavriil Bănulescu-Bodoni către Amvrosie, Mitropolitul Novgorodului și Sankt Petersburgului la 5 octombrie 1810 a fost transferat în Iași, fiind numit veșmântar. În anul 1813 Ioanichie a fost numit profesor de desen, iar în 1814 – profesor de aritmetică în cadrul Seminarului teologic din Chișinău. În anul 1813, pe lângă activitățile de la seminar Ioanichie a participat la construcția Casei Arhiepiscopale, a seminarului și la reconstrucția bisericii Adormirea Maicii Domnului de la Mănăstirea Căpriană, a proiectat și a desenat planuri și fațade. În timpul liber a lucrat în tipografie ca desenator și gravor, mânduia unele acțiuni mecanice în tipografie. În 1817 era învățător de matematică și geografie. După deschiderea la Chișinău a Societății Biblice Ruse a deținut funcții de răspundere, apoi devine bibliotecarul acestui comitet. Din 1819 deținea funcția de bibliotecar al seminarului duhovnicesc, iar din 1821 este membru în conducerea seminarului. La 5 martie 1822 este eliberat din toate funcțiile, iar la 14 septembrie 1822 a fost numit conducător al tipografiei din Chișinău. De la 4 august 1824 a mai fost numit și stareț al Mănăstirii Japca⁴².

În anul 1828 a fost cheltuită suma de 1400 rub. 20 cop. pentru diferite activități de tipar. În acest an s-au tipărit: 200 de exemplare de *Instrucții pentru blagocinii mănăstirilor*, cu 40 cop. exemplarul, în sumă de 80 rub.; 5552 file de metrică, cu 5 cop. exemplarul, în sumă totală de 277 rub. 60 cop.; alte 5610 „file de vedomostii”, cu 5 cop. exemplarul, în sumă de 280 rub. 50 cop.; 960 de exemplare de *Așezământul ocârmuirii oblastiei Basarabiei*, în valoare totală de 420 rub. 85 cop., dintre care 920 au fost plătite de contele Palin „și s-au împărțit prin oblastie”, iar alte 40 de exem-

plare „s-au dat la cămara tipografiei spre a să vinde câte 2 rub. asignațiuni”; s-au tipărit 200 de exemplare „a episcopiei prihod și rashod a lor pentru căutarea celor săraci din partea duhovnicească”, pentru care s-au plătit 25 rub.; s-au mai tipărit 1800 de înștiințări (1200 ex. în limba română și 600 ex. în limba bulgară) „a D. Gheneral Sferdmarșal 2ⁱ Armie către lăcuiitorii de peste Prut și peste Dunăre”, cu suma de 108 rub.; 500 ex. de „tarifuri pe hârtie mare și 2000 cvintații” a aceluiași feldmarșal, în sumă de 120 rub.; s-au tipărit 50 ex. „a D. Grigorie Treasovschi izvod pentru privat”, cu 12 rub.; 550 de „soobșcenii zaglavce de la glavnai ștab”, cu 10 rub.; 940 de ex. de Manifest bilingv pentru încheierea păcii Rusiei cu Persia, în sumă totală de 14 rub. 50 cop.; 940 ex. ectenii de rugăciuni pentru victoria asupra dușmanilor, cu suma totală de 14 rub. 50 cop.; 940 de ex. de Manifest pentru începutul războiului Rusiei cu Poarta otomană, în sumă totală de 7 lei 25 cop.; 940 de înștiințări a împăratului rus despre trecerea peste Dunăre a armatei ruse, cu 3 rub. 50 cop., 940 de înștiințări pentru cucerirea cetății Isaccea, cu 3 rub. 50 cop.; 940 de înștiințări despre cucerirea cetăților Matcini, Costiungi și Chirzova, cu 3 rub. 50 cop.; 940 de înștiințări pentru cucerirea cetăților Anapa, Brăila și Tulcea, cu 3 rub. 50 cop.; 940 de înștiințări pentru cucerirea cetății Care cu 3 rub. 50 cop.; 940 înștiințări despre cucerirea cetății Poti, cu 3 rub. 50 cop.; 940 de înștiințări pentru luarea cetății Garpovisa, cu 3 lei⁴³. Din acest deviz de cheltuieli constatăm că în anul 1828 nu a fost tipărită nicio carte religioasă. Au fost tipărite doar *Instrucții pentru blagocinii mănăstirilor* și *Așezământul ocârmuirii oblastiei Basarabiei*. Celelalte tipăriri sunt

⁴³ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 6235, f. 6-7^v; În perioada veche a cărții românești sunt cunoscute informații despre tipărirea actelor în limba română doar pentru anul 1828, acestea însă au fost cercetate și incluse în cataloage speciale pentru anii 1812-1830 și 1811-1861: Paul Mihail, Zamfira Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia, I, 1812-1830*, Editura Academiei Române, București, 1993, LXVI, 412 p.; *Acte basarabene tipărite în limba română. 1811-1861. Catalog (din colecția MNIM, BNRM, BSC BAȘ)*. Coordonator dr. Maria Danilov, Chișinău, 2014, 128 p.

⁴¹ ANRM, F. 205, inv. 1, dosar 3929, f. 1-19.

⁴² ANRM, F. 205, inv. 1, dosar 5001, f. 7^v-8.

doar manifeste și înștiințări.

La sfârșitul anului 1828 în depozitul tipografiei mai erau pentru vânzare: 76 ex. de bucoavne, 10 liturghii pe hârtie olandeză, 135 de liturghii pe hârtie simplă, 170 de molebnice, 416 catihizise, 30 panihizi vechi, 63 psaltiri, 104 mineie de obște, 1 gramatică, 273 molitvenice, 237 de rânduiala sfințirii bisericii, 1 ex de datoriile presviterilor de popor, 98 panihizi pentru ostași, 68 ex. de slujba Sf. Alexandru Nevschi, 1 molebnic, 61 de tedeumuri la Nașterea lui Hristos, 20 proscomidii, 228 „acturi soiuz”, 56 table cu zile împărătești, 178 jurământuri pentru supunere, 25 panihizi împărătești noi, 6832 file de metrică, 9558 de file de vedomstie, 38 de „obrazovani cu ștatul lor”, 112 de instrucțiuni pentru blagocinii mănăstirilor, 207 de instrucțiuni pentru blagocinii de popor, 80 de ucazuri cu forme de metrică, 20 pravile ale sinodului rus, 328 de instrucțiuni pentru deputați. Majoritatea acestor tipărituri se vindeau la un preț mai redus. De exemplu, dacă liturghiile pe hârtie olandeză se vindeau imediat după tipărirea lor cu 25 lei, și cele pe hârtie simplă cu 20 lei, în 1828 aceste costau 14 lei și respectiv 12 lei⁴⁴.

Activitatea tipografică de la Chișinău, demarată în anul 1814, sub îndrumarea Mitropolitului și Exarhului Gavriil Bănu-

lescu-Bodoni (1812-1821) a reușit să se impună prin tipărirea unor valoroase cărți de slujbă bisericească, utilizate în toate regiunile locuite de români. *Liturghia* (1815) a fost semnalată nu doar în spațiul istoric românesc, dar și în afara acestuia. Sunt întâlnite exemplare în biblioteci și muzee din Bulgaria, Grecia, Rusia, Ucraina etc., dovadă că ele au fost utile preoților în oficierea serviciilor divine în limba română. La fel de prețioase sunt: *Bucoavna* (1815), *Molebnicul* (1815, 1816), *Catehismul* (1816), *Ceaslovul* (1817), *Psaltirea* (1818), *Mineiul de obște* (1819), *Molitvenicul* (1820), *Rânduiala sfințirii bisericii* (1820) etc. În timpul acestui ierarh au fost tipărite, în special, cărți de slujbă, însă a fost publicată *Bucoavna* (1815), prevăzută pentru Seminarul teologic, înființat de același ierarh. În timpul lui Dimitrie Sulima (1821-1844) a fost continuat procesul de tipărire a cărților bisericești, doar că acestea nu mai erau cărți de slujire bisericească, dar tipărituri de lectură duhovnicească, traduceri după versiunile sinodale ruse. Activitatea tipografică de la Chișinău a fost destul de fructuoasă, mai ales în timpul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, când s-au tipărit cele mai importante cărți de ritual, ca *Liturghierul*, *Molebnicul*, *Ceaslovul*, *Mineiul de obște*, *Psaltirea*, *Molitvenicul*.

⁴⁴ ANRM, F. 205, inv. 1, d. 6235, f. 10

DEMNITATEA CA PILON AL CONȘTIINȚEI

Iurie COLESNIC,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Articolul este dedicat preotului Constantin Partenie, care a participat activ la toate momentele-cheie de implementare a factorului național în politica de destindere în Basarabia de la începutul secolului al XX-lea.

Cuvinte-cheie: Constantin Partenie, revista „Luminătorul”, tipografie eparhială.

Abstract: The article is dedicated to the priest Constantin Partenie, who actively participated in all key moments of implementation of the national factor in policy of relaxation in Bessarabia from the beginning of the 20th century.

Keywords: Constantin Partenie, "Luminătorul" magazine, diocesan printing house.

În amintirile publicate de foștii frunțași ai Basarabiei în ziarul „Cuvânt Moldovenesc”, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la apariția primului ziar în limba română „Basarabia” (1906-1906), printre alții este pomenit și preotul Constantin Partenie și chiar publicată poza dânsului. La acel moment preotul nu era în viață.

Constantin Partenie (Parfenev), născut în 1868, e fiul dascălului Dimitrie din satul Volcineț, jud. Chișinău. A făcut studii la Școala Duhovnicească și la Seminarul Teologic din Chișinău, promoția anului 1889. A participat activ la toate momentele-cheie de implementare a factorului național în

politica de destindere în Basarabia începutului sec. al XX-lea.

La 25 aprilie 1905, frăției „Nașterea lui Hristos” i s-a permis să redeschidă tipografia eparhială pentru a edita cărți și reviste în limbile rusă și moldovenească. La 21 noiembrie 1905 Congresul Preoțimii Basarabene alege membrii Comisiei de reactivare a tipografiei eparhiale. Din ea făceau parte preoții: Alexandru Baltaga, Mihail Plămădeală, ieromonahul Gurie, Alexandru Evstratiev, Mihail Ceachir, Constantin Popovici, Constantin Parfeniev (Partenie) și Mihail Cecan.

La 26 octombrie 1906 este inaugurată oficial Tipografia Eparhială într-o clădire din Chișinău, donată de starețul Porfirie al mănăstirii Dobrușa. Clădirea există și astăzi pe strada Alexandru cel Bun, nr. 44-46.

La 3 iunie 1907 apare de sub tipar *Psaltirea* de la Chișinău în limba română, ediție realizată de ieromonahul Gurie, în colaborare cu Macarie Untul și Grigore Constantinescu.

În 1908 Constantin Partenie e fondator alături de viitorul mitropolit Gurie-Grosu al revistei bisericești *Luminătorul*, care apare cu începere de la 1 ianuarie.

În amintirile sale publicate în nr. 1 al revistei *Luminătorul* din 1933, Gurie Grosu mărturisește: „Au trecut douăzeci și cinci

de ani de la înființarea revistei «Luminătorul». Primul număr al acestei reviste moldovenești bisericești a ieșit în luna ianuarie 1908. Inițiativa acestei tipărituri naționale aparține ieromonahului Gurie și preotului Constantin Partenie. Cu multă insistență am stăruit noi ca revista să se înființeze. Multe piedici se opuneau în calea spre realizarea acestei dorințe ferbinte, ca să dăm material de citire religioasă moldovenilor din Basarabia. Contra editării revistei ni se invoca și acel motiv că n-avem limbă dezvoltată, că limba noastră moldovenească posedă nu mai mult de două sute de cuvinte, întrebuițate de poporul de la țară, că n-avem nici scriitori versați și bine pregătiți. Revista era destinată, în primul rând, preoților din satele moldovenești. Ni se obiecta însă că preoții n-au gustul a ceti moldovenește, că ei au primit educație în școlile rusești, știu literatura rusă, și n-au să citească jurnalul moldovenesc. Ni se mai spunea: limba moldovenească este un anahronism. În zadar vă osteniți s-o reînviați... Și la ce folos? ... revista are să vină ca o nouă povară zadarnică asupra bugetelor parohiale.

Dar am avut succes. Congresul preoților din 1906-1907 a hotărât să se editeze revis-

ta «Luminătorul» și toate bisericile parohiilor moldovenești să se aboneze.

S-a intervenit la Sf. Sinod din Petrograd ca să se dea blagoslovenie pentru editarea revistei. Sf. Sinod a dat învoire. Episcopul bun Vladimir Sinchevici, pe ordinul Sf. Sinod a scris rezoluția: «Lumina lui Hristos să lumineze pe toți», care a fost pusă ca moto sub titlul ei.

Revista a început să se tipărească în tipografia eparhială, reînființată în 1906. Însă de la început a fost privită rău de unele persoane, care căutau să găsească ceva ilegal.

În primul număr s-a tipărit un articol despre predica Sf. Ioan Botezătorul. Cineva a văzut în acel articol ceva revoluționar, ce chema la reînnoirea vieții. Primului redactor, care eram eu i s-a atras atenția... O reușită poezie despre schiturile Basarabiei, alcătuită de Rădulescu, profesor la seminar, coleg al meu la Academia din Kiev, de origine din regat, iar nu a plăcut... Dar când a venit episcopul Serafim... îndată a declarat că el va pune bețe în roata moldovenească. Atunci au început criticele limbii «Luminătorului» cu concluzia că el face separatism.” (*Amintiri în legătură cu apariția revistei „Luminătorul”*).

Casa eparhială

Congresul eparhial din anul 1908 decide construcția unei Case eparhiale, constituind o comisie responsabilă de acest proiect cu participarea preoților: Sofronie Cioban, Constantin Partenie, Vasile Guma, Teodor Dubnevici, Constntn Ursul și Boris Binețchi.

Locul pentru viitoarea construcție a fost

cedat de arhiepiscopul Serafim Ciciagov, în partea de est a clădirii mitropoliei, pe locul unde era casa rezervată arhierilor vicari. Finanțarea construcției s-a făcut dintr-un credit gajat cu averea mănăstirii Hârjauca. Construcția propriu-zisă a început la 26 august 1910, iar la 18 decembrie 1911 edificiul

a fost sfințit. Proiectul arhitectului Gheorghe Cupcea cuprindea trei etaje și un subsol. La etajul întâi, prăvălii și magazine. La etajul doi, instituții eparhiale; la etajul trei, Școala de cântăreți. Casa dispunea și de o sală mare de concerte utilizată pentru diferite ceremonii. Ulterior în acest edificiu a fost deschis Muzeul Bisericesc.

În 1911 în urma unei anchete provocate de pr. Ieremia Cegan, care relata despre nereguli la fabrica de lumânări, dirijată de Constantin Partenie, arhiepiscopul Serafim l-a pedepsit, l-a scos de la biserică *Buna Vestire* din Chișinău și l-a trimis preot la Akkerman.

În zbuciumata perioadă 1917-1918, Constantin Partenie era la datorie. În amintirile lui Onisifor Ghibu „Pe baricadele vieții” (Chișinău, ed. *Universitas*, 1992) găsim mai multe referințe: „Neuitații preoți Andrei Murafa și Constantin Parfentiev, auzind că eu sunt autorul proclamației, au venit să mă caute la redacție și să mă roage să mă duc la o adunare separată a unui grup de preoți

adevărat moldoveni...” (pag. 143).

La 8 septembrie (1917) s-a deschis la Chișinău tipografia românească a „Obștei culturale moldovenești” (!)...

Sfințirea tipografiei s-a făcut printr-un moleben săvârșit de părintele protoiereu V. Gobjilă și de părintele C. Partenie în locul ei din ulița Alexandrovscaia, lângă Iluzion. După slujbă s-a stropit tipografia cu apă sfințită, apoi s-au rostit câteva cuvântări de către părintele Gobjilă, părintele Parteniem d. N. Alexandri, P. Halippa și V. Harea...” (pag. 353-354).

În 24 martie 1940, la adunarea de constituire a Societății Scriitorilor din Basarabia în luarea sa de cuvânt „Prinosul Basarabiei la literatura română”, Pan Halippa Halippa, în rand cu alți scriitori, l-a numit și pe Constantin Partenie. Deși acesta decedase încă în 1922 și fusese înmormântat la Cimitirul Central Ortodox din Chișinău.

P. S. La 10 iunie 2001 scriam pentru ziarul Flux:

UN GAZETAR NEORDINAR

„În secolul trecut ca și în acest secol lumea din vest, deși cu mult mai accesibilă, totuși rămâne o sursă de inspirație pentru cei care vor s-o cunoască, s-o descopere. Diferența de nivele: fie culturale, fie materiale, fie cognitive provoacă o reacție firească de curiozitate, de cercetare. Este un proces cunoscut, dar totuși este marcat de o doză de originalitate. Resortul este ascuns în faptul că marea majoritate a celor plecați în vest încearcă să se afirme pe terenul cultural al bătrânei Europe cu teme de acasă, să-și expună originalitatea. Mult mai puțini sunt temerarii care încearcă să transforme mediul pe care-l descoperă în obiect de cercetare, în sursă de inspirație gazetărească. Iar acei care au ales acest procedeu de obicei au avut un succes răsunător.

Mihail Parfenev nu aspira la gloria de gazetar.

S-a născut la 23 mai 1882 în satul Volcineț, județul Chișinău, în familia dascălului Dimitrie.

A făcut studii mai întâi studii primare, după care a fost înscris la Școala Duhovnicească din Chișinău, de unde a trecut la treapta medie a școlii teologice, la Seminarul Teologic din Chișinău pe care l-a și absolvit în 1903.

Procedează la fel ca și alți absolvenți ai se-

minarului din Chișinău, protestând împotriva lumii clericale din care proveneau și ale cărei legi le puneau la îndoială sau le contestau fiind influențați de propaganda revoluționară, s-a înscris la Institutul Veterinar din Harcov, dorind să obțină studii superioare, unde după primele două cursuri, din motive de sănătate a fost nevoit să plece în Elveția. A descoperit că are har și a început să trimită corespondențe foarte interesante pentru ziarul *Bessarabscaia Jizni*, în care povestea cititorului basarabean despre studenții basarabeni, despre elvețieni și obiceiurile lor. A stat în Elveția un an de zile de unde s-a întors întremat, dar în luna februarie 1907 a început să se simtă foarte prost și, în scurtă vreme, a decedat la vârsta de 26 de ani.

Cei din lumea grăbită și mult prea frământată a publiciștilor i-au deplâns dispariția, fiindcă prin pana lui descoperiseră nu numai o temă nouă, ci descoperiseră o lume necunoscută.

S-a stins din viață la 3 iulie 1907 și a fost înhumat la Cimitirul Central Ortodox din Chișinău. (*Istoria din pagină nouă*. Rubrică de Iurie Colesnic. Un gazetar neordinar).

Abia acum am aflat că acesta era un frate mai mic al lui Constantin Partenie. Istoria noastră e o oază a surprizelor...

CREAREA, DEZVOLTAREA ȘI VALORIFICAREA CONȚINUTULUI DIGITAL ÎN INSTITUȚIILE INFO-DOCUMENTARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Veronica BORSȘ,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

Rezumat: Autorul evidențiază rolul și importanța creării, dezvoltării și valorificării conținutului digital în instituțiile info-documentare din Republica Moldova în ultimii 10 ani. Articolul relevă atât procesul de creare a conținuturilor digitale a colecțiilor de patrimoniu cultural și intelectual în biblioteci, muzee, instituții științifice, cât și impactul valorificării colecțiilor de patrimoniu din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: conținut digital, servicii electronice, Programul „Memoria Moldovei”.

Abstract: The author highlights the role and importance of creation, development and valorization of digital content in info-documentary institutions in the Republic of Moldova during the last ten years. The article reveals the process of creation of digital content regarding cultural and intellectual heritage collections in libraries, museums, scientific institutions, and the impact of valorization of heritage collections in the Republic of Moldova.

Keywords: digital content, electronic services, "Memory of Moldova" Program.

Pentru a avansa în continuare în dezvoltarea unei societăți moderne digitizate, în anul 2013 Guvernul și-a formulat viziunea în acest sens, prin Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”, iar eforturile instituțiilor vizate în documentul de politici sunt concentrate pe dimensiunea dezvoltării infrastructurii de comunicații electronice, dezvoltării conținutului digital local și a serviciilor, educației TIC, consolidării încrederii și siguranței în spațiul virtual. În acești ani de implementare, un segment semnificativ al Strategiei este deja transpus în viață de către autoritățile și instituțiile publice și ne permite să facem o evaluare a celor realizate,

atestând o maturitate a ramurii tehnologiei informației și comunicațiilor din Republica Moldova.

Republica Moldova a realizat progrese importante în implementarea tehnologiilor societății informaționale, fiecare al doilea cetățean este utilizator de Internet, mai mult de jumătate din gospodăriile casnice au cel puțin un calculator, majoritatea gospodăriilor casnice conectate au acces la Internet în bandă largă, țara fiind plasată după viteza de acces la Internet printre primele 20 în lume, este implementat pașaportul biometric, sistemul e-Declarații, harta digitală, țara a aderat la inițiativa „Date Governamentale Deschise”, este în desfășurare proiectul „e-Transformare a

guvernării” etc. [6]

Conținut digital și servicii electronice – promovarea generării conținutului și serviciilor digitale

Prin digitalizare este asigurată realizarea misiunii de bază a unei biblioteci: crearea și consolidarea obiceiurilor de lectură și de utilizare a noilor tehnologii de la o vârstă fragedă, sprijinirea educației atât la nivel individual (autoeducație), cât și la nivel instituțional, pentru orice treaptă a educației formale, oferirea posibilităților de dezvoltare a creativității personale, conștientizarea importanței patrimoniului cultural, artei, realizărilor științifice și inovațiilor, asigurarea accesului la serviciile și produsele culturale, promovarea dialogului intercultural, favorizarea diversității culturale, asigurarea accesului cetățenilor la informații și servicii comunitare.

Patrimoniul cultural, în ciuda importanței sale cruciale pentru societate, valoarea educativă, civilizatoare și, nu în ultimul rând, economică a patrimoniului cultural, pentru întreaga societate, este de interes public. Adunarea Generală a ONU a integrat pentru prima dată în Agenda 2030 rolul culturii, prin patrimoniul cultural și creativitatea, ca facilitator al dezvoltării durabile în cadrul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Patrimoniul cultural poate oferi o platformă pentru dezvoltarea și testarea de noi abordări care demonstrează relevanța patrimoniului pentru dezvoltarea durabilă, iar contribuția moștenirii la dezvoltarea umană durabilă este majoră.

Digitizarea patrimoniului cultural în scopul conservării, prezervării colecțiilor și accesului facil al utilizatorului la informații este un procedeu folosit deja în toate bibliotecile din lume, iar bibliotecile digitale reprezintă mijlocul cel mai eficace de rezolvare a problemelor legate de păstrarea, căutarea și găsirea documentelor în timp util, într-o eră a informației când volumul documentelor crește exponențial, iar procedeele de arhivare devin o necesitate.

Republica Moldova ține pasul cu timpul, „dar cu pași mici” în ceea ce înseamnă valorificarea conținuturilor de patrimoniu în special salvagardarea moștenirii culturale scrise prin crearea conținuturilor de moște-

nire culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, documente de arhivă, alte documente patrimoniale.

Printre instituțiile care efectuează digitalizarea conținuturilor identificate, pot fi menționate, în primul rând, bibliotecile. Prin digitalizare este asigurată realizarea misiunii de bază a unei biblioteci: conștientizarea importanței patrimoniului cultural, artei, realizărilor științifice și inovațiilor, asigurarea accesului la serviciile și produsele culturale, promovarea dialogului intercultural, favorizarea diversității culturale, asigurarea accesului cetățenilor la informații și servicii comunitare, sprijinirea educației atât la nivel individual (autoeducație), cât și la nivel instituțional etc.

Conform conceptului edificării societății informaționale în RM, bibliotecile, de rând cu muzeele și arhivele, sunt considerate ca deținătoare a resurselor informaționale naționale și, respectiv, trebuie să contribuie la dezvoltarea acestora. Bibliotecile sunt parte componentă și a *Programului național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020*, în această sferă, printre cele mai importante pot fi menționate: echiparea bibliotecilor publice cu echipament și tehnologii pentru accesarea informațiilor, crearea punctelor de acces public la internet, crearea conținuturilor digitale integrate la nivel național și european, extinderea proiectului SIBIMOL, crearea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”.

La începutul anului 2011, efectuându-se un studiu, s-a stabilit că din cele 1.383 de biblioteci publice care activau în Republica Moldova, doar 17,2 % (238) erau dotate cu computere, la Internet fiind conectate 10,8 % (149) din numărul total de biblioteci sau 62,6 % din numărul bibliotecilor dotate cu computere. Doar 3,4% (47) de biblioteci publice dispuneau de pagina web, iar diferența dintre nivelul de informatizare a bibliotecilor din spațiul rural față de cele din spațiul urban este alarmantă. Astfel, din cele 1.218 biblioteci publice de la sate, doar 142 (11,6%) dispuneau de un calculator, doar 5,5% (67) beneficiau de conexiune Internet și doar 12 (1%) au pagina web. [4]

Datele statistice la finele anului 2019 arată că în Republica Moldova activează

2.674 de biblioteci, din care 1.811 (64%) sunt dotate cu calculatoare, iar 1.621 (57 %) sunt conectate la Internet. Din numărul total al bibliotecilor din RM, doar 145 (5,8%) dețin pagina web sau bloguri.

Numărul documentelor electronice deținute de către biblioteci la finele anului 2019 a ajuns la 3.693.904 unități, iar cataloage electronice create și dezvoltate în biblioteci – 20 (1,3%).

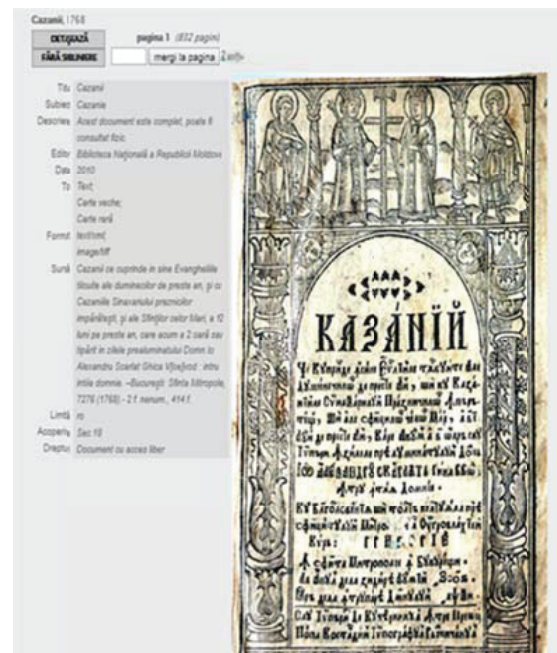
Anul de referință	Nr total biblioteci	Nr biblioteci care dețin calculatoare	Nr biblioteci conectate la Internet	Nr biblioteci dispun pag. Web/ bloguri	Nr doc. electronice	Nr. personal informaticieni (ingineri, programatori, administratori)
2016	2.790	1042	894	104	27017594	64
2017	2.720	1698	1.533	155	27096774	70
2018	2.690	1774	1566	145	27165944	58
2019	2.674	1.811	1.621	145	3.693.904	69

Totodată transpunerea pe suport digital a fondului de carte, a patrimoniului cultural și intelectual, crearea conținuturilor digitale pentru multe biblioteci este un proces continuu și de durată, care decurge lent din motive financiare și umane.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării implementează *Programul de informaticizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020*, sub egida căruia se efectuează digitizarea colecțiilor și arhivelor Bibliotecii Naționale și a 6 muzee din subordinea ministerului.

Astfel, încă în anul 1996 a fost elaborat Programul Național „Memoria Moldovei”, sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și aprobat de Comitetul Național „Memoria Moldovei”. Întemeiat, conceptual, pe programul UNESCO „Memory of World” (c II-95 /WS-11), acest document integrează eforturile și strategiile celor mai importante biblioteci, muzee și ale Arhivei Naționale în ceea ce privește salvagardarea, conservarea și prezervarea moștenirii culturale scrise a Republicii Moldova. Partenerii Programului Național „Memoria Moldovei” sunt: Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Muzeul Național de Arte Plastice al Republicii Moldova, Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu”, Arhiva Națională a Republicii Moldova, Muzeul Pedagogic Republican, Biblioteca Științifică Centrală (Institut) „Andrei Lupan” a Academiei de

Științe a Moldovei, Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”, municipiul Bălți, Biblioteca Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău), Camera Națională a Cărții.

Registrul Programului „Memoria Moldovei” este rezultatul unei munci de cercetare efectuate în instituțiile deținătoare de documente patrimoniale, în baza unei metodologii speciale aprobate de Comitet-

ul Național „Memoria Moldovei”. În baza lui se efectuează pașaportizarea documentelor incluse și se organizează activitățile și lucrările de restaurare, prezervare și conservare [2]. Conform prevederilor programului „Memoria Moldovei”, în structura BNRM a fost creat și dotat Centrul Național de Conservare și Restaurare și Centru de Digitizare a publicațiilor vechi și rare. Primele publicații digitizate în Biblioteca Națională a RM a fost prima tipăritură moldovenească – „Cazania lui Varlaam” (1768) și revista „Viața Basarabiei” (1932

– 1933), perioada 2002-2003. Iar în 2010 a fost lansată Biblioteca Națională Digitală Moldavica, având ca scop: salvagardarea moștenirii culturale scrise prin trecerea ei pe suport electronic, reducerea accesului fizic direct la originale și efectuarea unor lucrări speciale de restaurare, conservare și prezervare; oferirea accesului liber pentru toți la moștenirea națională scrisă digitalizată, utilizarea ei în activitatea de culturalizare, educație, cercetare; valorificarea documentelor deținătoare de patrimoniul național scris și imprimat.

În această perioadă, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a continuat digitalizarea patrimoniului național imprimat inclus în registrul Programului Național „Memoria Moldovei” și crearea Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica ca parte componentă a Bibliotecii Europene. Registrul programului cuprinde edițiile vechi și rare, manuscrisele, actele și documentele de arhivă, artefactele, obiectele muzeale care constituie nucleul patrimoniului

național scris și imprimat și care urmează să fie păstrate și valorificate în strictă conformitate cu cerințele programului UNESCO.

Actualmente, pentru această colecție, sunt supuse digitizării doar documentele păstrate pe teritoriul Republicii Moldova de importanță națională, o prețioasă mărturie a culturii poporului nostru.

În prezent Biblioteca conține peste 7.044 obiecte digitale:

 Cărți – 1194	 Publicații seriale – 4276	 Manuscrise – 11
 Ex-librisuri – 61	 Cărți poștale – 65	 Hărți – 4
 Note – 8	 Teze de doctorat – 820	 Colecția „Tiraspol-Balta” – 940

Prin digitizarea tezelor de doctorat, fiind de unicat, va permite accesul la documente full-text în format digital și condiții optime pentru păstrarea exemplarului tradițional.

La etapa a doua proiectului Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” urmează să fie adăugate și obiectele digitale ale tuturor documentelor incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, cuprinse în colecțiile celor 8 biblioteci mari, 6 muzee și ale Arhivei Naționale – parteneri ai Programului.

În prezent, în toate instituțiile-partener Programului, din numărul total de documente de patrimoniu au fost valorificate colecțiile prin digitizare la circa 23%. Colecțiile muzeelor însumează peste 571 mii de piese de patrimoniu cultural, care reprezintă istoria și cultura națională și universală. Muzeele au implementat programe de evidență electronică a patrimoniului muzeal și de formare a bazei de date privind bunurile culturale mobile aflate în proprietatea lor.

<i>Categoriile de documente</i>	<i>Numele instituției/ parteneri</i>	<i>Nr unități/ volume</i>
Cărți Reviste Ziare Buletine Hărți	Muzeul Pedagogic Republican	178
	Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu”	431
	Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei	264
	Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală	242
	Muzeul Național de Arte Plastice al Republicii Moldova	28
	Camera Națională a Cărții din Moldova	347
	Biblioteca Universității de Stat din Moldova	60
	Biblioteca Universității de Stat din Tiraspol din RM	2
	Biblioteca Științifică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”	102
	Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo”	1352
	Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova	80
	Biblioteca Științifică Centrală (Institut) „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei	1381
	Arhiva Națională a Republicii Moldova	3750
<i>Total</i>		<i>8039 unități</i>

Coagularea patrimoniului național digital și expunerea în mod unitar în mediul on-line este poate cea mai complexă componentă a acestui proiect, colecțiile de publicații de patrimoniu din bibliotecile acestor instituții fiind încă nevalorificate.

Serviciul de Stat de Arhivă digitalizează 4 fonduri al Fondului Arhivistic Național (sunt transferate în format digital 47% din aceste fonduri). Arhiva Națională a RM a efectuat procedura de digitizare a documentelor istorice – 250.000 de manuscrise din epoca modernă, fiind creată prima bază de date digitalizată a documentelor istorice. Documentele vechi pot fi accesate online, conținând informații despre emitent și un

mic rezumat. Digitalizarea a fost necesară pentru a proteja manuscrisele prețioase, majoritatea documentelor scanate fiind redactate în limbile slavonă și română. Proiectul de digitalizare a documentelor de la Arhiva Națională a fost implementat timp de doi ani (2015-2017) cu suportul Guvernului Estoniei. Însă colecțiile de publicații de patrimoniu din bibliotecile acestor instituții sunt încă nevalorificate.

Academia de Științe a Moldovei a elaborat recomandări pentru creșterea conținutului științific digital național până în anul 2020, în corelare cu obiectivele politicilor în domeniu. De asemenea, a fost efectuată o analiză comparată a domeniului public

digital din RM cu situația din spațiul european, care a relevat o dezvoltare mai slabă la nivel național. A consolidat conținutul revistelor științifice acreditate din RM în Instrumentul Bibliometric Național (30 de mii de publicații, 40% din conținutul științific național anual).

Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” a executat activități de digitizare, prelucrare, stocare a 9.000 de dosare (fiecare cca 300 pag.) din fondul arhivistic al AȘM; 1.000 de dicționare și enciclopedii universale și tematice; 30 de cărți din Fondul „Cartea rară”.

Finalul strategic al proiectului Programului Național „Memoria Moldovei”: urmează să fie creată Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” așa cum ea fost concepută cu toate instituțiile partenere integrate într-o bază de date unică, asigurându-se astfel accesul utilizatorilor la colecțiile patrimoniale digitale naționale.

Crearea conținuturilor digitale în bibliotecile universitare din Republica Moldova

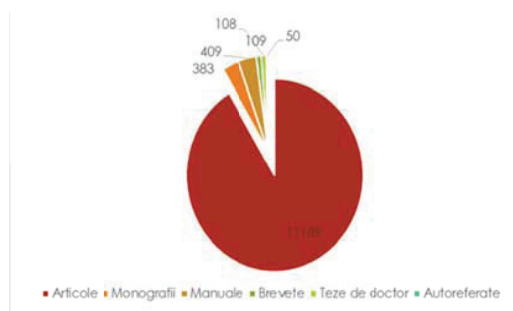
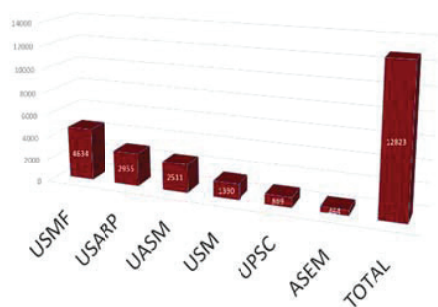
Mișcarea Accesul Deschis a încurajat mai multe universități și instituții de cercetare să creeze și dezvolte produse de promovare a rezultatelor științifice în mediul online.

Bibliotecile universitare au continuat procesul de conservarea și diseminare a pa-

trimoniul științific prin crearea repozitoriilor instituționale, care este un bun punct de cotitură pentru a regândi mecanismul și mijloacele de conservare și diseminare a informațiilor științifice. Prin implementarea Proiectului „Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor” (MISISQ), șapte biblioteci universitare creează repozitoriile digitale.

Parteneriatul la nivel național este realizat între bibliotecile: Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (*care deține și funcția de coordonator al proiectului la nivel național*), Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova, Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice a Moldovei, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”.

Astfel, au fost dezvoltate 7 repozitorii digitale instituționale pe domenii de știință. Conținutul repozitoriilor este alcătuit, din informații bibliografice, rezumate și textul integral al publicațiilor [8, p. 106].

Numărul total de documente stocate în repozitoriile digitale constituie la 12 iulie 2018 12.823 de publicații.

Pentru a crește vizibilitatea repozitoriilor instituționale la nivel internațional, acestea au fost înregistrate în: Directoriul Repozitoriilor cu Acces Deschis (OpenDOAR) și Registrul Repozitoriilor cu Acces Deschis (ROAR).

Pe parcursul anilor 2018-2019, alte 4 bi-

blioteci au creat repozitoriile instituționale pe domenii de știință: Biblioteca Universității de Stat de Educație Fizică și Sport, Biblioteca Institutului Național de Cercetări Economice, Biblioteca Universității de Administrare Publică, Biblioteca Universității de Muzică, Teatru și Artă.

Bibliotecile universitare au reușit să creze un spațiu informațional unic, cu șanse egale de acces la informație pentru întreaga comunitate academică din țară [3].

Menționăm în mod deosebit implicarea Camerei Naționale a Cărții pentru digitizarea colecțiilor. Astfel, aceasta ține la zi colecția digitală de patrimoniu „Basarabia-na” (sec. XV-XX), 1450 de titluri (circa 170 638 pagini) și „Bibliografia Națională” (117 458 titluri).

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” dezvoltă o colecție de peste 200 de documente electronice și digitizate; Biblioteca Științifică Medicală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți.

În anul 2020 și Biblioteca Națională a Republicii Moldova a lansat Repozitoriul Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova (MOLDLIS) <http://moldlis.bnrm.md/>. Repozitoriul Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova pune la dispoziția tuturor bibliotecarilor din țară, publicului interesat, acces la arhiva electronică deschisă a rezultatelor intelectuale în domeniul biblioteconomiei și științelor informării (conținuturilor digitale tematice). Arhiva electronică deschisă, cumulativă, constituită și gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Bibliotecile Sistemului Național în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării rezultatelor activității de cercetare, este un mijloc de facilitare a cercetării în domeniul Biblioteconomie și Științe ale Informării.

Repozitoriul Național Tematic are ca obiective: asigurarea transparenței și amplificarea comunicării profesionale; creșterea numărului de citări a publicațiilor cercetătorilor/ specialiștilor în domeniu; promovarea imaginii domeniului și cercetătorilor în mediul informațional global; sporirea competitivității, vizibilității și impactului rezultatelor activității de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării la nivel național și internațional; lărgirea

și facilitarea accesului publicului interesat la colecția de specialitate în formatul online, în mod deosebit a personalului de specialitate – în scopul dezvoltării competențelor profesionale, susținerii potențialului inovațional și creativ, avansării în carieră; fundamentarea unui sistem fiabil și accesibil de analiză bibliometrică (a publicațiilor în domeniul biblioteconomiei și științelor informării din Republica Moldova).

Colaborarea instituțiilor info-documentare

Pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională a organizat un șir de întruniri cu partenerii programului „Memoria Moldovei” pentru a sensibiliza și a-și exprima îngrijorarea privind starea tezaurului inestimabil, păstrat în colecțiile bibliotecilor, muzeelor și arhivelor, care se afla în pericol. Scopul întrunirilor profesionale a fost de a coagula patrimoniul național digital și de a-l expune în mod unitar în mediul online.

În anul 2018, în contextul Anului European al Patrimoniului Cultural 2018 și al Zilelor Europene ale Patrimoniului, s-a desfășurat Masa rotundă „Patrimoniul național digital: dezvoltare, colaborare”. Reprezentați ai 10 instituții au identificat și au adus în discuție bunele practici privind digitizarea, dinamica dezvoltării Registrului Național Memoria Moldovei (1998-2017), dezvoltarea și extinderea Bibliotecii Naționale Digitale Moldavica, conservarea patrimoniului documentar din cadrul Programului Național Memoria Moldovei (2000-2017), etc. Reuniunea profesională a scos în evidență necesitatea continuării procesului de schimb de experiență între instituțiile partenere în crearea conținutului digital, consolidarea relațiilor de cooperare.

Patrimoniul documentar scris, păstrat în colecțiile bibliotecilor, muzeelor și arhivelor presupune prezervare integrată într-un context de activități cu caracter social, economic și educațional și implică un complex de măsuri științifice, legislative, manageriale, administrative, sociale, economice, educaționale și culturale menite să asigure prezervarea (evidența, ocrotirea, conservarea, restaurarea).

Degradarea inevitabilă în timp a supor-

turilor fizice amenința grav moștenirea culturală, adunată de aceste instituții pe parcursul secolelor. Numai acțiuni concrete la nivel de stat pot împiedica distrugerea iminentă a acestor valori prin utilizarea tehnologiilor moderne, precum este digitizarea colecțiilor.

Astfel, Programul ar trebui să revină în atenția autorităților, să se transforme într-un proiect care să unească toate instituțiile de memorie într-un scop comun – de a valorifica și a deschide patrimoniul cultural pentru toți consumatorii din Moldova și globali cât mai larg posibil. Asigurarea continuității dezvoltării și difuzării conținutului digitizat al patrimoniului cultural scris din Moldova prin integrarea partenerilor în Biblioteca Digitală Moldavia este etapa la care urmează să depunem mult efort ca accesul la patrimoniul digitizat al bibliotecilor, arhivelor și muzeelor să fie extins și îmbunătățit.

Printre obiectivele urmărite în toate programele și strategiile de țară se numără: reducerea decalajelor digitale, dezvoltarea competențelor digitale, dotarea bibliotecilor și altor instituții cu echipament necesar pentru digitizare, asistența utilizatorilor pentru valorificarea conținutului științific digital, creșterea vizibilității interne și internaționale a acestuia.

Bibliotecile universitare (șapte biblioteci) au reușit să creeze un spațiu informațional academic unic. Au implementat concomitent în biblioteci Soft-ul Integrat de Bibliotecă ALEPH la finele anului 2015. Bazele de date au fost comasate în urma convertirii din diferite sisteme: TINLIB, Q-Series, TinRead, tot în anul 2015 a fost pus în funcțiune nucleul spațiului informațional academic – LibUniv Catalog PRIMO <http://primo.libuniv.md/> – catalogul colectiv partajat al Consorțiului bibliotecilor universitare din Moldova. Printr-o singură căutare se pot regăsi resursele informaționale concomitent în șapte biblioteci, inclusiv în

bazele de date abonate și din acces deschis. Catalogul partajat a devenit un instrument de informare bibliografică centralizat ce conține toate tipurile de resurse existente în bibliotecile partenere [1, p. 122].

Astfel, instituțiile care dețin conținut digital, în ultimii ani au organizat și au participat la un șir de seminare, ateliere de lucru, mese rotunde, instruirii, printre care: mesele rotunde „Valorificarea patrimoniului științific național prin conținut digital”, „Revistele științifice – catalizator al creșterii calității și vizibilității conținutului științific în format digital”, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, conferință „Știința Deschisă în Republica Moldova”, 2019, Săptămâna Accesului Deschis/ Open Access Week (organizată anual).

Bibliotecile au conștientizat rolul lor de instituții informaționale, își asumă responsabilitățile înalte pentru formare. În acest context au fost organizate 27 activități/ 279 formabili în dezvoltarea competențelor digitale și de cultura informației, organizate de Centrul de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (instituit în structura BNRM în anul 2018). Majorarea semnificativă a indicatorilor statistici în anul 2019 confirmă interesul personalului din biblioteci pentru dezvoltarea cunoștințelor, abilităților și deprinderilor de a mânui informația fixată pe diferite suporturi, a utiliza programe și aplicații, baze de date, resurse în Acces Deschis, Instrumentul Bibliometric Național, și îndeosebi a promova cunoștințe și deprinderi privind competențele digitale.

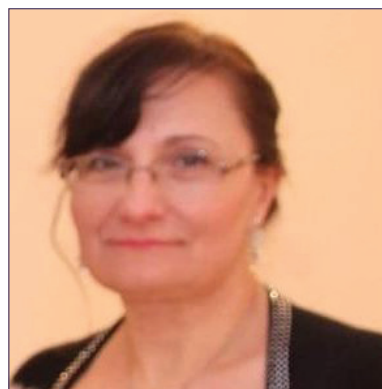
Odată cu realizarea obiectivelor Strategiei, în anul 2020 Republica Moldova poate deveni o țară cu o societate informațională mai avansată. Astfel, utilizarea facilităților tehnologiei informației și comunicațiilor, accesul extins la conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante vor contribui la sporirea competitivității economice și la asigurarea bunăstării populației.

Referințe bibliografice:

1. KARNAEVA, Liubovi; LUPU, Viorica. Institutional repositories of the university libraries. In: MI-SISQ: Implicare. Creativitate. Durabilitate. Materiale ale conferinței științifice internaționale. 27-28 septembrie 2018, Chisinau. Chisinau, 2018, pp. 122-129. ISBN 978-9975-50-226-9.
2. Modelul strategic al BND Moldavica/ Biblioteca Națională a Republicii Moldova. [on-line]. [citată la 15.04.2020]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html#despre>
3. Programul EIFL-OA Moldova. [on-line]. [citată la 15.06.2020]. Disponibil: <https://eifloamoldova.wordpress.com/repozitorii/>
4. Programului național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020. [citată la 15.06.2020]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Hotarire_cu_privire_la_Programul_national_de_informatizare_a_sferei_culturii_pentru_anii_2012-2020.pdf
5. Raport de monitorizare a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”. [on-line]. [citată la 15.06.2020]. Disponibil: https://mei.gov.md/sites/default/files/raport_moldova_digitala_2019.pdf
6. Strategia de dezvoltare a Culturii „Moldova 2020”. [on-line]. [citată la 15.06.2020]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/gheador/strategia-de-dezvoltare-a-culturii-moldova-2020>
7. Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova Digitală 2020”. [on-line]. [citată la 15.06.2020]. Disponibil: https://www.slideshare.net/Dib_ulim/strategia-naional-moldova-digital-2020
8. STAVER, Mihaela. Repozitoriile instituționale – componenta esențială în sistemul de comunicare științifică. In: Magazin bibliologic, 2018, nr. 1-2, pp.104-112. ISSN 1857-1476.

CERCETAREA ÎN BIBLIOTECA PUBLICĂ (o radiografie a experiențelor bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova, reflectate în rapoartele analitice anuale pentru anii 2018-2019)

Angela DRĂGĂNEL,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Autorul scoate în evidență activitatea de cercetare care s-a desfășurat în bibliotecile publice teritoriale din republică, evidențind cele mai semnificative experiențe înregistrate în anii 2018-2019. Analiza are scopul de a încuraja bibliotecarii să încorporeze cercetarea în practica lor de zi cu zi.

Cuvinte-cheie: bibliotecă publică, cercetare statistică, cercetare biblioteconomică, cercetare bibliografică, cercetare de marketing.

Abstract: The author highlights the research activity that took place in the territorial public libraries of the republic, highlighting the most significant experiences recorded in the year 2018-2019. The analysis aims to encourage librarians to incorporate research into their daily practice.

Keywords: public library, statistical study, library research, bibliographic research, marketing research.

Cercetarea are loc în orice tip de bibliotecă, indiferent de apartenența funcțională a acesteia – națională, publică teritorială, din instituțiile de învățământ, specializate (22). Este important ca aceasta să fie axată pe necesități comunitare, instituționale și realizată în funcție de posibilități și competențe.

De ce se face cercetarea în bibliotecă? Pentru că activitatea de cercetare ajută la rezolvarea problemelor practice și în luarea deciziilor la locul de muncă, creează noi cunoștințe, servicii, produse și, prin urmare, contribuie la creșterea prestigiului profesiei. Desfășurarea unei cercetări poate contribui la avansarea în carieră, de asemenea, poate îmbunătăți capacitatea de a gâ-

di critic și analitic, îmbunătățește moralul personalului și consolidează statutul bibliotecii în cadrul comunității deservite.

Care sunt competențele necesare pentru a face cercetare? Curiozitate intelectuală, sârguință, persistență, deschidere față de cercetare, gândire investigativă, abilități de comunicare, capacitatea și abilitatea de învățare de-a lungul vieții, interesul pentru o carieră profesională, capacitatea de a folosi mai multe instrumente de investigare, inclusiv noile tehnologii, cunoașterea metodologiilor de cercetare etc. Bibliotecarii din BPT sunt creativi, inovativi, în pas cu noile tehnologii, participă la instruirii și își îmbunătățesc permanent competențele. De ce nu ar desfășura activități de cercetare?

Cum să devii competent pentru cercetare? Învață să gândești ca cercetătorii: critic, analitic, metodic. Studiați metodele de cercetare, citiți cercetările altor bibliotecari și încercați să le evaluați activitatea, analizând lipsurile sau limitările lor.

Activitatea biblioteconomică trebuie să fie bazată pe dovezi de cercetare. Unii dintre noi au mai mult timp pentru a dedica procesului de cercetare decât alții, dar fiecare bibliotecar are un rol de jucat în construirea unei baze de dovezi relevante pentru dezvoltarea domeniului. Cineva poate doar citi și intercala un studiu relevant în practica sa, sau poate anunță colegii despre cercetările existente care ar fi utile în propriile domenii de studiu. Alții își analizează munca și cercetează problemele cu care se confruntă. Dacă nu există rezolvarea acestora, află ce se cunoaște la acest capitol și apoi aduc acea zonă de cunoaștere la un nou nivel, realizându-și propriile cercetări bine planificate și bine proiectate [17].

Domeniul biblioteconomic și al științei informării oferă multe subiecte de cercetare pentru bibliotecari. O strategie bine gândită, racordată la necesitățile instituționale ne poate ajuta să găsim nișa de contribuitor la cercetare, or, bibliotecarul cercetător pune în evidență importanța profesiei.

Biblioteca trebuie să își centreze atenția pe analize și sinteze, valorificări de date, promovări, evaluări ale impactului serviciilor/ produselor oferite comunității, pe dezvoltarea capacității umane pentru o prestare cât mai eficientă a noilor servicii, pe cooperarea în cercetare, pe dezvoltarea schimbului de idei și bune practici.

Care este situația la zi în bibliotecile publice teritoriale? Cum demonstrează calitățile de analiști și investigatori bibliotecarii din aceste biblioteci ca cercetători între semenii lor din celelalte biblioteci ale Sistemului Național de Biblioteci?

Pentru a răspunde la aceste întrebări au fost analizate rapoartele analitice anuale privind activitatea rețelelor de biblioteci publice teritoriale pentru anii 2018-2019, de altfel și aceste lucrări fiind produse ale cercetării biblioteconomice.

Recomandările elaborate de către Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie

și Științe ale Informării a BNRM în „Algoritmul elaborării/ întocmirii raportului analitic anual privind activitatea rețelei de biblioteci publice teritoriale” (<https://www.slideshare.net/rmbiblioteci/algoritmul-elaborarii-ntocmirii-raportului-analitic-anual-privind-activitatea-reelei-de-biblioteci-publice-teritoriale>) conferă acestora o structură unitară în corespundere cu cadrul legislativ și de reglementare. Drept urmare este stimulată analiza comparată, valorificarea acestor studii, corelarea informațiilor și valorificarea datelor statistice. Studiul realizat se axează pe următoarele direcții de cercetare: statistică, biblioteconomică, bibliografică și de marketing, accentul fiind pus pe conținuturi și produse, iar în unele cazuri – și pe date de impact.

Cercetarea statistică este realizată în toate bibliotecile. Dar cele mai multe biblioteci se limitează la observarea și prelucrarea datelor statistice. Analiza și interpretarea rezultatelor și diseminarea/ difuzarea informațiilor statistice se realizează mai mult de bibliotecile municipale/ orașenești/ raionale. Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți a utilizat datele statistice atât pentru promovarea instituției, evaluarea activității bibliotecare și stabilirea obiectivelor de activitate a acesteia, cât și la elaborarea proiectului „Strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți pentru anii 2019 – 2023”. Raportul BPR „Iulian Filip” Drochia prezintă informație relevantă despre realizarea unor analize comparate la nivel de rețea locală, urmărind modul în care se realizează obiectivele stabilite (4). Aceste cercetări: rapoarte, analize sunt o pârgie eficientă de furnizare a informației capabile să favorizeze luarea deciziilor în folosul bibliotecii și să educe publicul, partenerii privind rolul și locul bibliotecii în prezent și în viitor (5, 30).

BPR „Vasile Coroban” Glodeni a efectuat în anul 2018 o cercetare statistică a principalilor indicatori, prin comparație pentru 2 ani, care a permis evaluarea activității, evidențiind punctele forte și cele slabe în activitatea bibliotecilor din rețea. Rezultatele cercetării au fost folosite în elaborarea politicii de dezvoltare a colecției, la atrage-

rea non utilizatorilor, atragerea noilor surse de finanțare, donațiilor, partenerilor (6).

În prima jumătate a anului 2018, BPR „Alexandru Donici” Orhei a monitorizat și evaluat indicatorii statistici și de performanță a bibliotecilor din rețea.

Datele statistice sunt disponibile utilizatorilor prin intermediul bazelor de date „Sistemul de raportare on-line 6-c” și „Sistemul de raportare lunară on-line”, ținute la zi de către bibliotecile publice teritoriale și administrate de către Centrul de Statistică din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Cercetarea biblioteconomică este axată în ultima perioadă pe fenomenul lecturii și pe necesitățile utilizatorilor. Rapoartele analitice sugerează că o parte semnificativă a bibliotecilor efectuează cercetări în domeniul lecturii și le percep nu ca un scop în sine, ci ca o etapă importantă a activității lor, care în final le fac munca mai eficientă. O altă tendință de cercetare, identificată în mai multe rapoarte, ar fi studierea istoriilor de succes ale altor biblioteci cu scopul preluării bunelor practici, îndeosebi a noilor servicii. Bibliotecarii din raionul Criuleni au mers mai departe și au organizat „Ora schimbului de experiență”, unde și-au prezentat istoriile de succes și ulterior le-au analizat. La fel pot fi evidențiate cercetări ce țin de dezvoltarea resurselor informaționale ale bibliotecilor, relații cu publicul, de formarea profesională continuă a personalului, susținerea metodologică a activităților bibliotecilor, istoria bibliotecilor etc.

Menționăm organizarea unor sondaje/studii privind importanța lecturii:

- Sondajul de opinie „Preferințele de lectură ale tinerilor”, realizat în ianuarie – februarie 2018 de Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” Bălți. Scopul studiului ține de depistarea necesităților de lectură a tinerilor, ulterior, rezultatele cercetării fiind aplicate pentru completarea colecțiilor bibliotecii cu cărți, solicitate de tinerii utilizatori [23, 43]. În anul 2019 s-au desfășurat două sondaje de opinie: „Am și eu preferințe estivale, de aceea vin la bibliotecă”, realizat cu scopul identificării solicitărilor utilizatorilor cu vârsta între 7 și 17 ani, și sondajul „O cărțuție de la Moș

Crăciun”, în cadrul căruia au fost studiate preferințele de lectură a elevilor din ciclul primar (24, pp. 34-36);

- Studiul „De ce iubim cartea” realizat de către BPR „IPS Antonie Plămădeală” Hancești, la care au participat 125 persoane. În urma studiului s-a constatat că generația tânără din Hancești preferă să citească cărțile pe suport de hârtie și sunt mai interesați de a-și ridica nivelul de cultură, prin lectură, frecventând bibliotecile (9);

- Studiul „Lectura în familie”, realizat de Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu” Fălești, în perioada februarie-martie 2019. Este vorba despre un studiu aprofundat, realizat în contextul *Anului Familiei*, cu ajutorul căruia biblioteca și-a propus să ofere noi oportunități de promovare și susținere a lecturii în familie [19];

- Studiu privind lectura tinerilor, efectuat la Biblioteca Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni, cu scopul de a studia motivația lecturii tinerilor și factorii care o influențează. Cercetarea s-a desfășurat pe un eșantion de 50 de persoane, cu vârsta cuprinsă între 15 și 22 de ani [21].

- Sondajul „Topul celor mai citite cărți”, realizat în anul 2018 de către BPO Râșcani.

Rezultatele cercetărilor din Strășeni și Fălești au fost prezentate la Conferința națională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, organizată de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova, iar ulterior au fost publicate în culegerea „Lectura și scările” (<https://zenodo.org/record/3661869#.XwITw20zbIU>).

Subiectul „Istoria bibliotecilor” este abordat de către:

- BPO Ștefan Vodă, care în anul 2018, în urma unui studiu amplu, a elaborat broșura „Toți am venit la carte și-n drumul vieții am pornit și de la ea”. Publicația a fost pregătită pentru tipar de către Leonid Ardeleanu, custode la Muzeul Gloriei Militare „Memoria Poporului”, și Irina Musteață, elevă la IP Liceul „Ștefan Vodă”. Cele 44 pagini ale lucrării conțin materiale ce se referă la activitatea bibliotecilor publice din localitățile raionului Ștefan Vodă, care au fost publicate în presa locală acum 50 de ani. În publicație sunt inserate și documente de arhivă care prezintă interes pentru muzeele și bibliote-

cile din raion [13, 20].

- Biblioteca Municipală Orășenească „Mihail Sadoveanu”, Soroca, care a elaborat ghidul „Centrul de Documentare și Informare Mihail Sadoveanu în ascensiune” și monografia „Istoria bibliotecii”;

- Biblioteca Regională Comrat, care desfășoară studii despre istoria bibliotecilor din raion;

- Biblioteca Publică Orășenească Ciadâr-Lunga, care a organizat cu prilejul Zilei bibliotecarului o întrunire metodică privind istoria bibliotecilor și a personalităților din domeniu;

- Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești, care a desfășurat studii privind „Activitatea Serviciului informativ-bibliografic de la descentralizarea sistemului de bibliotecă până în prezent” și „Serviciile de referințe și informare în BPR Antonie Plămădeală”.

Preocupările de cercetare la subiectul „Dezvoltarea resurselor informaționale” sunt:

- cercetarea resurselor informaționale ale bibliotecilor publice din raion, desfășurată de către BPR „Iulian Filip”, Drochia.

- investigarea formularelor utilizatorilor în vederea determinării titlurilor de publicații, care se bucură de interes din partea acestora, desfășurată de BPR Taraclia în anul 2018. La fel, menționăm sondajul în vederea investigării profilului de interes al utilizatorilor și orientarea colecțiilor către principalele grupuri de utilizatori, acest sondaj fiind repetat în anul 2019 [26];

- analiza formularelor cititorilor copii din BPO Vulcănești pentru identificarea periodicilor care se bucură de popularitate, rezultatele fiind aplicate la abonarea pentru periodice în a doua jumătate a anului 2018;

- sondajul „Vreau să citesc aceasta!”, realizat pe un eșantion de 123 de persoane – utilizatori adulți în 2018 de BPO Vulcănești. Ca rezultat s-a identificat o listă de literatură pentru completarea colecției bibliotecii.

Subiectul „Relații cu publicul” este cercetat de către BPR „Alexandru Donici” Orhei. Aici au fost realizate în 2019: studiul de caz „Prestarea serviciilor moderne pentru utilizatorii bibliotecii”, realizator: Stepanida Țugui și cercetarea bibliotecă economică „Ser-

vicii pentru comunitate în bibliotecile publice din raionul Orhei”, realizată de către Lucia Brehoi. A fost editat „Ghidul bibliotecilor publice din raionul Orhei”, elaborat de către Lidia Sitari (12).

„Formarea profesională continuă a personalului” este un subiect în continuă cercetare în mai multe centre biblioteconomice teritoriale. În 2019 BPR „Iulian Filip” Drochia a desfășurat un sondaj de cercetare a necesităților educaționale ale bibliotecarilor cu scopul de a identifica problemele cu care se confruntă bibliotecarii drochieni în desfășurarea activității lor. Ca rezultat s-au proiectat obiective și acțiuni specifice pentru soluționarea problemelor respective, ce le-ar permite să asigure comunităților servicii de calitate pentru îmbunătățirea imaginii bibliotecii în comunitate [5, Anexa 4].

BPO „Emil Loteanu” Ocnița, în subordinea căreia se află Centrul de formare „Ocnița-Nord”, a studiat și depistat necesitățile profesionale ale bibliotecarilor din teritoriu pe parcursul celor doi ani de referință prin diferite metode, cum ar fi: discuții orale, chestionare și prin intermediul sesiunilor lunare pe Skype. Rezultatele acestei cercetări au constituit baza programelor de instruire și informare, a atelierelor de lucru profesionale și a seminarelor raionale (3).

Direcția Cultură Tineret Sport și Turism Ștefan Vodă, în iunie 2019, a inițiat un sondaj de studiere a necesităților profesionale ale bibliotecarilor din teritoriu. În acest caz un accent deosebit s-a pus pe necesitățile noilor angajați – tinerilor bibliotecari.

La subiectul „Evaluarea impactului bibliotecii asupra persoanei, comunității și instituției” evidențiem activitatea de cercetare a BPR „Grigore Vieru” Călărași. Drept sursă de cercetare au servit rapoartele analitice ale bibliotecilor din teritoriu pentru anul 2019. Studiul a contribuit la identificarea problemelor privind evaluarea impactului activității de bibliotecă și trasarea orientărilor de perspectivă.

Cercetarea bibliografică este aspectul forte al procesului general de cercetare în bibliotecă. Cele mai multe biblioteci elaborează liste bibliografice dedicate personalităților

notorii din comunitate, istoriei comunității în care activează. Acest fapt este important în activitatea bibliotecilor, deoarece cercetarea și promovarea istoriei locale, valorificarea patrimoniului local, valorificarea istorică și actualizarea memoriei despre oamenii locului au un impact vizibil în societate și recunoaștere comunitară. Activitatea de cercetare bibliografică se materializează în liste bibliografice ale achizițiilor noi în colecțiile bibliotecilor, materiale promoționale de caracter informativ-bibliografic destinate elevilor, bibliotecarilor, formatorilor de cultura lecturii, lucrări bibliografice pe teme actuale. În continuare prezentăm informația privind câteva produse ale cercetării bibliografice, realizate în anii de referință:

- Indicele bibliografic de caracter local „Municipiul Bălți” – BM „Eugeniu Coșeriu” Bălți, anul 2018 – 550 de articole; în anul 2019 – editată fascicula a 49-a cu 686 articole;

- BPR „Iulian Filip” Drochia – indicele bibliografic „Personalități drochiene” – 217 personalități documentate;

- BPR „Ion Druță” Dondușeni a realizat în anul 2019 buletinul bibliografic „Pelerin literar” – achiziții, cărți pentru copii;

- BPO „Ion Creangă” Florești a elaborat biobibliografia „Vitalie Ciobanu, scriitor”;

- BPO „Petre Ștefănuță” Ialoveni a continuat munca de cercetare bibliografică, completând fișierele „Ialoveni în presă”, „Satul în presă”, „Pământeni noștri”. La capitolul „File din istoria neamului” au fost completate mapele tematice „Activitatea bibliotecilor din raionul Ialoveni” (vol. I-IV), „Etnologul și Folcloristul Petre Ștefănuță”, „Regizorul și publicistul Andrei Vartic”, „Pământeni noștri”, „Ziaristul și poetul Nicolae Roșioru”, „Pictorul Grigore Plămădeală”, „Scriitoarea Lidia Ungureanu”, „Andrei Mardare – fotoreporter”, „Interpretul Adrian Ursu”, „Artistul plastic – Mihai Jovmir”, „Valeriu Herța – un talent în ascensiune” (8);

- BPR „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești a realizat în anul 2018 prima ediție a ghidului biobibliografic „Pământeni noștri. Personalități Hânceștene”, reflectând biobibliografic 73 de personalități. În

anul 2019 a fost continuat lucrul la această bibliografie. Tot în acest an s-au editat trei biobibliografii: „Înțelepciunea cuvântului scris: ziaristul Valeriu Țurcan”, „Pictor și poet – Timofei Bătrânu”, „O viață trăită în lumina cărților – Eudochia Plămădeală” și patru bibliografii: „Biblioteca în presă”, „Istoria conacului Manuc Bei”, „Locașuri bisericești din municipiul Hâncești”, „BPR ÎPS Antonie Plămădeală” – 110 ani”;

- În 2018, personalul BPR „Alexandru Donici” Orhei a efectuat selectarea și descrierea bibliografică a documentelor din colecția bibliotecii în scopul elaborării bibliografiei „Marea Unire” în parteneriat cu colegii de la Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu” Neamț. Pe parcursul celor doi ani a fost continuată munca la bibliografiile „Orhei”, volumul al 2-lea; „Bibliotecile publice din raionul Orhei” și „Cărți cu autograf”. În anul 2019 a fost elaborată biobibliografia „Gheorghe Maxian” (alcătuitor Valentina Frunză). La fel, a fost elaborată lista de cărți care urmează să fie digitizate în cadrul Proiectului „101 cele mai importante documente din toate timpurile ale fiecărei bibliotecii”, inițiat de către BNRM;

- BPO „Emil Loteanu” Ocnița, în anul 2018, dă start elaborării biobibliografiei „Emil Loteanu” și bibliografiei orașului Ocnița, finalizate în anul 2019. Ambele lucrări vor fi editate în anul 2020;

- BPR „Mihai Eminescu” Rezina continuă elaborarea fișierului electronic „Istoria satului în oglinda anilor”;

- CDI „Mihail Sadoveanu” Soroca a inițiat și a realizat mai multe proiecte de identificare și valorificare a informației de caracter local cu genericul „Soroca/ sorocenii”. În anul 2018 au fost actualizate bazele de date „Sorocenii de dincolo de Soroca”, „Soroca – ținut la margine de Țară”, „Sorocenii ce ne creează frumosul” și „Soroca în arta cinematografică”, fișierul „În pridvorul festivalului de la Soroca”, „Calendarul local”. Au fost la fel elaborate: biobibliografia „Petre Popa – poet, prozator, publicist”; bibliografia „Biblioteca în mass-media” – 4 volume [13, 19-20];

- Raionul Ștefan Vodă la capitolul cercetarea bibliografică este reprezentat prin lucrarea realizată de o bibliotecă sătească

– Biblioteca Publică Ștefănești. Este vorba de lista „Publicații în domeniul biblioteconomiei”, ce cuprinde 100 de resurse bibliografice menite să fie utilizate de către specialiștii în domeniu în scopul dezvoltării și promovării serviciilor de bibliotecă, pentru eficientizarea lucrului bibliotecilor și bibliotecarilor [14, 21];

▪ BPR „Vasile Alecsandri”, Telenești, publică buletinul informativ „Literatura achiziționată în anul 2017”;

▪ BPR „Dimitrie Cantemir” Ungheni a elaborat ghidul biobibliografic „Pământeni noștri. Personalități unghenene” (în anul 2018 – reflectate 52 de personalități, în anul 2019 – 72).

O experiență demnă de urmat privind încurajarea cercetării bibliografice în bibliotecile publice teritoriale din raion este cea a BPR „D. Canemir” Ungheni. Este vorba despre concursul profesional „Cea mai reușită lucrare bibliografică dedicată comunității locale”, la care au participat 7 biblioteci publice teritoriale din satele: Frăsinești, Todirești, Rezina, Sinești, Bușila, Hâncești și Măgurele. Acest concurs a avut drept scop promovarea comunității prin lectură și familiarizarea utilizatorilor cu memoria locală [15].

Cercetarea de marketing

Luând ca reper prevederile standardului SM ISO 16439:2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”, bibliotecile au analizat satisfacția utilizatorilor, combinând datele statistice cu rezultatele unor sondaje, chestionare, teste și alte dovezi. În acest sens, mai multe biblioteci și-au reanimat cercetarea de marketing.

În scopul evaluării impactului serviciilor prestate de bibliotecă asupra utilizatorilor, în 2018, BM „Eugeniu Coșeriu”, Bălți a desfășurat un sondaj pe un eșantion de 132 persoane. Rezultatele cercetării au demonstrat că serviciile livrate răspund preferințelor comunității bălțene și au avut un impact benefic asupra acesteia, totodată rămâne spațiu și pentru diversificarea ofertei de servicii existente [23, 31]. Această cercetare a fost repetată și în anul 2019, iar analiza inclusă în raportul analitic este prezentată detaliat și poate servi drept o

experiență bună în ajutorul colegilor bibliotecari din comunitate, care desfășoară cercetări de marketing.

BPR „Iulian Filip” Drochia, în anul 2019, a efectuat o cercetare în vederea evaluării impactului instituției privind serviciile/produsele oferite. Cercetarea a fost realizată prin metoda anchetării, pe un eșantion de 180 de persoane. Analiza rezultatelor cercetării a fost prezentată în raportul analitic anual al bibliotecii.

BPO „Petre Ștefănuță” Ialoveni, a efectuat studiul necesităților membrilor comunității servite în scopul inițierii serviciului nou „Cu bebe la bibliotecă”. Eșantionul a inclus 30 de persoane, acestea fiind interesate de un astfel de serviciu de bibliotecă.

Bibliotecile publice din raionul Leova, în anul 2018, au studiat nivelul de satisfacție a necesităților utilizatorilor, realizând mai multe sondaje de opinii: „Calitatea produselor și serviciilor bibliotecii în percepția utilizatorilor”, „Tipurile celor mai citite cărți”, „Cel mai bun serviciu al anului”, „Cererea și oferta în relațiile cu publicul”, „Gradul de satisfacție a necesităților de informare”, „Activități bibliotecare cu utilizatorii din comunitate”, „Monitorizarea permanentă a cererii și ofertei în relațiile cu publicul”, „Biblioteca și bibliotecarii în viziunea utilizatorilor”. În legătură cu aderarea la campania „E biblioteca mea”, bibliotecile din raion au organizat sondajul „Ce te face să revii la bibliotecă” pe un eșantion de 1600 respondenți, grupul țintă fiind tineretul și persoanele de vârstă a treia [10].

În anul 2018, la solicitarea bibliotecilor din raion, serviciul Asistență de specialitate al BPR Nisporeni a inițiat pentru bibliotecile publice din raion un sondaj de opinie „Identificarea necesităților utilizatorilor și aspirațiile comunității”. Acesta a colectat răspunsuri la întrebări gen: vârsta, ocupația, când au vizitat biblioteca ultima dată, ce servicii de bibliotecă/ instruire care țin de utilizarea calculatorului, lecturii și petrecerea timpului liber ar prezenta interes, servicii care urmează să fie implementate, zilele săptămânii și ora convenabile pentru vizita la bibliotecă. Ca rezultat au fost schimbate zilele și orele de program, implementate

servicii noi, îmbunătățite serviciile prestate. Astfel, a fost organizat „Clubul tinerelor mămici” – satul Soltănești, creat serviciul nou „În ajutorul tinerilor mămici” – satul Cristești. BPR Nisporeni și-a extins orele de lucru de la ora 17.00 până la ora 19.00. Biblioteca publică din satul Mihăileni a realizat în anul 2019 sondajul de opinie în vederea inițierii serviciului nou de studiu al limbii engleze, care ulterior a fost implementat [11]. Au fost implementate și alte servicii noi: „Ora să știm” și „Educația rutieră” – la biblioteca publică din satul Zberoaia; „Engleza pentru adolescenți” – la BPR Nisporeni. Multe biblioteci și-au extins programul cu 2 ore: de la 17⁰⁰ până la 19⁰⁰. Biblioteca publică din satul Mihăileni a repetat sondajul de opinii „Pentru studierea limbii engleze”, în rezultatul căruia au fost identificate grupuri noi ale serviciului „Studiem limba engleză”.

Bibliotecarii soroceni au realizat anual un sondaj cu scopul de a analiza gradul de satisfacție a nevoilor informaționale a utilizatorilor din toate bibliotecile publice din raion. În urma cercetării efectuate s-a observat tendința bibliotecarilor de cunoaștere a cerințelor comunității. Prin serviciile prestate comunității s-a observat revigorarea relației bibliotecă – comunitate/ utilizator. A sporit numărul de utilizatori care și-au schimbat comportamentul, viziunea și atitudinea față de sine și cei din jur. Rezultatele sondajului au demonstrat: membrii comunităților au devenit mai comunicabili, optimiști, sociabili. În același timp a crescut numărul persoanelor cu competențe digitale, mulți tineri și-au găsit un loc de muncă atât în țară, cât și peste hotare, a sporit numărul utilizatorilor care achită plățile comunale online din bibliotecă, mulți și-au găsit piețe de desfacere pentru realizarea producției agricole etc.

Bibliotecarii sunt tot mai prezenți în viața socială a comunității prin instruirea cu utilizatorii și la evenimentele culturale ale comunității. 27 de bibliotecari au participat la Congresul raional „Istoria satului meu” cu mobilizarea comunității. Au fost colectate informații, poze, indicatori statistici despre localitate, selectate de la utilizatori cu scopul promovării și valorificării patri-

moniului, istoriei locale. Totodată a crescut numărul de bibliotecari moderni, inovativi în raion. În vara anului 2019 – 51 de bibliotecari au participat la tabăra de vară „Promovarea imaginii bibliotecii în comunitate”, care a dus la creșterea numărului de utilizatori și fortificarea importanței instituției bibliotecare în comunitate [13, 14].

BPR „M. Sadoveanu” Strășeni a chestionat în anul 2018 360 de femei, împreună cu bibliotecile din raioanele Călărași, Cimișlia, Hâncești și Ștefan Vodă, cu privire la implementarea serviciului „Împreună luptăm împotriva cancerului la sân și col uterin”. De asemenea, a efectuat un sondaj de opinie a locuitorilor din orașul Strășeni despre serviciile implementate de BPR „M. Sadoveanu”, acesta fiind realizat doi ani consecutiv [2].

Bibliotecile publice din raionul Ștefan Vodă au efectuat în anul 2018 sondajul privind evaluarea serviciilor și perceperea bibliotecii în comunitate. Drept impact specificăm adaptarea noilor servicii la cerințele populației [1, 8]. În anul 2019, în vederea studierii gradului de satisfacție a utilizatorilor în raport cu serviciile oferite de bibliotecă s-au desfășurat sondaje în trei comunități – satele Ștefănești, Răscăeții Noi și Copceac. Impact – noile servicii prestate de bibliotecă privind *accesul deschis* la informație au reușit schimbarea viziunii membrilor comunității privind imaginea bibliotecii în comunitate, îndeosebi elevii și cadrele didactice s-au convins de importanța acestor noi instrumente de obținere a informației [14, 20].

În anul 2018 BPR din Taraclia a realizat două sondaje de opinie a utilizatorilor: „De ce tineretul este pasiv” și „De ce mă reîntorc la bibliotecă”. Cele mai creative răspunsuri din cadrul celui de-al doilea sondaj au fost folosite în posterele de promovare a bibliotecii [25]. În cadrul proiectului „Biblio-creativ pentru tineret” (anul 2019) s-a desfășurat cercetarea sociologică „Biblioteca. O analiză a tinerilor”, care a avut drept scop determinarea celor mai efective metode de lucru cu tineretul. Au mai urmat sondajele „Biblioteca ta”, „Părerea Dvs. despre clubul de engleză” și „Ce abilități ai vrea să-

ți dezvoltări” [26].

Rezultatele cercetărilor se regăsesc în publicațiile, semnate de către personalul de specialitate din bibliotecile publice teritoriale. Publicațiile sunt prezente în presa locală și națională, pe site-urile bibliotecilor, bloguri și în rețelele sociale. Presa de profil este reprezentată de revista „Biblio-Info” a Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți – în nr. 1 (39), 2019 au fost publicate 19 articole ale angajaților bibliotecii. BPR Taraclia editează un ziar de specialitate „Biblioteca azi”. În 2019 au văzut lumina tipa-

rului 6 numere ale acestei publicații.

Bibliotecarii din teritoriu sunt încurajați să-și publice articolele în revista științifică și bibliopraxiologică „Magazin bibliologic”. Dacă în anul 2018 găsim doar un articol al specialiștilor din teritoriu publicat aici, atunci anul 2019 este mai prolific – 15 articole. Dat fiind faptul că revista este integrată în Instrumentul Bibliometric Național (<https://ibn.idsi.md/>), oferind posibilități de analiză a vizualizărilor/ descărcărilor, prezentăm mai jos contabilizările de rigoare:

<i>Autor, instituția, titlu articolului</i>	<i>Nr. de vizualizări, descărcări pe site-ul ibn.idsi.md (la 01.07.2020)</i>
<i>2018, Nr ¾</i>	
Maria Bakhanova, BPR Ciadîr-Lunga „Виртуальные книжные выставки для детей: создание и использование”	👁️ 107 ↓ 3
<i>2019, Nr ½</i>	
Ludmila Ouș, BM „Eugeniu Coșeriu” Bălți „Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți – de la paradigmele schimbării la calitatea implementării”	👁️ 97 ↓ 2
Valentina Nașco, BPR „Valeriu Matei” Leova „Bibliotecile din raionul Leova în anul 2018: analize și rezultate”	👁️ 71 ↓ 1
Natalia Grițco, BPR „M. Sadoveanu” Strășeni „Dacă vrei să obții cheia succesului, pierde-te prin labirintul cărților și soarbe din nectarul cunoștințelor”	👁️ 64 ↓ 4
Natalia Grițco, BPR „M. Sadoveanu” Strășeni „O lume mai bună prin realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030 în Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu” din Strășeni”. Istorie de succes	👁️ 66 ↓ 7
Tatiana Darii, BPR „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești „Imaginea și promovarea bibliotecii în societatea contemporană”. Istorie de succes	👁️ 53 ↓ 5
Ina Calcatînge, BP Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni „Modernizarea bibliotecii – factor de sporire a imaginii în comunitate”. Istorie de succes	👁️ 54 ↓ 7
Lidia Gontea, BPR „Julian Filip” Drochia „Prin serviciile moderne bibliotecile transformă comunitățile”. Istorie de succes”	👁️ 59 ↓ 5
Maria Mîțcu, BP Milești, raionul Nisporeni „Din proiecte învăț, descoper, creez și implementez în beneficiul comunității”. Istorie de succes	👁️ 51 ↓ 1
Vera Oxente, BP Molovata, raionul Criuleni „Serviciul <i>Sunt eco, am Portofoliu Digital</i> ”. Istorie de succes	👁️ 42 ↓ 1
Maria Bakhanova, BPR Ciadîr-Lunga. „Popularizarea literaturii despre artă pentru adolescenți și evenimente de orientare estetică în biblioteca pentru copii din Chadîr-Lunga”	👁️ 118 ↓ 1
<i>2019, Nr ¾</i>	
Silvia Popa, BM „Eugeniu Coșeriu” Bălți „Dezvoltarea resurselor informaționale ale bibliotecilor în condițiile economiei de piață”	👁️ 89 ↓ 2
Larisa Suleimanov, BPR „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești „Destinul împlinit al unui bibliotecar de vocație”. Articol-felicitarie dedicat colegei Eudochia Plăcintă, cu prilejul frumoasei aniversări și împlinirii a 40 de ani de activitate în biblioteconomie	👁️ 91 ↓ 1

Lidia Gontea, BPR „Iulian Filip” Drochia „Impactul bibliotecii asupra comunității: servicii moderne în sprijinul implementării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă”	61 3
Natalia Grițco, BPR „M. Sadoveanu” Strășeni „O lume mai bună prin realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030 în Biblioteca Publică Raională <i>Mihail Sadoveanu</i> din Strășeni”. Experiențe	56 4
Nadejda Coltuc, BPR, Cantemir „Promovarea imaginii bibliotecii în comunitate”	68 4
<i>2020, Nr 1/2</i>	
Elena Belschi, BPO „Ion Creangă” Florești „Bibliotecile publice teritoriale din raionul Florești în anul 2019: priorități, realizări, orientări”	104 3
Nina Navroțchi, BPR Briceni în colaborare cu Ludmila Corghenci, BNRM „Biblioteca Publică Raională Briceni: o bibliotecă de succes și de valoare”	140 5
Angela Olărescu, Biblioteca „Hristo Botev” Chișinău „Poetul de origine bulgară Teodor Nencev pe paginile revistei <i>Viața Basarabiei</i> ”	100 0

Vizibilitatea rezultatelor cercetărilor este asigurată datorită activităților științifice și de specialitate locale, zonale, naționale, internaționale (workshop-uri, mese rotunde, conferințe), în cadrul cărora sunt prezentate rapoarte, comunicări. Rapoartele analitice arată pentru anul 2018 un număr de 10 comunicări, pe când pentru 2019 – 51. Cele mai multe comunicări au fost prezentate în anul 2019 de către bibliotecarii din raionul Orhei – 14, urmează raionul Ungheni cu 9 comunicări și cei de la Bălți cu 6 comunicări profesionale.

Biblioteca Municipală „Eugen Coșeriu” Bălți a organizat în anul 2019 reuniunea profesională „Biblioteca publică teritorială – importanță și impact asupra dezvoltării la nivel de persoană, comunitate și societate”. La eveniment au participat 30 de angajați de profil din bibliotecile publice teritoriale din zona de nord. La fel, a fost organizată în parteneriat cu MECC, BNRM, BNC pentru Copii „Ion Creangă” conferința zonală „Anul Biblioteconomic 2019 – fundamentări pentru ziua de mâine a bibliotecii” (71 de participanți). Gazde ale conferințelor zonale au mai fost BPR „Grigore Vieru” Călărași, BPR „Valeriu Matei” Leova și BPR „Alexandru Donici” Orhei.

BPR Briceni a organizat în anul 2018 reuniunea profesională cu genericul „Totaluri. Succese. Novateca...” (39 de participanți). BPR Ceadâr-Lunga a organizat în anul 2019 masa rotundă cu genericul „Viitorul bibliotecii – viitorul nostru” (25 de participanți).

În contextul promovării imaginii bibliotecii în comunitate, bibliotecile din raionul Drochia au organizat mai multe reuniuni profesionale: masa rotundă cu genericul

„Biblioteca – un sanctuar veșnic” și debateri profesionale la tema „Bibliotecarul – Om de cultură, creator, formator, furnizor de informații calitative” (BPR „Iulian Filip”), masa rotundă „Biblioteca – semănătoare de lumină și înțelepciune” (Biblioteca publică din satul Chetrosu), iar bibliotecile din satele Măcăreuca și Dominteni au organizat debateri la tema „Biblioteca în mileniul III” și respectiv „Bibliotecarul – călăuza utilizatorului” [5,20].

BPR „Mihail Sadoveanu” Strășeni organizează anual conferințele cu participarea bibliotecarilor din raion, care în 2019 a purtat genericul „Biblioteca publică – kilometrul zero al comunității” (68 de participanți).

Conferința „Rolul bibliotecilor în viața orașului și raionului – ca centre de informare și comunicare” a fost organizată în Taracia la 23 aprilie 2018 (28 de participanți).

La Ștefan Vodă a fost organizată în 2018 de către Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism, în parteneriat cu ABRM și Direcția Generală Educație, o reuniune profesională cu 65 de participanți din bibliotecile publice și școlare din teritoriu cu genericul „Bibliotecă puternică – comunități puternice”.

BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni a organizat două conferințe în 2018: „Impactul serviciilor de top 2018”, „Bibliotecarul unda viitorului” și două în 2019: „Cartea în concordanță cu profesia: Colorism profesional”, „Dimensiunea imaginii bibliotecii în comunitate”.

Activitatea de cercetare a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” Chișinău pe parcursul a ultimilor 30 de ani este reflectată într-un articol recent publicat în revista

Bibliopolis, 2019, vol. 75, nr. 4, pp. 16-33, cu titlul „Creativitatea – o evoluție alchimică, dinamică, în plină dialectică”, autor, conf. univ. dr. Lidia Kulikovski. Prin activitatea de cercetare desfășurată, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” a devenit un model de bibliotecă care transmite practici de succes în domeniu. Autorul specifică că bibliotecarii din alte servicii decât cei din serviciile cu profil de cercetare ale Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” Chișinău au atins măiestria cercetării [18]. Tot așa, măiestria cercetării o pot atinge și bibliotecarii din celelalte biblioteci publice teritoriale din republică, prin muncă sistematică, încercând să-și facă activitatea mai dinamică, s-o transforme. Să facă cercetare și să inoveze.

Ce avem de realizat?

- Să identificăm/ definitivăm temele și problemele de cercetare (pentru a minimiza eforturile profesionale paralele, dublările, a economisi timpul și efortul profesional);

- Să contabilizăm activitățile de cercetare în programe de cercetare și să eficientizăm coordonarea în cadrul Sistemului Național de Biblioteci;

- Să stabilim strategii, să creăm o bază metodologică comună, pentru ca cercetarea în bibliotecă să devină viabilă și vizibilă [16];

- Să evaluăm activitatea bibliotecilor, inclusiv privind cercetarea;

- Să stimulăm activitățile de cercetare, creativitate și inovare;

- Să creștem un mediu profesional în care desfășurarea și utilizarea cercetării să devină o parte acceptată și așteptată a practicii noastre;

- Să încurajăm bibliotecarii să gândeas-

că la modul în care pot încorpora cercetarea în practica lor de zi cu zi [18];

- Fiecare bibliotecă să participe la promovarea activității de cercetare în profesie;

- Să lucrăm împreună pentru a construi un corp de dovezi care să permită luarea deciziilor;

- Managerii bibliotecilor să sprijine bibliotecarii care doresc să efectueze cercetări, solicitând ca deciziile să se bazeze în parte pe dovezi de cercetare, ca bibliotecarii să participe la cursuri de formare profesională continuă pentru a-și actualiza abilitățile de cercetare și ca bibliotecarilor să li se acorde timp în sarcinile preconizate pentru a efectua cercetări [18];

- O altă inițiativă pe care directorii o pot lua – să stabilească un parteneriat de mentorat între bibliotecarii noi și cercetătorii consacrați din cadrul organizației. Sprijinul pentru un astfel de parteneriat de mentorat ar sublinia importanța cercetării în cadrul organizației și ar fi o experiență valoroasă de învățare pentru noii bibliotecari;

- Fiecare bibliotecar să-și asume diferite responsabilități și domenii de specializare pe parcursul carierei, să recunoască dezvoltarea profesională ca o responsabilitate importantă pentru a fi în pas cu progresul din domeniu și pentru a acumula abilități noi;

- Să comunicăm, pentru că comunicarea între profesioniștii care fac cercetare este foarte importantă pentru dezvoltarea domeniului;

- Să publicăm rezultatele cercetărilor în conformitate cu politicile accesului deschis la informație (unele materiale publicate pot genera alte teme, idei de cercetare);

- Și, nu în ultimul rând, cercetarea trebuie să fie sprijinită financiar.

Referințe bibliografice:

1. Activitatea bibliotecilor publice din raionul Ștefan Vodă în anul 2018: Raport analitic anual. Elab.: Maria Ganea. Ștefan Vodă, 2018. 33 p. Manuscris.
2. Biblioteca – inima comunității. Raport analitic privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale din raionul Strășeni în anul 2018. Coord.: Nadejda Pădure, director BPR „M. Sadoveanu”; alcăt.: Natalia Grițco, Elizaveta Ghenea, Dora Caitaz et.al. Strășeni, 2019, p. 21. Manuscris.
3. Biblioteca Publică Orașenească „Emil Loteanu” Ocnița în anul 2018: Raport analitic anual. Elab.: Maia Taraban. Ocnița, 2018, p. 28. Manuscris.
4. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Drochia în anul 2018. Raport analitic anual. Coord.: Maria Cojocaru; executant: Lidia Gontea; membrii echipei: Zinaida Catan, Galina Prodan. Drochia, 2019. p. 23. Manuscris.
5. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Drochia în anul 2019. Raport analitic anual. Coord.: Maria Cojocaru; executant: Lidia Gontea; membru echipei: Zinaida Catan. Drochia, 2020. 36 p. Manuscris.
6. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Edineț în anul 2018. Raport analitic anual. Biblioteca Publică Raională Edineț. Edineț, 2019, p. 22.
7. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Glodeni în anul 2018. Raport analitic. Coord.: Eugenia Dicaia; echipa de lucru: Alla Liuleava, Aliona Camerzan, Clavdia Savciuc. Glodeni, 2018. p. 15. Manuscris.

8. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Ialoveni în anul 2019. Raport analitic anual. Resp.: Sofia Mușat, sp. pr. Secția Cultură Ialoveni. Ialoveni, 2020, p. 28. Manuscris.
9. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Hâncești în anul 2019. Raport analitic anual. Coord.: Tatiana Darii, dir. BPR „ÎPS Antonie Plămădeală” Hâncești; Membrii echipei de elab. a raportului: Ana Neaga, Tatiana Neaga, Irina Rotaru, et.al. Hâncești, 2019, p. 25. Manuscris.
10. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Leova în anul 2018. Raport analitic anual. BPR „Valeriu Matei” Leova. Leova, 2018, p. 15. Manuscris.
11. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Nisporeni în anul 2018. Raport analitic anual. Coord.: Elizaveta Țimbur, dir. BPR Nisporeni; Responsabil: Ana Roșu. Nisporeni, 2018, P. 10. Manuscris.
12. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Orhei în anul 2019. Raport analitic anual. Coord.: Stanida Țugui; membrii echipei: Tatiana Lanovenco, Lidia Sitaru, Lucia Brehio, et.al. Orhei, 2019, p. 30 Manuscris.
13. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Soroca în anul 2018. Raport analitic anual. Membrii echipei: Tamara Coșciug, Evghenia Railean, Eugenia Coșeriu et.al. Soroca, 2018. 27 p. Manuscris.
14. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Ștefan Vodă în anul 2019. Raport analitic anual. Ștefan Vodă, 2020. 31 p. Manuscris
15. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Ungheni în anul 2019. Raport analitic anual. Coord.: Nadejda Mihai; elab. : Aliona Manciu; resp.: Ala Macaru, Svetlana Grinea, Tatiana Nazîru, et.al. Ungheni, 2019, p. 29. Manuscris.
16. CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea în biblioteconomie și științe ale informării. [online]. [citat 22.06.20]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/libruniv/ludmila-corghenci-cercetarea-n-biblioteconomie-i-tiine-ale-informrii>
17. KOUFOGIANNAKIS, Denise. Research in librarianship: issues to consider / Denise Koufogiannakis, Ellen Crumley. [online]. [citat 22.06.20]. Disponibil: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/07378830610692109/full/html>
18. Kulikovski, Lidia. Știința și creativitatea – o evoluție alchimică, dinamică, în plină dialectică. In: BiblioPolis, 2019. vol. 75, nr. 4, pp. 16-33. [online]. [citat 29.06.20]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BMHasdeu/bibliopolis-2019-vol-75-nr-4>
19. NEGOIȚĂ, Elena. Lectura în familie. In: Lectura și scările: Culegere de articole. Bibl. Naț. a Rep. Moldova, Clubul Homo Aestheticus; dir. gen.: Elena Pintilei; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”), pp. 124-142. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). DOI: 10.5281/zenodo.3695065. [online]. [citat 10.06.20]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/3661869#.Xuxi72gzaUk>
20. OUȘ Ludmila. Modernizarea activității – prioritate strategică a bibliotecilor (Prezentare în cadrul Conferințelor Zonale, 2013) <https://www.slideshare.net/rmbibliotec/prezentare1-ous-22738338>
21. PĂDURE, Nadejda. Lectura între pasiune și hrană spirituală. In: Lectura și scările: Culegere de articole. Bibl. Naț. a Rep. Moldova, Clubul Homo Aestheticus; dir. gen.: Elena Pintilei; consultant șt., pref.: Mihai Cimpoi; coord. de ed.: Vera Osoianu, Angela Drăgănel. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). – pp. 160-168. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional). ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM). DOI: 10.5281/zenodo.3695065. [online]. [citat 18.06.20]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/3661869#.Xuxi72gzaUk>
22. Politici de cercetare în biblioteca publică: Recomandări metodologice în sprijinul elaborării documentului instituțional / Elab.: Ludmila Corghenci, Angela Drăgănel. 2019. – 10 p. [online]. [citat 18.06.20]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1102/Corghenci_Dr%C4%83g%C4%83nel_Politici%20de%20cercetare.pdf?sequence=1&isAllowed=y
23. Rețeaua Bibliotecii Municipale „Eugen Coșeriu” Bălți în anul 2018. Raport analitic. Resp.: Ludmila Ouș, dir. BM „Eugen Coșeriu” Bălți; Membrii echipei: Ludmila Ouș, Maria Caraștefan, Lilia Rigot et.al. Bălți, 2019. 62 p.
24. Rețeaua Bibliotecii Municipale „Eugen Coșeriu” Bălți în anul 2019. Raport analitic. In: Biblio-Info [online]. 2018, nr. 1, pp. 4-44. ISSN: 1857-2790 [Citat 30.06.2020]. Disponibil: <https://bibnordcoseriu.wordpress.com/2019/03/06/7397/>
25. Отчет работы Районной Публичной Библиотеки г. Тараклия за 2018 г. Подготовила Танова Надежда. Тараклия, 2019. с. 9. Manuscris.
26. Отчет работы Районной Публичной Библиотеки г. Тараклия за 2019 г. Подготовила Танова Надежда. Тараклия, 2020. с. 12. Manuscris.

LECTURILE POETICE ÎN MEDIUL ONLINE AL BIBLIOTECII – UN MECANISM DE DEZVOLTARE A INTELIGENȚEI EMOȚIONALE A UTILIZATORULUI

Maria PILCHIN,
Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”

Rezumat: În acest studiu vom răspunde la întrebarea în ce măsură bibliotecile pot contribui la dezvoltarea inteligenței emoționale a beneficiarului serviciilor de bibliotecă prin poezie. Spectacolul poetic în spațiul bibliotecii constituie un eveniment propice în cadrul căruia utilizatorul își poate cultiva și manifesta acest tip de inteligență.

Cuvinte-cheie: lecturi poetice, comunități smart, oferta culturală a bibliotecii, inteligența emoțională, inteligența poetică a utilizatorului.

Abstract: Study answer the question to what extent can libraries contribute to development of emotional intelligence of the library user through poetry. The poetic performance in library space is a favorable event where user can cultivate and manifest this type of intelligence.

Keywords: poetic readings, smart communities, the library's cultural offer, emotional intelligence, the user's poetic intelligence.

Introducere

Lecturile poetice sunt o tradiție culturală din toate spațiile și timpurile. Știm cu toții despre turnirul poezilor din vechea Eladă. Oamenii mereu au citit poezie în spațiile publice, în cadrul unor evenimente culturale, la concursurile și bătăliile poezilor. Putem constata și declara chiar o nevoie și o cerere constantă de poezie în acest sens. Și nu ne referim doar la poezia ocazională sau la textele cu un scop civic, patriotic bine conturat. Este nevoia generală de poezie și de poezi în cetate. E nevoia de a-i asculta cum citesc, de a-i avea în preajmă, e necesitatea de a-i citi cu voce tare pe poezi. De altfel, cititul cu voce tare, cititul împreună este o practică utilă și plă-

cută. Așa cum a citi din textele unui poet este și un exercițiu de identificare estetică, o încercare de multe ori reușită de transfer de imagine artistică dinspre autor înspre cititorul-declamator și publicul care îl ascultă. Poezia și poetul devin astfel un punct de referință al unui grup de referință: *Noi*, cei care apreciem poezia, *noi* cei care o citim și o promovăm. „Noi”, în acest caz este echivalent cu o comunitate a poeziei. Biblioteca este acel spațiu inteligent care e firesc să găzduiască astfel de comunități, să le creeze și să le încurajeze interacțiunile. Așa cum instituțiile bibliotecare nu doar satisfac nevoile și cererea serviciilor de bibliotecă, ci și o generează, reieșind din previziunea și anticiparea necesităților comunitare.

Problematizarea

Întrebarea care apare ține de faptul cum acest tip de lectură ne influențează emoțiile, starea afectivă generală sau chiar inteligența noastră emoțională? Ce este, de fapt, inteligența emoțională și cum poezia, lectura poeziei o poate influența? Prezența poeziei în cadrul diferitor evenimente de bibliotecă poate spori procedeele de auto-reglare emoțională a beneficiarilor ofertei evenimentiale? În ce măsură bibliotecile și bibliotecarii pot contribui la dezvoltarea acesteia? Cum putem contribui la crearea unui climat sănătos emoțional al societății în ansamblu și al omului în parte?!

Spre o inteligență a poeziei

Inteligența poeziei derivă din inteligența generală a poetului și a receptorului acestuia, în mod special din inteligența lor emoțională. Acest tip de inteligență presupune o raportare conștientă la propriile emoții. Iar a-ți înțelege propriile emoții înseamnă nimic altceva decât încercarea de a realiza acel „*Nosce te ipsum*” recomandat de antici. Autocunoașterea presupune, în primul rând, acest tip de comprehensiune a sinelui, așa cum emoțiile noastre sunt acel set de stări care ne caracterizează personalitatea în ansamblul ei, de la inconștient, la subconștient și conștient. Cunoașterea și acceptarea de sine produce necesitatea și chiar dorința controlului de sine, buna autogestionare emoțională și comportamentală. Stăpânirea de sine este un semn de bună creștere, de educație (etimologic *ex ducere*, „a scoate”, trimite la extragerea din instinctual, din animalic). Unii cercetători vorbesc chiar despre o *școlarizare emoțională* care presupune capacitatea de a identifica și de a accepta cauzele și motivele anumitor stări și cea de a explica acțiunile care rezultă din acestea. Momentul în care individul a însușit lecția autocunoașterii, a învățat să își gestioneze emoțiile, pe care le putem numi și demoni, fiara din noi, și această metaforă nu ne aparține, este clipa în care el își îndreaptă privirea spre Celălalt. În sens biologic și comunitar, importanța inteligenței emoționale ține de faptul că aceasta asigură supraviețuirea, capacitatea de a lua decizii, de a stabili limitele în relația cu Celălalt, de a comunica și de a te

integra într-o comunitate umană.

Or, lectura unui poem în solitudine naște nevoia împărtășirii. Sentimentul de asocia-tivitate și participativitate provoacă dorința de a ieși în public cu ceea ce te-a făcut să te simți bine în singurătate, cu ceea ce ți-a părut actual și esențial. De la nivelul sub-personal și personal al receptării unui produs artistic se trece la cel interpersonal și multipersonalul, ultimul vizând „societați și comunități care au furnizat manifestarea creativității” [2, p. 24]. Emoțiile transpuse în cuvinte sunt de mult timp considerate o metodă eficientă în stabilizarea stărilor emoționale umane. Indiferent de faptul dacă este vorba de serviciul divin, de incantațiile unui șaman, de discuția cu un psihanalist sau de o convorbire telefonică cu mama, cuvintele au capacitatea de a reduce din tensiunea mentală de care suferă o persoană aflată în dificultate emoțională.

Mihaela Roco în cartea sa „Creativitate și inteligență emoțională” se referă la necunoașterea propriei persoane, afirmând că „în fiecare dintre noi locuiesc mai multe personaje” [2, p. 105]. Iată care sunt acestea:

- 1) Personajul fundamental (esența personalității);
- 2) Personajul admis (ceea ce ne imaginăm că suntem);
- 3) Personajul visat (ceea ce vrem să fim);
- 4) Personajul model (ceea ce vedem ca model);
- 5) Personajul exemplar (cum ar vrea ceilalți să fim);
- 6) Personajul aparent (cum am vrea noi să ne perceapă ceilalți);
- 7) Personajul secret (ceea ce ascundem altora);
- 8) Personajul actor (ceea ce am dori să fim într-o situație dată);
- 9) Personajul apărare (ipostaza în care ne refugiem în cazul unei amenințări).

Toate aceste personaje se regăsesc în mare parte în imaginea de sine a persoanei care iese în public să citească un poem. Desigur unele vor domina, altele vor rămâne acolo în latența lor.

La lansarea termenului de „inteligență emoțională” în 1895, Wayne Leon Payne releva că aceasta este o abilitate de

relaționare creativă cu stările de teamă, durere și dorință. Observăm că ceea ce pare a fi rău și distructiv poate fi transformat în ceva creativ. Poezia, literatura, în general, au această calitate a terapiei, a conversiunii unor stări grele în exprimare de emoție și sentiment. Este purificarea prin artă pe care antichitatea a numit-o *catharsis*. Astfel, în zona creației, de la aspecte intrapersonale ca înțelegerea propriilor emoții, optimism, respect de sine, autorealizare și independență, ajungem la aspectele interpersonale ale emoțiilor: empatie, stabilirea și menținerea relațiilor cu ceilalți, responsabilitatea socială etc. Empatia presupune capacitatea de a confirma, de a motiva, de a inspira, de a încuraja, de a consola și de a-i alina pe celălalt.

În cadrul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” lecturile poetice s-au tot produs. Poeții întotdeauna veneau la bibliotecă și citeau în cadrul diferitor evenimente dedicate lui Mihai Eminescu, Grigore Vieru etc. Poeții citeau propriile poeme, poeții citeau din alți poeți. Actorii citeau poeme. Elevii și studenții declamau. Tinerii poeți erau invitați în cadrul unor PoetrySlam-uri să citească, la cene și ateliere de poezie. Secția *Studii și Cercetări* în colaborare cu Secția *Activitate editorială* și cu Secția *Memoria Chișinăului* au publicat mai multe antologii de poezie, în mod special am menționat „Chișinăul în literatură” (2011). Biblioteca Municipală, în acest sens, este una poetică cu desăvârșire!

Ultimele două decenii ne-au tot solicitat starea emoțională prin schimbările tehnologice și inovațiile din toate domeniile cunoașterii umane. Emoțiile au servit în acest sens drept resurse pentru descoperirile recente. Recent, noua situație pandemică ne-a izolat în casele noastre, ne-a restricționat libera deplasare în spațiu, asistăm astăzi cu toții la o amplă criză emoțională colectivă. Am rămas acasă, în preajma bibliotecilor noastre personale. Și acestea au fost utile, plăcute și chiar salvatoare. Am început cu toții să citim în mediul online. Am împărtășit din poezii preferați, din noile achiziții poetice ale casei, din stările noastre postlecturale.

Noi, bibliotecarii, am înțeles foarte repe-

de că poezia rămâne a fi o metodă eficientă de a propaga o cultură poetică, în particular, și una literară, în general. Lectura unui poem în mediul online, în acest context medical, este cu siguranță o metodă de a consilia pe utilizatorul aflat la distanță sau chiar nevoit să se autoizoleze sau să intre în carantină. Omul solitar, față în față cu rețelele de socializare nu este cea mai bună imaginea de integrare socială, dar pe termen scurt, este chiar o soluție. Și cele trei luni de izolare socială au confirmat acest fapt. În acest sens, un poem citit de cineva și audiat de omul izolat poate fi o modalitate de comunicare, de susținere morală interpersonală. O lectură poetică (indiferent cine o face, un poet, un actor, un bibliotecar sau un utilizator) este o metodă certă de a stimula dezvoltarea unui vocabular al emoțiilor utilizatorului de bibliotecă, indiferent de vârsta și sexul acestuia. Poezia nu este doar pentru copii și sperăm ca această prejudecată să dispară definitiv din spațiul informațional. Poezia nu este doar distracție și zăbavă pentru cei mici. Poezia este un tip de sensibilitate de care avem nevoie cu toții, indiferent de vârstă. Poemul constituie un colaj de stări care poate încuraja evoluția emoțională a inteligenței individului. Și aici invocăm teoria inteligențelor multiple ale individului, așa cum cititul presupune și alte tipuri de inteligență umană și anume inteligența vizual-spațială, care presupune abilitatea de a percepe vizual ceea ce parvine ca informație în creierul nostru, inteligența verbal-lingvistică, care se referă la abilitatea de a utiliza lexemele. Lectura publică solicită în mod special și inteligența chinestezică, acea abilitate de a-ți controla corpul în cadrul unei acțiuni.

Există chiar și noțiunea de management emoțional. Ne refeream mai sus la stările de teamă, durere și dorință. Paz Torrabella în lucrarea sa „Inteligența emoțională la locul de muncă” insistă pe ideea că „pentru ca o persoană să se maturizeze este absolut necesar să fie capabilă să învețe din experiență, să își modifice atitudinile și obiceiurile atunci când acestea se dovedesc a fi negative” [4, p. 126]. Același autor relevă faptul că o persoană matură emoțional e capabilă să iubească într-o formă superi-

oară, dezinteresată, nu doar din propriile necesități afective [4, p. 130]. În această ordine de idei, empatia, deschiderea spre alte ritate, perceperea celorlalți oameni drept o comunitate din care faci parte, presupune și capacitatea de a te identifica cu emoțiile, cu dificultățile și aspirațiile Celuilalt.

Poetul sau cel care citește public poezie, indiferent de faptul dacă este autorul textului sau nu, prin mesajul acesteia, empatizează cu lumea, ascultătorul (podcastul) sau spectatorul (video-ul) o face și el, ajungând uneori să empatizeze cu întreaga specie, cu întreg universul. Este, în primul rând, ceea ce Daniel Goleman definea și descria în cartea sa „Inteligența socială”. Și această inteligență socială ține de capacitatea umană de a interacționa cu Celălalt. Iar interacțiunea prin cuvinte, dialogul presupune desfășurarea întregului spectru al emoțiilor. Comunicarea interpersonală le conține. Poezia însă poate servi drept o

posibilitate de a comunica stările cele mai negative fără a supăra pe cineva concret, fără atacuri la persoană. Literatura presupune posibilitatea unui interlocutor imaginar, a unui personaj cumulativ căruia să i te adresezi. Expresivitatea emoțională, plasticitatea exprimării, gestica, mimica, toate contribuie din plin la desfășurarea unui spectacol al emoțiilor în care omul se poate produce.

Emoțiile unei lecturi poetice

Propunem spre lectură un poem scris acum 100 de ani de poetul american Carl Sandburg (1878-1967). Este vorba despre „Amurgul bizonilor” (1920). Aici putem chiar audia poemul în lectura autorului: <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=jTA5vZUOAuI>. Iar aici în lectura lui Anjie Carpenter: <https://www.youtube.com/watch?v=hq4CtuXxDcK>. Am găsit două traduceri în română, propunem și o traducere rusească, pentru cei interesați.

<p style="text-align: center;">Buffalo Dusk</p> <p style="text-align: center;">The buffaloes are gone. And those who saw the buffaloes are gone. Those who saw the buffaloes by thousands and how they pawed the prairie sod into dust with their hoofs, their great heads down pawing on in a great pageant of dusk, Those who saw the buffaloes are gone. And the buffaloes are gone.</p>	<p style="text-align: center;">Amurgul bizonilor</p> <p style="text-align: center;">Nu mai există bizoni. Și nu mai există nici cei ce văzură bizonii, cei ce văzură turmele lor fără număr cum treceau pustiind în pulbere iarba preeriei și-apoi, aplecând capete negre, băteau din copite învăluți de somptuoasa vâlvătaie a amurgului. Nu mai există cei ce văzură bizonii. Și nu mai există bizoni. (Traducere de A.E. Baconsky)</p>
<p style="text-align: center;">Amurgul bizonilor</p> <p style="text-align: center;">Bizonii au pierit. Au pierit și cei care au văzut bizonii. S-au dus cei care au privit mii de bizoni cum, ținându-și plecate imensele capete, scormoneau cu copitele iarba preriilor, făcând-o praf; totul într-un extraordinar spectacol al amur- gului. Cei ce au văzut bizonii au pierit, Bizonii au pierit și ei. (Traducere de George Macovescu)</p>	<p style="text-align: center;">Сумерки бизонов</p> <p style="text-align: center;">Бизоны ушли. И те, кто помнит бизонов, ушли. Те, кто помнит, как толпы бизонов топ- тали копытами прерию, перемалывая ее в пыль, как плыли они, склонив могучие головы, в великом шествии заката, погружаясь все глубже в сумерки. Те, кто помнит бизонов, ушли. И бизоны ушли. Перевод: Виктор Райкин</p>

Mihaela Roco propune o listă a emoțiilor, dintre care teama umană, frica, presupun mai diferite ipostaze. Să încercăm să le aplicăm la textul poemului:

Titlul *Amurgul bizonilor* trădează din start o neliniște existențială a ființei. Primul vers, *Nu mai există bizoni* transmite îngrijorarea și dezorientarea eului care ne dă vestea cea tristă. Este vorba despre un pericol, de o eroare umană sau naturală în urma căreia bizonii au dispărut. Vorbim despre o frică biologică a dispariției care se instalează după primul rând din poem. Sentimentul de spaimă crește cu cel de-al doilea vers, *Și nu mai există nici cei ce văzură bizonii*, e extensia asupra speciei umane, e anxietatea în fața dispariției. Versul care urmează, *cei ce văzură turmele lor fără număr*, conține regretul și dezorientarea care cuprinde sinele în fața acelei nenorociri. Preocuparea, consternarea, o presimțire rea, groaza și remușcarea din cauza unui rateu vin odată cu imaginile următoare: *cum treceau pustii în pulbere/ iarba preeriei și-apoi, aplecând/ capete negre, băteau din copite învălșiți/ de somptuoasa vâlvătaie a amurgului*. Ultimele două versuri: *Nu mai există cei ce văzură bizonii./ Și nu mai există bizoni* reiau stările inițiale, cumulând totodată o tristețe generală, o melancolie, o nostalgie pentru un *illo tempore*, o profundă compătimire pentru cei dispăruți, animale și oameni.

Unii cercetători se referă la facilitarea emoțională a gândurilor care presupune relaționarea stărilor emoționale cu alte

senzații mentale, spre exemplu culoarea. Să ne întrebăm, apropo, ce cromatică are acest poem? Ce tablou am obține? Un câmp verde. Mult verde și niște pete negre (bizonii).

În loc de concluzii

Considerăm că o astfel de lectură este în stare să miște pe oricine. Și acest tip de sensibilizare este unul mai mult decât educativ sau moralizator. Impactul lui este unul estetic, unul care acutizează sentimentul de apartenență umană la specie și la lumea pe care aceasta o populează. Poezia cultivă armonia și echilibrul interior al individului, așa cum îi oferă acestuia diferite forme de identificare și refulare a stărilor și pulsionilor personale. Poezia este și o formă de socializare, de exprimare emoțională conștientă, atunci când o citim în public. Și aceasta ne apropie de programarea neuro-lingvistică care cercetează conștientizarea stărilor emoționale. În acest sens, bibliotecarul participă la procesul de a cultiva și dezvolta o inteligență emoțională sănătoasă, inclusiv prin lecturi poetice.

Bibliotecile moderne trebuie să fie niște spații *smart* care să promoveze poezia și poezii ca o componentă imanentă a ofertei sale culturale în comunitate. Instituția info-documentară rămâne a fi în continuare un mediu prietenos culturii, literaturii și creației, în general. Lectura publică îl solicită pe cititor, îl mobilizează în a-și manifesta întreaga gamă de sentimente și emoții îmbinate cu capacitatea de a înțelege mesajul pe care îl transmite un text poetic.

Referințe bibliografice:

1. GOLEMAN, Daniel. Inteligența socială. București: Curtea veche, 2007. 464 p. ISBN 978-973-669-377-9.
2. ROCO, Mihaela. Creativitate și inteligență emoțională. Iași: Polirom, 2004. 247 p. ISBN 973-681-630-3.
3. SANDBURG, Carl. Poeme. București: Editura Eminescu, 1987. 125 p.
4. TORRABELLA, Paz. Inteligența emoțională la locul de muncă. București: ALLFA, 2009. 134 p. ISBN: 978-973-724-193-1.

PLANIFICAREA ACTIVITĂȚII ÎN INSTITUȚIILE INFODOCUMENTARE – NUCLEUL ACTIVITĂȚII DE MANAGEMENT

Silvia GORCEAG,
Biblioteca Republicană
Tehnico-Științifică

Rezumat: Dezvoltarea bibliotecilor din Republica Moldova impune opțiunea dezvoltării strategice prin utilizarea inovațiilor, tehnologiilor noi, creativității și a metodelor manageriale progresiste. Acest fapt permite implementarea de noi servicii/produse moderne și calitative. Planificarea este abordată de către autor drept una dintre cele mai importante responsabilități ale managementului unei organizații.

Cuvinte-cheie: Planificare, management strategic, management al schimbării, strategie de dezvoltare, organizare instituțională.

Abstract: The progress of libraries in the Republic of Moldova requires their strategic development through the use of innovations, new technologies, creativity and radical management methods. This allows to implement modern services and qualitative new products. Author considers planning one of the most important duties in the organization management.

Keywords: planning, strategic management, change management, development strategy, institutional organization.

Planificarea reprezintă una dintre cele mai importante responsabilități ale managementului unei organizații, fiind parte a funcției de previziune a managementului și este tradițional prezentată ca instrument de formalizare și operaționalizare a deciziilor strategice, inițiind procesul de management, identificând obiectivele importante și stabilind ce trebuie de făcut pentru realizarea acestora. Planificarea orientează viziunea organizației din exterior spre interior.

Planificarea își are originea în managementul strategic ca disciplină încă din anii 1950 și 1960. Sectorul privat a folosit acest proces pentru a-și gândi pe termen lung mișcările pe piață.

Planificarea reprezintă cadrul care orientează și determină direcția organizației și reprezintă viziunea asupra imaginii viitoare a organizației.

În ultimul timp în instituțiile infodocumentare, se manifestă un interes deosebit pentru planificare, formularea și implementarea obiectivelor, care se bazează pe luarea în considerare a resurselor și o evaluare a mediului intern și extern în care concurează instituția infodocumentară. Planificarea ca instrument eficient al managementului nu reprezintă doar un proces de formulare a strategiei, ci o nouă formă de management bazată pe strategie. Planificarea strategică prevede orientarea generală tehnico-economică, pe termen lung, a

întreprinderii și implică specificarea obiectivelor organizației, dezvoltarea politicilor și planurilor destinate să realizeze aceste obiective și apoi alocarea resurselor pentru implementarea planurilor.

Managementul strategic reprezintă modul de abordare științifică a strategiilor organizațiilor, capabile să evite riscurile, incertitudinile și crizele. Planificarea constituie perceperea de a folosi și de a îmbina cu abilitate toate mijloacele disponibile, toate împrejurările, condițiile favorabile în vederea atingerii scopului și obiectivelor propuse pe termen lung, adoptarea modului de desfășurare al acțiunilor și alocarea resurselor necesare pentru realizarea acestor obiective.

Planificarea activității este necesară pentru orientarea spre acțiune, a face ca personalul să fie axat pe rezultate, pe priorități, pe schimbări pentru a se situa înaintea problemelor. Planificarea strategică favorizează o mai bună gestiune a timpului, influențează schimbul și circuitul informațional. Planificarea inițiază procesul de management într-o instituție, chiar și într-o bibliotecă ca instituție infodocumentară, are un rol important în dezvoltarea instituției infodocumentare, fiind nucleul tuturor activităților de management care contribuie la creșterea și sporirea activității instituționale și are un rol esențial în generarea și promovarea activităților inovatoare, adică a tot ceea ce este planificat, monitorizat, controlat, evaluat duce la progresul material, cultural, financiar și spiritual al instituției. Acest argument este sprijinit de numeroase studii ale managementului strategic și managementul schimbării. Motivarea, instruirea, evaluarea personalului angajat au o mare influență asupra dezvoltării și bunăstării progresului instituției infodocumentare, alături de alte măsuri cum ar fi: încurajarea personalului și întreținerea relațiilor de colaborare, dezvoltând relații de parteneriate, contribuind esențial la dezvoltarea instituției. În așa fel planificarea nu trebuie să fie amânată, deoarece este implicată în toate procesele de dezvoltare. Planificarea activității este necesitatea evidentă a instituției indiferent de mărime sau de domeniul de activitate. În ultima perioadă se depune

mare efort pentru clarificarea conceptelor care permit situarea instituțiilor infodocumentare în cea mai bună poziție posibilă pe piață, creșterea volumului și varietățile materialelor documentare, creșterea prețurilor publicațiilor, introducerea noilor tehnologii, modificarea structurilor de organizare a cercetării și a celor instituționale, precum și sursele financiare limitate fac ca planificarea să fie o cerință vitală și de mare actualitate. A trăi în viitor este o necesitate evidentă pentru toate instituțiile indiferent de mărime sau de domeniul de activitate. Planificare fiind un proces de comunicare ce îmbunătățește coordonarea, motivează acțiunile, conduce spre o decizie mai bună, dezvoltă o atitudine favorabilă schimbării, care cuprinde elemente de coordonare și control, ce se bazează pe considerarea sistemului de organizare, a stilului de conducere și a climatului, a aspectelor sociale și politice. Tot mai mult se simte nevoia abordării planificării strategice în bibliotecă. Strategia de dezvoltare constituie documentul principal de planificare strategică pe termen lung, care determină obiectivele de dezvoltare a bibliotecii și stabilește măsurile și acțiunile prioritare pentru atingerea obiectivelor propuse.

Planificarea este un proces prin care organizațiile încearcă să anticipeze schimbările și să se adapteze în așa fel încât să asigure atingerea obiectivelor organizaționale. Mulți teoreticieni ai managementului consideră că planificarea reprezintă cea mai importantă sarcină a managerilor.

Planificarea pe termen lung se referă la aspectele competiționale, tehnologice și strategice ale conducerii unei organizații și cuprinde în general în orizont cel puțin cinci ani. Planificarea strategică reprezintă un tip specializat de planificare pe termen lung care se referă la aspecte cum ar fi misiunea organizației sau stabilirea de obiective organizaționale finale. Planurile strategice pe termen lung sunt realizate de managerii de pe nivelurile ierarhice de vârf dintr-o organizație, toate celelalte planuri derivând din ele.

Planificarea pe termen mediu se referă de obicei la arii funcționale ale managementului (finanțe, marketing și producție)

și are un orizont de planificare de 1-5 ani. Reprezintă încercarea transpunerii planurilor strategice în pași și obiective concrete și sunt întocmite de managerii de pe nivele ierarhice medii care au și responsabilitatea aplicării lor.

Planurile pe termen scurt implică urmarea unor etape prin care se asigură atingerea obiectivelor de zi cu zi ale organizației și sunt create și puse în aplicare de managerii de pe nivelurile ierarhice inferioare.

Unul dintre sistemele de planificare și control cu cea mai largă utilizare în organizații este managementul prin obiective. Constă din stabilirea obiectivelor, planificarea pentru atingerea obiectivelor, procesul de autocontrol și sistemul periodic de revizuire, urmat de o evaluare a performanțelor. Dacă angajații sunt implicați activ în stabilirea obiectivelor și dacă există un sistem de acordare de feedback, performanțele se îmbunătățesc în mod evident.

Henri Fayol considera că planificarea reprezintă cea mai importantă funcție pe care o îndeplinesc managerii. Orice instituție se schimbă odată cu trecerea timpului, aceste schimbări fiind determinate de mediul economic, politic, tehnologic și competițional aflat într-o permanentă transformare.

Avantajele planificării fiind cele relatate mai sus, concluzionez că planificarea prezintă un șir de avantaje pentru toate tipurile de organizații, inclusiv și pentru instituțiile infodocumentare. În opinia cercetătorului român C. Oprean, în lucrarea „*Managementul global al organizației bazată pe cunoștințe*”, avantajele oferite de planificare sunt următoarele:

- stabilitate și adaptabilitate, având în vedere că aceasta oferă întreprinderilor pârghiile necesare care generează succesul, permit acestora să anticipeze unele evoluții care pot apărea pe viitor sau să facă față situațiilor de criză;

- asigură îmbunătățirea performanțelor, deoarece scoate în evidență prioritățile, anticipează fenomenele și asigură o bază reală pentru evaluarea rezultatelor obținute;

- permite distribuirea optimă a resurselor în vederea realizării avantajului global și creează un sens îndreptat spre performanță;

- asigură îmbunătățirea controlului;

- constituie forța motrice care determină ca procesele să fie fezabile. Fără control planificarea nu poate fi urmărită, iar fără planificare, controlul nu ar avea un cadru de referință după care să se orienteze. Astfel că planificarea asigură obiectul muncii prin control [7].

Pentru a fi eficace organizațiile trebuie să aibă capacitatea de a conduce incertitudinea din mediu, iar prognoza și planificarea sunt activități cu importanță majoră, strâns legate de schimbările din mediu. Indiferent de natura schimbării din mediu căreia organizația trebuie să-i facă față, o organizație care nu are un plan, va eșua mai devreme sau mai târziu. Planificarea poate atenua efectele adverse ale schimbărilor din mediu. [3, p. 35]. Este cert că planificarea asigură o mai bună concentrare a eforturilor și o flexibilitate crescută, dat fiind faptul că o instituție infodocumentară cunoaște punctele sale forte și necesitățile utilizatorilor săi, știe cum să răspundă cerințelor beneficiarilor săi, iar flexibilitatea permite adaptarea la condițiile și schimbările mediului exterior. Salariații adaptabili vor ține seama de circumstanțe și evenimente și vor include în planurile de dezvoltare profesională dificultățile și oportunitățile care se ivesc. Dat fiind faptul că planificarea orientează spre acțiune, aceasta face ca salariații să fie axați, mai mult ca oricând, pe rezultate, pe priorități, pe schimbări, pe riscuri, pentru a se situa înaintea problemelor. Totodată, planificarea favorizează o mai bună gestiune a timpului, influențează schimbul și circuitul informațiilor.

În acest sens menționez că planificarea ca funcție managerială constituie forța motrice care conduce la fezabilitatea proceselor. Fără un control planificarea nu poate fi urmărită, și invers, fără planificare, controlul nu ar avea niciun sens. Planificarea înseamnă a motiva, ori acele instituții care folosesc planificarea strategică pot îmbunătăți nivelul motivării salariaților, întrucât prin planificare aceștia înțeleg precis către ce obiective se îndreaptă biblioteca și ce loc ocupă acțiunile lor în cadrul general al planificării.

Însă, trebuie de menționat că planificarea prezintă și unele inconveniențe (limite,

dezavantaje, riscuri), unele ar fi: planificarea, chiar formală, nu poate înlocui intuiția și creativitatea; aceasta, deși consolidează reușita, poate slăbi vigilențele; planificarea și mediul înconjurător dinamic sunt incompatibile.

Necesitatea planificării este incontestabilă pentru că organizațiile sunt supuse proceselor de schimbare cu o frecvență și intensitate tot mai mare. Complexitatea mediului, dinamica mare a componentelor sale le obligă să-și evalueze permanent situația în contextul în care-și desfășoară activitatea și să reacționeze sau să acționeze anticipat la provocările cu care se confruntă. Schimbările își au sursele în factori de ordin extern sau interni pentru o organizație și pot să fie de natură să genereze doar o ușoară ajustare a acesteia, din punct de vedere funcțional și structural, sau, din contră, poate să conducă la o reproiectare de esență a acesteia. Mai mult, timpul în care aceasta poate să reacționeze reprezintă, de cele mai multe ori, o variabilă critică pentru supraviețuirea și dezvoltarea acesteia. Cauzele ce determină organizațiile să fie pregătite în orice moment pentru schimbare și care au un impact semnificativ asupra acestora sunt: oamenii sunt tot mai bine pregătiți, cunoștințele deținute de personalul unei organizații se amplifică permanent; dezvoltarea tehnologiei informaționale; ritmul rapid al inovării în toate domeniile de activitate; mișcarea liberă a resurselor la nivel global; diversitatea forței de muncă, piețele devin supra-aprovizionate, oferta este mai mare decât cererea; concurența pentru atragerea clienților este tot mai acerbă; domeniile tradiționale fără concurență, precum învățământul, arta ajung să concureze pe segmente tot mai bine delimitate; globalizarea [3, p. 81].

Aceste schimbări sunt simțite deja și în instituțiile infodocumentare, fiind sprijinite de mai mulți factori. Un prim factor în acest sens ține de coordonarea activităților, care se realizează mai ales prin mecanismul de comunicare al planului, care, la rândul său, încurajează coordonarea între diferite servicii/ secții ale bibliotecii.

Un alt factor care vine să demonstreze necesitatea planificării este nivelul de pro-

fesionalism al salariaților, care se cere a fi în permanentă creștere. Nicio bibliotecă nu se poate angaja în proiecte noi pentru a concepe servicii noi fără cunoștințe fundamentale ale angajaților săi, fără a desfășura o serie de activități de instruire. O instituție infodocumentară angajată în viitor trebuie să planifice. În opinia cercetătorului Loashy B. J. „Prima rațiune ce ne determină să privim viitorul în mod sistematic este necesitatea de a înțelege consecințele viitoare ale deciziilor prezente” [10, p. 13].

Cel de-al treilea factor cu referire la necesitatea planificării este că aceasta constituie și un *instrument de control*, dat fiind faptul că permite evaluarea activităților diferitor compartimente ale bibliotecii, permite redirecționarea acestor activități către obiectivele stabilite. Și nu în ultimul rând, planificarea scoate în evidență oportunitățile și pericolele viitoare, permite reducerea riscurilor pe termen lung. Așadar, planificarea și controlul acționează împreună în procesul de management al bibliotecii, pe de o parte, planificarea definește normele, iar pe de altă parte, facilitează controlul.

Și ultimul factor în folosul necesității planificării este motivarea. Managerii trebuie să-și motiveze angajații, insuflându-le angajament și dorința de acțiune și încurajarea spre creativitate; trebuie să exploateze experiența, energia și aptitudinile diverselor grupuri de angajați și să alcătuiască echipe de prima mână pentru a rezolva probleme, pentru a identifica oportunitățile și pentru a da sens uriașului volum de informații disponibile în prezent. Rolul motivației nu este doar acela de a-i determina să-și utilizeze integral resursele fizice și intelectuale. Acolo unde este motivație, există productivitate și performanță, iar oamenii sunt mulțumiți. Motivația este crucială în succesul planificării și, indiscutabil, reprezintă importanța motivației în planificarea strategică în bibliotecă, care crește nivelul de motivare al salariaților, deoarece prin obiectivele stabilite de planificare, aceștia înțeleg încotro se îndreaptă instituția în care activează și ce loc ocupă acțiunile fiecăruia în această activitate.

Planificarea trebuie să existe la toate nivelurile organizaționale ale instituției info-

documentare, dat fiind faptul că planificarea eficientă este esențială pentru succesul fiecărui angajat și a valorificării instituției. Fiecare manager stabilește obiective și descrie ce trebuie de făcut pentru ca acestea să fie îndeplinite, iar responsabilitatea de a planifica depinde de funcția exactă pe care angajatul o ocupă în organizație, de caracterul și obiectivele organizației în care acesta își desfășoară activitatea.

Planurile ajută la definirea obiectivelor și atribuțiilor și reprezintă principalul instrument, aflat la îndemâna managerilor pentru a face față viitorului.

Componentele procesului de planificare în biblioteci devin esențiale, chiar vitale, în condițiile când lumea contemporană este în continuă schimbare, crește diversitatea materialelor documentare, creșterea prețurilor, modificarea structurilor de organizare a cercetării, dar și limitarea resurselor financiare. Totodată, planificarea în bibliotecă devine imperativă, deoarece schimbările dinamice care se produc în lumea contemporană creează condiții pentru redefinirea și consolidarea surselor și serviciilor de informare. Pe de altă parte, managerul planifică, organizează, controlează și evaluează activitatea, iar intuiția, perspicacitatea, îndemnarea și talentul îl ajută să știe cu precizie încotro vrea să se îndrepte și să se asigure că toți cei care lucrează sunt conștienți de direcția planificată. Planificarea oferă posibilitatea antrenării angajaților de la diferite nivele ale bibliotecii în implicarea realizării obiectivelor stabilite prin procesul de planificare.

În opinia autorilor R. Stueart și B. Moran: „cheia succesului serviciilor de bibliotecă este abordarea de o manieră mai exactă a planificării, pe baza previziunii și examinării factorilor de mediu” [9, p. 22]. În acest context țin să subliniez că procesul de planificare ar putea părea simplu de la început, însă planificarea constituie una dintre cele mai dificile activități, întrucât managerii înainte de a acționa trebuie să stabilească rezultatele care doresc să le obțină și cum pot fi acestea obținute. Pentru a avea succes, managerul instituției trebuie să țină cont și să știe să facă față problemelor, riscurilor, odată cu planificarea și stabilirea

obiectivelor. Prin urmare, planificarea implică cerința de a avea o pregătire specială în planificare.

Procesul de planificare este un proces complex, o acțiune a întregii instituții, ca un tot întreg, care necesită un angajament ferm atât la nivel de conducere a unei instituții, cât și la nivel personal, pentru a stabili anumite scopuri, obiective și să tindă spre o dezvoltare de succes. O instituție/ organizație se poate dezvolta cu succes dacă angajații acesteia sunt capabili să se dezvolte în cadrul instituției, să avanseze, să învețe lucruri noi, să contribuie la schimbări și îmbunătățiri, să simtă dorința și mândria de a face parte din instituția dată. În clipa în care această motivație dispare, angajatul nu va mai contribui la dezvoltarea instituției date, ci, din contra, va putea chiar și bloca procesele de dezvoltare ale acesteia. Ceea ce înseamnă că atât instituția, cât și angajatul sunt într-un proces de stagnare, iar pentru a ieși din acest impas, ambii au nevoie de scopuri noi de dezvoltare [3].

Planificarea implică evaluarea viitorului pe baza unor alternative de acțiune și trebuie privită ca un proces prin care instituția este condusă într-o anumită perioadă de timp, din locul pe care se află până în locul pe care dorește să-l ocupe în societate, prin înscrierea ei pe o direcție de acțiune prestabilită [6, p. 30].

Organizarea procesului de planificare în instituția infodocumentară se desfășoară în funcție de mai mulți factori: *perioada de timp, colectarea și analiza datelor, nivelurile de planificare, flexibilitatea și responsabilitatea*. În funcție de timpul de acțiune pentru care sunt întocmite, se cunosc două categorii de planificare: pe termen lung și pe termen scurt. Pe termen lung sunt numite strategii, iar cele pe termen scurt – planuri operative.

Planificarea strategică este un concept formulat de I. Ansoff la sfârșitul anilor 1960, în lucrarea „*Tratat de management general*”, care specifică că planificarea întreprinderii trebuie să țină seama de turbulențele mediului înconjurător și de adaptarea obiectivelor sale la aceste schimbări [10, p. 22]. Atunci când începi procesul de planificare strategică, managerul trebuie să stabilească

fundamentul pe baza cărora se vor desfășura celelalte procese manageriale. Principala temelie o constituie stabilirea viziunii, a direcției pe care se va orienta organizația. Obiectivele finale ale organizației trebuie exprimate în mod clar și cuprinse într-o declarație a misiunii organizației, care trebuie să țină cont atât de valorile conducerii, cât și de nevoile angajaților, clienților sau consumatorilor. Știința managementului identifică următoarele etape ale planificării strategice în care se impune să fie analizați: mediul extern; mediul intern; identificarea, cunoașterea și evaluarea nevoilor utilizatorilor [4, p.15].

În baza analizei mediului intern și extern se pot stabili obiectivele și strategiile de urmat. Din această perspectivă se impune conceptul de *planificare strategică* drept factor esențial în demersul managerial al bibliotecilor, orientat de a configura un program de perspectivă, de a face față provocărilor societății moderne.

Planificarea strategică constituie un proces format din mai multe etape succesive, care finalizează cu un plan de acțiuni, al cărui execuție desfășurată în timp, înseamnă îndeplinirea obiectivelor: formularea misiunii; analiza mediului intern și extern; evaluarea resurselor; formularea strategiei; evaluarea rezultatelor [10, p. 24].

Specialiștii în domeniul managementului identifică două forme ale planificării strategice: [10, p. 24]:

a) *Planificarea strategică integrată* cuprinde succesiv:

- Diagnosticarea poziției concurențiale a întreprinderii în diferite segmente strategice;
- Elaborarea unui plan strategic prin care se stabilește locul pe care dorește instituția să-l ocupe;
- Planuri operaționale care corespund programării și coordonării acțiunilor ce trebuie întreprinse pentru realizarea strategiei;
- Un buget pentru a operaționaliza și controla acțiunile pe termen scurt, ce decurg din planurile operaționale;
- Un sistem asigurat prin instrumente financiare clasice [10, p. 25]. Acest sistem asigură coerența necesară între nivelurile

diferite de decizii. Este de menționat că planificarea strategică integrată este o extensie a planificării pe termen lung și a fost folosită pentru prima dată în SUA, cu denumirea Planning Programming Budgeting Sistem (PPBS).

b) *Planificarea strategică diferențiată* cuprinde două procese de planificare: strategic și operațional. Legătura dintre acestea se asigură prin comunicarea cu persoanele care au sarcina de a elabora planuri operaționale, planul strategic care definește strategiile de dezvoltare, care trebuie operaționalizate și obiectivele realizate de secții, departamente, compartimente etc.

În bibliotecă, *planificarea strategică* constituie înainte de toate un instrument aflat în slujba managerilor, care îi ajută să stabilească o linie de conduită clară și coerentă a situației, pornind de la un sistem de resurse adaptat obiectivelor stabilite pe termen lung [1, p. 68-69].

Planificarea operativă înseamnă planificarea de zi cu zi, având o orientare spre realizarea unor sarcini concrete, referindu-se la un interval de timp scurt, de cele mai multe ori, planurile operaționale se întocmesc pe un an de zile. Acestea sunt mai detaliate decât cele strategice, obiectivele sunt mai precise, mai specifice. Planurile pe termen scurt sau operaționale transferă acele direcții generale prevăzute de planificarea strategică într-un stadiu operațional. În acest sens doresc să precizez că ambele planuri vizează acțiunea și, deci, trebuie să fie cuantificabile și realizabile.

Elementele principale ale planificării sunt colectarea și analiza datelor este foarte important, deoarece orice plan întocmit se bazează pe o informație, care vizează situația reală din instituție sau organizație. Înainte de a planifica este nevoie de a cunoaște situația în care se află biblioteca, colectarea datelor nu este altceva, decât efectuarea unui studiu în cadrul bibliotecii asupra funcționalității ei. Efectuarea studiului se bazează pe datele statistice din rapoartele anuale de activitate și vizează evoluția colecțiilor, utilizatorii înscriși, dotarea bibliotecii, numărul personalului etc. O metodă folosită în evaluarea rapidă a situației strategice a organizației este metoda SWOT, aceasta re-

zumă concluziile esențiale cu privire la caracteristicile instituției info-documentare și capacitatea ei strategică. Componentele metodei SWOT se împart în două categorii: de ordin intern – puncte forte și puncte slabe; de ordin extern – oportunități și amenințări. Punctele forte sunt elementele care determină succesul în activitatea organizației, anume acestea servesc ca bază în formularea strategiei. Punctele slabe reprezintă lipsa unui element important în activitatea bibliotecii, cum ar fi, spre exemplu: *Lipsește serviciul de marketing în bibliotecă, lipsa unor servicii, lipsa colecțiilor sau spații învechite, nemodernizate, etc.* Odată stabilite punctele forte și slabe, acestea sunt supuse unei analize.

Oportunitățile identificate în procesul de planificare strategică sunt niște evenimente din afara organizației care deschid sau oferă noi căi de realizare a strategiilor, spre exemplu, acestea pot fi: posibilitatea accesării de resurse extrabugetare prin participarea în diverse proiecte, existența unor strategii naționale sau locale, care includ în conținutul său direcții de dezvoltare potrivite pentru bibliotecii etc.

Amenințările sunt tensiuni care pot afecta pe termen scurt sau lung activitatea bibliotecii, cum ar fi: creșterea costurilor la utilitățile necesare bunei funcționări a bibliotecilor, cadrul legal nemotivat pentru meseria de bibliotecar, învechirea rapidă a echipamentului IT etc.

Prin urmare, oportunitățile se prezintă ca factori externi pozitivi, iar amenințările – ca factori externi negativi. Analiza SWOT este metoda de diagnostic cel mai frecvent folosită și are ca scop marcarea factorilor care au o influență strategică asupra dezvoltării și activității bibliotecii.

La procesul de planificare trebuie să fie antrenați toți managerii de toate nivelurile, iar planificarea se organizează pe două niveluri: planificarea într-un compartiment/departament/ secție și planificarea generală a bibliotecii. Planificarea strategică sau pe termen lung este concepută de managerii nivelului superior, iar planificarea pe termen scurt este realizată de managerii de nivelului mediu sau inferior.

O bună planificare trebuie să fie flexi-

bilă, adică adaptabilă la schimbări, această caracteristică se referă atât la planurile strategice, cât și la cele operative. Flexibilitatea presupune o revizuire periodică a planurilor strategice, redefinirea unor priorități ce pot interveni ca urmare a schimbărilor din afară. În acest sens, bibliotecile trebuie să elaboreze planuri compatibile cu cele ale organizației din care fac parte.

Elementul esențial al planificării este responsabilitatea, care conduce la îndeplinirea planului stabilit. Managerii delegă responsabilitățile către personalul care devine responsabil pentru realizarea anumitor obiective.

În lucrarea „*Managementul structurilor infodocumentare*” Ionel Enache susține ideea că planificarea strategică a devenit în ultimii ani pentru bibliotecii un mijloc de regândire a structurii bibliotecilor, a relațiilor acestora cu alte organizații și a rolului pe care îl pot avea în societate [3, p. 47]. Referindu-se în lucrarea sa la conceptele lui Ovidiu Nicolescu privind planificarea strategică, autorul abordează planificarea strategică ca: „*ansamblul obiectivelor majore ale organizației pe termen lung, principalele modalități de realizare, împreună cu resursele alocate, în vederea obținerii avantajului competitiv potrivit misiunii organizației*” [3, p. 48]. Din această definiție, rezultă că strategia unei bibliotecii trebuie să aibă următoarele trăsături definitorii:

- strategia se întocmește pentru a realiza niște scopuri clar formulate în misiune și în obiective;
- strategia vizează o perioadă viitoare de 3-5 ani;
- sfera de cuprindere a strategiei este biblioteca în ansamblul său;
- conținutul strategiei se rezumă la elementele esențiale ale organizației;
- strategia reflectă cultura instituției;
- strategia are un caracter formalizat fiind cuprinsă într-un plan;
- strategia trebuie să reflecte în conținutul său interesele tuturor părților interesate: ale managerilor, ale salariaților, dar și ale utilizatorilor [3, p. 126].

Știința managementului recomandă insistent managerilor de bibliotecă apelarea la consultanții în domeniu planificării, spre

a organiza planificarea strategică conform metodologiilor științifice de management, organizarea de ateliere de planificare strategică. În opinia autorilor Robert D. Stueart și Barbara B. Moran în lucrarea „*Managementul pentru biblioteci și centre de informare*” [9, p. 33], în procesul de planificare trebuie utilizate mai multe metode, una din care cea mai importantă este formularea de standarde sau norme și previziuni. Autorii menționează că la baza planificării în biblioteci se află standardele formulate de Asociația Bibliotecilor Americane, utilizate de majoritatea bibliotecilor din lume. Însă aceste standarde nu sunt planuri, ele reprezintă doar mijloace prin care se poate defini un nivel acceptabil al activității, în concluzie, fiecare bibliotecă trebuie să formuleze planurile proprii pe baza cerințelor utilizatorilor săi [8, p. 22].

Procesul de planificare strategică este un proces mult mai complicat și necesită o cunoaștere a organizării, conturându-se în niște etape consecutive, indiferent de profilul acesteia, după cum urmează:

- etapa preliminară (pre-planificare) este pregătirea și organizarea procesului de planificare;

- etapa 1 – elaborarea profilului sistemului de biblioteci sau al bibliotecii, analiza situației actuale, stabilirea viziunii și misiunii;

- etapa 3 – organizarea unui atelier pentru definirea planului strategic, elaborarea planului strategic;

- etapa 4 – finalizarea planului strategic. Monitorizarea și evaluarea strategiei. Implementarea. Revizuirea. [8]

Planificarea strategică este un proces interactiv ce este permanent revizuit în lumina performanțelor actuale, a condițiilor externe, ideilor și oportunităților nou apărute.

Parcurgerea etapelor de inițiere și organizare a strategiei permite identificarea indicatorilor cantitativi de monitorizare, evaluarea și raportarea stării în care se află bibliotecă sau sistemul de biblioteci publice pe tipuri de resurse și anume: infrastructura, structura de personal, relațiile interne și externe cu beneficiarii, colaboratorii, partenerii; modalitățile de evaluare calitativă

a acestor indicatori; aspectele logistice de colectare, validare, prelucrare și de prezentare, diseminarea rezultatelor primei etape de planificare.

Apoi urmează analiza mediului intern și extern, determinarea oportunităților și amenințărilor care se concretizează în analiza SWOT, care permite formularea obiectivelor strategice.

La formularea misiunii, potrivit lui Ph. Kotler, în lucrarea „*Chaotics: Management și marketing în era turbulențelor*” [5], trebuie de avut în vedere mai mulți factori, cum ar fi: istoricul instituției, stilul existent de comportament și modul de acțiune al personalului managerial, starea mediului în care există și își desfășoară activitatea bibliotecă, resursele de care dispune instituția în vederea atingerii obiectivelor stabilite, particularitățile distincte proprii instituției infodocumentare, orientările și sarcinile pe care este direcționată activitatea bibliotecii. Misiunea unei biblioteci reprezintă rațiunea de a fi și de a crea valoare pentru societate, ea se prezintă a fi fundamentul planificării strategice, principala temelie a direcției spre care se va orienta bibliotecă. Obiectivele finale ale bibliotecii trebuie exprimate clar în misiunea instituției, care va ține cont atât de valorile conducerii, cât și de nevoile angajaților și utilizatorilor. Misiunea bibliotecii oferă o imagine de ansamblu asupra ceea ce este bibliotecă și ce vrea să ofere societății.

Dacă misiunea reflectă orientările generale, direcțiile funcționării organizației exprimă sensul existenței acesteia, atunci starea finală concretă către care tinde în fiecare moment organizația este stabilită de obiective. Obiectivele stabilesc ce trebuie să facă instituția, când trebuie să facă și cum trebuie să facă, adică reflectă niște direcții concrete ale activității instituției infodocumentare. După cum afirmă Molz R., în lucrarea: *Tratat de management general* de P. Vagu, I. Stegăroiu, G. Croitoru, „*Obiectivul se referă la un rezultat dorit să fie obținut de către un individ, o grupă de indivizi, o subunitate a întreprinderii sau de către întreprindere*” [10, p. 55]. În această ordine de idei, pot menționa că obiectivele reprezintă fundamentul planificării în bibliotecă. Dar

subliniez faptul că obiectivele nu trebuie niciodată confundate cu scopurile, dacă primele reprezintă niște direcții, atunci scopurile reprezintă acțiune, acestea nu depind de voința managerilor, ci rezultă din constrângerile interne ale organizației: supraviețuire, dezvoltare etc. Astfel, din cele relatate concluzionez că obiectivele reprezintă punctul de plecare în planificarea activității, iar stabilirea acestora transformă viziunea strategică, misiunea și direcțiile de dezvoltare în sarcini concrete.

La formularea obiectivelor trebuie să se țină cont ca acestea să nu fie numai niște speranțe, ci să fie realizabile. Membrii echipei de lucru pentru elaborarea strategiei trebuie să găsească răspuns la următoarele întrebări: *dacă obiectivul formulat este potrivit pentru bibliotecă? conduce oare acesta în direcția în care dorește să-și îndrepte activitatea biblioteca? derivă oare acest obiectiv din misiunea formulată? se va avea în vedere compatibilitatea acestuia cu celelalte obiective? Este oare realizabil și măsurabil? etc.*

Din cele relatate, identific că obiectivele caracteristice planificării strategice a bibliotecii se referă, de regulă, la utilizatori, serviciile prestate (introducerea unor noi sau scoaterea unor servicii depășite etc), resursele de personal (calificarea), resursele financiare, responsabilități.

În baza definițiilor, noțiunilor de planificare analizate în sursele citate consider că planificarea, ca funcție fundamentală a managementului, presupune stabilirea principalelor obiective ale instituției infodocumentare, precum și determinarea mijloacelor necesare pentru realizarea obiectivelor stabilite. Realizarea acestei funcții constă dintr-un ansamblu de procese, în care se determină scopul și obiectivele organizației, precum și rezultatele la care se dorește să se ajungă și, nu în ultimul rând, care sunt resursele necesare de realizare a scopului stabilit al organizației.

Planificarea răspunde la câteva întrebări de bază, și anume: *Ce?* – starea dorită; *Când?* – orizontul de timp dat; *Unde?* – locul în care va fi îndeplinit planul; *Cine?* – oamenii care vor realiza planul; *Cum?* – modalitățile de realizare a stării dorite; *Cu*

ce? – resursele necesare (umane, financiare, materiale). Altfel spus, planificarea înseamnă răspunsul la întrebarea ce vrea să realizeze o bibliotecă în condițiile care le are și resursele necesare. Planificarea constă din obiective concrete, realiste și măsurabile. Rezultatele procesului de planificare pot fi grupate în trei categorii, în funcție de orizontul temporal, care poate fi lung, mediu, scurt; de probabilitatea de realizare și obligativitate. Tot ansamblul de acțiuni manageriale se detaliază în strategii, politici, planuri, programe etc. [2, p. 5].

Bibliotecile au o multitudine de scopuri din care derivă obiectivele corespunzătoare. Problema principală ce ține de planificarea în bibliotecă este de a menține un echilibru între ceea ce este realist și realizabil și ceea ce este atrăgător, dar nerealizabil.

Există deosebiri importante între planificarea strategică și cea operativă. Dacă planificarea strategică are un orizont de timp de 5-10 ani și are ca scop o schimbare, o orientare calitativă și se focalizează numai pe domeniile care angajează direct viitorul bibliotecii, atunci planificarea operațională are un orizont mai mic, de regulă 1 an, reflectă o logică de continuitate temporală, orientarea este mai puțin calitativă și stabilește opțiuni pe toată activitatea bibliotecii.

Prin urmare, după ce a fost întocmit planul strategic, biblioteca pornește la realizarea lui, are loc punerea la punct și operaționalizarea strategiei la nivelul unităților operaționale. În această ordine de idei, consider că planificarea operativă înseamnă o descriere precisă a mijloacelor care conduc la realizarea planului strategic. Cu ajutorul planificării operaționale se stabilesc modalitățile de acțiune și programarea acestora în timp, pentru a realiza obiectivele stabilite.

Produsul final al planificării operative este planul operațional care vizează anul calendaristic, și mai mult este cunoscut cu denumirea – plan anual (plan de activitate, program de activitate). De regulă, bibliotecile alcătuiesc un plan general de activitate pe întreg ansamblul său și planuri la nivel funcțional. De exemplu, dacă suntem în cazul unei biblioteci publice raionale, aceasta va avea un plan general și alte planuri

la nivel de compartimente, departamente, filiale etc. Practica unor biblioteci universitare, biblioteci specializate din Republica Moldova arată că în aceste biblioteci se întocmesc planuri la nivel de compartimente (secții) sau subdiviziuni, depinde de structura organizațională a instituției infodocumentare, iar mai apoi acestea se regăsesc în Programul anual general al instituției bibliotecii. N. Zavtur, reputat biblioteconomist, descrie o regulă în acest sens ce trebuie respectată: planul general al bibliotecii va conține prevederi referitoare la activitatea bibliotecii per ansamblu, iar planurile la nivel funcțional vizează activități specifice [14].

Elementele componente ale unui plan operativ sunt: obiectivele, indicatorii statistici, cheltuielile de muncă, cheltuielile financiare, sursele de proveniență a cheltuielilor, termenii de realizare, responsabilități.

Pornind de la obiectivele planului operativ voi menționa că acestea trebuie să fie destul de detaliate, deoarece formulează niște acțiuni, care la nivel operațional se multiplică. Funcționalitatea planului operativ va crește odată cu divizarea cât mai mare a obiectivelor. La rândul său, obiectivele planului operativ trebuie sistematizate, ordonate în așa mod ca acestea să asigure o coordonare a acțiunilor și să mobilizeze eforturile spre un scop comun. În opinia N. Zavtur, acestea pot fi structurate sau sistematizate conform funcțiilor sociale ale bibliotecilor, după domeniile de activitate și în funcție de activitatea principalelor compartimente organizaționale [11, p. 50-58].

Există o adevărată avalanșă de idei și dezbateri pe tema planificării strategice. În ultimul timp rolul planificării strategice a căpătat un nou înțeles, în mare parte datorită conștientizării din ce în ce mai mari a nevoii și importanței participării mai largi la evenimentele și activitățile ce privesc comunitatea. Viitorul instituțiilor infodo-

documentare suferă o restructurare profundă. În ultima perioadă instituțiile infodocumentare se orientează spre schimbare, printr-un efort organizat, desfășurat în timp, de la aplicarea legislației la dezvoltarea de programe/ proiecte. Orientarea spre construirea viitorului constă în schimbarea profilului de activitate a instituției în activități de dezvoltare proiectate și planificate [13, p. 6].

Scopurile principale ale planificării strategice în instituțiile infodocumentare țin de îmbunătățirea performanței, crearea unei structuri organizaționale relevante și creșterea nivelului de răspundere instituțională, departamentală și individuală. Planificarea implică creșterea transparenței decizionale și a comunicării între manageri, angajați și factorii interesați. Totodată, organizarea unui proces de planificare în instituția infodocumentară, bazat pe metodologia științifică a managementului, permite definirea unor obiective realiste, precum și stabilirea priorităților în alocarea eficientă a resurselor. Planul strategic, reprezintă, de asemenea, un instrument de comunicare, explică motivele pentru care o bibliotecă a ales anumite acțiuni, furnizează contextul pentru luarea deciziilor și subliniază raționamentul din spatele acestora. Numai prin planificarea strategică bibliotecile pot influența viitorul, pot acționa și-și pot atinge obiectivele propuse. Pornind de la faptul că planificarea strategică este un proces foarte complex, această complexitate derivă din analiza inițială a condițiilor existente la nivel local, a interacțiunilor specifice din cadrul comunității și a factorilor externi care influențează organizația, pledăm totuși pentru ideea ca strategia unei biblioteci trebuie să fie simplă, clară, bazată pe realitatea curentă și să ia în calcul, pentru viitor, o perioadă suficient de mare pentru a avea rezultate.

Referințe bibliografice:

1. BULUȚĂ, Gheorghe; PETRESCU, Gheorghe; SACHELARIE, Victor Petrescu. Biblioteca XXI : Management & marketing. Târgoviște: Bibliotheca, 2012. 256 p. ISBN 978-973-712-715-0.
2. CORNESCU, Viorel, MIHĂILESCU, Ioan, STANCIU, Sica. Managementul organizației. București: All Beck, 2003. 282 p. ISBN 973-655-365-5.
3. ENACHE, Ionel. Managementul structurilor infodocumentare. București: Ed. Universității din Bu-

- curești, 2008. 215 p. ISBN 978-973-737-451-6.
4. IONESCU, Sorin, IONESCU, Manuela. Conceptele strategice ale managementului: sinteză. Institutul Național de Informare și Documentare. București, 1998. 76 p.
 5. KOTLER, Philip. Chaotics: Management și marketing în era turbulențelor. București: Publica, 2009. 242 p. ISBN 978-973-1931-22-7.
 6. MARKOVA, V.N. Strategia managementului de bibliotecă în condițiile informatizării societății. In: Biblioteconomie: sinteze, metodologii, traduceri. București, 2008, nr. 1, p. 47-52. ISSN 1220-3076.
 7. OPREAN, Constantin. Managementul global al organizației bazată pe cunoștințe. București: AGIR, 2011. 645 p. ISBN 978-973-720-363-2.
 8. STUEART, Robert D.; MORAN, Barbara B. Management pentru biblioteci și centre de informare. Trad. Lucia-Mihaela VITCOWSKY. Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice. București: BNR, 1998. 332 p. ISBN 973-97354-9-5.
 9. VAGU, Paraschiv, Ion STEGĂROIU, Gabriel CROITORU. Tratat de management general. Târgoviște: Bibliotheca, 2013, Vol.2. 397 p.
 10. ȚURCAN, Nelly. Biblioteconomie și Știința a informării. Prelegeri pentru studenții specialității Biblioteconomie și Asistență Informațională. Vol. 2. Chișinău: CEP USM, 2003. 160 p.
 11. VARBANOVA, Lidia. Planificarea strategică a organizației culturale ca sistem de învățare deschis. Chișinău: ARC, 2010. 472 p.
 12. ZAMFIR, Cătălin, STOICA, Laura, STĂNCULESCU, Manuela Sofia. Dezvoltarea socială. Capacitatea instituțiilor. Ghid de evaluare. București, 2007. 110 p.
 13. ZAVTUR, Natalia. Evaluarea managerului bibliotecii. In: Biblioteconomie. Informare. Documentare. Culegere de articole. Chișinău, 1999, p. 50-58.
 14. ZAVTUR, Natalia. Evoluția ideii de management în gândirea teoretică de biblioteconomie din Republica Moldova. In: Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice: către 45 de ani de învățământ biblioteconomic în Republica Moldova. Chișinău, 2005, p. 63-85. ISBN 9789975948401.

VERA OSOIANU – CREATOR DE MEDIU PENTRU CREȘTERE ȘI ÎNVĂȚARE PROFESIONALĂ

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Sunt convinsă că nu e nicio linie profesională de finisaj pentru Vera Osoianu, care în orice situații vede oportunități, posibilități, șanse... Este într-o permanență schimbare în bine atât pentru sine, dar mai ales pentru cei din jur. Am reținut pentru toată viața răspunsul Verei la întrebarea „Ce faci?”, oferit a doua zi, la prima oră, după consemnarea jubileului Dănzei: „Există viață și după...!”

Activitatea ei profesională se manifestă pe parcurs a mai mult de patru decenii, integrând implicații practice, de cercetător, manager, autor de proiecte, formator, coordonator – și toate aceste ipostaze realizate în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Vera Osoianu este „legată” de Biblioteca Națională, formând un singur tot, confirmând că totuși oameni de neînlocuit

există (asta ca perspectivă îndepărtată!).

Vera Osoianu știe și poate convinge privind ideile, inițiativele proprii, transformând ascultătorul/ colegul în adeptul acestora. Niciodată nu am auzit-o vorbind la notă maximă, nu se bate cu pumnul în piept pentru a demonstra ceva, ea fiind persoana care face „lucruri” mărețe, dar prezentându-le atât de modest și sincer, calm și convingător...

Distinsa Doamnă crește profesional în permanență, ajutând și stimulând în acest sens pe cei din jur, provocându-i să devină câștigători. Studiile, publicațiile semnate de către Vera Osoianu sunt o sursă inepuizabilă de implicare în profesie, dezvoltare a competențelor specialiștilor din toate tipurile de biblioteci. Urmărind atent dinamica dezvoltării domeniului, tratează prin prismă analitică teme de primă mărime pentru biblioteconomie și științe ale informării: priorități/ directorii profesionale ale anului, utilizatorul – axa activității bibliotecare, diversificarea serviciilor de dezvoltare a competențelor utilizatorilor/ nonutilizatorilor, statistica de bibliotecă, evaluarea impactului bibliotecii și altele.

Vera este o vizionară în domeniul pe care l-a îmbrățișat, și încă una orientată spre un impact clar, vizibil... Aici detaliez cele menționate doar prin două proiecte, care au un impact deosebit pentru comunitatea profesională din țară, fiind chiar unice la nivel internațional: Centrul de Statistică și Centrul de Formare Profesională în Biblio-

teconomie și Științe ale Informării. Or, proiectul recent, de anvergură, prin care este oferit de Japonia, prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională, un grant. Acesta din urmă are menirea de a îmbunătăți dotarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova cu echipamente de digitizare, care vor contribui la prezervarea resurselor în format virtual, asigurarea accesului virtual și păstrarea pe termen lung a valorilor culturale.

Am reținut o frază, preluată din lecțiile lui John C. Maxwell (specialist american în management, leadership): Nu putem să ne întoarcem să reparăm ziua de ieri, dar ziua de mâine – o putem controla, dirija, umple. Încă câte mai are de îndeplinit Vera Osoianu? Răspunsul la această întrebare e clar (parcă îl aud pronunțat de protagonista acestui Laudatio): „Nu există limită la perfecțiune... Pentru luna asta avem ca prioritate...”. Merge la muncă ca în vacanță, de fapt – și în vacanță.

Vera Osoianu are un magnet de/ pentru

oameni. Influența, imaginea Dânsei în comunitate nu este rezultatul unui titlu, unei poziții. Este Omul care se implică în căutare de soluții ori cel puțin sfaturi, care adaugă valoare altora, care este un bun ascultător și comunicator, creând legături între oameni.

Când finalizează lucrul asupra unui proiect ori se materializează o idee profesională, trebuie s-o vedeți pe Vera Osoianu: sclipire în ochi, zâmbitoare, vorbăreață și chiar în acele momente – născătoare de noi priorități și perspective.

O autoritate incontestabilă pentru colegi, prieteni, echipă...

Să ne bucure Vera Osoianu și să se bucure în continuare de prezența în comunitate, să fie călăuzită de succese! Și să crească – iar asta înseamnă dădora de sănătate, fericire, bucurie...

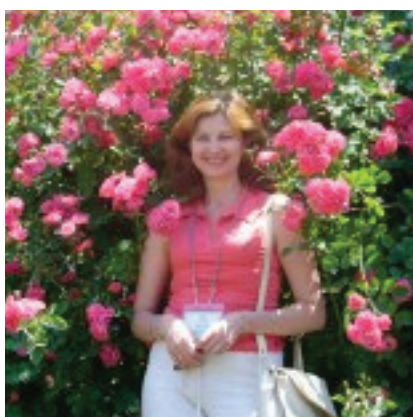
Și în final o dorință personală – să mergem în continuare împreună! Este o plăcere, dorință a noastră, dar ne permitem să credem și a Verei Osoianu.

ZBORUL DE LA CUMPĂNA DINTRE VREMI: NELLY ȚURCAN LA O DISTANȚĂ DE 10 ANI

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

(articol publicat în anul 2010

<https://clubbib.wordpress.com/2010/07/07/nelly-turcan/>)

În postarea din 07/07/2010 anticipam un eveniment frumos, care iată se întâmplă astăzi și înșiram niște gânduri despre un om și o colegă de excepție pe care o admir de mai multă vreme pentru felul de a fi, pentru corectitudinea în relațiile cu oamenii, pentru demnitatea innăscută, pentru toate câte reușește să le facă. Aduc în prim-plan postarea din luna iulie, despre Nelly Țurcan, nu pentru ca n-aș avea ce spune astăzi, dar pentru că am ales cu mare grijă, atunci, cele mai importante și reprezentative evenimente și realizări, care să scoată în evidență un portret integru al unei personalități, care a urcat pe culmile succesului și s-a afirmat în domeniu printr-o muncă, cu adevărat, titanică. Nu în zadar, se spune că este mai bine o dată să vezi decât de mai multe ori să asculți. Iar Nelly a reușit să adune la palmaresul „văzutului” atâtea țări, biblioteci și experiențe, că toate luate împreună nici nu puteau să nu se materializeze într-un adevărat fenomen. Și acum, la cumpăna dintre vremi, Nelly se află între

două zboruri, unul din Polonia spre casă și altul de acasă spre Polonia, unde muncește la întregirea bagajului de cunoștințe, care și așa plesnește din toate încheieturile. Cu o carieră și un destin profesional cum mai rar întâlnești, Nelly revarsă lumina printre studenții și doctoranzii crescători de aripi, dar și spre întreaga comunitate profesională pe care o onorează cu prezența la toate întrunirile de mare importanță, dar și prin publicațiile de aleasă ținută științifică.

La Mulți Ani, distinsă doamnă profesoară, colegă și prietenă. Zbor frumos spre noi culmi și noi realizări. Să te simți bine printre studenți, dar și printre colegii, care știi a prețui adevărata valoare. Sănătate și mult noroc pentru culmile care, încă urmează a fi cucerite.

Pe www.slideshare.net/clubbib au fost expuse două prezentări PowerPoint de dr., conf. universitar Nelly Țurcan:

1) **Impactul revistelor cu acces deschis**, prezentată în cadrul Conferinței Științifice „Valorificarea potențialului bibliotecii universitare în contextul schimbării paradigmatelor educației, științei și culturii”, organizată de Biblioteca UTM la 25 martie 2010, și

2) **Bibliotecarul 2.0. Competențe și abilități pentru Biblioteca 2.0**, prezentată în cadrul Seminarului Național 2009, unde a fost dat startul pentru tema prioritară în activitatea bibliotecilor pentru anul 2010 „Biblioteca 2.0 – o nouă generație de bibliotecari”.

Studiul despre Bibliotecarul 2.0 reprezintă o amplă trecere în revistă a proble-

melor cu care se confruntă bibliotecarul modern și a competențelor și abilităților indispensabile Bibliotecarului 2.0. Bibliografia studiului include nume grele de profesioniști care s-au remarcat în presa internațională pe fonul dezbaterilor despre Web 2.0, Biblioteca 2.0, Bibliotecarul 2.0., respectiv: Michael Casey, autorul conceptului Biblioteca 2.0, Laura Cohen, autoarea Manifestului Bibliotecarul 2.0, David Lee King, autorul articolului „Competențele de bază ale Bibliotecarului 2.0”, Michael Stephens, expert în probleme de Web 2.0, Biblioteca 2.0, Bibliotecarul 2.0 etc.

Va amintesc că articolul poate fi accesat pe pagina web a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: www.bnrm.md/club/proiectulanului.

Numele Nelly Țurcan a apărut de mai multe ori pe blog și, așa cum blogul este accesat nu numai în Moldova, m-am gândit că ar fi bine să folosesc prilejul acestei postări pentru a schița portretul unui profesionist de mare renume, nu pentru a anticipa un eveniment frumos ce urmează a se produce mai spre finele anului, dar pentru că niciodată nu este prea devreme sau prea târziu de a spune un lucru bun despre un om bun și a mulțumi unui profesionist pentru prezența permanentă în mediul profesional, adăugând valoare bibliotecii și profesiei.

Nelly Țurcan este un nume foarte cunoscut în mediul academic și printre profesioniștii din biblioteconomie și știința informării. Am fost curioasă să trec cu privirea peste CV ei și m-am mirat de câte a putut realiza.

Domeniile de interes științific se axează pe: comunicarea științifică; Accesul Deschis (OA) la informația științifică; servicii de referințe; teoria, organizarea și tehnologia bibliografiei; calitatea serviciilor de biblio-

tecă, resurse informaționale etc – cuvinte-cheie pentru mulți dintre profesioniștii de vocație.

Absolventă a Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie a Universității de Stat din Moldova, Nelly Țurcan este în prezent prodecan al Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Universitatea de Stat din Moldova, autor a peste 150 publicații științifice și didactice. Pe parcursul anilor a participat la peste 60 de conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale.

A avut norocul unor stagii științifico-didactice în cele mai renumite instituții de profil din lume, cum ar fi: Centrul European de Jurnalism (Praga, Cehia), aprilie, 2009; Universitatea Missouri (Columbia, SUA), Școala de Jurnalism, iulie, 2006; Universitatea Missouri (Columbia, SUA), Școala de Jurnalism, decembrie, 2004; Colegiul Universitar (Boras, Suedia), Departamentul de Biblioteconomie și Știința Informării, martie, 2002; aprilie, 2003; Universitatea Complutence (Madrid, Spania) martie – mai, 1998; Universitatea „La Sapienza” (Roma, Italia) martie – mai, 1997; Biblioteca Institutului Universitar European (Florența, Italia) februarie – aprilie, 1996; Institutul de Stat de Cultură din Moscova (Rusia) aprilie, 1990.

Cunoștințele și experiențele acumulate le revarsă asupra comunității profesionale prin cursuri universitare, publicații, comunicări, prin conceperea și participarea la un șir de proiecte de interes pentru întreg sistemul național de biblioteci.

Accesați cele trei prezentări PowerPoint de pe www.slideshare.net/cdbclub ca să vă convingeți câte informații și cunoștințe pot încapa.

Cu aleasă prețuire.

PERSOANA CARE NE REPREZINTĂ: NELLY ȚURCAN LA O ANIVERSARE

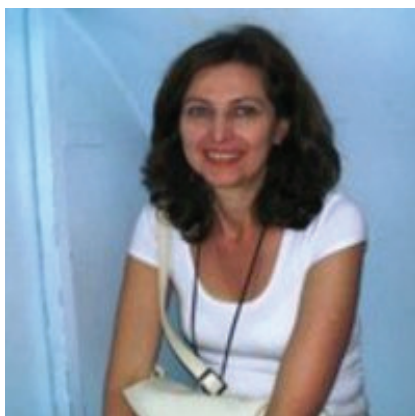
Ludmila CORGHENCI, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul este prilejuit de consemnarea aniversării profesorului universitar, doctorului habilitat Nelly Țurcan. Sunt oglindite două aspecte de implicare/ participare a persoanei în cauză, determinante pentru Sistemul Național de Bibliotecă: elaborarea și promovarea cadrului legislativ, de reglementare, standardizare și dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă.*

Cuvinte-cheie: *Nelly Țurcan, cercetare, formare profesională, formare profesională continuă.*

Abstract: *The article coincide with the anniversary of Nelly Țurcan the university the university professor Dr. habil. Two aspects of her involvement and participation decisive for the National Library System, are reflected: the elaboration and promotion of the legislative, regulatory and the development of the continuous professional training system.*

Keywords: *Nelly Țurcan, research, professional training, continuous professional training.*

Este vorba despre Nelly Țurcan, doctor habilitat, profesor universitar la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Departamentul Comunicare și Teoria Informării, Universitatea de Stat din Moldova, cercetător senior la Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, Chișinău, Moldova, președinte al Consiliului Științific al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Un nume de referință în spațiul bibliotec-economic, științific național și internațional. „Calendarul Național”, elaborat sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, relevă multitudinea contribuțiilor/ implicațiilor științifice, didactice, biblio-

teconomice ale savantului Nelly Țurcan, specificând tematicile cursurilor predate la ciclurile învățământului universitar, dreptul de autor pentru mai mult de 160 de publicații, titlurile a circa 20 de proiecte naționale și internaționale cu impact și alte realizări reprezentative. Domeniile de interes/ cercetare ale N. Țurcan sunt următoarele: comunicare științifică și academică, Acces Deschis, Știință Deschisă, resurse informaționale, biblioteci academice și altele [1, p. 343). Urmare a susținerii cu brio a două teze, este unicul doctor habilitat care are tangențe directe cu domeniul biblioteconomie și științe ale informării.

Savantul Nelly Țurcan este mereu în avangardă, cumulând și valorificând realizările/ experiențele domeniului, oferind acces generos la rezultatele muncii sale studenților (de la ciclul Licență, Masterat și Doctorat), precum și personalului de specialitate din biblioteci, deschis învățării pe parcursul întregii vieți.

Fiind o persoană complexă, cu multă tenacitate, responsabilitate, punctualitate, despre Domnia Sa ar putea fi elaborate tratate întregi. În continuare vom insista asupra a două momente privind meritele

incontestabile ale N. Țurcan: autor/ coautor al componentei documentare de profil (caz legislativ, de reglementare și standardizare) și dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă.

Valoroasă prin rezultate și evoluție este participarea N. Țurcan atât în cadrul Consiliului Biblioteconomic Național, a grupurilor de lucru, cât și a comisiilor Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, la elaborarea și susținerea Legii cu privire la bibliotecă (nr. 160 din 20.07.2017), documentelor în sprijinul implementării acesteia: „Regulament cu privire la formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecă”, „Regulamentul cu privire la organizarea concursului de selectare a personalului de conducere al bibliotecii”, care a fundamentat aprobarea „Regulamentului privind angajarea prin concurs a personalului din bibliotecile publice, precum și criteriile minime de selectare a personalului din bibliotecă” (aprobat prin ordinul nr. 748 din 10 iunie 2019 al Ministrului Educației, Culturii și Cercetării), „Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice” (în proces de aprobare).

Reglementarea conferirii/ confirmării categoriilor de calificare personalului de specialitate din bibliotecă, chiar organizarea procesului, este indisolubil legată de numele Savantului Nelly Țurcan. Este autor al „Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din bibliotecă” (aprobat prin ordinul nr. 17 din 5 februarie 2015 a Ministerului Culturii) <http://www.bnm.md/files/accesDedicat/regulccpsb.pdf>, al modificărilor la acesta (aprobat prin ordinul nr. 475 din 27 mai 2020 al ministrului Educației, Culturii și Cercetării) https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121744&lang=ro. Iar „Ghidul practic pentru aplicarea Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din bibliotecă”, autor N. Țurcan, oferă exemple și răspunsuri atât privind metodologia implementării prescripțiilor regulamentului, cât și practici și situații profesionale concrete http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Ghid_prac-

[tic_aplicare_Regulament_categorii_calificare_bibliotecari.pdf](#). Implicarea activă în proces, benefică pentru comunitatea profesională, contribuie la identificarea, valorificarea potențialului profesioniștilor, capabili să facă față cerințelor și așteptărilor comunităților/ utilizatorilor, să acționeze creativ și în mod flexibil, să fie promotori activi ai principiilor Societății Informației și ai Cunoașterii. Astfel de profesioniști sunt formați, inclusiv prin asigurarea unui sistem eficient de evaluare, racordat la standardele naționale și internaționale, stabilirea concordanței între calitatea și retribuirea muncii, și, mai ales, prin orientarea bibliotecarilor pentru modernizarea, actualizarea cunoștințelor și abilităților profesionale.

Membru al Comisiei Republicane de Atestare, al comisiilor instituționale – doctor habilitat Nelly Țurcan a conferit activității acestora obiectivate și transparență în procesul de evaluare a personalului de specialitate din bibliotecă, drept urmare sporind performanțele profesionale prin natura criteriilor aplicate.

Nelly Țurcan are o calitate deosebită, mai rar întâlnită – a motiva necondiționat, a convinge bibliotecarul pentru continuitatea studiilor, dezvoltarea permanentă a competențelor profesionale.

Dezvoltarea învățământului biblioteconomic, a formării profesionale continue a personalului de specialitate din bibliotecă – la fel sunt domeniile de preocupare a profesorului universitar Nelly Țurcan. Promotor și susținător insistent al învățământului biblioteconomic superior, Domnia sa orientează bibliotecile pentru elaborarea/ dezvoltarea unor politici coerente privind formarea profesională continuă a personalului, de încurajare, motivare și participare a bibliotecarilor la studii universitare de licență, masterat și doctorat.

Pedagog, formator, formator de formatori, organizator al formării profesionale continue a bibliotecarilor – acestea la fel sunt ariile de interes și implicare ale profesorului universitar Nelly Țurcan. Menționăm în acest context o ultimă realizare – lansarea Programului de formare profesională continuă „Biblioteconomie,

asistență informațională și arhivistică”, care vizează formarea unor profesioniști în domeniul infodocumentar, preocupați de dezvoltarea profesională în acord cu nevoile formative și de profesionalizare specifice activității bibliotecilor. Programul de formare profesională continuă (20 de credite) este menit să asigure: „formarea și dezvoltarea competențelor specifice în domeniul de formare profesională *Biblioteconomie, informare și studii arhivistice*; aprofundarea, extinderea cunoștințelor și capacităților acumulate la specialitate; formarea competențelor de aplicare a cunoștințelor în practică, de determinare a priorităților, de rezolvare în diferite contexte și circumstanțe a problemelor specifice domeniului infodocumentar, de a lua decizii, de a utiliza eficient resursele informaționale și tehnologice și altele [2, p. 3].

Referitor la activitatea centrelor biblioteconomice ca furnizori de programe educaționale accentuăm implicarea/contribuția profesorului universitar Nelly Țurcan în calitate de expert, formator. În acest context menționăm drept experiențe reușite colaborarea cu Centrul de Formare

Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, materializate în organizarea de mese rotunde, Zile ale Științei, prezentări de publicații profesionale și altele. Formator de elită, bun comunicator, pasionat din punct de vedere profesional – în fiecare caz aparte avem ce învăța de la Nelly Țurcan!

Numele și poziția doctorul habilitat Nelly Țurcan, profesor universitar, și le-a făcut prin muncă, devenind un promotor activ al excelenței biblioteconomice.

Ar subscrie oare Nelly Țurcan celor 7 lucruri asupra cărora insistă renumitul Bill Gates: Țintește sus! Gândește în perspectivă! Nu lăsa succesul să te distragă de la muncă! Valorifică timpul! Controlul calității este crucial! Ideile revoluționare se arată, nu se spun! Împărtășește viziunea ta asupra viitorului cu echipa ta! ?

Fiind în preajma unui bilanț aniversar, îi dorim Distinsei Doamne Nelly Țurcan vitalitate fizică, vigoare în cercetare, studenți/ formabili inteligenți și deschiși învățării, realizări importante!

Vivat! Crescat! Floreat!

Referințe bibliografice:

1. Nelly Țurcan. Date biobibliografice. In: Calendar național. 2020. Chișinău, 2019, pp. 343-346. ISSN 1857-1549. [citată 23 iulie 2020]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/calendar%202020.pdf>
2. ȚURCAN, Nelly. Program de formare profesională continuă la specialitatea Biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2019. 7 p. Manuscris.

VULCANUL CARE-ȚI SPOREȘTE STRĂLUCIREA

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Trebuie să recunosc că nu sunt chiar darnică la cuvinte de laudă – un mare neajuns! – și că mărturisirile ce urmează s-au lăsat cam mult așteptate. Sper să am și alte ocazii pentru a adăuga la portretul ce urmează cele mai deosebite culori, deși promit să dau randament chiar de această dată.

Materialele din această lucrare întregesc frumos dimensiunea morală și diapazonul cultural, intelectual și profesional al Ludmillei Corghenci, căci ea este EROUL din tabloul ce urmează, și sunt mărturia unui destin împlinit, care n-ar schimba pentru nimic drumul ales și parcurs cu atâta dăruire și demnitate, de aceea am ales o altă abordare și conturare a unui alt aspect – pur uman – pe care și-l pot permite doar cei din imediata apropiere.

Cu greu îmi pot aminti o perioadă în cariera de bibliotecar în care să nu fi figurat în aria mea de confort profesional, într-un fel și altul, Ludmila Corghenci. De aceeași vârstă și formațiune profesională am crescut, escaladând culmile profesiei în aceeași perioadă de timp, bătătorind împreună aceleași drumuri ale profesiei. Așa se face că încercarea de a scrie despre Ludmila la singular a eșuat din start și va trebui să accepte pluralul. Nu-i va fi greu pentru că Ludmila este omul echipei, mai mult decât atât este chiar lider înăscut. În cazul nostru, atât de mult ni s-au intersectat drumurile, că aproape toate activitățile din cariera noastră profesională ne includ reciproc. Dacă trebuie, prezint cu anticipație scuzele de rigoare pentru îndrăzneala de-a mă încălzi la strălucirea ei. Cu puțină mărinimie și credit de încredere, Ludmila ar putea recunoaște că simte similar și percepția este reciprocă.

Împreună am făcut parte din echipa reformatoare (despre echipă am scris cu alte ocazii și de această dată nu voi ascunde faptele în spatele unei echipe și mă voi referi la o persoană concretă), care a pus umărul la consolidarea bazei biblioteconomiei naționale, împreună am parcurs toate treptele reformei bibliotecare, începute la finalul anilor '80 – începutul anilor '90, împreună am pus umărul la inițierea ABRM, la organizarea primului Simpozion Anul Bibliologic, chiar și comunicarea am făcut-o împreună, la elaborarea primelor publicații de specialitate în limba română, trecerea de la BBK la CZU, descentralizarea activității bibliotecilor și multe alte activități care au marcat schimbarea bibliotecilor.

Anii de ascensiune a mișcării de renaștere națională ne-au prins cu ceva experiență în domeniu, dar și copiii care au crescut la ședințele cenaclului „Mateevici” și alte activități de mare importanță pentru generația noastră.

Ludmila a fost prima care a reprezentat bibliotecile din Republica Moldova la activități de mare răsunet cu participarea boemei biblioteconomice din România – Centenarul Bibliotecii Județene „V. A. Urechia”, Galați, diverse reuniuni ale bibliotecarilor din România, contribuind la edificarea unui pod care a fost bătătorit și exploatat, mai apoi, cu mare eficiență de către colegii noștri bibliotecari de pe ambele maluri ale Prutului. A fost, de asemenea, printre primii bibliotecari din Republica Moldova, care au participat la o conferință IFLA.

Ludmila a fost o autoritate pentru lumea bibliotecară încă din studenție, pe când nici nu era Corghenci. Noi, cei care veneam în

urma promoției în care absolvă Ludmila Zelinschi, de atunci știam că numele acesta impune respect și așa a rămas mereu. Până în anii '90, când Ludmila se alătură echipei Bibliotecii Naționale, am cunoscut și i-am purtat același respect de la depărtare.

Principială, mândră, exigentă și nonconformistă, Ludmila a plecat de la BNRM într-o perioadă când a considerat că aripile-i sunt prea mari pentru un zbor prea lent și a revenit când a considerat că este gata pentru orice încercare și poate face față oricărei înălțimi. Așa se întâmplă că uneori o ia înaintea locomotivei și nu există loc de supărare, pentru că sentimentul îmi este cunoscut.

Biblioteca Națională oferă un poligon de afirmație pe tot arealul de competențe de care dispune Ludmila. Revenită „acasă”, am văzut-o imediat în vârful piramidei de formare profesională continuă în biblioteconomie și științele informării. Ideea și insistența cu care am promovat crearea în cadrul BNRM a Centrului de Formare Profesională Continuă rezidă în faptul că Ludmila, revenită recent, era exact omul care să facă față acestei noi provocări.

Așa s-a întâmplat că într-un timp foarte scurt a pus bazele Centrului de Formare din cadrul Bibliotecii Naționale. Autoritatea de care se bucură în mediul biblioteconomic a fost argumentul suprem pro-proiect și totul a crescut repede precum crește Făt-Frumos în poveste.

Puțini dintre colegii noștri pot afirma că au contribuit la crearea unei structuri responsabile de formare continuă a bibliotecarilor. Noi cu Ludmila am contribuit la conceptualizare și am asigurat realizarea a două proiecte de acest fel: Școala de Biblioteconomie din Moldova (2001-2006), având ca fondatori Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Catedra de specialitate din cadrul USM și Biblioteca Națională și al doilea proiect este Centrul de Formare Continuă în Biblioteconomie și Știința Informației din cadrul BNRM.

Bagajul de cunoștințe și competențe acumulate prin ani de muncă îl dăruiește

cu generozitate breslei bibliotecare prin lucrări, articole, traininguri, comunicări și orice alt format de comunicare și distribuire offline și online.

Comunitatea bibliotecară și decidenții i-au recunoscut mereu meritele, propulsând-o în cele mai prestigioase structuri diriguitoare ale profesiei. La diferite etape ale carierei, Ludmila a fost (și încă este) membră a Consiliului Biblioteconomic Național, Biroul ABRM, Comisia Republicană de Atestare, formator național etc.

Când revenea la BNRM de această dată de la ULIM, viceministrul culturii de atunci, Președintele CBN, Igor Șarov, avea să menționeze la o ședință a CBN că Ludmila este o mare achiziție pentru Biblioteca Națională. Și pentru Sistemul Național de Biblioteci și toată comunitatea bibliotecară, voi adăuga eu.

Ludmila nu este și n-a fost niciodată un om comod. Ea spune tot ce crede și ce gândește deschis, în față, fără prea mari menajamente. Dar felul de a spune și de a aborda o problemă nu lasă loc de supărări. Dintr-o discuție în contradictoriu te trezești doar cu dorința de a fi mai bun, de a șlefui lucrurile până la strălucirea de care ești în stare. Sunt calitățile care impun respect, admirație și recunoștință.

Ludmila a avut marea înțelepciune să-și făurească o familie frumoasă, familie - cetate, spre care se grăbește seara după orele de serviciu și de unde vine cu aceeași grăbire dimineața spre bibliotecă. Exact noțiunea omului fericit!

Dacă prietenie înseamnă sentiment de simpatie, de stimă, de respect, de atașament reciproc care leagă două persoane, înseamnă că am fost mai mult decât colege.

Sunt onorată de această prietenie, de faptul că facem parte din aceeași echipă, avem aceleași scopuri, convingeri și iubim cu aceeași intensitate profesia pe care o cinștim și ne-o dorim mai bună.

Cu multă bucurie și lumină adresez Ludmillei eterna urare *Per Aspera ad Astra*.

La Mulți Ani Fericiți, LUDMILA!

ELENA CHIABURU, CARTE STRĂINĂ VECHĂ ȘI RARĂ DIN
COLECȚIILE BIBLIOTECII JUDEȚENE „G. T. KIRILEANU” NEAMȚ.
CATALOG, PIATRA NEAMȚ, 2019. 159 P.

Igor CERETEU,
Institutul de Istorie,
Chișinău

Cartea veche constituie un domeniu indispensabil al istoriei românilor. În ultimele decenii au apărut numeroase articole, studii, monografii, în care sunt cercetate și puse la locul pe care îl merită valorile noastre bibliofile. Acestea au circulat dintr-un capăt în altul al spațiului românesc și au purtat cu ele dovada continuității și unității noastre de neam și de limbă. Cercetarea cărții manuscrise și tipărite ca parte a patrimoniului cultural românesc necesită eforturi enorme. Multe dintre ele au fost adunate în biblioteci publice, bisericesti, mănăstirești, altele se mai află în biblioteci private, fără ca proprietarii să cunoască adevărata lor valoare științifică și istorică.

Doamna dr. Elena Chiaburu de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași s-a aplecat în cel mai serios mod asupra valorificării și cercetării tezaurului de carte tipărită și manuscrisă românească și străină. Rezultatele sale științifice, materializate într-o serie de lucrări publicate în reviste naționale și străine sunt mărturia cunoașterii prin excelență a domeniului. Editarea valoroasei monografii despre cartea și tiparul în Țara Moldovei în perioada veche a cărții românești (*Carte și tipar în Țara Moldovei*, în a doua ediție apărută la Iași, 2010) este dovada interesului pentru istoria cărții românești. Elaborarea și editarea în colaborare cu Prof. Dr. Ioan Caproșu a celor patru *corpus*-uri de în-

semnări de pe manuscrise și cărți vechi cu circulație în Țara Moldovei (apărute la Iași, în 2008-2009) demonstrează capacitățile de cercetare și orizonturile cunoașterii atât a paleografiei, cât și a acestui complex domeniu de investigație științifică. Articolele și studiile publicate prezintă un interes constant din partea altor cercetători în istoria valorilor bibliofile românești și străine, fiind apreciate și citate în numeroase lucrări de istoria cărții.

Comunicările la conferințe, simpozioane, sesiuni științifice dedicate problemelor cărții și tiparului demonstrează competențe excelente de cercetare. Dr. Elena Chiaburu prezintă de fiecare dată comunicări de certă valoare științifică, iar varietatea de subiecte abordate provoacă de multe ori discuții interesante, prin ele lansându-se ipoteze care, în urma cercetărilor ulterioare, se dovedesc a fi adevărate descoperiri științifice.

Cercetările în biblioteci, muzee, arhive și în alte instituții deținătoare de carte rară i-au prilejuit îmbogățirea cunoștințelor despre cartea veche și modernă, tipărită în diferite limbi și grafii. Am urmărit activitatea dr. Elena Chiaburu în ultimii ani, mai ales când se afla în delegații de cercetare la Chișinău. De fiecare dată se apleacă asupra fondurilor de carte de la Chișinău, având strânse legături cu cercetători, bibliotecari, muzeografi și cei pasionați de cartea românească și străină. Am fost ajutați la

identificarea și datarea unor cărți vechi, ex-librisuri, filigrane de pe cărțile românești și străine cu circulație în Basarabia, or toate acestea probează nivelul înalt al cunoașterii domeniului de către dr. Elena Chiaburu.

Identifică cu ușurință cărțile incomplete, care de multe ori prezintă pentru unii oameni ai cărții anumite dificultăți. Posedă o experiență de cercetare atât cu manuscrisele vechi, cât și cu tipăriturile din perioada veche și din cea modernă, scrise în limba română cu grafie chirilică sau latină, slavonă, rusă, germană, latină, franceză etc.

Prin contribuțiile sale la valorificarea tezaurului de carte românească și străină, dr. Elena Chiaburu se plasează printre cei mai renumiți și prolifici cercetători ai cărții românești vechi și moderne. Afirmatia noastră se bazează și pe faptul că este invitată pentru cercetare în diferite instituții din România, în vederea descrierii și identificării cărților, transliterării însemnărilor manuscrise, atât de necesare științei istorice românești. Dovadă în acest sens este editarea în ultimul timp unui valoros catalog (*Carte străină veche și rară din colecțiile Bibliotecii Județene „G. T. Kirileanu” Neamț. Catalog*, Piatra Neamț, 2019), apreciat la justa valoare de specialiștii în domeniu. Asemenea lucrări, de certă valoare culturală sunt cu atât mai necesare, cu cât multe dintre piesele din tezaurul nostru național se pierd de cele mai multe ori, din cauza atitudinii nepăsătoare a unor deținători sau proprietari. Specialiștii în domeniu trebuie încurajați în vederea semnării, inventarierii și descrierii detaliate a cărților vechi și rare din patrimoniul bibliofil românesc, ori dr. Elena Chiaburu este unul dintre reprezentanții de seamă ai acestei tagme de oameni ai cărții.

Catalogul despre care am amintit în rândurile de mai sus este ultima contribuție a dr. Elena Chiaburu, utilă pentru cei interesați de tipăriturile vechi și, mai ales, pentru cercetătorii în domeniu. Este compartimentată în: *Cuvânt înainte, Noțiuni generale privitoare la cărțile vechi și rare, Abrevieri, Bibliografie, Catalog, Anexe și Inventarul bibliotecii lui G. T. Kirileanu.*

În *Cuvânt înainte* (p. 5-11), autoarea se referă atât la viața și activitatea ilustrului

om de cultură Gheorghe Teodorescu Kirileanu, cel care a adunat pe parcursul vieții o impresionantă bibliotecă de cărți vechi românești și străine, cât și la destinul acestui valoros fond de carte. Potrivit autoarei, în biblioteca lui G. T. Kirileanu au existat 173 de cărți românești și 80 de volume străine, ultimele apărute în perioada 1582-1800. Dacă tipăriturile românești au fost valorificate de unii cercetători, cele tipărite peste hotare nu au fost încă descrise și puse la dispoziția oamenilor de știință. În prezentul catalog dr. Elena Chiaburu a inclus 52 de titluri ordonate cronologic, în 34 de volume. Diferența numerică se explică prin faptul că opt volume conțin câte două titluri colligate, iar unul conține 11 titluri. Autoarea lucrării se referă în linii generale la locul tipăririi cărților și la unele detalii despre circulația lor. În vederea identificării cărților autoarea folosește cataloagele internaționale de referință. Mai mult ca atât, titlurile cărților din Biblioteca Județeană „G. T. Kirileanu” nu au fost identificate în cataloagele on-line ale Bibliotecii Academiei Române și ale Bibliotecilor Centrale Universitare din București, Iași, Cluj și în cele câteva cataloage de carte tipărită veche străină, editate în România.

Următorul compartiment, cu titlul *Noțiuni generale privitoare la cărțile tipărite vechi și rare* (p. 12-25), este structurat în două părți: I. *Cărțile vechi* și II. *Cărțile rare și bibliofile*. O atenție specială este acordată primului compartiment, în care se conțin abordări teoretice și se explică anumite fațete ale problemei. Autoarea are perfectă dreptate atunci când susține că „*vechimea*” cărților trebuie extinsă după 1830, până la 1880, dată la care se știe că Biserica Ortodoxă a renunțat la grafia chirilică. Se face referire la incunabule și se explică unele chestiuni, care ar trebui să le cunoască cercetătorii cărții vechi, iar tipăriturile din secolul al XVI-lea păstrează unele trăsături ale incunabulelor. Autoarea prezintă și descrie în detalii părțile componente ale cărții tipărite și legate, se menționează despre importanța legăturii cărților vechi, despre ilustrațiile cu rol estetic, ca: vignetele, inițialele sau letrinele, frontispiciile și chenarele și, de asemenea, ilustrațiile care

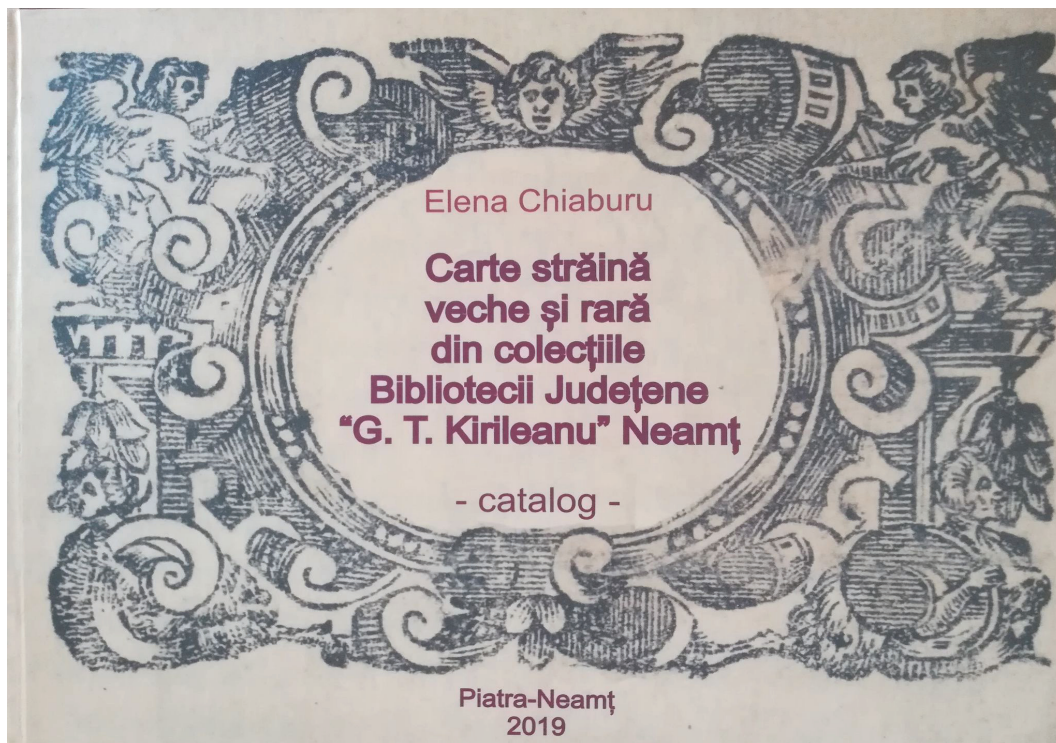
certifică autenticitatea tipăririi cărții: marca editorială și ex-librisul.

Se explică sumar unele aspecte ale cărților rare și bibliofile, se definesc edițiile, considerate rare și exemplarele rare. Catalogul câștigă în valoare cu *Abrevieri* (p. 26) și *Bibliografie* (p. 27-28), care cuprinde 28 de titluri, utilizate în acest valoros repertoriu.

În *Catalog* (p. 29-149) sunt descrise 52 de titluri de carte străină. Fișa de lucru pentru fiecare carte întrunește: titlul scurt al cărții, titlu și informație la titlu, mențiunea de responsabilitate (autor, traducător), loc publicare/ tipărire, editură/ tipografie/ tipograf, datare, paginație, dimensiuni, oglinda paginii etalon, alfabet, limbă, suport text, ilustrații/ ornamente tipografice, note generale, starea de conservare (legătura și corpul cărții), însemnări, număr de inventar.

Urmează compartimentul *Anexe* (p. 150-156) și *Cuprins* (p. 157-159).

Prin editarea catalogului de carte veche străină dr. Elena Chiaburu oferă cititorului o dovadă în plus că în societatea românească în secolele trecute au circulat nu doar cărți românești, dar și străine și că au existat personalități interesate de asemenea valori, mai ales de factură laică. Un asemenea exponent este proprietarul bibliotecii ale căror valori cărțurărești sunt descrise în prezentul catalog. Valoarea acestei contribuții științifice poate fi exprimată și prin faptul că până în prezent în istoriografia românească a apărut un număr redus de asemenea cataloage. Îndemnăm cititorii și cei interesați de cartea străină, cu circulație în spațiul românesc, să utilizeze informația din catalog și să deschidă noi orizonturi de cercetare în acest domeniu, iar autoarei îi dorim succese în identificarea și descrierea valorilor cărțurărești editate în străinătate, care au circulat printre români!

TENDINȚE INTERNAȚIONALE ÎN DEZVOLTAREA BIBLIOTECILOR ACADEMICE

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul este centrat pe volumul „International Trends in Academic Library Development”, editat în anul 2019, impact al proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior. Autorul accentuează actualitatea și autoritatea informației, potențialul informațional al lucrării.*

Cuvinte-cheie: *biblioteci universitare, modernizarea serviciilor; tehnologii informaționale.*

Abstract: *The article focuses on the volume “International Trends in Academic Library Development”, published in 2019, impact of the project “Modernization of university library services in Moldova”, funded by the Norwegian Program of Cooperation with Eurasia in the field of higher education. The author emphasizes the topical interest and authority of information, the informational potential of the book.*

Keywords: *university libraries, modernization of services, information technologies.*

Volumul „International Trends in Academic Library Development” se înscrie în preocupările moderne, de primă valoare, ale bibliotecilor științifice [1]. Apariția acesteia constituie un eveniment științific de mare actualitate și importanță. Pentru a confirma această afirmație vom înșirui în continuare unele argumente, reflecții profesionale, parvenite la un prim contact cu această lucrare, dar și urmare a studiului mai profund asupra acesteia.

Lucrarea a fost scoasă de sub tipar în cadrul Programului pentru editarea cărții naționale, realizat de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în conformitate cu prevederile „Regulamentului cu privire la selectarea, editarea și achiziția cărții naționale din mijloacele prevăzute în bugetul de stat”, aprobat prin hotărârea nr. 256 din 2 aprilie 2013 a Guvernului Republicii Moldova [3]. Iar asta presupune corespunderea acesteia următoarelor criterii: calitatea generală (titlu de referință,

conținut, calitate editorială și poligrafică, design etc.); relevanță, utilitate publică, noutate; interes public; solicitare a bibliotecilor; stimularea unui anumit gen de carte sau a unei categorii de autori etc.; valoarea și notorietatea autorului selectat și a lucrării prezentate; oportunitatea editării/ achiziționării respectivei lucrări, în raport cu necesarul bibliotecilor publice, după caz, al bibliotecilor din instituțiile de învățământ; executarea tehnică și grafică a cărții.

Lucrarea este un produs final al proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare cu Eurasia în domeniul învățământului superior, realizat în parteneriat între 18 biblioteci universitare din Republica Moldova, Universitatea din Bergen, Norvegia și Universitatea Transilvania din Brașov, România (implementat pe parcursul a 3 ani, începând cu anul 2016, coordonator național

– Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei). Ținând cont de componența echipei proiectului, statutul participanților, putem conchide privind reprezentativitatea experiențelor descrise/ diseminate: noi tendințe în servirea informațională, marketing, scientometrie, bibliometrie, acces deschis, depozite digitale instituționale, cultura informației, gestionarea datelor de cercetare, tehnici pedagogice și altele [2].

Unul dintre criteriile de evaluare a calității informației ține de identitatea/ autoritatea creatorului informației, autorului. Aplicarea acestui criteriu presupune obținerea răspunsurilor la întrebările: Cine a creat/ generat informația? Este creatorul o autoritate în domeniu? Care este afilierea instituțională a autorului? Credibilitatea informației din lucrarea „International Trends in Academic Library Development” este confirmată prin numele editorilor, care dețin și statutul de autori: Ane LANDØY, Biblioteca Universității din Bergen, Norvegia, doctor Silvia Ghinculov, directorul Bibliotecii Științifice ASEM, profesor, doctor Angela Repanovici, Universitatea Transilvania, Brașov. În calitate de autori în lucrare se produc bunii profesioniști, specialiști notorii atât din țară, cât și din străinătate: Nelly Țurcan, profesor universitar, doctor habilitat, Universitatea de Stat din Moldova, Natalia Cheradi, director adjunct, Biblioteca Științifică ASEM, Elena Harconița, directorul Bibliotecii Științifice a USARB, Ludmila Costin, directorul Bibliotecii Republicane Științifice Agricole, UASM, doctor Robert Coravu, Universitatea din București, Nicolae Constantinescu, comunitatea Kosson, Serap Kurbanoglu, profesor, doctor la Universitatea Hacettepe, An-

kara, Turcia, Anna Chulyan, dr., director al Bibliotecii Universității de Stat de Limbi și Științe Sociale Brusov, Erevan, Armenia și alții.

Lucrarea are nu doar o semnificație științifică, dar și un important impact public, augmentând imaginea bibliotecii în universități, și nu doar.

Menționăm și accesibilitatea lucrării (tirajul formatului tradițional – 500 exemplare) prin intermediul platformei de acces deschis Zenodo, deținând codul DOI (Digital Object Identifier), care definește în mod unic formatul electronic (<https://zenodo.org/record/3524992#.Xxp9YWozBIU>).

Despre ce ne vorbește licența Creative Commons - Attribution 4.0 International – CC BY 4.0, deținută de lucrare? Utilizatorul poate să copieze și să distribuie sursa, să o adapteze, să realizeze un remix, să construiască pe baza acesteia în orice scop. Deci, rămâne doar să dorim de a cunoaște conținutul lucrării, de a învăța și de a crește competențele profesionale!

Valoarea informațională a lucrării este amplificată grație referințelor bibliografice (de exemplu, chiar și în număr de 46), elaborate cu precizie și exactitate, servind și ca mostre pentru alți autori.

Apreciind și considerând apariția lucrării în cauză drept un eveniment major pentru comunitatea biblioteconomică, academică, considerăm că ar fi fost util de a însoți fiecare articol cu un rezumat și cuvinte-cheie în limba română.

Lucrarea este utilă personalului de specialitate din toate tipurile de biblioteci.

Aura științifică, care se degajă din paginile lucrării, sperăm să fie „molipsitoare” și incitantă.

Referințe bibliografice:

1. INTERNATIONAL Trends in Academic Library Development. Editors: Ane landoy, Silvia Ghinculov, Angela Repanovici. Chișinău: Cartdidact, 2019. 180 p. ISBN 978-9975-3354-5-4. DOI: 10.5281/zenodo.3524992
2. LANSAREA cărții „International Trends in Academic Library Development”. [citată 24 iulie 2020]. Disponibil: <https://newinformationservices.wordpress.com/>
3. REGULAMENTUL cu privire la selectarea, editarea și achiziția cărții naționale din mijloacele financiare prevăzute în bugetul de stat. Aprobata prin hotărârea nr. 256 din 2 aprilie 2013 a Guvernului Republicii Moldova. [citată 24 iulie 2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=10823&lang=ro

AUTORII ARTICOLELOR

ANTOCI, Mariana – bibliotecar principal, formator, Biblioteca Publică Orășenească „Ion Creangă”, Florești
E-mail: florbib@mail.ru

BELSCHI, Elena – director, Biblioteca Publică Orășenească „Ion Creangă”, Florești
E-mail: florbib@mail.ru

BOLDESCU, Valentina – bibliotecar principal, secția Împrumut în sălile de lectură, Biblioteca Științifică Medicală, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
E-mail: ccc.library@usmf.md

BORȘ, Veronica – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: vbors@bnrm.md

CARA, Lilia – șef secție Resurse umane, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: cadre@bnrm.md

CEBOTARI, Margareta – specialist principal, secția Dezvoltare în biblioteconomie și științe ale informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: mcebotari@bnrm.md

CERETEU, Igor – doctor habilitat în istorie, conferențiar universitar, cercetător științific principal, Institutul de Istorie, Chișinău
E-mail: igor.cereteu@gmail.com

COLESNIC, Iurie – cercetător științific, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: iurie_colesnic@yahoo.com

CORGHENCI, Ludmila – șef al Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: lcorghenci@bnrm.md

DÎRZU, Natalia – bibliotecar principal, Serviciul informativ-bibliografic, Biblioteca Publică Orășenească „Emil Loteanu”, Ocnița
E-mail: arinanatalia88@gmail.com

DMITRIC, Ecaterina – șef secție Dezvoltare în biblioteconomie și științe ale informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: dbiblio@bnrm.md

DRĂGĂNEL, Angela – specialist principal, secția Studii și cercetări, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: adraganel@bnrm.md

GORCEAG, Silvia – șef secție Tehnologii informaționale și resurse electronice, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică
E-mail: neaga_silvia@mail.ru

GROSU, Valentina – bibliotecar, Biblioteca Publică Pârlița, raionul Fălești
E-mail: bibliotecapirlita@gmail.com

KIRIAKOV, Mariana – specialist principal, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: mkiriakov@yahoo.com

MIHAILA, Diana – director, Biblioteca Publică Văsieni, raionul Ialoveni, e-mail: bpvasieni@gmail.com

NAVROȚCHI, Nina – director, Biblioteca Publică Raională Briceni
E-mail: bibliotecabriceni@gmail.com

OSOIANU, Vera – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova
E-mail: bnrmvo2012@gmail.com

OUȘ, Ludmila – director, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți
E-mail: ous.ludmila@gmail.com

PILCHIN, Maria – șef al Bibliotecii Centrale, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”

E-mail: maropil82@gmail.com

POVESTCA, Lilia – specialist principal, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

E-mail: lpovestca@bnrm.md

STANCIU, Rodica – șef serviciu Asistență de specialitate, Biblioteca Publică Raională Nisporeni

Email: rodica.stanciu@mail.ru

TANOVA, Nadejda – director, Biblioteca Publică Raională Taraclia

E-mail: tanova-nadin@mail.ru

ȚÎCU, Victoria – bibliotecar, secția Asistență de specialitate, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți

E-mail: avizier.vica@gmail.com

ZAVTUR, Galina – bibliotecar principal, secția Dezvoltare, organizare și salvagardare colecții, Biblioteca Științifică Medicală, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

E-mail: galinazavtur1@gmail.com

GHID PENTRU AUTORI

1. Cerințele privind prezentarea articolelor în revista „Magazin bibliologic” sunt elaborate în baza prevederilor Regulamentului cu privire la evaluarea, clasificarea și monitorizarea revistelor științifice, aprobat prin decizia nr. 6 din 18 decembrie 2018 a Consiliului de conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.

2. Conform Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind Accesul Deschis, revista „Magazin bibliologic” se declară publicată cu Acces Deschis în baza licenței Creative Commons, care permite altora să distribuie, remixeze, regeze și să creeze pe baza operelor autorului, chiar și în scop comercial, atât timp cât ei creditează opera (licența Atribuire CC BY):

3. Colegiul de redacție își asumă dreptul de a organiza recenzarea (inclusiv anonim) a articolelor prezentate spre publicare.

4. Sunt pasibile pentru publicare gratuită articole de conținut fundamental și aplicativ ale autorilor din Republica Moldova și din alte țări, din domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării, precum și celor adiacente.

5. Limbi de publicare – limba română și limbile de circulație internațională. Publicarea articolelor în limbile de circulație internațională nu va depăși 1/4 din volumul revistei.

6. Autorii vor respecta următoarele cerințe tehnice la prezentarea articolelor spre publicare:

- prezentare generală – font Times New Roman;
- titlul articolului (centrat, scris cu majuscule, bold, size 12, spațiu între rânduri 1)
- numele, prenumele autorului, afilierea instituțională, funcția deținută, gradul științific și titlul didactic, adresa de e-mail (aliniere dreapta; size 12; numele autorului este indicat cu litere majuscule)
- poza autorului (autorilor) – imagine în JPEG cu o rezoluție cât mai bună
- rezumat/abstract în limbile română și engleză (stânga-dreapta, size 11; spațiu între rânduri 1; cursiv; nu va depăși 200 de semne)
- cuvinte-cheie în limbile română și engleză (stânga-dreapta, size 11; cursiv; spațiu între rânduri 1)

- textul articolului (size 12; spațiu între rânduri 1,5; volumul unui articol nu va depăși 10-15 pagini A4); fiecare articol va fi însoțit de referințe bibliografice (a se vedea poziția 9 din prezentul Ghid)

- la redactarea manuscriselor se vor respecta normele ortografice precizate în Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM), ediția 2005, precum și Hotărârea Adunării generale a Academiei Române din 17.02.1993 privind revenirea la scrierea cu „â” și „sunt” în grafia limbii române

- opțional, în caz de necesitate, pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini, cu trimitere din text către acestea; ele vor fi expediate redacției separat, odată cu articolul, în format jpeg/png/tiff. În cazul tabelelor, deasupra se scrie „Tabelul nr. X: titlu”, iar în cazul imaginilor, hărților etc., dedesubt se scrie „Figura nr. X: titlu”

- abrevieri: În cazul utilizării în publicație a abrevierilor, lista acestora urmează a fi anexată. În cazul unui număr infim de abrevieri (1-3), ele pot fi indicate între paranteze în text.

7. Pentru fiecare articol va fi atribuit indexul Clasificării Zecimale Universale (CZU) – aceasta fiind responsabilitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

8. Autorii dețin întreaga responsabilitate pentru caracterul original și conținutul articolelor prezentate.

9. Referințele bibliografice vor fi prezentate la sfârșitul textului articolului, format Times New Roman; size 10; space 1, cu caracterele originale ale documentului. Structura referinței bibliografice corespunde prevederilor standardului SM ISO 690-2012 „Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (aprob. prin hotărârea nr. 871-ST din 05.04.2012 a Institutului Național de Standardizare și Metrologie). Prezentarea și citarea referințelor bibliografice este realizată conform Sistemului Harvard (autor / an de apariție).

Referințele se ordonează alfabetic (fiind elaborate în funcție de caracterele originale ale documentului, în prim-plan fiind amplasate cele cu caractere latine), după numele autorului ori titlu, scrise cu majuscule, și se numerotează în mod continuu.

Mostre de prezentare a referințelor bibliografice:

Cărți:

BOTEZAT, E. A., Dobrescu, E. M., Tomescu, M. Dicționar de comunicare, negociere și mediere. București: Editura C.H. Beck, 2007. ISBN 978-973-115-052-9.

PETERS, Tom. Cercul inovației: drumurile bătătorite nu duc spre succes. București: Publica, 2011. 553 p. ISBN 978-973-1931-82-1.

VASILICA, Victoria, Dmitric, Ecaterina. Biblioterapie. Chișinău: Primex-Com, 2016. 45 p. ISBN 978-9975-9696-7-3.

СТЕПАНОВ, В. К. Применение Интернета в профессиональной информационной деятельности. Москва, 2009. 304 p. ISBN 978-5-8183-1401-3.

Articole din revistă:

CEBOTARI, Margareta. JuniorBildungs: program informațional/formativ pentru adolescenți, organizat la Biblioteca „Onisifor Ghibu”. In: Bibliopolis. 2014, nr. 5, pp.185-188. ISSN 1811-900X.

OSOIANU, Vera, CORGHENCI, Ludmila. Formarea continuă a bibliotecarilor – prioritate strategică pentru anii 2017-2020. In: Magazin bibliologic. 2015, nr. 1/2, pp. 77-85. ISSN 1857-1476.

Игумнова, Н. П. Библиоэтнология как научная и учебная дисциплина. В: Библиотековедение. 2017, nr. 6, pp. 616-622. ISSN 0869-608X.

Articole din culegeri:

CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea științifică la DIB în contextul Anului Creativității și al Inovării – 2009. In: Symposia Investigatio Bibliotheca: [simpozion național, 28 ian. 2010, Chișinău]. Chișinău, 2010, pp. 34-44.

Publicații oficiale:

CODUL cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova: nr. 259-XV din 15 iulie 2004. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 125-129, pp. 12-70.

LEGE cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2017, nr. 301/315, pp. 141-147.

Постановление Правительства Республики Молдова о Национальной стратегии развития информационного общества «Цифровая Молдова 2020»: № 857 от

31.10.2013. В: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2011, nr. 252/257, pp. 37-45.

Autoreferate. Teze de doctorat:

BORZIAC, Ilie. Paleoliticul superior din spațiul carpato-nistean: (cronostratigrafie, cronologie și periodizare culturală). Autoreferat al tezei de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2008. 53 p.

POSTICA, Gheorghe. Civilizația medievală timpurie din spațiul pruto-nistean (secolele V-XIII). Teză de doctor habilitat în științe istorice. Chișinău, 2006. 413 p. [citată 7 martie 2017]. Disponibil: http://www.academia.edu/13334679/Gheorghe_Postic%C4%83_Civiliza%C5%A3ia_medieval%C4%83_timpurie_din_spa%C5%A3iul_pruto-nistean_secolele_V-XIII_Tez%C4%83_de_doctor_habilitat_%C3%AEn_%C5%9Ftiin%C5%A3e_istorice_Chi%C5%9Fin%C4%83u_2006_413_p.

ВИШНЯКОВ, И. В. Модели и методы оценки коммерческих банков в условиях неопределенности: диссертация ... канд. экон. наук. Москва, 2002. 234 p.

Resurse electronice:

KULIKOVSKI, Lidia. Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Oportunități, probleme, roluri [on-line]. [citată 6 martie 2017]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BMHasdeu/lidia-kulikovski-inovaia-n-management-ca-factor-de-supravieuire-ischimbare-a-bibliotecii>.

POPA, Ana, Prohnițchi, Valeriu. Sectorul de cercetare, dezvoltare și inovare din Moldova: este oare necesară o reformă? Versiune preliminară [online]. Chișinău: Expert-Grup, 2011 [citată 2 octombrie 2018]. Disponibil: http://www.expert-grup.org/library_upld/d360.pdf.

КЛЮЕВ, В. К. Менеджмент ресурсного потенциала библиотеки. Москва, 2011. 136 p. [дата обращения: 7 марта 2017]. Режим доступа: http://www.library.ru/1/kb/articles/kluev/1/04_menegment.pdf.

Articolele în varianta electronică pot fi transmise la Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie (BNRM, blocul 2, etajul 2, biroul 20). Persoane de contact: Ludmila Corghenci, lcorghenci@bnrm.md, sau Ecaterina Dmitric, dbiblio@bnrm.md.

Articolele prezentate fără respectarea cerințelor expuse anterior vor fi respinse.